

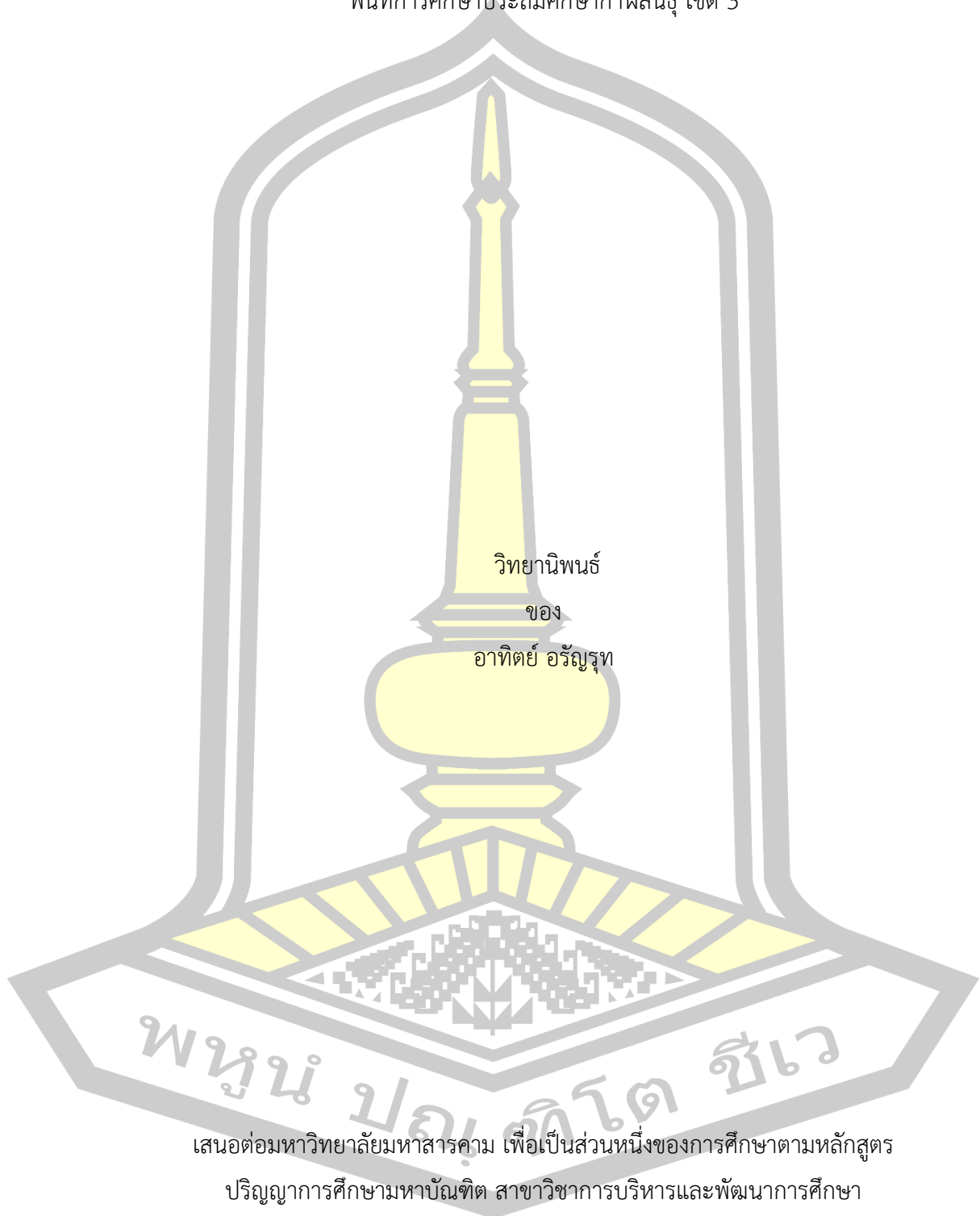
การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างความรับผิดชอบของนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3

วิทยานิพนธ์
ของ
อาทิตย์ อรัญรุท

เสนอต่อมหาวิทยาลัยมหาสารคาม เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนการศึกษา
มกราคม 2563

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างความรับผิดชอบของนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 3

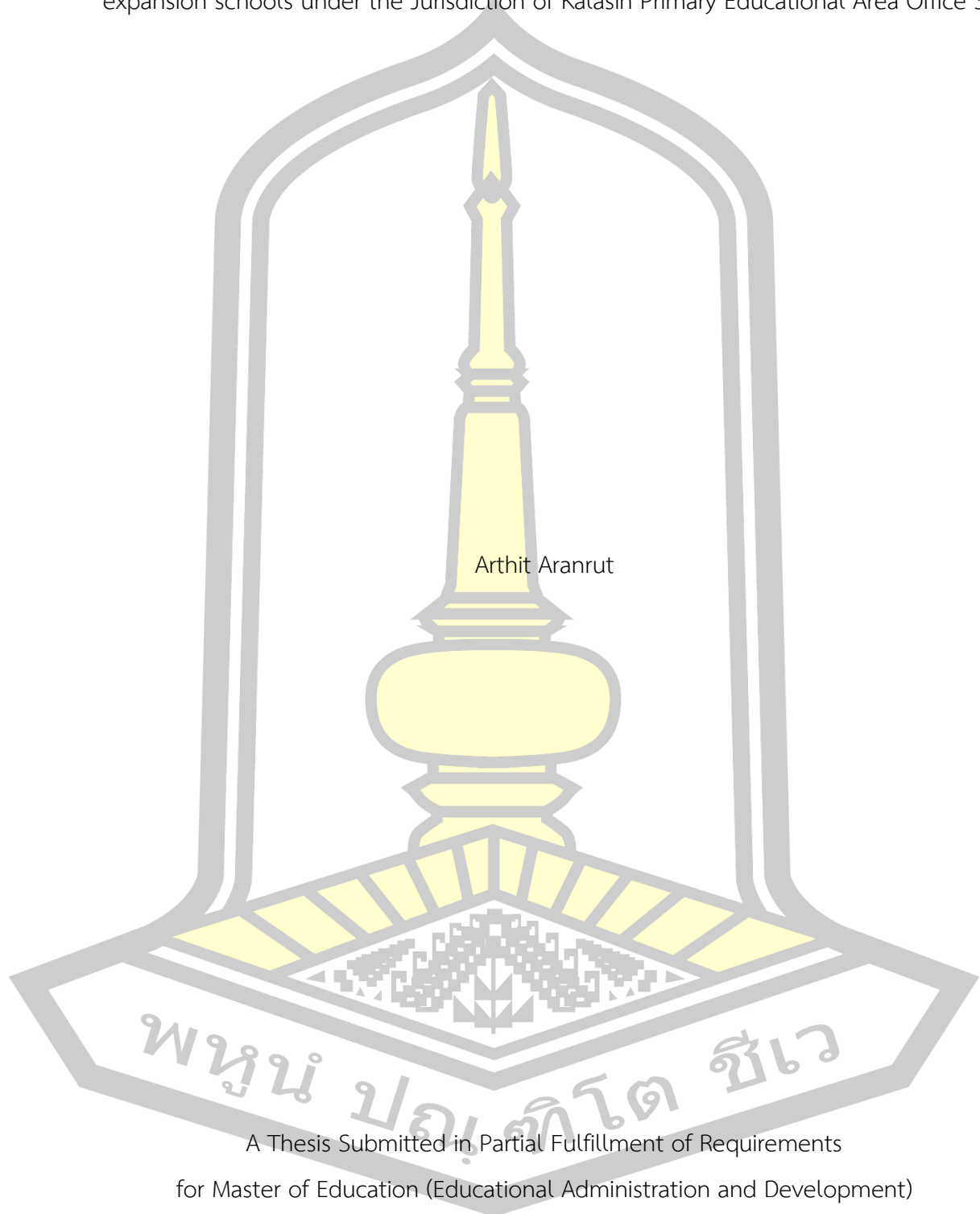
วิทยานิพนธ์
ของ
อาทิตย์ อรัญรุท

เสนอต่อมหาวิทยาลัยมหาสารคาม เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนการศึกษา

มกราคม 2563

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

The development program reinforce responsibility for students in opportunity
expansion schools under the Jurisdiction of Kalasin Primary Educational Area Office 3

Arhit Aranrut

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of Requirements
for Master of Education (Educational Administration and Development)

January 2020

Copyright of Maharakham University

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ได้พิจารณาวิทยานิพนธ์ของนายอาทิตย์ อรัญรุท แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา ของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ

(อ. ดร. สุรเชต น้อยฤทธิ์)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

(รศ. ดร. เฉลิม กิจระการ)

.....กรรมการ

(ผศ. ดร. ธัชชัย จิตรนันท์)

.....กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก

(ผศ. ดร. ปิยะธิดา ปัญญา)

มหาวิทยาลัยอนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญา การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา ของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

.....
(รศ. ดร. พชรวิทย์ จันทร์ศิริสิริ)

.....
(รศ. ดร. กริสน์ ชัยมูล)

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ชื่อเรื่อง	การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างความรับผิดชอบของนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3		
ผู้วิจัย	อาทิตย์ อรัญรุต		
อาจารย์ที่ปรึกษา	รองศาสตราจารย์ ดร. เผชญู กิจระการ		
ปริญญา	การศึกษามหาบัณฑิต	สาขาวิชา	การบริหารและพัฒนการศึกษา
มหาวิทยาลัย	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม	ปีที่พิมพ์	2563

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อ 1) เพื่อศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดความรับผิดชอบของนักเรียน 2) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ ด้านความรับผิดชอบของนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 3) เพื่อศึกษาวิธีการเสริมสร้างความรับผิดชอบของนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 4) เพื่อพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างความรับผิดชอบของนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 ซึ่งการดำเนินการวิจัยครั้งนี้แบ่งออกเป็น 4 ระยะ ประกอบด้วย ระยะที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดความรับผิดชอบของนักเรียน กลุ่มผู้ให้ข้อมูลซึ่งตรวจสอบความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัดในการเสริมสร้างความรับผิดชอบของนักเรียน ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ระยะที่ 2 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบของนักเรียน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูและบุคลากร ในโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 ปีการศึกษา 2562 รวมจำนวน 285 คน ใช้เทคนิคการสุ่มแบบหลายชั้น (Multistage Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสอบถาม ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.92 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระยะที่ 3 การศึกษาวิธีเสริมสร้างความรับผิดชอบของนักเรียน วิธีดำเนินการคือ นำผลการวิเคราะห์ ค่าดัชนีความต้องการ (PNI_{modified}) มาสร้างแบบสัมภาษณ์เพื่อศึกษาวิธีการเสริมสร้างความรับผิดชอบของนักเรียนจากโรงเรียนที่มีการปฏิบัติที่เป็นเลิศในด้านการเสริมสร้างความรับผิดชอบของนักเรียน (Best Practices) จำนวน 3 โรงเรียน เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ ระยะที่ 4 การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างความรับผิดชอบของนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 การตรวจสอบ ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมการเสริมสร้างความรับผิดชอบของนักเรียน โดย ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือ แบบประเมิน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผล การ วิจัย พบ ว่า

1. องค์ประกอบและตัวชี้วัดความรับผิดชอบของนักเรียน ประกอบด้วย 2 องค์ประกอบ 24 ตัวชี้วัด ประกอบด้วย องค์ประกอบที่ 1 ความรับผิดชอบต่อตนเอง จำนวน 8 ตัวชี้วัด องค์ประกอบที่ 2 ความรับผิดชอบต่อสังคม จำนวน 16 ตัวชี้วัด ระดับความเหมาะสมขององค์ประกอบ โดยการตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิโดยรวม มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ระดับความเหมาะสมของตัวชี้วัดด้านความรับผิดชอบของนักเรียน โดยการตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิโดยรวม มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก
2. สภาพปัจจุบัน ด้านความรับผิดชอบของนักเรียน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับสภาพปัจจุบันจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ความรับผิดชอบต่อสังคม ความรับผิดชอบต่อตนเอง ตามลำดับ ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบของนักเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เรียงลำดับสภาพที่พึงประสงค์จากมากไปหาน้อย ได้แก่ ความรับผิดชอบต่อตนเอง และความรับผิดชอบต่อสังคม ตามลำดับ
3. ผลการวิเคราะห์ ค่าดัชนีความต้องการ (PNI_{modified}) ในการเสริมสร้างความรับผิดชอบของนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ความรับผิดชอบต่อตนเอง และความรับผิดชอบต่อสังคม และหลักการเสริมสร้างความรับผิดชอบของนักเรียน ประกอบด้วย 1) เริ่มฝึกความรับผิดชอบนักเรียน ตั้งแต่ยังเด็ก 2) เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ฝึกและรู้จักรับผิดชอบ 3) จัดประสบการณ์ให้เหมาะสมกับวัย 4) จัดให้นักเรียนได้ปฏิบัติต่อเนื่องจนเกิดเป็นพฤติกรรมเคยชิน
4. โปรแกรมเสริมสร้างความรับผิดชอบของนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 แบ่งออกเป็น Module 2 Module ประกอบด้วย Module 1 การเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อตนเอง Module 2 การเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อสังคมและผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมในการนำไปใช้ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ อยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ : การพัฒนาโปรแกรม, โปรแกรมเสริมสร้างความรับผิดชอบ, โรงเรียนขยายโอกาส

TITLE	The development program reinforce responsibility for students in opportunity expansion schools under the Jurisdiction of Kalasin Primary Educational Area Office 3		
AUTHOR	Arthit Aranrut		
ADVISORS	Associate Professor Pachoen Kidrakarn , Ph.D.		
DEGREE	Master of Education	MAJOR	Educational Administration and Development
UNIVERSITY	Maharakham University	YEAR	2020

ABSTRACT

The purpose of this research were:1) to study the components and indicators of student responsibility, 2) to study the current conditions desirable condition student responsibility, 3) to study methods for reinforce responsibility for students, 4) to develop a program to reinforce responsibility for students in opportunity expansion school under Kalasin Primary Educational Service Area Office 3. The research was divided into 4 phases, contain, Phase 1; Studying the components and indicators of student responsibility. A group of data providers, which examined the suitability of the components and indicators of student responsibility by 5 experts, Phase 2; Studying the current conditions desirable condition student responsibility in opportunity expansion school under Kalasin Primary Educational Service Area Office 3. The samples consisted of teachers and education personnels in opportunity expansion school under Kalasin Primary Educational Service Area Office 3, in the academic year 2562, a total of 285 people, using multistage random sampling technique. The instrument for collecting data of the study were the questionnaire. The reliability was 0.92 and the statistics used in data analysis were percentage, mean and standard deviation, Phase 3; Studying of ways to strengthen student responsibility. The method was bring analysis results demand index ($PNI_{modified}$) to create interview forms to study how to strengthen the

responsibility of students from schools that have excellent practices in the reinforce responsibility for students (Best Practices) of 3 schools. The instrument for collecting data was interview forms, Phase 4; Developing a program to reinforce responsibility for students in opportunity expansion school under Kalasin Primary Educational Service Area Office 3, to examine the suitability and feasibility of the program to reinforce responsibility of students by 7 experts. The instrument for collecting data was the evaluation form. The statistical analysis included mean and standard deviation.

The research found that:

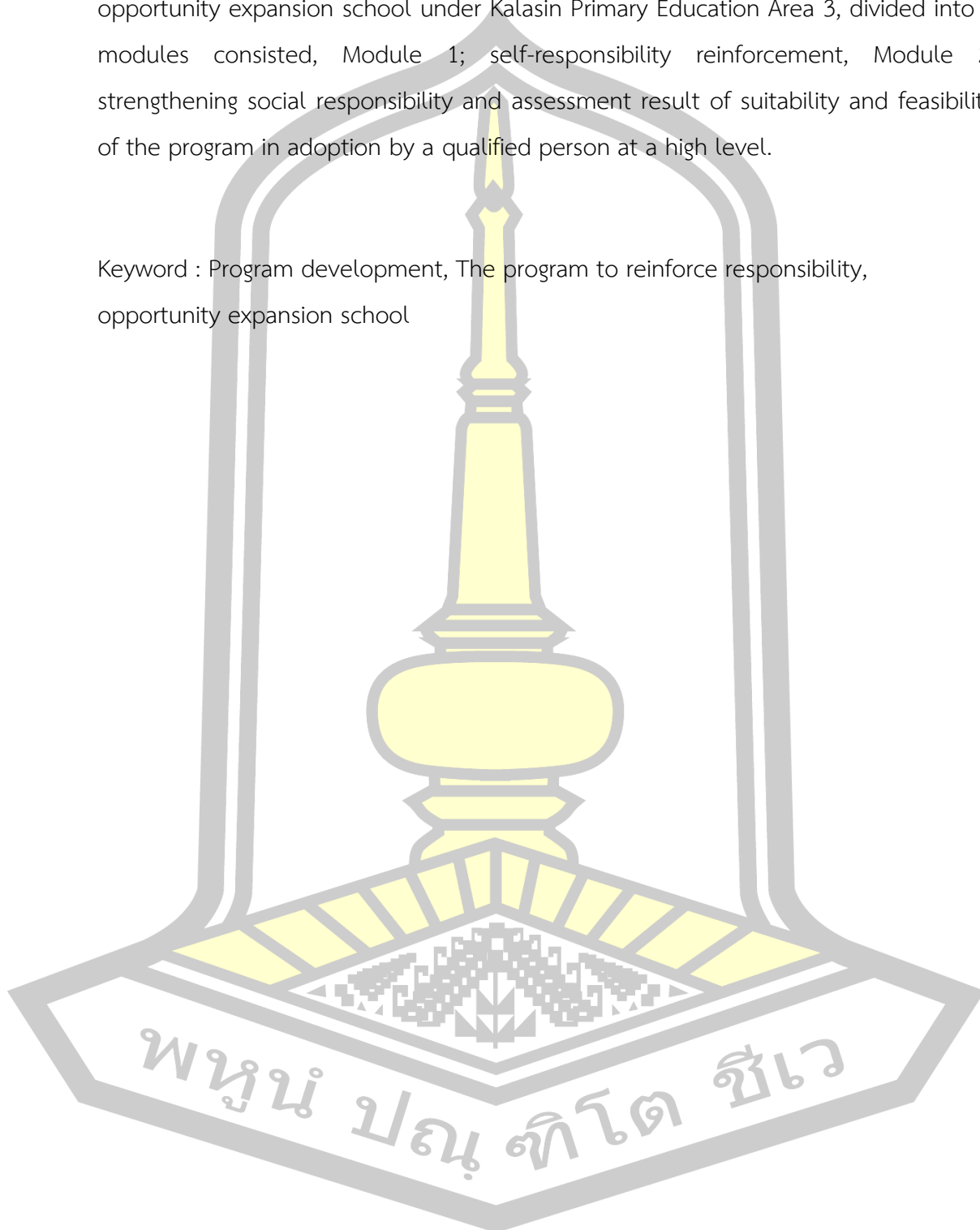
1. The components and indicators of student responsibility consisted of 2 elements, 24 indicators, Element 1; Self-responsibility, 8 indicators, Element 2; Corporate social responsibility, 16 indicators. The appropriateness of the student's responsibility component by examination of the overall expert was suitable at a high level. The appropriate level of indicators for student responsibility by examination of the overall expert was suitable at a high level.

2. The current conditions for student responsibility overall was at a medium level. The current state was ranked in order from highest to lowest, social responsibility. Self-responsibility, respectively. The desirable condition of student responsibility overall was at the highest level. The desirable status, from the most to the least, was self-responsibility and social responsibility respectively.

3. The analysis results demand index (PNI_{modified}) to reinforce responsibility for students in opportunity expansion school under Kalasin Primary Education Area 3, in descending order, the self-responsibility, the social responsibility and the principle for reinforcement student accountability, consisting of 1) beginning to practice student responsibility at an early age, 2) providing opportunities for students to practice and become responsible, 3) to provide experience appropriate for the ages, 4) to provide students with continued practice until birth was a habit.

4. The program to reinforce responsibility for students in opportunity expansion school under Kalasin Primary Education Area 3, divided into 2 modules consisted, Module 1; self-responsibility reinforcement, Module 2; strengthening social responsibility and assessment result of suitability and feasibility of the program in adoption by a qualified person at a high level.

Keyword : Program development, The program to reinforce responsibility, opportunity expansion school

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วย ความกรุณาและให้คำแนะนำอย่างดียิ่งจาก รองศาสตราจารย์ ดร.เผชญิ กิจระการ อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก ท่านอาจารย์ ดร.สุรเชต น้อยฤทธิ์ ประธานกรรมการสอบ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปิยะธิดา ปัญญา กรรมการสอบ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัชชัย จิตรนันท์ กรรมการสอบ ซึ่งได้กรุณาให้คำชี้แนะและตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องทุกขั้นตอนของการวิจัย ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ขอขอบพระคุณ ดร.จุมพล วงศ์จร ศึกษานิเทศ จากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาฬสินธุ์ เขต 3 ดร.ดำรง มูลป้อม อาจารย์พิเศษ หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏ มหาสารคาม ดร.เจษฎา คะโยธา ศึกษานิเทศ จากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาฬสินธุ์ เขต 3 ดร.วิภา สายรัตน์ ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านนาคู ผอ.เทวิล ศรีสองเมือง ผู้อำนวยการโรงเรียน แสงบาดาลบ้านบากวิทยา ผอ.อิสรพล ปิ่นขจร ผู้อำนวยการโรงเรียนบัวสามัคคีพิทยาสรรพ์ ผอ. สมพงษ์ ม่วงกล้า ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านหนองหญ้าปล้อง คุณครุניתมณ ญาณกาย ครูชำนาญการ พิเศษ โรงเรียนสงเปลือยวิทยายน ที่กรุณาเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ใน การวิจัย โดยให้คำแนะนำอย่างดียิ่งซึ่งเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้งานวิจัยนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี

ขอขอบพระคุณ ท่านผอ.ศักดิ์สิทธิ์ แสนเมืองชิน ผู้อำนวยการโรงเรียนสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี ท่านผอ.มนู ผันผอน ผู้อำนวยการโรงเรียนคำบงพิทยาคม ท่านผอ.สิทธิพร ไทยเดช ผู้อำนวยการ โรงเรียนสงเปลือยวิทยายน ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการศึกษาโรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ

ขอขอบพระคุณ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ในโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาฬสินธุ์ เขต 3 ทุกท่านที่ได้ให้ความร่วมมือในการเก็บข้อมูลในการวิจัย ครั้งนี้

ขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อสมมติ อรัณรุท คุณแม่สมร อรัณรุท ที่อบรมเลี้ยงดูคอยสนับสนุน ช่วยเหลือ และเป็นกำลังใจให้ผู้วิจัยด้วยดีตลอดมา

คุณค่าและประโยชน์จากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ขอมอบบูชา พระคุณบิดา มารดา บูรพาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่านที่ให้การอบรมสั่งสอน ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ส่งผลให้ผู้วิจัยเป็นคนดีและ ประสบผลสำเร็จ ตั้งแต่ต้นจนถึงปัจจุบัน

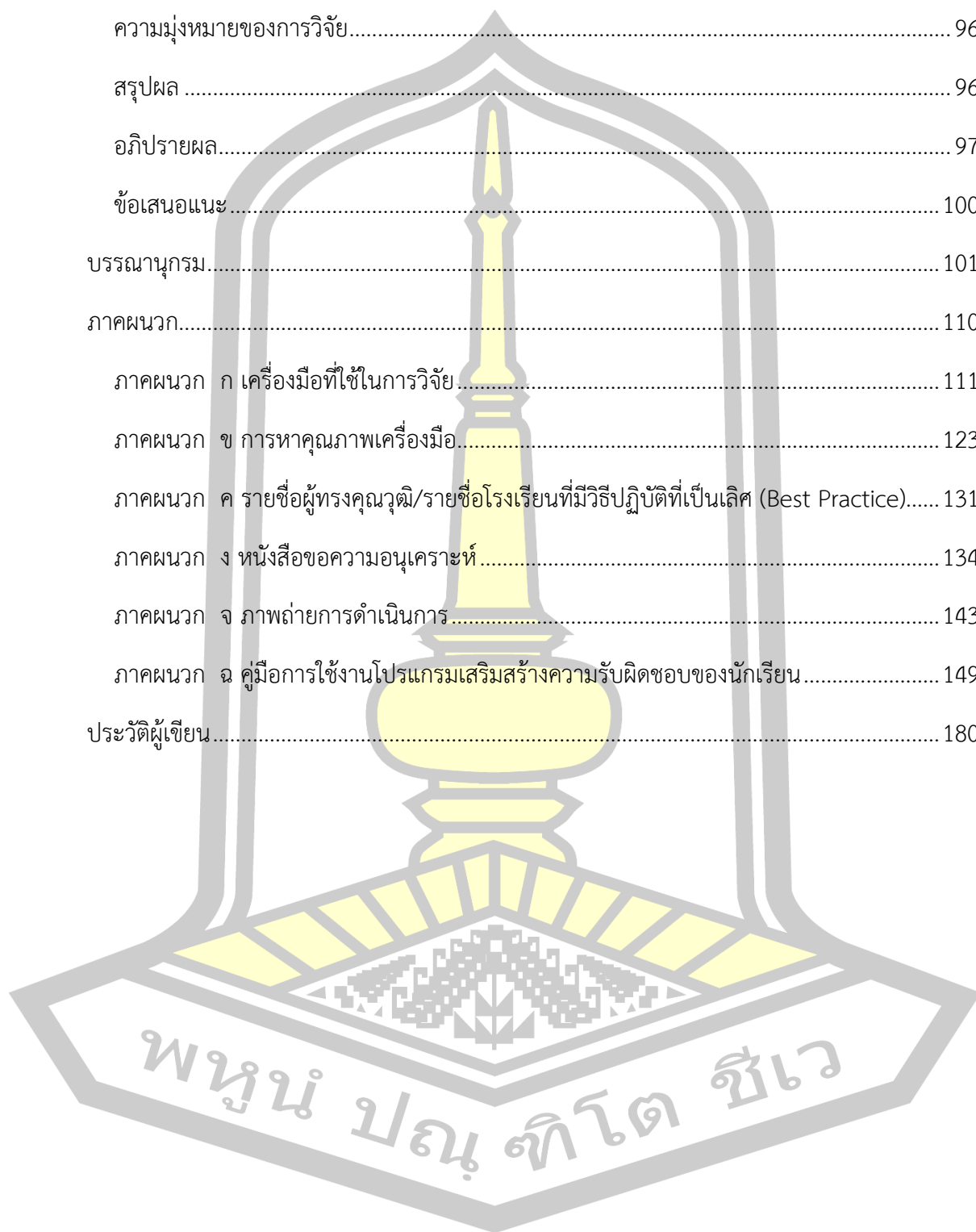
อาทิตย์ อรัณรุท

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ฉ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฌ
สารบัญ.....	ญ
บัญชีตาราง.....	ฐ
บัญชีภาพประกอบ.....	ฒ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง.....	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	4
ความสำคัญของการวิจัย.....	5
ขอบเขตของการวิจัย.....	5
กรอบแนวคิดและทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัย.....	7
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	9
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	10
1. ความรับผิดชอบ.....	10
1.1 ความหมายของความรับผิดชอบ.....	10
1.2 ความสำคัญของความรับผิดชอบ.....	12
1.3 ประเภทของความรับผิดชอบ.....	13
1.4 องค์ประกอบของความรับผิดชอบ.....	21
1.5 ลักษณะของบุคคลที่มีความรับผิดชอบ.....	24
1.6 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบ.....	29

2. วิธีเสริมสร้างความรับผิดชอบ	33
2.1 แนวทางในการเสริมสร้างความรับผิดชอบ	33
2.2 การวัดความรับผิดชอบ	37
3. การพัฒนาโปรแกรม.....	40
3.1 ความหมายของโปรแกรม.....	40
3.2 องค์ประกอบของโปรแกรม	41
3.3 ขั้นตอนในการพัฒนาโปรแกรม	42
3.4 การประเมินโปรแกรม.....	44
4. บริบทสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3.....	45
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	46
5.1 งานวิจัยในประเทศ	46
5.2 งานวิจัยต่างประเทศ	49
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	53
<u>ระยะที่ 1</u> : การศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดความรับผิดชอบของนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3	55
<u>ระยะที่ 2</u> : การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบของนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3	58
<u>ระยะที่ 3</u> : การศึกษาวิธีเสริมสร้างความรับผิดชอบของนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3.....	63
<u>ระยะที่ 4</u> : การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างความรับผิดชอบของนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3.....	65
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	68
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล	68
ลำดับขั้นตอนในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	68
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	69

บทที่ 5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	96
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	96
สรุปผล	96
อภิปรายผล.....	97
ข้อเสนอแนะ	100
บรรณานุกรม.....	101
ภาคผนวก.....	110
ภาคผนวก ก เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	111
ภาคผนวก ข การหาคุณภาพเครื่องมือ.....	123
ภาคผนวก ค รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ/รายชื่อโรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice).....	131
ภาคผนวก ง หนังสือขอความอนุเคราะห์.....	134
ภาคผนวก จ ภาพถ่ายการดำเนินการ.....	143
ภาคผนวก ฉ คู่มือการใช้งานโปรแกรมเสริมสร้างความรับผิดชอบของนักเรียน.....	149
ประวัติผู้เขียน.....	180

บัญชีตาราง

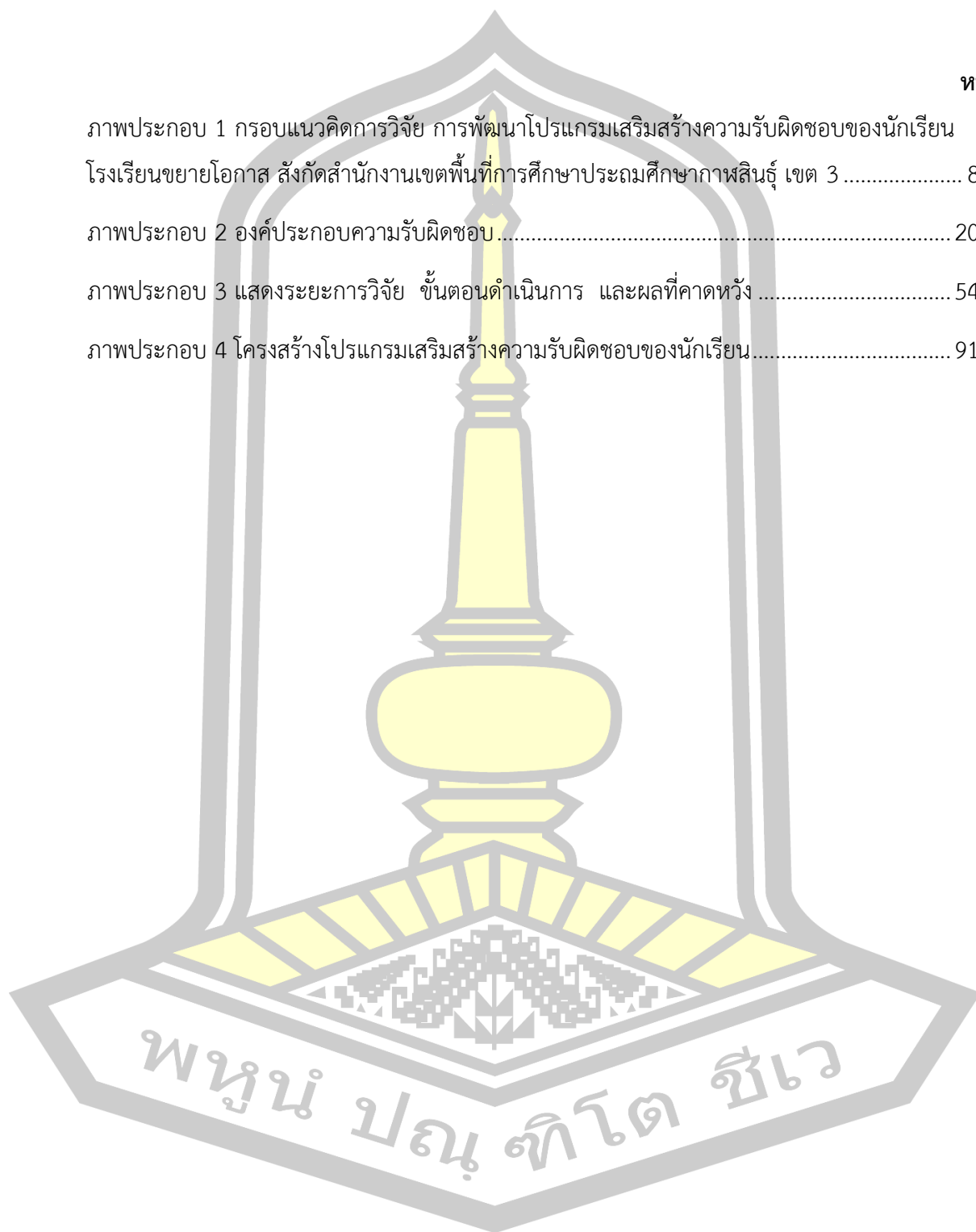
	หน้า
ตาราง 1 วิเคราะห์องค์ประกอบของความรับผิดชอบ	16
ตาราง 2 การสังเคราะห์องค์ประกอบของความรับผิดชอบ	19
ตาราง 3 องค์ประกอบ และตัวชี้วัดการการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างความรับผิดชอบของนักเรียน26	26
ตาราง 4 การสังเคราะห์แนวทางในการเสริมสร้างความรับผิดชอบ	36
ตาราง 5 กลุ่มตัวอย่าง ครู และบุคลากรในโรงเรียนขยายโอกาส สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาภาคพื้นดิน เขต 3 ปีการศึกษา 2562 โดยแบ่งตามขนาดของโรงเรียน	59
ตาราง 6 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความเหมาะสมขององค์ประกอบและ ตัวชี้วัดความรับผิดชอบของนักเรียน จากการประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ดังนี้	69
ตาราง 7 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามข้อมูลทั่วไป	72
ตาราง 8 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ ด้านความ รับผิดชอบของนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาภาคพื้นดิน เขต 3 จำแนกตามองค์ประกอบ	73
ตาราง 9 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ ด้านความรับผิดชอบของนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาภาคพื้นดิน เขต 3 จำแนกตามตัวชี้วัดความรับผิดชอบต่อตนเอง	73
ตาราง 10 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ ด้านความรับผิดชอบของนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่	75
ตาราง 11 แสดงค่าเฉลี่ย สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ของการเสริมสร้างความรับผิดชอบ ของนักเรียน ค่าดัชนีความต้องการ (PNI modified)และลำดับความต้องการจำเป็นโดยรวม	77
ตาราง 12 แสดงค่าเฉลี่ย สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ของการเสริมสร้างความรับผิดชอบ ของนักเรียน ค่าดัชนีความต้องการ (PNI modified)และลำดับความต้องการจำเป็น จำแนก ตามตัวชี้วัดขององค์ประกอบด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง	78
ตาราง 13 แสดงค่าเฉลี่ย สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ของการเสริมสร้างความรับผิดชอบ	79

ตาราง 14 แสดงผลการสังเคราะห์การสัมภาษณ์วิธีการเสริมสร้างความรับผิดชอบของนักเรียน จากโรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศในด้านการเสริมสร้างความรับผิดชอบของนักเรียน (Best Practices).....	82
ตาราง 15 รูปแบบการเสริมสร้างความรับผิดชอบของนักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3.....	88
ตาราง 16 วิธีการเสริมสร้างความรับผิดชอบของนักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 โดยครูประจำชั้น/ครูผู้รับผิดชอบ.....	89
ตาราง 17 วิธีการเสริมสร้างความรับผิดชอบของนักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 โดยใช้กิจกรรมสถานักเรียนช่วยในการดำเนินงาน	90
ตาราง 18 เนื้อหาโปรแกรมเสริมสร้างความรับผิดชอบของนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 Module ที่ 1 ความรับผิดชอบต่อ ตนเอง	92
ตาราง 19 เนื้อหาโปรแกรมเสริมสร้างความรับผิดชอบของนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 Module ที่ 2 ความรับผิดชอบต่อ สังคม.....	93
ตาราง 20 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของ	94
ตาราง 21 ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ความรับผิดชอบของ นักเรียน โรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 ...	127
ตาราง 22 ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ และค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับสภาพที่พึงประสงค์ ด้านความรับผิดชอบของนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3	129

บัญชีภาพประกอบ

หน้า

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างความรับผิดชอบของนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3	8
ภาพประกอบ 2 องค์ประกอบความรับผิดชอบ	20
ภาพประกอบ 3 แสดงระยะการวิจัย ขั้นตอนดำเนินการ และผลที่คาดหวัง	54
ภาพประกอบ 4 โครงสร้างโปรแกรมเสริมสร้างความรับผิดชอบของนักเรียน	91

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ปัจจุบันคนไทยกำลังประสบปัญหาวิกฤตค่านิยม จริยธรรม และพฤติกรรม เชื่อมโยงถึงการดำเนินชีวิต ความประพฤติ ความคิด ทัศนคติและคุณธรรมของคนในสังคม เป็นผลกระทบจากการเลื่อนไหลของวัฒนธรรมต่างชาติที่เข้าสู่ประเทศไทยผ่านสื่อและเทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งสื่อที่สร้างสรรค์นั้นยังมีน้อย ขณะที่คนไทยโดยเฉพาะเด็กและเยาวชนไม่สามารถคัดกรองและเลือกรับเอาวัฒนธรรมต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม ประกอบกับสถาบันทางสังคม อาทิ สถาบันครอบครัว สถาบันศาสนาและสถาบันการศึกษามีบทบาทน้อยลงในการช่วยปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมและศักยภาพของคนไทยโดยเฉพาะเด็กและเยาวชนที่ครอบครัวนั้นมีความเปราะบาง (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2550 : 50) และในสังคมยุคใหม่ที่มีความซับซ้อนและมีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นอยู่เป็นประจำนั้นระบบต่าง ๆ ของสังคมแบบเดิมซึ่งปลูกฝังให้บุคคลมีความคิด ความเชื่อ และทัศนคติเป็นแบบเดียวกันไม่สามารถที่จะใช้ได้อีกต่อไป เนื่องจากแนวความคิดความเชื่อที่สังคมเคยปลูกฝังนั้น จะเปลี่ยนไปไม่ทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในสังคม ด้วยเหตุนี้สังคมจึงจำเป็นต้องปลูกฝังคุณลักษณะที่สำคัญบางประการให้แก่บุคคลในสังคมเพื่อให้สังคมดำรงอยู่ต่อไปได้ คุณลักษณะสำคัญอันนั้น ได้แก่ ความรับผิดชอบ ซึ่งจะเป็นตัวช่วยให้บุคคลอยู่ในสังคมได้ถึงแม้สังคมจะเปลี่ยนไปก็ตาม (สุกัญญา กลางสุข. 2551 : 1 ; อ้างอิงมาจากมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. 2546 : 41) และนอกจากนี้แล้วสถานการณ์สังคมไทยในปัจจุบันตามข่าวในหน้าหนังสือพิมพ์ โทรทัศน์และสื่อออนไลน์อย่างอินเทอร์เน็ต เกิดความวุ่นวายในด้านต่าง ๆ ซึ่งคุณภาพการศึกษานั้นยังไม่เพียงพอสำหรับเด็กและเยาวชนที่จะก้าวไปสู่สังคมปัจจุบัน โดยเฉพาะเด็กและเยาวชนที่ต้องเผชิญกับความเสี่ยงในด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน การก่อความไม่สงบในสังคมสูงขึ้น ขณะเดียวกันยังต้องเผชิญความเสี่ยงจากปัญหาอาชญากรรม การประทุษร้ายต่อทรัพย์สิน ชีวิต ร่างกายและเพศ ปัญหายาเสพติดและอาชญากรรมยังเป็นปัญหาที่ต้องเร่งแก้ไข การจับกลุ่มเสพยา มั่วสุมทางเพศ รวมไปถึงการตั้งครุฑ ทำแท้ง ทิ้งลูกลงถังขยะหรือไม่ก็รวมกลุ่มกันก่อความเดือดร้อนแก่ผู้อื่นและสังคม เช่น การแข่งขันรถจักรยานยนต์บนถนนที่ผู้คนสัญจร การยกพวกตีกัน ยังมีการศึกษาสูงเท่าใดในส่วนของจิตสำนึกนั้นกลับยิ่งลดลงเท่านั้น เพราะการศึกษาของชาติมุ่งเน้นด้านวิชาการมากกว่าในด้านของคุณธรรมจริยธรรม และสังคมยังยกย่องคนเก่งมากกว่าคนดี คนในสังคมของเรานั้นจึงยังขาดการยั้งคิด รับเอาค่านิยมแต่ขาดการคิดวิเคราะห์ ว่าสิ่งใดควรกระทำหรือไม่ควรกระทำ (กรมวิชาการ. 2545 :1) จากปัญหาดังกล่าวจะเห็นว่าสาเหตุหลักของปัญหาทุกอย่างนั้นเกิดจากการขาดความรับผิดชอบนั่นเอง

พฤติกรรมความรับผิดชอบนับว่าเป็นพฤติกรรมการแสดงออกของบุคคลที่แทรกอยู่ในชีวิตประจำวันนับตั้งแต่กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับตนเอง ครอบครัว เพื่อน โรงเรียน ชุมชน และประเทศชาติ บุคคลที่จะประสบผลสำเร็จในชีวิตได้ย่อมขึ้นอยู่กับพฤติกรรมความรับผิดชอบของบุคคลนั้น ๆ สังคมหรือหน่วยงานใดประกอบไปด้วยบุคคลที่มีความรับผิดชอบ สังคมนั้น ๆ หรือหน่วยงานนั้น ๆ ย่อมมีความเจริญก้าวหน้า ในทางตรงข้ามถ้าบุคคลใดขาดความรับผิดชอบจะทำงานใด ๆ ย่อมประสบผลสำเร็จได้ยาก ความรับผิดชอบคือคุณธรรมที่สำคัญที่สุดเพราะถ้าบุคคลใดในสังคมมีความรับผิดชอบการปฏิบัติหน้าที่ก็จะสำเร็จได้ และนอกจากนี้ความรับผิดชอบย่อมทำให้ได้รับความไว้วางใจจากผู้อื่น ก่อให้เกิดความมั่นคงในชีวิตที่ดำเนินอยู่ (จินตนา พราวศรี. 2555 : 1 ; อ้างอิงมาจาก เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. 2539 : 94) เพราะฉะนั้นความรับผิดชอบจึงเป็นจริยธรรมสำคัญยิ่งที่นักเรียนจะต้องได้รับการพัฒนาและปลูกฝัง เพราะการที่นักเรียนจะประสบผลสำเร็จหรือจะประสบความสำเร็จความล้มเหลวในด้านการเรียนหรือการทำงานใด ๆ นั้น ขึ้นอยู่กับความรับผิดชอบต่องานนั้นเป็นสิ่งสำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เด็กและเยาวชนซึ่งจะเติบโตขึ้นเป็นกำลังสำคัญของประเทศชาติในอนาคต หากเยาวชนไม่ได้รับการส่งเสริมพฤติกรรมไปในทางที่เหมาะสมแล้ว ก็จะก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ในสังคมตามมาอีกมากมาย ซึ่งบุคคลเหล่านี้ไม่อาจสร้างความเจริญก้าวหน้าที่ยั่งยืนอย่างแท้จริงให้แก่ตนเองและประเทศชาติได้ ดังนั้นการปลูกฝังความรับผิดชอบให้กับนักเรียนจึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง (สิริภัทร ขจรสมบัติ. 2553 : 1 ; อ้างอิงมาจากสมพร เทพสิทธา. 2540 : 20) และนอกเหนือจากนี้กระทรวงศึกษาธิการยังได้มีการกำหนดจุดมุ่งหมายสำคัญโดยมุ่งส่งเสริมเด็กและเยาวชนให้เป็นพลเมืองดี มีคุณธรรมจริยธรรมในด้านความรับผิดชอบ ได้มีการอบรมจริยธรรมด้านต่าง ๆ เช่น ความรับผิดชอบ ขยัน ประหยัด ซื่อสัตย์ อดออม อดทน มีวินัยและเสียสละ ตรงต่อเวลา ควบคู่ไปกับการเรียนการสอนและกิจกรรมต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ (สุกัญญา กลางสุข. 2551 : 1 ; อ้างอิงมาจากกระทรวงศึกษาธิการ. 2544 : 1)

สำหรับในส่วนของประเภทความรับผิดชอบนั้นได้มีการจำแนกไว้หลายด้าน เช่น ความรับผิดชอบต่อตนเอง ความรับผิดชอบต่อครอบครัว ความรับผิดชอบต่อสังคม ความรับผิดชอบต่อเพื่อน ความรับผิดชอบต่อโรงเรียน ความรับผิดชอบต่อชุมชน และความรับผิดชอบต่อประเทศชาติ เป็นต้น ความรับผิดชอบจึงเป็นคุณลักษณะที่มีความสำคัญและควรปลูกฝังให้กับนักเรียนเป็นอย่างยิ่ง ถ้านักเรียนมีพฤติกรรมที่ขาดความรับผิดชอบเหล่านี้ จะมีผลต่อตนเองและสังคมทำให้เกิดความเสียหายได้ การปลูกฝังความรับผิดชอบสามารถที่จะกระทำได้ถ้าทุกฝ่ายประสานความคิดและให้ความร่วมมือกันอย่างจริงจัง นับตั้งแต่สถาบันครอบครัว สถาบันโรงเรียน สถาบันทางสังคมต่าง ๆ ซึ่งสถาบันเหล่านี้ล้วนแต่มีอิทธิพลในการส่งเสริมความรับผิดชอบให้แก่เด็กเป็นอย่างมาก การศึกษาจึงนับเป็นรากฐานที่สำคัญที่สุดประการหนึ่ง ในการสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้าและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ในสังคมได้ เนื่องจากการศึกษาเป็นกระบวนการที่จะช่วยให้คนได้พัฒนาตนเอง ด้านต่าง ๆ

ตลอดช่วงชีวิตตั้งแต่การวางรากฐานพัฒนาการของชีวิตตั้งแต่แรกเกิด การพัฒนาศักยภาพ และขีดความสามารถด้านต่าง ๆ ที่จะดำรงชีพและประกอบอาชีพได้อย่างมีความสุข โดยเฉพาะในเด็กวัยเรียนซึ่งมีความสำคัญและจำเป็นอย่างมากเพราะเปรียบเสมือนรากฐานสำคัญที่ส่งผลถึงในวัยผู้ใหญ่ และพัฒนาการทางจริยธรรมจะเริ่มต้นตั้งแต่วัยรุ่นตอนต้นและคงระดับไว้จนเป็นผู้ใหญ่ เพราะฉะนั้นจึงควรมุ่งเน้นให้นักเรียนได้ปฏิบัติหน้าที่การงานของตนเองที่เกี่ยวกับการศึกษาเล่าเรียน เกี่ยวกับสถานศึกษา ครอบครัวและสังคม ให้สำเร็จเรียบร้อยด้วยดีและพยายามปรับปรุงงานและปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องให้ดียิ่งขึ้น (จินตนา พราวศรี. 2555 : 2 ; อ้างอิงมาจาก ดวงเดือน พันธุนาวิณ. 2544 : 3) และสิ่งที่จะส่งเสริมให้บุคคลที่มีความรู้เป็นคนที่มีความรู้เป็นคนที่มีความรู้ คือ ต้องมีคุณธรรมและจริยธรรมด้วย ถ้าคนในสังคมขาดจริยธรรมสังคมก็จะขาดความสงบสุขสภาพสังคมที่ดีความเจริญทางด้านวัตถุเป็นไปอย่างรวดเร็วแต่ความเจริญทางด้านจิตใจกลับเสื่อมลงพื้นฐานของสังคมนั้นจะมีคุณภาพหรือไม่มีคุณภาพก็อยู่ที่คนในสังคมนั้นมีระเบียบวินัยหรือไม่มีระเบียบวินัย (นิตดา หงส์วิวัฒน์. 2541 : 35) ความรับผิดชอบในการเรียนจึงเป็นคุณลักษณะพื้นฐานของบุคคลที่มีความสำคัญและจำเป็นต้องปลูกฝังให้เด็กเพราะเด็กแต่ละคนมีภาระหน้าที่ที่ต้องเกี่ยวข้องและมีส่วนร่วมต่อสวัสดิภาพของสังคมนั้นตนดำรงอยู่ในฐานะพลเมืองที่ดีต่อประเทศชาติหรือในฐานะนักเรียนที่ดีของโรงเรียน (เพ็ญประภา โคตรบาล. 2552 : 2 ; อ้างอิงมาจาก จรูญ สภาพ. 2531 : 84)

การศึกษาโรงเรียนที่เป็นเลิศในด้านการทำกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างความรับผิดชอบของนักเรียนซึ่งเป็นโรงเรียนที่มีการปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) โดยเป็นกิจกรรมที่ผ่านการดำเนินงานตามขั้นตอนที่มีระบบ และมีการปรับปรุงแก้ไข พัฒนาจนผลที่ได้สามารถนำไปปรับใช้ต่อยอดได้ต่อไปในอนาคต พบว่าทุกโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการสามารถใช้ภูมิปัญญา ความสามารถที่ตนเองมีอยู่ประกอบกับความร่วมมือของผู้บริหาร ครู นักเรียน และคนในชุมชน สร้างสรรค์นวัตกรรมใหม่ที่ทำให้ประสบความสำเร็จและสามารถนำไปใช้ประโยชน์ และเป็นแบบอย่างที่ดี รวมทั้งเป็นการปลูกจิตสำนึกด้านความซื่อสัตย์สุจริต ยุติธรรม ให้กับเด็กและเยาวชนที่เข้าร่วมโครงการ โรงเรียนเครือข่าย และเด็กในชุมชน โดยกระบวนการดำเนินกิจกรรมของแต่ละโรงเรียนจะเริ่มจากการวางแผนอย่างเป็นระบบ โดยมีนักเรียนเป็นผู้ดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยคณะกรรมการนักเรียนเอง และยังได้รับความช่วยเหลือจากผู้บริหาร คณะครู ผู้ปกครอง และชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนเพื่อนำไปปรับปรุงและพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังมีการประเมินผล กิจกรรมเป็นระยะ ระดมความคิดเห็นจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง และนำผลไปวางแผนพัฒนาในปีต่อไป โดยแต่ละโรงเรียนได้ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง (ศิริพร แยมนิล และคณะ. 2551 : 124-136)

โรงเรียนขยายโอกาสในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 ได้จัดกิจกรรมการดำเนินงานเพื่อเสริมสร้างควมมีระเบียบวินัย ความรับผิดชอบให้นักเรียนหลายกิจกรรม เช่น กิจกรรมการอบรมนักเรียนหน้าเสาธง กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน กิจกรรมประชาธิปไตยใน

โรงเรียน กิจกรรมอาหารกลางวัน กิจกรรมสหกรณ์ กิจกรรมสวดมนต์ไหว้พระสวดสัพพัตถ์ แต่ในการดำเนินงานกิจกรรมต่าง ๆ เหล่านี้ ยังไม่ส่งผลให้นักเรียนมีระเบียบวินัยเท่าที่ควร จากสภาพปัญหาในปัจจุบัน ผู้วิจัยในฐานะครูผู้สอน ได้พบเห็นปัญหาการขาดระเบียบวินัยของนักเรียนเป็นประจำและเป็นปัญหาที่สถานศึกษาทุกแห่งประสบเช่นเดียวกัน คือ นักเรียนขาดความรับผิดชอบไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบของสถานศึกษาและสังคม ไม่ตั้งใจเรียน ติดสารเสพติด การทะเลาะวิวาทและการใช้ความรุนแรง การคบเพื่อนต่างเพศ ติดเกมส์ การใช้โทรศัพท์เป็นเวลานาน เป็นต้น ซึ่งพฤติกรรมเหล่านี้ยังส่งผลกระทบต่อนักเรียนชั้นประถมศึกษาซึ่งเป็นรุ่นน้องในโรงเรียนด้วยคือเป็นแบบอย่างที่ไม่ดี นำมาซึ่งพฤติกรรมเรียนแบบ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของราตรี เรืองทอง (2557 : 81-87) ซึ่งได้วิจัยพัฒนาความรับผิดชอบในการเรียนด้วยชุดฝึกอบรมที่เน้นกิจกรรมกลุ่มสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่พบว่า นักเรียนยังขาดความรับผิดชอบต่อตนเอง สืบเนื่องจากการเข้าเรียนไม่ตรงเวลา การส่งงานไม่ตรงเวลา ไม่มีจิตอาสา ไม่รักษาความสะอาด นักเรียนบางคนมีพฤติกรรมขาดความรับผิดชอบสูงมาก เพราะไม่เข้าเรียน ไม่สนใจงานที่ครูมอบหมายให้ ซึ่งนักเรียนที่ประพฤติตัวขาดความรับผิดชอบนี้ จะส่งผลกลายเป็นคนที่ไม่รับผิดชอบต่อไปเมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่ย่อมทำให้มีโอกาสประสบความล้มเหลวในการดำเนินชีวิต นอกจากผลกระทบที่เกิดกับตัวของนักเรียนเองแล้ว ยังส่งผลต่อสังคมในระยะยาวอีกด้วย

จากความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจนำเอาปัญหาการขาดวินัยในตนเองด้านความรับผิดชอบ มาศึกษาเพื่อพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างความรับผิดชอบของนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาส เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการแก้ปัญหาและพัฒนาต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดความรับผิดชอบของนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3
2. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ ด้านความรับผิดชอบของนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3
3. เพื่อศึกษาวิธีการเสริมสร้างความรับผิดชอบของนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3
4. เพื่อพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างความรับผิดชอบของนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3

ความสำคัญของการวิจัย

1. ได้องค์ประกอบและตัวชี้วัดความรับผิดชอบเพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างความรับผิดชอบของนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3
2. ได้ข้อมูลสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ ด้านความรับผิดชอบของนักเรียนเพื่อใช้เป็นข้อมูลสารสนเทศในการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างความรับผิดชอบของนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3
3. ได้วิธีการเสริมสร้างความรับผิดชอบเพื่อที่จะสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างความรับผิดชอบของนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3
4. ได้โปรแกรมเสริมสร้างความรับผิดชอบของนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 เพื่อให้ครูสามารถนำไปใช้เสริมสร้างความรับผิดชอบให้กับนักเรียน เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ และเกิดความรับผิดชอบในตนเอง ในการจัดกิจกรรม การเรียนรู้ การใช้ชีวิต และเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองได้เต็มศักยภาพ

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตเนื้อหา

ผลการสังเคราะห์องค์ประกอบและตัวชี้วัดความรับผิดชอบจากนักวิชาการได้องค์ประกอบของความรับผิดชอบ 2 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง 2) ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม ผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษาและพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างความรับผิดชอบของนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาส
2. ขอบเขตของประชากรและกลุ่มตัวอย่าง/กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

เพื่อให้สอดคล้องกับความมุ่งหมายของการวิจัย ผู้วิจัยจึงนำเสนอแบ่งเป็น 4 ระยะดังต่อไปนี้

 - 2.1 การศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดความรับผิดชอบของนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลซึ่งตรวจสอบความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัด ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง

2.2 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ ด้านความรับผิดชอบของนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3

2.2.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูและบุคลากร ในโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 58 โรงเรียน รวมจำนวน 1,102 คน

2.2.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูและบุคลากร ในโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 285 คน ได้มาโดยการใช้ตารางสำเร็จรูปของ Krejcie & Morgan (บุญชม ศรีสะอาด และคณะ. 2558 : 42

2.2.3 การสุ่มตัวอย่างโดยใช้เทคนิคการสุ่มแบบหลายขั้น (Multistage Random Sampling) (บุญชม ศรีสะอาด และคณะ. 2558 : 51)

2.3 การศึกษาวิธีการเสริมสร้างความรับผิดชอบของนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 ผู้วิจัยได้นำข้อมูล สภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์จากการศึกษาในระยะที่ 2 มาคำนวณหาค่าดัชนีความต้องการจำเป็นเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างโปรแกรมเสริมสร้างความรับผิดชอบของนักเรียน โดยในการดำเนินการ ระยะที่ 3 ได้ศึกษาวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) จากหน่วยงานที่ประสบความสำเร็จ ด้านการเสริมสร้างความรับผิดชอบของนักเรียน

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารและครูของโรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ ซึ่งได้มา โดยการเลือกแบบเจาะจง

2.4 พัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างความรับผิดชอบของนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 ผู้วิจัยได้นำผลการศึกษาวิธีการเสริมสร้างความรับผิดชอบของนักเรียนจากการศึกษาโรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ มาเพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดทำร่างโปรแกรมเสริมสร้างเสริมสร้างความรับผิดชอบของนักเรียน แล้วนำร่างโปรแกรมเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิ 7 คน

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลซึ่งทำหน้าที่ประเมินโปรแกรม (โดยประเมินความถูกต้อง/ ความเหมาะสม/ ความเป็นไปได้/ ความเป็นประโยชน์และคุ้มค่า) ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง

กรอบแนวคิดและทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัย

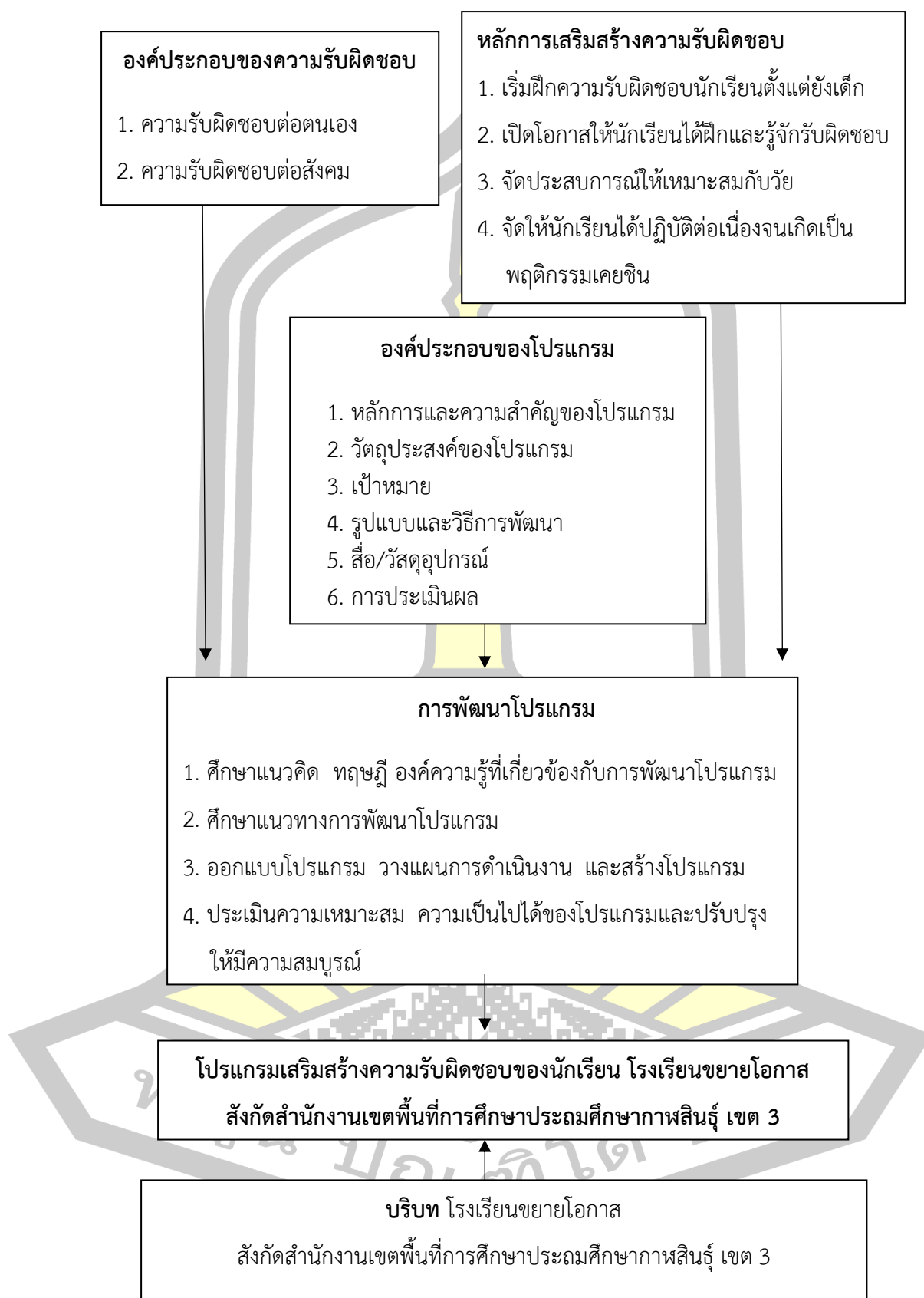
1. องค์ประกอบของความรับผิดชอบ ซึ่งได้จากการสังเคราะห์แนวคิดและทฤษฎีของนักวิชาการ ประกอบด้วย 2 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง 2) ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม (สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. 2540 : 70 – 71 ; จันทรา พวงยอด. 2543 : 12 ; กรมวิชาการ. 2544 : 196 ; ดวงเดือน พันธุนาวิน. 2544 : 40 ; อธิราพร กุลนานันท์. 2544 : 291 ; เพิ่มศักดิ์ วรรณยางกูร. 2546 : 61 ; ไพวัลย์ แสงดี. 2554 : 16 ; Good. 1973 : 20 ; Plunkett and Attner. 1994 : 819 ; Griffin. 1996 : 11)

2. หลักการเสริมสร้างความรับผิดชอบ จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้สังเคราะห์จากแนวทางในการเสริมสร้างความรับผิดชอบจากนักวิชาการและบูรณาการแนวคิดของ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2541 : 21 ; อมรรวรรณ แก้วพ้อง. 2542 : 72-73 ; กมลวัฒน์ วันวิชัย. 2545 : 19 ; พรรณี ทองทับ. 2545 : 17 ; อัจฉนันท์ ทินกระโทก. 2547 : 11 ; อังคณา อธิศิลาเวทย์. 2548 : 16 ; สุจิตรา ณะสูตร. 2552 : 17 ; จินตนา พรราวศรี. 2555 : 17) สรุปการเสริมสร้างความรับผิดชอบของนักเรียน ประกอบด้วยหลักการ ดังนี้ 1. เริ่มฝึกความรับผิดชอบต่อตนเองตั้งแต่ยังเด็ก 2. เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ฝึกและรู้จักรับผิดชอบ 3. จัดประสบการณ์ให้เหมาะสมกับวัย 4. จัดให้นักเรียนได้ปฏิบัติต่อเนื่องจนเกิดเป็นพฤติกรรมเคยชิน

3. องค์ประกอบของโปรแกรม จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (สุดาเรศ แจ่มเดชศักดิ์. 2543 : 57 ; วราภรณ์ โพธิศรีประเสริฐ. 2545 : 39) ประกอบด้วย 1) หลักการและความสำคัญของโปรแกรม 2) วัตถุประสงค์ของโปรแกรม 3) เป้าหมาย 4) รูปแบบและวิธีการพัฒนา 5) สื่อ/วัสดุอุปกรณ์ 6) การประเมินผล

4. การพัฒนาโปรแกรม จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (สุดาเรศ แจ่มเดชศักดิ์. 2543 : 58 ; อุณา นพคุณ. 2546 : 77 ; เชษฐา คำคล้อง. 2557: 121) สรุปเป็นขั้นตอนดังต่อไปนี้ 1) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี องค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาโปรแกรม 2) ศึกษาแนวทางการพัฒนาโปรแกรม 3) ออกแบบโปรแกรม วางแผนการดำเนินงาน และสร้างโปรแกรม 4) ประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ของโปรแกรมและปรับปรุงให้มีความสมบูรณ์

กรอบแนวคิด ทฤษฎี ข้างต้นนำมาใช้สำหรับการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างความรับผิดชอบของนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 แสดงด้วยแผนภาพ ดังภาพประกอบ

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างความรักผิดชอบของนักเรียน
โรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3

นิยามศัพท์เฉพาะ

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นิยามศัพท์ไว้ดังนี้

1. โปรแกรมเสริมสร้างความรับผิดชอบ หมายถึง แผนหรือรายละเอียดของแนวทางการจัดประสบการณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อพัฒนานักเรียนโรงเรียนขยายโอกาส ในเรื่องความรับผิดชอบ เพื่อให้มีความรับผิดชอบสูงขึ้น

2. ความรับผิดชอบ หมายถึง คุณลักษณะของบุคคลที่มีความมุ่งมั่นตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายด้วยความพากเพียร พยายาม มีการวางแผนการทำงาน ตรงต่อเวลา ละเอียดรอบคอบ และทำเต็มความสามารถ มีความสำนึกในหน้าที่ของตนเองและส่วนรวม ยอมรับผลของการกระทำด้วยความเต็มใจเพื่อที่จะปรับปรุงการปฏิบัติหน้าที่ให้ดียิ่งขึ้นจนบรรลุผลสำเร็จตามความมุ่งหมาย ได้ทันตามกำหนดเวลา

2.1 ความรับผิดชอบต่อตนเอง หมายถึง การที่บุคคลประพฤติปฏิบัติสิ่งต่าง ๆ ให้เป็นไปในทางที่ถูกต้อง ด้วยความเต็มใจ เอาใจใส่ รับผิดชอบที่จะทำงานและติดตามผลงานที่ทำไปแล้วเพื่อปรับปรุงแก้ไขให้สำเร็จด้วยดี ยอมรับในสิ่งที่ตนเองกระทำลงไปทั้งในด้านที่เป็นผลดีและผลเสียอีกทั้งยังไม่ปิดกั้นหน้าที่ของตนให้แก่ผู้อื่น และรู้จักทำหน้าที่ของตนเองให้ลุล่วงไปอย่างมีประสิทธิภาพ เช่น มาโรงเรียนทันเวลา ส่งงานครบตามกำหนดเวลา เป็นต้น

2.2 ความรับผิดชอบต่อสังคม หมายถึง การที่บุคคลรู้จักภาระหน้าที่ของตนที่จะต้องเกี่ยวข้องและมีส่วนร่วมต่อสังคมที่ตนดำรงอยู่ รู้จักหน้าที่ความรับผิดชอบของตนเองที่มีต่อสังคม ได้แก่ ความรับผิดชอบที่มีต่อครอบครัว โรงเรียน ชุมชน ประเทศชาติ และบุคคลที่เกี่ยวข้องโดยปฏิบัติอย่างถูกต้องเหมาะสม เกิดประโยชน์แก่สังคมส่วนรวม

3. โรงเรียนขยายโอกาส หมายถึง โรงเรียนที่มีการจัดการเรียนการสอนในระดับอนุบาลไปจนถึงระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 โดยมีเขตการบริหารจัดการศึกษาในความรับผิดชอบ ประกอบด้วย 7 อำเภอ ดังนี้ อำเภอห้วยผึ้ง อำเภอนาคู อำเภอเขาวง อำเภอกุฉินารายณ์ อำเภอนามน อำเภอสมเด็จ และอำเภอคำม่วง

4. โรงเรียนที่มีการปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) หมายถึง สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 ที่เป็นเลิศในด้านการทำกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างความรับผิดชอบของนักเรียน

5. ผู้บริหาร หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3

6. ครู หมายถึง ครูผู้สอนในโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยเรื่อง การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างความรับผิดชอบของนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 3 ผู้วิจัยได้ศึกษา หลักการ ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นพื้นฐานประกอบการศึกษาวิจัย ดังต่อไปนี้

1. ความรับผิดชอบ

- 1.1 ความหมายของความรับผิดชอบ
- 1.2 ความสำคัญของความรับผิดชอบ
- 1.3 ประเภทของความรับผิดชอบ
- 1.4 องค์ประกอบของความรับผิดชอบ
- 1.5 ลักษณะของบุคคลที่มีความรับผิดชอบ
- 1.6 แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบ

2. วิธีเสริมสร้างความรับผิดชอบ

- 2.1 แนวทางในการเสริมสร้างความรับผิดชอบ
- 2.2 การประเมินความรับผิดชอบ

3. การพัฒนาโปรแกรม

- 3.1 ความหมายของโปรแกรม
- 3.2 องค์ประกอบของโปรแกรม
- 3.3 ขั้นตอนในการพัฒนาโปรแกรม
- 3.4 การประเมินโปรแกรม

4. บริบทของโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 3

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

- 5.1 งานวิจัยในประเทศ
- 5.2 งานวิจัยต่างประเทศ

1. ความรับผิดชอบ

1.1 ความหมายของความรับผิดชอบ

กระทรวงศึกษาธิการ (2544 : 24) ได้ให้ความหมายความรับผิดชอบว่า หมายถึง การเอาใจใส่ในการทำงานเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพต่อผลงานนั้น ๆ มีความซื่อสัตย์ต่อหน้าที่ โดยไม่คำนึงถึง

ประโยชน์ส่วนตน เคารพต่อระเบียบกฎเกณฑ์และมีวินัยในตนเอง มีความหนักแน่นเมื่อเผชิญอุปสรรค รู้จักหน้าที่และกระทำตามหน้าที่เป็นอย่างดี มีความเพียรพยายาม มีความละเอียดรอบคอบและใช้ความสามารถเต็มที่ในการปรับปรุงงานของตนเองและสังคม เป็นคนตรงต่อเวลาและยอมรับผลการกระทำของตนเอง

ราชบัณฑิตยสถาน (2546 : 144) ได้ให้ความหมายความรับผิดชอบว่า หมายถึง บุคคลจะเกิดความรับผิดชอบต่อเมื่อเคยได้รับการฝึกอบรมในด้านระเบียบวินัยทำให้มีความเคารพในกฎเกณฑ์ที่มีความละเอียดรอบคอบ ซึ่งตนเองสามารถบังคับตนเองได้

Cattell (สุจิตรา ณะสูตร. 2552 : 9 ; อ้างอิงมาจาก Cattell. 1963 : 145) ได้ให้ความหมายความรับผิดชอบว่า หมายถึง คือบุคคลที่รับผิดชอบต่อหน้าที่ที่มีความบากบั่นพากเพียร ถือศักดิ์ศรี ยึดมั่นในกฎเกณฑ์ ลักษณะของคนที่ไม่มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่คือคนที่ถือความสะดวกเป็นเกณฑ์ หลีกเลียงข้อบังคับ

Good (เพ็ญประภา โคตรบาล. 2552 : 24 ; อ้างอิงมาจาก Good. 1973 : 498) ได้ให้ความหมายความรับผิดชอบต่อ หมายถึง ภาระหน้าที่ที่แต่ละคนครองอยู่ ซึ่งบุคคลจะรับหรือไม่ว่าเป็นงานทั่วไปที่ได้รับมอบหมายหรืองานในหน้าที่จะต้องทำให้บรรลุความสำเร็จ ถูกต้อง มีประสิทธิภาพและมีความซื่อสัตย์ต่อหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มความสามารถสอดคล้องกับความมุ่งหมายต้องยอมรับทั้งความผิดพลาดและความสำเร็จ เชื่อถือได้ในเรื่องการปฏิบัติหน้าที่

ชนิดา โคลงชัย (2554 : 34-35) ได้ให้ความหมายความรับผิดชอบต่อ หมายถึง ความสนใจความตั้งใจ ที่จะปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเพียรพยายาม และละเอียดรอบคอบ ไม่ทอดทิ้งงาน เพื่อให้สำเร็จตามเป้าหมาย ยอมรับผลการกระทำของตนทั้งในด้านที่เป็นผลดีหรือผลเสียทั้งที่เกิดขึ้นกับตนเองและสังคมส่วนรวมและพยายามปรับปรุงการปฏิบัติหน้าที่ให้ดียิ่งขึ้น

จินตนา พราวศรี (2555 : 8) ได้ให้ความหมายความรับผิดชอบต่อ หมายถึง การที่บุคคลแสดงออกด้วยความตั้งใจที่จะปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเพียร ความละเอียดรอบคอบ ไม่หลีกเลียง มีการวางแผนการทำงาน ตรวจสอบงาน และยอมรับผลของการกระทำของตนเองทั้งผลดีและผลเสียเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามความมุ่งหมาย ทั้งยังพยายามปรับปรุงการปฏิบัติหน้าที่เพื่อให้ได้ผลดียิ่งขึ้น

ชม ภูมิภาค (จินตนา พราวศรี. 2555 : 6 ; อ้างอิงมาจาก ชม ภูมิภาค 2539 : 76) ได้ให้ความหมายความรับผิดชอบต่อ หมายถึง การปฏิบัติงานให้สำเร็จลุล่วงไปตามเป้าหมายที่ได้รับมอบหมายความรับผิดชอบต่อมีความหมายรวมถึงความซื่อสัตย์สุจริต การตรงต่อเวลา

กรมวิชาการ (ณัฐพล โยธา. 2557 : 22 ; อ้างอิงมาจาก กรมวิชาการ 2545 : 51) ได้ให้ความหมายความรับผิดชอบต่อ หมายถึง ความมุ่งมั่น ตั้งใจ ที่จะทำการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความผูกพันด้วยความไม่ลำเอียงและความละเอียดรอบคอบ ยอมรับผลการกระทำในการปฏิบัติหน้าที่เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จความมุ่งหมายทั้งความพยายามที่จะปรับปรุงการปฏิบัติหน้าที่ให้ดียิ่งขึ้น

Funk and Wagnalls (1961 : 2095) ได้ให้ความหมายความรับผิดชอบว่า หมายถึง การแสดงออกถึงความรับผิดชอบและรับชอบในการทำงานของตน และมีความซื่อสัตย์ไว้ใจได้ สามารถจัดการเงินและหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายอย่างมีประสิทธิภาพ และหมายถึงความสามารถในการตอบสนองต่อหน้าที่หรือข้อตกลงที่ตั้งไว้ตามอุดมคติ กฎของศีลธรรม และหลักของศีลธรรมอีกด้วย

Flippo (1966 : 122) ได้ให้ความหมายของความรับผิดชอบว่า หมายถึง ความผูกพันที่จะปฏิบัติ หน้าที่ให้สำเร็จลุล่วงไปได้ และความสำเร็จนี้เกี่ยวข้องกับปัจจัย 3 ประการ คือ พันธะผูกพัน หน้าที่การงาน และวัตถุประสงค์

สรุปได้ว่า ความรับผิดชอบ หมายถึง คุณลักษณะของบุคคลที่มีความมุ่งมั่นตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายด้วยความพากเพียร มีการวางแผนการทำงาน ละเอียดรอบคอบ ตรงต่อเวลา และเพิ่มความสามารภ มีความสำนึกในหน้าที่ของตนเองและส่วนรวม ยอมรับผลของการกระทำด้วยความเต็มใจเพื่อที่จะปรับปรุงการปฏิบัติหน้าที่ให้ดียิ่งขึ้นจนบรรลุผลสำเร็จตามความมุ่งหมายได้ทันตามกำหนดเวลา

1.2 ความสำคัญของความรับผิดชอบ

กระทรวงศึกษาธิการ (2540 : 24) ได้กล่าวว่า ความสำคัญของความรับผิดชอบจำเป็นที่ต้องปลูกฝังให้เกิดขึ้นในตัวเด็ก เพื่อการดำรงชีวิตในสังคมยุคโลกาภิวัตน์ตามเป้าหมายของการจัดการศึกษาและจุดมุ่งหมายของหลักสูตรในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาที่สอดคล้องกับความมุ่งหวังของสังคมไว้ 3 ด้านประกอบด้วย

1. ทักษะพื้นฐานที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ในอนาคต
2. ทักษะพื้นฐานที่จำเป็นต่อการทำงาน
3. ลักษณะพื้นฐานที่จำเป็นต่อการอยู่ร่วมกันในสังคม

โดยเฉพาะในด้านลักษณะพื้นฐานที่จำเป็นต้องอยู่ร่วมกันในสังคม ประกอบด้วยประเด็นย่อยที่เป็นองค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ การควบคุมตนเองได้ มีความรับผิดชอบ มีวินัยในตนเองและช่วยเหลือ ผู้อื่น เสียสละ มุ่งมั่นพัฒนา

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต) (2540 : 17) ได้กล่าวว่า ความรับผิดชอบนี้มีประเด็นสำคัญคือ จะต้องระวังตั้งใจใช้กำลังเพื่อสร้างประโยชน์แต่ฝ่ายเดียวให้ได้ทั้งประโยชน์ตนทั้งประโยชน์ส่วนรวม พร้อมกันนั้นก็ต้องคอยป้องกันแก้ไขอยู่ตลอดเวลามิให้ความเสียหายเกิดขึ้นและที่สำคัญเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องสร้างเสริมกำลังใจให้มั่นคงหนักแน่นและทวีขึ้น ซึ่งมีทางทำได้หลายทางทางที่เหมาะสมอย่างหนึ่งก็คือพยายามทำประโยชน์เสียสละเพื่อผู้อื่นและส่วนรวมให้มากขึ้น การปฏิบัติงานด้วยความเสียสละนั้นยิ่งกระทำมากเท่าใดจะช่วยให้เกิดความสามารภและความเชี่ยวชาญมากขึ้นเท่านั้น ทั้งเมื่อเคยชินกับการประพฤติปฏิบัติความดีแล้วก็สามารถป้องกันความชั่วและความเสื่อมเสียได้อย่างดีที่สุด

ดวงเดือน พันธุนาวิน (2544 : 42) ได้กล่าวว่า ความรับผิดชอบเป็นลักษณะของความเป็นพลเมืองดีอีกอย่างหนึ่งนอกจากความมีวินัยในทางสังคม ความเอื้อเฟื้อและความเกรงใจ เนื่องจากความรับผิดชอบนั้นเป็นลักษณะนิสัยและทัศนคติของบุคคล ซึ่งความรับผิดชอบเป็นเครื่องมือในการผลักดันให้บุคคลปฏิบัติตามกฎระเบียบ เคารพสิทธิของผู้อื่น ทำตามหน้าที่ของตนและมีความซื่อสัตย์สุจริตในการทำงาน การเป็นคนดีมีความรับผิดชอบนี้เป็นคุณลักษณะที่จะช่วยให้การอยู่ร่วมกันในสังคมเป็นไปด้วยความสงบราบรื่น นอกจากนี้ความรับผิดชอบยังเป็นคุณธรรมที่สำคัญในการพัฒนาประเทศอีกด้วย

กรมวิชาการ (2545 : 116) ได้กล่าวว่า การกระทำตนเองให้เป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบ ซึ่งเป็นพื้นฐานของคนที่จะทำให้การทำงานสำเร็จได้ หากหน่วยงานใด ชุมชนใด สังคมใด ประเทศใดก็ตามที่มีประชาชนเป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบสูง หน่วยงานนั้น ชุมชนนั้น สังคมนั้น ประเทศนั้นย่อมเจริญก้าวหน้า การจัดการศึกษาในโรงเรียนจึงจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับความรับผิดชอบของนักเรียนเป็นอันดับแรก

สรุปได้ว่า ความสำคัญของความรับผิดชอบเป็นสิ่งที่บ่งบอกถึงความเป็นพลเมืองดีและเป็นสิ่งที่จะช่วยให้บุคคลในสังคมอยู่ร่วมกันได้อย่างราบรื่น ดังนั้นความรับผิดชอบจึงเป็นสิ่งที่ทุกคนในสังคมสมควรตระหนักอย่างยิ่งเพราะความรับผิดชอบเป็นคุณธรรมที่สำคัญในการพัฒนาประเทศ จึงจำเป็นต้องปลูกฝังความรับผิดชอบให้เกิดกับเยาวชนของชาติ ซึ่งจะช่วยให้เยาวชนเหล่านั้นสามารถที่จะพัฒนาตนเองและสังคมทำให้เขาเติบโตเป็นบุคคลที่มีคุณภาพพร้อมที่จะนำประเทศชาติไปสู่ความเจริญก้าวหน้าในด้านต่าง ๆ ได้

1.3 ประเภทของความรับผิดชอบ

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2540 : 70 - 71) ได้แบ่งประเภทความรับผิดชอบว่า ประกอบด้วย

1. ความรับผิดชอบต่อตนเอง เช่น รู้จักหน้าที่ ตั้งใจจริงในการปฏิบัติหน้าที่ที่ปฏิบัติตน เป็นทางไปสู่ความเป็นพลเมืองดี การศึกษาเป็นส่วนสำคัญ โดยการส่งเสริมและปลูกฝังระเบียบวินัยให้กับคนในชาติ การยอมรับเหตุผล กล้าแสดงออก กล้ารับผิดชอบ ยับยั้งชั่งใจและมีธำมรงค์
2. ความรับผิดชอบต่อผู้อื่น เช่น ช่วยเสริมสร้างความสุขในสังคม การยอมรับฟังความคิดเห็นของคนอื่น การวางตัวให้เกียรติซึ่งกันและกัน ความอดทน อดกลั้น สงบเสงี่ยม
3. ความรับผิดชอบต่อหน้าที่เป็นผลมาจากความรับผิดชอบต่อตนเองและต่อผู้อื่นอย่างเหมาะสม ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต มีมานะ อดทน ไม่หะหลวม ไม่ละเมียดประโยชน์ที่เป็นสาธารณะ รวมทั้งหน้าที่เสียภาษี การรับราชการทหารและการใช้สิทธิเลือกตั้ง

จันทรา พวงยอด (2543 : 12) ได้แบ่งประเภทความรับผิดชอบได้ 4 ประเภท ดังนี้

1. ความรับผิดชอบต่อตนเอง หมายถึง การรู้จักหน้าที่ของตนเองและปฏิบัติหน้าที่ของตนเองอย่างเหมาะสมให้ลุล่วงไปด้วยดี ในส่วนนี้มีความเกี่ยวข้องโดยตรงต่อนักเรียน หมายถึง การตั้งใจศึกษาเล่าเรียนจนประสบความสำเร็จ ตามความมุ่งหมายด้วยความขยันหมั่นเพียร ละเอียดลออ รอบคอบ อดทน ซื่อสัตย์และมีระเบียบวินัย
2. ความรับผิดชอบต่อครอบครัว หมายถึง การรู้จักฐานะหน้าที่ของตนเองที่มีต่อครอบครัว ปฏิบัติตนอย่างเหมาะสม
3. ความรับผิดชอบต่อสถานศึกษา มีลักษณะเกี่ยวข้องกับนักเรียนเช่นเดียวกัน หมายถึง การที่นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของสถานศึกษา รักษาผลประโยชน์ เกียรติยศ และชื่อเสียงตลอดจนสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้าให้แก่สถานศึกษา
4. ความรับผิดชอบต่อสังคม หมายถึง การรู้จักหน้าที่ของตนเองที่มีต่อส่วนรวม เพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อยของสังคม โดยการปฏิบัติตามกฎระเบียบของสังคม รวมทั้งตั้งใจให้บุคคลอื่นปฏิบัติกิจกรรมเพื่อความผาสุกของนักเรียน

กรมวิชาการ (2544 : 196) ได้แบ่งประเภทของความรับผิดชอบ ดังนี้

1. ความรับผิดชอบต่อตนเอง หมายถึง การจัดปัญหาที่ทำให้ตนเองเป็นทุกข์เช่น ป้องกันให้ตัวเองปลอดภัยจากอันตรายจากโรค รักษาร่างกายให้แข็งแรง รู้จักหน้าที่ของตนเอง และปฏิบัติหน้าที่การงานของตนให้ลุล่วงไปอย่างมีประสิทธิภาพทันกำหนด ตรงเวลา
2. ความรับผิดชอบต่อสังคม หมายถึง การรู้จักฐานะความรับผิดชอบต่อตนเองที่มีต่อสังคมได้แก่ ความรับผิดชอบต่อครอบครัว โรงเรียน ชุมชน ประเทศชาติ และบุคคลที่เกี่ยวข้อง โดยปฏิบัติอย่างถูกต้องเหมาะสมเกิดประโยชน์แก่สังคมส่วนรวม

ดวงเดือน พันธุนาวิน (2544 : 40) ได้แบ่งประเภทความรับผิดชอบเป็น 3 ประเภท ดังนี้

1. ความรับผิดชอบต่อสถานะของตน เป็นหน้าที่ในฐานะนั้น ๆ ของตน ต้องคิดก่อนกระทำและบุคคลต้องยอมรับในผลของการกระทำของตนทั้งที่เป็นผลดีและผลเสียไม่ปิดความรับผิดชอบให้พ้นตัว
2. ความรับผิดชอบต่อครอบครัว เป็นสมาชิกที่รักษาวงศ์ตระกูลให้ดำรงอยู่อย่างมีศักดิ์ศรีให้ความช่วยเหลือญาติพี่น้องตามกำลังความสามารถ
3. ความรับผิดชอบต่อสังคม มีพื้นฐานอยู่กับการไม่เบียดเบียนตนเองและ ไม่เบียดเบียนผู้อื่นให้เดือดร้อน ปฏิบัติตามกฎหมาย ศีลธรรม จารีตประเพณี ไม่ผลิต ไม่จำหน่าย ยาเสพติดหรือมีไว้ในครอบครอง

ธีราพร กุลนันทน์ (2544 : 291) ได้แบ่งประเภทของความรับผิดชอบโดยแสดงทัศนนะว่าการพัฒนานิสัยทางจริยธรรมด้านความรับผิดชอบ ถือได้ว่าเป็นลักษณะนิสัยที่มีความจำเป็นที่ต้อง

เสริมสร้างให้มีในตัวเด็กและเยาวชน ทุกคน ความรับผิดชอบที่ใช้สอนเด็กปฐมวัย สามารถแบ่งออกเป็น 3 ด้านใหญ่ ๆ ดังนี้

1. ความรับผิดชอบต่อตนเอง
2. ความรับผิดชอบต่อการทำงาน
3. ความรับผิดชอบต่อสังคม

เพิ่มศักดิ์ วรธรรณกุล (2546 : 61) ได้แบ่งประเภทความรับผิดชอบออกเป็น 3 ประเภท คือ

1. ความรับผิดชอบต่อตนเอง
2. ความรับผิดชอบต่อครอบครัว
3. ความรับผิดชอบต่อสังคม

นงเล็ก สุขถิ่นไทย (ไพวัลย์ แสงดี. 2554 : 16 ; อ้างอิงมาจาก นงเล็ก สุขถิ่นไทย 2545 : 89-90) ได้แบ่งประเภทของความรับผิดชอบออกเป็น 2 ประเภทคือ ความรับผิดชอบต่อตนเอง และความรับผิดชอบต่อส่วนรวมหรือสังคม ความรับผิดชอบต่อตนเองแยกออกเป็น 2 ประเด็น ดังนี้

1. ความรับผิดชอบต่อตนเอง

1.1 ความรับผิดชอบต่อหน้าที่ผู้ที่มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่สูง จะถือว่างานที่ได้รับมอบหมายให้เป็นหน้าที่ของตนนั้นสำคัญที่สุด ซึ่งจะหลีกเลี่ยงไม่ได้จะต้องปฏิบัติหน้าที่ของตนให้ดีที่สุดและปฏิบัติตามระเบียบต่าง ๆ ที่วางไว้เป็นแนวทางอย่างเคร่งครัด

1.2 ความรับผิดชอบต่อการกระทำของตน มีความรับผิดชอบต่อการกระทำของตนย่อมจะยอมรับผลของการกระทำของตน ทั้งในแง่ดีและแง่ไม่ดี พร้อมทั้งนำข้อบกพร่องในอดีตมาเป็นข้อเตือนใจในการทำงานครั้งต่อไป ซึ่งจะพิจารณาไตร่ตรองอย่างรอบคอบเสียก่อนว่า สิ่งที่จะทำต่อไปนั้นจะเกิดผลดีหรือผลเสียอย่างไรหรือไม่

2. ความรับผิดชอบต่อส่วนรวมหรือสังคม เป็นความรับผิดชอบที่ต้องการให้เกิดขึ้นในพลเมืองของไทย ซึ่งมักจะเป็นผู้ที่คิดก่อนกระทำเสมอว่าการกระทำของตนจะมีผลกระทบต่อคนอื่นหรือไม่และไม่ถือเอาความพอใจ ความสะดวกสบายของตนแต่เพียงฝ่ายเดียวโดยไม่คำนึงถึงผลร้ายที่จะเกิดขึ้นแก่คนอื่นหรือสังคมส่วนรวม ตัวอย่างเช่น ปัญหา การจราจร ปัญหามลภาวะ ปัญหาการขาดแคลนทรัพยากรธรรมชาติ ฯลฯ ซึ่งล้วนแต่เป็นคนที่ขาดความรับผิดชอบต่อส่วนรวมทั้งสิ้นเนื่องจากเห็นแก่ประโยชน์และความสบายส่วนตัวหรือที่เรียกว่าเห็นแก่ตัวมากจนลืมนึกถึงประโยชน์ส่วนรวมจึงมีความสำคัญอย่างมากอย่างยิ่งในการพัฒนาประเทศ

Good (1973 : 20) ได้แบ่งประเภทความรับผิดชอบ ไว้ดังนี้

1. ความรับผิดชอบต่อตนเอง คือ คุณธรรมที่เป็นการรู้จักบทบาทหน้าที่ของตนเอง รู้จักแก้ปัญหาทุกชนิดที่ทำให้ตนเองเป็นทุกข์ และปฏิบัติหน้าที่การงานของตนให้ลุล่วงอย่างมีประสิทธิภาพ

2. ความรับผิดชอบต่อสังคม คือ คุณธรรมที่เป็นความคิดรวบยอดในความรู้สึก ผิดชอบ ชั่ว ดี อันเป็นเครื่องหมายเหนี่ยวรั้ง ควบคุมพฤติกรรมที่แสดงออกมาเพื่อสนองความปรารถนาของคนกลุ่มใหญ่ และพร้อมจะแสดงออกเมื่อมีเหตุการณ์หรือสิ่งแวดล้อมมากกระตุ้น

Plunkett and Attner (1994 : 819) ได้แบ่งประเภทความรับผิดชอบ ไว้ดังนี้

1. ความรับผิดชอบต่อตนเอง คือ การรู้จักหน้าที่ของตนเองและปฏิบัติหน้าที่ให้ลุล่วงอย่างดีที่สุดโดยทำงานในหน้าที่ของตนให้ลุล่วงอย่างมีประสิทธิภาพ
2. ความรับผิดชอบต่อครอบครัว คือ การเคารพเชื่อฟังผู้ปกครอง การช่วยงานบ้าน
3. ความรับผิดชอบต่อสถานศึกษา คือ การตั้งใจเรียน การเชื่อฟังครู การปฏิบัติตามกฎของโรงเรียน
4. ความรับผิดชอบต่อเพื่อน คือ การช่วยตักเตือนแนะนำเมื่อเพื่อนกระทำความผิด การช่วยเหลือเพื่อน การให้อภัยเมื่อเพื่อนทำผิดไม่ทะเลาะและเอาเปรียบเพื่อน
5. ความรับผิดชอบต่อสังคม คือ ไม่เอาประโยชน์ของบุคคลหรือองค์กรของคนฝ่ายเดียว แต่ยังป้องกันและสร้างสรรค์ผลประโยชน์นั้น ๆ ให้แก่บุคคลอื่นและให้แก่สังคม รวมถึงความพยายามหลีกเลี่ยงไม่กระทำการใด ๆ ให้บุคคลอื่นและสังคมต้องเสียหาย

Griffin (1996 : 11) ได้แบ่งประเภทความรับผิดชอบ ไว้ดังนี้

1. ความรับผิดชอบต่อตนเอง คือ สามารถช่วยตนเองได้ ปฏิบัติตามหน้าที่ของตนเองที่พึงกระทำได้เป็นอย่างดี
2. ความรับผิดชอบต่อสังคม คือ เป็นข้อผูกพันและเป็นหน้าที่ขององค์กรที่มีหน้าที่ในการปกป้องและให้ประโยชน์ต่อสภาพแวดล้อมรอบข้าง

จากการศึกษาประเภทของความรับผิดชอบผู้วิจัยได้นำมาใช้เป็นแนวทางในการวิเคราะห์เพื่อหาองค์ประกอบความรับผิดชอบของนักเรียน สรุปได้ดังตาราง 1

ตาราง 1 วิเคราะห์องค์ประกอบของความรับผิดชอบ

องค์ประกอบ	ตัวชี้วัด/พฤติกรรม	นักวิชาการในประเทศ	นักวิชาการต่างประเทศ
1. ความรับผิดชอบต่อตนเอง	1. รู้จักหน้าที่ของตนเอง 2. ตั้งใจจริงในการปฏิบัติหน้าที่ 3. ปฏิบัติหน้าที่ให้ลุล่วงอย่างดีที่สุด	สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2540 : 70 - 71) จันทรา พวงยอด (2543 : 12),	Good (1973 : 20), Plunkett and Attner (1994 : 819), Griffin (1996 : 11)

ตาราง 1 (ต่อ)

องค์ประกอบ	ตัวชี้วัด/พฤติกรรม	นักวิชาการใน ประเทศ	นักวิชาการ ต่างประเทศ
		กรมวิชาการ (2544 : 196), อีราพร กุลนันทน์ (2544 : 291), เพิ่มศักดิ์ วรรณยางกูร (2546 : 61), ไพวัลย์ แสงดี (2554 : 16)	
2. ความรับผิดชอบต่อผู้อื่น	1. การยอมรับฟัง ความคิดเห็นของคนอื่น 2. รู้จักวางตัวให้เกียรติซึ่งกันและกัน	สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2540 : 70 - 71)	
3. ความรับผิดชอบต่อน้ำที่	1. ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต 2. มุ่งมั่น เอาใจใส่ในหน้าที่ที่รับผิดชอบจนสำเร็จตามวัตถุประสงค์	สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2540 : 70 - 71)	
4. ความรับผิดชอบต่อครอบครัว	1. การเคารพเชื่อฟัง บิดามารดา และผู้ปกครอง 2. การรู้จักช่วยงานบ้าน 3. เป็นสมาชิกที่รักษาวงศ์ตระกูล	จันทรา พวงยอด (2543 : 12), ดวงเดือน พันธุนาวิน (2544 : 40), เพิ่มศักดิ์ วรรณยางกูร (2546 : 61)	Plunkett and Attner (1994 : 819)
5. ความรับผิดชอบต่อสถานศึกษา	1. มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของสถานศึกษา 2. รักษาเกียรติยศ ชื่อเสียง และผลประโยชน์ของสถานศึกษา	จันทรา พวงยอด (2543 : 12)	Plunkett and Attner (1994 : 819)

ตาราง 1 (ต่อ)

องค์ประกอบ	ตัวชี้วัด/พฤติกรรม	นักวิชาการใน ประเทศ	นักวิชาการ ต่างประเทศ
6. ความรับผิดชอบต่อสังคม	<ol style="list-style-type: none"> 1. การรู้จักหน้าที่ของตนเองที่มีต่อส่วนรวม 2. ปฏิบัติตามกฎหมายระเบียบของสังคม 3. ปฏิบัติตามกฎหมาย 	จันทรา พวงยอด (2543 : 12), กรมวิชาการ (2544 : 196), ดวงเดือน พันธุนาวิน (2544 : 40), อีราพร กุลนันทน์ (2544 : 291), เพิ่มศักดิ์ วรรณยางกูร (2546 : 61), ไพวัลย์ แสงดี (2554 : 16)	Good (1973 : 20), Plunkett and Attner (1994 : 819), Griffin (1996 : 11)
7. ความรับผิดชอบต่อสถานะของตน	<ol style="list-style-type: none"> 1. ตั้งใจศึกษาเล่าเรียน 2. รู้หน้าที่ในฐานะนั้น ๆ ของตน 3. ประพฤติและปฏิบัติตนเป็นคนดีมีระเบียบวินัย และคุณธรรม 	ดวงเดือน พันธุนาวิน (2544 : 40)	
8. ความรับผิดชอบต่อการกระทำของตน	<ol style="list-style-type: none"> 1. ยอมรับผลของการกระทำของตน ทั้งในแง่ดีและแง่ไม่ดี 	ไพวัลย์ แสงดี (2554 : 16)	
9. ความรับผิดชอบต่อเพื่อน	<ol style="list-style-type: none"> 1. รักและให้เกียรติเพื่อน 2. การช่วยตักเตือนแนะนำเมื่อเพื่อนกระทำความผิด 		Plunkett and Attner (1994 : 819)

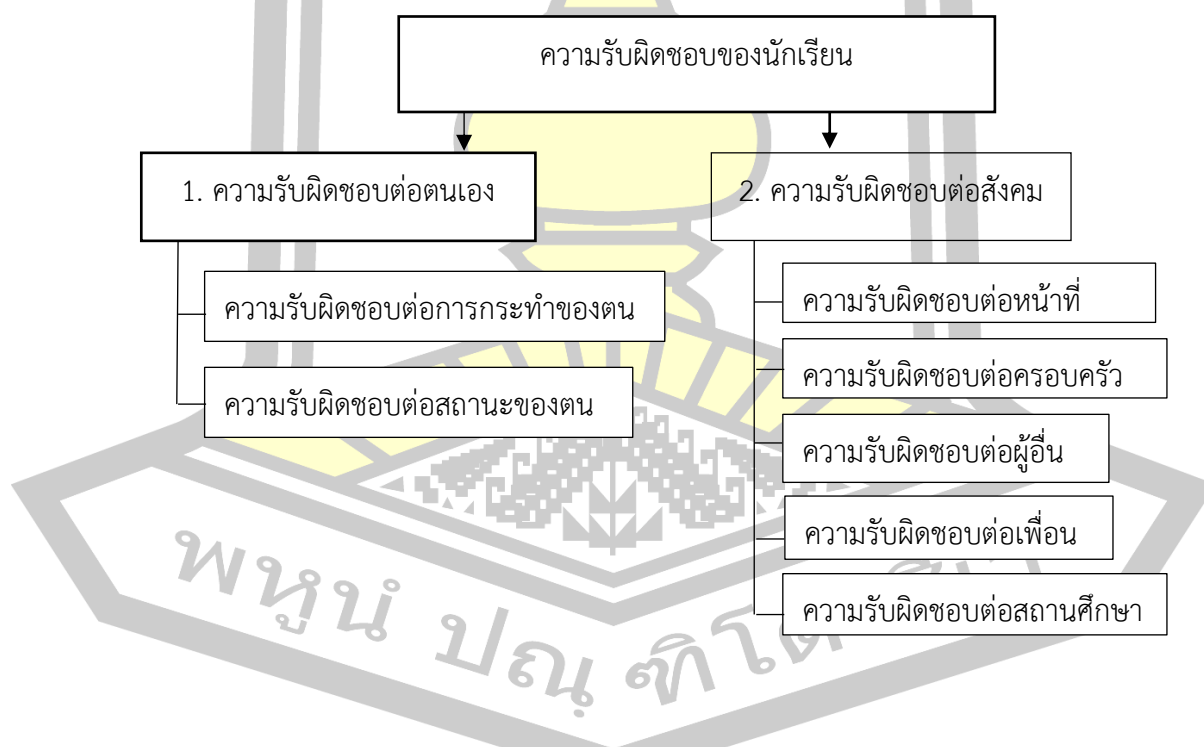
ตาราง 2 การสังเคราะห์องค์ประกอบของความรับผิดชอบ

ร.ด.	องค์ประกอบ	นักวิชาการ									ความถี่	
		สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ	จันทรา พวงยอด	กรมวิชาการ	ดวงเดือน พันธุมนาวิน	ธีราพร กุลนันทน์	เพ็ญศักดิ์ วรธยาภิรมย์	ไพวัลย์ แสงดี	Good	Plunkett and Attner		Griffin
		2540	2543	2544	2544	2544	2546	2554	1973	1994		1996
1	ความรับผิดชอบต่อตนเอง	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	9
2	ความรับผิดชอบต่อผู้อื่น	✓										1
3	ความรับผิดชอบต่อหน้าที่	✓						✓				2
4	ความรับผิดชอบต่อครอบครัว		✓		✓		✓			✓		2
5	ความรับผิดชอบต่อสถานศึกษา		✓							✓		2
6	ความรับผิดชอบต่อสังคม		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	9
7	ความรับผิดชอบต่อสถานะของตน				✓							1
8	ความรับผิดชอบต่อภาระหน้าที่ของตน							✓				1
9	ความรับผิดชอบต่อเพื่อน								✓			1

จากตาราง 2 เมื่อนำองค์ประกอบที่ได้จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของ นักวิชาการนำมาสังเคราะห์โดยมีวิธีการพิจารณาจากองค์ประกอบที่มีนักวิชาการได้กล่าวถึง พบว่า มีองค์ประกอบย่อย จำนวน 9 องค์ประกอบย่อย แต่การศึกษาค้นคว้าวิจัยได้ใช้หลักเกณฑ์ในการ พิจารณาองค์ประกอบที่มีความถี่สูง เพื่อกำหนดเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย ความรับผิดชอบของ นักเรียน โรงเรียนขยายโอกาส ได้จำนวน 2 องค์ประกอบ คือ 1. ความรับผิดชอบต่อตนเอง 2. ความ รับผิดชอบต่อสังคม ส่วนองค์ประกอบที่เหลือ ได้นำไปจัดกลุ่มตามความสอดคล้อง เพื่อนำไปสร้างเป็น องค์ประกอบย่อยต่อไป ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ความรับผิดชอบต่อตนเอง ประกอบด้วย ความรับผิดชอบต่อภาระกระทำของตน ความรับผิดชอบต่อสถานะของตน
2. ความรับผิดชอบต่อสังคม ประกอบด้วย ความรับผิดชอบต่อครอบครัว ความ รับผิดชอบต่อผู้อื่น ความรับผิดชอบต่อเพื่อน ความรับผิดชอบต่อหน้าที่ ความรับผิดชอบต่อ สถานศึกษา

ผลการสังเคราะห์องค์ประกอบ ปรากฏดังภาพประกอบ 2

ภาพประกอบ 2 องค์ประกอบความรับผิดชอบต่อตนเอง

จากภาพประกอบ 2 แสดงองค์ประกอบความรับผิดชอบของนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาส ที่ได้จากการสังเคราะห์ของนักวิชาการต่าง ๆ ประกอบด้วย 1)ความรับผิดชอบต่อตนเอง 2) ความรับผิดชอบต่อสังคม โดยมีรายละเอียดของแต่ละองค์ประกอบที่จะนำไปสู่การนิยามของแต่ละองค์ประกอบดังหัวข้อที่จะกล่าวต่อไป

1.4 องค์ประกอบของความรับผิดชอบ

จากการสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้องค์ประกอบของความรับผิดชอบของนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาส จำนวน 2 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ความรับผิดชอบต่อตนเอง ซึ่งมีองค์ประกอบย่อยประกอบด้วย ความรับผิดชอบต่อการกระทำของตน ความรับผิดชอบต่อสถานะของตน 2) ความรับผิดชอบต่อสังคม มีองค์ประกอบย่อยประกอบด้วย ความรับผิดชอบต่อครอบครัว ความรับผิดชอบต่อผู้อื่น ความรับผิดชอบต่อเพื่อน ความรับผิดชอบต่อหน้าที่ ความรับผิดชอบต่อสถานศึกษา ซึ่งสามารถนำมานิยามแต่ละองค์ประกอบได้ ดังนี้

1.4.1 ความรับผิดชอบต่อตนเอง มีผู้ให้ความหมายไว้ดังนี้

สุทธิพงศ์ บุญผดุง (2541 : 59) ให้ความหมายของความรับผิดชอบต่อตนเองว่า หมายถึง พฤติกรรมการแสดงออกของบุคคลที่มีการควบคุมการปฏิบัติของตนเองให้เป็นไปในทางที่ถูกต้อง มีวินัยในตนเอง มีความกระตือรือร้นในการทำงาน และการเรียนหนังสือ มีความกระตือรือร้น มีความกล้าแสดงออก ซึ่งเป็นคุณลักษณะที่แสดงออกถึงความเชื่อมั่นในตนเองมีความขยันหมั่นเพียร ค้นคว้าหาความรู้ให้ตนเองตลอดเวลา มีความมานะพยายาม อดทนอดกลั้นในการทำกิจกรรมต่าง ๆ

กรมวิชาการ (2544 : 196) ให้ความหมายของความรับผิดชอบต่อตนเองว่า หมายถึง การขจัดสิ่งที่ทำให้ตนเองเป็นทุกข์เช่น ป้องกันให้ตัวเองปลอดภัยจากอันตรายจากโรค รักษาร่างกายให้แข็งแรง รู้จักหน้าที่และปฏิบัติหน้าที่ของตนให้ลุล่วงไปอย่างมีประสิทธิภาพทันกำหนดและตรงเวลา

สรุปได้ว่า ความรับผิดชอบต่อตนเอง หมายถึง การที่บุคคลประพฤติปฏิบัติสิ่งต่าง ๆ ให้เป็นไปในทางที่ถูกต้อง ด้วยความเต็มใจ เอาใจใส่ รมณ์ตระวังที่จะทำงานและติดตามผลงานที่ทำไปแล้วเพื่อปรับปรุงแก้ไขให้สำเร็จด้วยดี ยอมรับในสิ่งที่ตนเองกระทำลงไปทั้งในด้านที่เป็นผลดีและผลเสียอีกทั้งยังไม่ปิดภาระหน้าที่ของตนให้แก่ผู้อื่น และรู้จักทำหน้าที่ให้ลุล่วงไปอย่างมีประสิทธิภาพ

1.4.1.1 ความรับผิดชอบต่อการกระทำของตน มีผู้ให้ความหมายไว้ดังนี้

นกลีลา สุขถิ่นไทย (ไพวัลย์ แสงดี. 2554 : 16 ; อ้างอิงมาจาก นกลีลา สุขถิ่นไทย 2545 : 89-90) ให้ความหมายของความรับผิดชอบต่อการกระทำของตนว่า หมายถึง บุคคลที่มีความรับผิดชอบต่อการกระทำของตนย่อมยอมรับผลของการกระทำของตน ทั้งในทางดีและไม่ดี และพร้อมนำข้อบกพร่องในอดีตมาเป็นข้อเตือนใจในการทำงานครั้งต่อไปและพิจารณาไตร่ตรองอย่างรอบคอบว่าสิ่งที่ทำต่อไปนั้นจะเกิดผลดีหรือผลเสียอย่างไร

สรุปได้ว่า ความรับผิดชอบต่อการกระทำของตน หมายถึง การยอมรับการกระทำของตนทั้งที่เป็นผลดีและผลเสียไม่ปิดความรับผิดชอบในหน้าที่ของตนให้ผู้อื่น พร้อมทั้งจะปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้ได้ผลดียิ่งขึ้นคิดไตร่ตรองให้รอบคอบว่าสิ่งที่ตนกระทำลงไปนั้นจะเกิดผลเสียขึ้นหรือไม่ และปฏิบัติแต่สิ่งที่ทำให้เกิดผลดีและกล้าเผชิญต่อความจริง

1.4.1.2 ความรับผิดชอบต่อสถานะของตน มีผู้ให้ความหมายไว้ดังนี้

ดวงเดือน พันธุนาวิน (2544 : 40) ให้ความหมายของความรับผิดชอบต่อสถานะของตนว่า หมายถึง คือหน้าที่ในฐานะนั้น ๆ ของตน ซึ่งบุคคลจะต้องคิดก่อนจะกระทำและบุคคลต้องยอมรับผลของการกระทำของตน ทั้งที่เป็นผลดีและผลเสียโดยไม่ปิดความรับผิดชอบนั้นให้พ้นตัว

สรุปได้ว่า ความรับผิดชอบต่อสถานะของตน หมายถึง การรับรู้หน้าที่ในฐานะนั้น ๆ ของตนว่าเป็นส่วนหนึ่งของสังคมและจะต้องดำรงตนให้อยู่ในฐานะที่สามารถช่วยตนเองได้ รู้จักว่าอะไรผิดอะไรถูก ซึ่งบุคคลที่มีความรับผิดชอบในตนเองจะต้องคิดก่อนจะกระทำและไตร่ตรองให้รอบคอบก่อนว่าสิ่งที่ตนจะกระทำลงไปนั้นจะมีผลเสียหายหรือไม่ และต้องยอมรับผลของการกระทำของตน ทั้งที่เป็นผลดีและผลเสียโดยไม่ปิดความรับผิดชอบนั้นให้พ้นตัว

1.4.2 ความรับผิดชอบต่อสังคม มีผู้ให้ความหมายไว้ดังนี้

กรมวิชาการ (2544 : 196) ให้ความหมายของความรับผิดชอบต่อสังคมว่า หมายถึง การรู้จักฐานะความรับผิดชอบต่อตนที่มีต่อสังคม ได้แก่ ความรับผิดชอบต่อครอบครัว โรงเรียน ชุมชน ประเทศชาติ และบุคคลที่เกี่ยวข้อง โดยปฏิบัติอย่างถูกต้อง เหมาะสมเกิดประโยชน์แก่สังคมส่วนรวม

สรุปได้ว่า ความรับผิดชอบต่อสังคม หมายถึง การที่บุคคลรู้จักภาระหน้าที่ของตนที่จะต้องเกี่ยวข้องและมีส่วนร่วมต่อสังคมที่ตนดำรงอยู่ รู้จักหน้าที่ความรับผิดชอบของตนเองที่มีต่อสังคม ได้แก่ ความรับผิดชอบต่อที่มีต่อครอบครัว โรงเรียน ชุมชน ประเทศชาติ และบุคคลที่เกี่ยวข้องโดยปฏิบัติอย่างถูกต้องเหมาะสม เกิดประโยชน์แก่สังคมส่วนรวม

1.4.2.1 ความรับผิดชอบต่อครอบครัว มีผู้ให้ความหมายไว้ดังนี้

พวงทอง ภักดิ์ไทย (จินตนา พราวศรี. 2555 : 10 ; อ้างอิงมาจาก พวงทอง ภักดิ์ไทย 2542 : 37) ให้ความหมายของความรับผิดชอบต่อครอบครัวว่า หมายถึง การที่มีความตั้งใจ ช่วยเหลือครอบครัวในการทำงานเพื่อแบ่งเบาภาระของคนในครอบครัว เอาใจใส่ทุกข์สุขของสมาชิกทุกคนในครอบครัวมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น และปฏิบัติตนเพื่อให้สมาชิกในครอบครัวมีความมั่นคงปลอดภัยทั้งทางร่างกายและจิตใจ

ดวงเดือน พันธุนาวิน (2544 : 40) ให้ความหมายของความรับผิดชอบต่อครอบครัวว่า หมายถึง การเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว รักษาวงศ์ตระกูลให้ดำรงอยู่อย่างมีศักดิ์ศรี และให้ความช่วยเหลือญาติพี่น้องตามกำลังตามความสามารถ

สรุปได้ว่า ความรับผิดชอบต่อครอบครัว หมายถึง การที่นักเรียนมีความตั้งใจช่วยเหลืองานต่าง ๆ ภายในบ้านเพื่อแบ่งเบาภาระตามความสามารถของตน และปฏิบัติตนเพื่อความสุขและเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว รักชาววงศ์ตระกูลให้ดำรงอยู่อย่างมีศักดิ์ศรี รักษาชื่อเสียงของครอบครัว รู้จักแสดงความคิดเห็นและเมื่อมีปัญหาที่ปรึกษา และให้พ่อแม่รับทราบแก้ปัญหาของตนในทุกเรื่อง ช่วยครอบครัวประหยัด ไฟฟ้า น้ำ อาหาร สิ่งของเครื่องใช้ภายในบ้านและอื่น ๆ

1.4.2.2 ความรับผิดชอบต่อผู้อื่น มีผู้ให้ความหมายไว้ดังนี้

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2540 : 70 - 71) ให้ความหมายของความรับผิดชอบต่อผู้อื่นว่า หมายถึง การช่วยเสริมสร้างความสุขในสังคม การยอมรับฟัง ความคิดเห็นของคนอื่น การวางตัวให้เกียรติซึ่งกันและกัน ความอดทน อดกลั้น สงบเสงี่ยม

สรุปได้ว่า ความรับผิดชอบผู้อื่น หมายถึง การช่วยเสริมสร้างความสุขในสังคม การยอมรับฟังความคิดเห็นของคนอื่น การวางตัวให้เกียรติซึ่งกันและกัน ความอดทน อดกลั้น สงบเสงี่ยม

1.4.2.3 ความรับผิดชอบต่อเพื่อน มีผู้ให้ความหมายไว้ดังนี้

บุญเตือน ปั่นแสง (ไพวัลย์ แสงดี. 2554 : 17 ; อ้างอิงมาจาก บุญเตือน ปั่นแสง 2535 : 30) ให้ความหมายของความรับผิดชอบต่อเพื่อนว่า หมายถึง การช่วยตักเตือนและแนะนำเมื่อเพื่อนกระทำผิด และให้ความช่วยเหลืออย่างเหมาะสม ให้อภัยเมื่อเพื่อนทำผิด ไม่ทะเลาะกัน ไม่เอาเปรียบกัน เคารพสิทธิซึ่งกันและกัน

สรุปได้ว่า ความรับผิดชอบต่อเพื่อน หมายถึง การที่นักเรียนช่วยกันตักเตือนและแนะนำ เมื่อเห็นเพื่อนกระทำความผิด ช่วยเหลือเพื่อนตามความถูกต้องและเหมาะสม ให้อภัยเมื่อเพื่อนทำผิด ไม่เอาเปรียบเพื่อนเคารพสิทธิซึ่งกันและกัน

1.4.2.4 ความรับผิดชอบต่อหน้าที่ มีผู้ให้ความหมายไว้ดังนี้

บุญเตือน ปั่นแสง (ไพวัลย์ แสงดี. 2554 : 17 ; อ้างอิงมาจาก บุญเตือน ปั่นแสง 2535 : 30) ให้ความหมายของความรับผิดชอบต่อหน้าที่พลเมืองว่า หมายถึง การปฏิบัติตามกฎระเบียบของสังคม ช่วยรักษาทรัพย์สินสมบัติของสังคม ช่วยเหลือผู้อื่นและให้ความร่วมมือกับผู้อื่น

สรุปได้ว่า ความรับผิดชอบต่อหน้าที่พลเมือง หมายถึง การปฏิบัติตามกฎระเบียบของสังคม ช่วยรักษาทรัพย์สินสมบัติของสังคม ช่วยเหลือผู้อื่นและให้ความร่วมมือกับผู้อื่น

1.4.2.5 ความรับผิดชอบต่อสถานศึกษา มีผู้ให้ความหมายไว้ดังนี้

พวงทอง ภักดิ์ไทย (จินตนา พรราวศรี. 2555 : 10 ; อ้างอิงมาจาก พวงทอง ภักดิ์ไทย 2542 : 37) ให้ความหมายของความรับผิดชอบต่อสถานศึกษาว่า หมายถึง การที่นิสิต นักศึกษามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของสถานศึกษาการรักษาผลประโยชน์ เกียรติยศชื่อเสียง ตลอดจนการสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้า ให้แก่สถานศึกษา

สรุปได้ว่า ความรับผิดชอบต่อสถานศึกษา หมายถึง การเป็นนักเรียนที่ดีมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของสถานศึกษา รักษาผลประโยชน์ เกียรติยศ ชื่อเสียงของสถานศึกษา ให้ความร่วมมือและช่วยเหลือเพื่อสร้างชื่อเสียงและความเจริญก้าวหน้าให้แก่สถานศึกษาอย่างเต็มที่ ช่วยกันรักษาความสะอาดของสถานศึกษา แต่งกายด้วยเครื่องแบบนักเรียนที่ถูกต้องตามระเบียบ

1.5 ลักษณะของบุคคลที่มีความรับผิดชอบ

ความแตกต่างของบุคคลมีหลายด้าน หลายลักษณะ ดังนั้นพฤติกรรมของบุคคลจึงแตกต่างกัน มีผู้กล่าวถึงลักษณะของบุคคลที่มีความรับผิดชอบว่ามีการแสดงออกทางพฤติกรรม ดังนี้

กรมวิชาการ (สุกัญญา กลางสุข. 2551 : 15-16 ; อ้างอิงมาจาก กรมวิชาการ 2544 : 196-197) ได้สรุปลักษณะหรือพฤติกรรมของบุคคลที่มีความรับผิดชอบ ไว้ดังนี้

1. ตรงต่อเวลา
2. พยายามทำงานให้สำเร็จ
3. ติดตามผลงานอยู่เสมอ
4. ยอมรับความผิดพลาด / ผลจากการพิจารณา
5. รักษาชื่อเสียง / ชื่อศักดิ์ศรี
6. เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว
7. ชอบทำงานร่วมกับผู้อื่น
8. มีความซื่อสัตย์
9. รักษาคำพูด
10. ตั้งใจทำงาน
11. มีระเบียบวินัย
12. รู้จักวางแผน
13. เต็มใจทำงาน
14. ขยันขันแข็ง
15. เชื่อมั่นในตนเองเป็นตัวของตัวเอง
16. ปฏิบัติตามหน้าที่โดยเคร่งครัด
17. รู้จักหน้าที่และทำตามหน้าที่เป็นอย่างดี
18. มีอารมณ์หนักแน่นเมื่อเผชิญกับปัญหา
19. ปรับปรุงงานในหน้าที่ให้ดียิ่งขึ้นทั้งตนเองและสังคม
20. ยึดมั่นในหลักเกณฑ์

เพ็ญประภา โคตรบาล (2552 : 28) ได้กล่าวถึงลักษณะของคนที่มีความรับผิดชอบไว้ว่า คนที่มีความรับผิดชอบนั้น เป็นคนตรงต่อเวลา มีระเบียบวินัย มีความซื่อสัตย์ และสามารถยอมรับผลการกระทำของตนเอง มุ่งมั่นในอนาคต ปฏิบัติตนให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและส่วนรวม

Browne and Cohn (สุจิตรา ณะสุตร. 2552 : 13 ; อ้างอิงมาจาก Browne and Cohn. 1968 : 58) กล่าวถึงลักษณะของคนที่มีความรับผิดชอบว่า เป็นผู้ที่ไว้วางใจได้ มีความคิดริเริ่ม มีความไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค ทำงานแข่งขัน มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีความปรารถนาที่จะทำงานดีขึ้นกว่าเดิม สามารถปฏิบัติงานให้สำเร็จลุล่วงตามเป้าหมาย มีความซื่อสัตย์ สุจริตและตรงต่อเวลา

Cattell (ชนิดา โคลงชัย. 2554 : 42 ; อ้างอิงมาจาก Cattell. 1905 : unpagged) กล่าวถึงลักษณะของคนที่มีความรับผิดชอบว่า พฤติกรรมที่แสดงถึงความรับผิดชอบ คือ ตรงต่อเวลา พยายามทำงานให้สำเร็จติดตามผลงานอย่างสม่ำเสมอ ยอมรับความผิดพลาด รักษาชื่อเสียงของตน ชอบทำงานร่วมกับผู้อื่น มีความซื่อสัตย์ รักษาคำพูด ตั้งใจทำงาน มีความอดทน อดกลั้น พยายามทำงานให้ดีมีการวางแผนการทำงาน ตั้งจุดมุ่งหมายในการทำงาน

ชนิดา โคลงชัย (2554 : 42) กล่าวถึงลักษณะของคนที่มีความรับผิดชอบว่า พฤติกรรมที่แสดงถึงความรับผิดชอบ คือ ตรงต่อเวลา พยายามทำงานให้สำเร็จ ยอมรับความผิดพลาด รักษาชื่อเสียงของตน มีความซื่อสัตย์ รักษาคำพูด ตั้งใจทำงาน มีความอดทนอดกลั้น มีการวางแผนการทำงาน ตั้งจุดมุ่งหมายในการทำงานและปฏิบัติหน้าที่ที่การงาน หน้าที่อันพึงปฏิบัติต่อตนเอง ตอบิตามารดา ญาติพี่น้อง บุคคลทั่วไป และต่อประเทศชาติอย่างดีที่สุดและเต็มความสามารถ

นพดล ภาวนะวิเชียร (จินตนา พรราวศรี. 2555 : 13 ; อ้างอิงมาจาก นพดล ภาวนะวิเชียร 2540 : 36) กล่าวถึงลักษณะของคนที่มีความรับผิดชอบว่าประกอบด้วยพฤติกรรม 5 ประการ คือ

1. ตระหนักถึงความสำคัญของหน้าที่ ซึ่งมีพฤติกรรมต่าง ๆ ดังนี้
 - 1.1 รับผิดชอบต่อสิ่งที่กระทำ
 - 1.2 ยอมรับว่าหน้าที่เป็นสิ่งที่ตนต้องกระทำ
 - 1.3 รู้สึกชอบต่อการกระทำหน้าที่
 - 1.4 รู้สึกว่าหน้าที่ของตนเป็นสิ่งสำคัญ
2. ทำหน้าที่ด้วยความเต็มใจโดยไม่ต้องมีการบังคับ มีพฤติกรรม ดังนี้
 - 2.1 สม่ครใจทำหน้าที่
 - 2.2 ควบคุมตนเองได้
3. ทำหน้าที่ด้วยความตั้งใจ เอาใจใส่ พฤติกรรมส่วนนี้มีพฤติกรรมเสริม คือ
 - 3.1 วางแผนในการทำหน้าที่ของตน
 - 3.2 มีระเบียบวินัย
 - 3.3 มีความซื่อสัตย์

- 3.4 มีความละเอียดรอบคอบ
- 3.5 มีสติ
- 4. ทำหน้าที่อย่างต่อเนื่องจนงานสำเร็จพฤติกรรมส่วนนี้มีพฤติกรรมเสริม คือ
 - 4.1 มีความอดทน
 - 4.2 มีความเพียร
 - 4.3 มีการเตรียมการและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น
 - 4.4 มีมนุษยสัมพันธ์
 - 4.5 รักษาสุขภาพให้แข็งแรง
- 5. ยอมรับผลการกระทำของตนเอง ประกอบด้วยพฤติกรรม ดังนี้
 - 5.1 ติดตามผลการกระทำของตน
 - 5.2 มีเหตุผล
 - 5.3 ปรับปรุงการกระทำของตน

สรุปได้ว่า ลักษณะของคนที่มีความรับผิดชอบ คือ ลักษณะการที่บุคคลแสดงออกด้วยความตั้งใจที่จะปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเพียร ความละเอียดรอบคอบ ตรงต่อเวลา มีการวางแผนการทำงาน ตรวจทานงาน ไม่หือลือเลียง พยายามทำงานให้สำเร็จ และยอมรับผลของการกระทำของตนเองทั้งผลดีและผลเสีย มีความซื่อสัตย์รักษาคำพูด รักษาชื่อเสียงของตน ตั้งใจทำงาน มีความอดทน อดกลั้น พยายามทำงานให้ดีเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามความมุ่งหมาย

ตาราง 3 องค์ประกอบ และตัวชี้วัดการการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างความรับผิดชอบของนักเรียน

องค์ประกอบ	องค์ประกอบย่อย	ตัวชี้วัด/ลักษณะของบุคคลที่มีความรับผิดชอบ
1. ความรับผิดชอบต่อตนเอง	1.1 ความรับผิดชอบต่อการกระทำของตน 1.2 ความรับผิดชอบต่อสถานะของตน	1. นักเรียนตั้งใจ ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน 2. นักเรียนเข้าห้องเรียน และส่งงานที่ได้รับมอบหมายตรงตามเวลา 3. นักเรียนมีความซื่อสัตย์ ประพฤติตนเป็นคนดี มีระเบียบวินัย 4. นักเรียนรู้จักดูแลสุขภาพอนามัยของตนเอง

ตาราง 3 (ต่อ)

องค์ประกอบ	องค์ประกอบย่อย	ตัวชี้วัด/ลักษณะของบุคคลที่มีความรับผิดชอบ
		5. นักเรียนรู้จักบทบาทหน้าที่ของตนเอง 6. นักเรียนยอมรับผลการกระทำของตน ทั้งที่เป็นผลดีและผลเสีย 7. นักเรียนรู้จักใช้จ่ายอย่างประหยัดและอดออม 8. นักเรียนมีความอดทน อดกลั้น
2. ความรับผิดชอบต่อสังคม	2.1 ความรับผิดชอบต่อครอบครัว 2.2 ความรับผิดชอบต่อผู้อื่น 2.3 ความรับผิดชอบต่อเพื่อน 2.4 ความรับผิดชอบต่อหน้าที่ 2.5 ความรับผิดชอบต่อสถานศึกษา	1. นักเรียนเคารพเชื่อฟังคำสั่งสอนของบิดา-มารดาและผู้ปกครอง 2. นักเรียนช่วยเหลืองานบ้านตามความสามารถ และโอกาส 3. นักเรียนเชื่อฟังคำสั่งสอนและคำแนะนำของครู 4. นักเรียนช่วยเหลือและบริการครูตามโอกาสอันควร 5. นักเรียนรู้จักหน้าที่ และปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จลุล่วง 6. นักเรียนมีความรักใคร่ และจริงใจต่อเพื่อน 7. นักเรียนมีความสามัคคี ไม่ทะเลาะวิวาทกัน

ตาราง 3 (ต่อ)

องค์ประกอบ	องค์ประกอบย่อย	ตัวชี้วัด/ลักษณะของบุคคลที่มีความรับผิดชอบ
		<p>8. นักเรียนรู้จักวางตัวให้เกียรติซึ่งกันและกัน ยอมรับฟังความคิดเห็นของคนอื่น</p> <p>9. นักเรียนมีความเสียสละ ไม่เอารอดเอาเปรียบเพื่อน</p> <p>10. นักเรียนช่วยเหลือและให้คำแนะนำแก่เพื่อนเวลาที่เพื่อนเดือดร้อน</p> <p>11. นักเรียนแต่งกายถูกต้องตามระเบียบของโรงเรียน</p> <p>12. นักเรียนให้ความร่วมมือและมีส่วนร่วมกับกิจกรรมของโรงเรียน</p> <p>13. นักเรียนปฏิบัติตนให้อยู่ในระเบียบข้อบังคับของโรงเรียน</p> <p>14. นักเรียนไม่ทำลายทรัพย์สินของโรงเรียน และช่วยรักษาสมบัติของโรงเรียน</p> <p>15. นักเรียนไม่ปฏิบัติตนให้เสื่อมเสียชื่อเสียงของโรงเรียน</p> <p>16. นักเรียนสร้างชื่อเสียงเกียรติยศให้แก่โรงเรียน</p>

ซึ่งจากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาลักษณะของของบุคคลที่มีความรับผิดชอบ และ ประยุกต์ใช้แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบ เพื่อนำไปพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างความ รับผิดชอบของนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาฬสินธุ์ เขต 3 เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ และเกิดความรับผิดชอบในตนเองในด้าน การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การใช้ชีวิตและส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองได้ต่อไปในอนาคต

1.6 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบ

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบโดยตรงนั้นยังไม่มีผู้ใดกล่าวถึง แต่ความรับผิดชอบ นับว่าเป็นจริยธรรมทางสังคมที่สำคัญอย่างหนึ่งที่ต้องได้รับการปลูกฝังและพัฒนาให้กับนักเรียน ทฤษฎีที่มีส่วนเกี่ยวข้องที่พอจะนำมาใช้ได้ คือ ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมเชิงพุทธิปัญญาของแบนดูรา (Bandura) ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของเพียเจต์ (Piaget) ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของ โคลเบิร์ก (Kohlberg) และทฤษฎีการเรียนรู้การวางเงื่อนไขแบบการกระทำของสกินเนอร์ (Skinner) ซึ่งทฤษฎีทั้งหมดนี้มีผู้ที่สรุปไว้ ดังนี้

1. ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมเชิงพุทธิปัญญาของแบนดูรา (จิราภรณ์ ไชยภมล. 2561 : 23-24 ; อ้างอิงมาจาก Bandura. 1977 : 20 -21) ซึ่งสรุปได้ว่ากระบวนการเรียนรู้เป็นกระบวนการ เปลี่ยนแปลงพฤติกรรม และเชื่อว่าการเรียนรู้ส่วนใหญ่ของคนเกิดจากการสังเกตจากตัวแบบ ซึ่งจะ สามารถถ่ายทอดความคิดและการแสดงออกได้พร้อม ๆ กัน และตัวแบบจะทำหน้าที่ 3 ลักษณะ คือ

1. ส่งเสริมการเกิดพฤติกรรม
2. ยับยั้งการเกิดพฤติกรรม
3. ช่วยให้พฤติกรรมนั้นคงอยู่

โดยแบ่งแม่แบบออกเป็น 2 ชนิด คือ แม่แบบที่เป็นตัวจริงกับแม่แบบที่เป็นสัญลักษณ์ซึ่ง เสนอผ่านสื่อต่าง ๆ อาจเป็นคำพูด เอกสาร การ์ตูน วิทยุ โทรทัศน์ สไลด์ วิดีโอเทป เป็นต้น และได้ สรุปถึงอิทธิพลของแม่แบบที่มีผู้สังเกตดังนี้

1.1 การสร้างพฤติกรรมใหม่ เมื่อผู้สังเกตได้เห็นการกระทำของแม่แบบซึ่งเป็นการ กระทำที่ผู้สังเกตไม่เคยพบเห็นมาก่อน ผู้สังเกตจะรวบรวมข้อมูลของการกระทำใหม่ในรูปแบบของ สัญลักษณ์และถ่ายทอดออกมาเป็นพฤติกรรมใหม่

1.2 การสร้างกฎเกณฑ์หรือหลักการใหม่ จะเกิดขึ้นในสภาพที่ผู้สังเกตเห็นการกระทำ ของแม่แบบในลักษณะต่าง ๆ เช่น การตัดสินใจ รูปแบบทางภาษา เป็นต้น จากนั้นผู้สังเกตจะทดสอบ การกระทำตามแม่แบบลักษณะต่าง ๆ และการตอบสนองส่งผลทางบวก ผู้สังเกตจะรวบรวมรูปแบบ ลักษณะของแม่แบบในรูปแบบต่าง ๆ แล้วนำมาสร้างเป็นกฎเกณฑ์ใหม่หรือหลักการใหม่

1.3 การสอนความคิดและพฤติกรรมสร้างสรรค์ การมีแม่แบบจะร่วมสนับสนุนการพัฒนาเชิงสร้างสรรค์ เพราะเมื่อเห็นแม่แบบกระทำพฤติกรรมใดพฤติกรรมหนึ่งแล้วมนุษย์อาจใช้ประสบการณ์ต่าง ๆ ที่มีอยู่ประกอบกับการกระทำของแม่แบบมาพัฒนาเป็นพฤติกรรมใหม่ขึ้นมา

1.4 การยับยั้งการกระทำและลดความหวั่นเกรงที่จะกระทำการที่ได้เห็น แม่แบบถูกลงโทษ ผู้สังเกตมีแนวโน้มที่จะไม่กระทำตามแม่แบบนั้น และในทำนองเดียวกันถ้าได้เห็นแม่แบบทำพฤติกรรมที่ไม่ถูกต้องและไม่ห้ามปรามแล้วไม่มีผลกระทบใด ๆ ตามมาผู้สังเกตมีแนวโน้มที่จะกระทำตามแม่แบบ

1.5 การส่งเสริมการกระทำ การมีแม่แบบจะมีอิทธิพลต่อการส่งเสริมการกระทำทั้งที่เป็นทางบวกและทางลบ ถ้าผู้สังเกตได้เห็นแม่แบบแสดงพฤติกรรมหนึ่งและได้รับรางวัล ผู้สังเกตได้เห็นแม่แบบที่แสดงความก้าวร้าวและได้รับการยกย่องว่าเป็นสิ่งดี ผู้สังเกตมีแนวโน้มกระทำตามมากขึ้น ดังนั้นการเสนอแม่แบบในสังคมจำเป็นต้องมีความระมัดระวังอย่างยิ่ง เพราะอาจจะมีผลต่อการเพิ่มพฤติกรรมทางลบได้

1.6 ทางด้านอารมณ์ การมีแม่แบบนอกจากจะส่งผลต่อการกระทำแล้วยังมีผลต่ออารมณ์ของผู้สังเกตให้รุนแรงเพิ่มขึ้นและกระตุ้นให้เกิดอารมณ์คล้ายตามไปด้วย

1.7 การเอื้ออำนวยให้เกิดการกระทำตามแม่แบบ การกระทำที่ให้เห็นคุณค่าและมีความชื่นชอบอยู่เสมอ การกระทำของแม่แบบนั้นจะทำให้ผู้สังเกตทำได้โดยรวดเร็วและได้โดยง่าย นอกจากนี้คนสามารถกระทำตามแม่แบบได้เร็วจะทำให้เกิดการแผ่ขยายจากสังคมหนึ่งได้รวดเร็วด้วย

2. ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของเพียเจต์ (ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. 2548 : 286-288 ; อ้างอิงมาจาก Piaget. 1958 : 64) ได้แบ่งขั้นพัฒนาการทางจริยธรรมออกเป็น 2 ขั้นตอน คือ

2.1 ขั้นการมีจริยธรรมโดยการบังคับ จริยธรรมในลักษณะนี้จะพบในเด็กที่ต่ำกว่า 8 ปี โดยในขั้นนี้จะเชื่อฟังคำสั่งสอนและปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของผู้ใหญ่ โดยไม่มีข้อสงสัยและไม่ต้องการเหตุผลลักษณะความคิดความเข้าใจเชิงจริยธรรมของเด็กจะมีลักษณะเด่นที่สำคัญ คือ การเชื่อว่า ดี-เลว ถูก-ผิดของการกระทำอยู่ ที่ความเสียหายที่เป็นรูปธรรม ซึ่งเป็นผลของการกระทำ โดยไม่ใส่ใจกับเจตนาของผู้กระทำ และเด็กก็จะเชื่อด้วยว่าในเวลาของตนกระทำผิดหรือไม่เชื่อฟังผู้ใหญ่ ก็จะได้รับโทษที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ ถึงแม้ผู้ใหญ่ จะไม่เห็นและไม่ลงโทษ แต่สิ่งศักดิ์สิทธิ์หรืออำนาจลึกลับที่มองไม่เห็นก็จะลงโทษ ดังนั้น เด็กจึงคิดและเชื่อว่าการถูกลงโทษเป็นการชดใช้ความผิด ผู้กระทำความผิด ต้องได้รับโทษตามความร้ายแรงของความผิดที่ได้ กระทำ เช่น เด็กที่ทำไข่แตกไม่ว่าจะโดยเจตนาหรือไม่ก็ตามต้องถูกลงโทษตามจำนวนไข่ที่แตก เด็กที่แอบเล่นไฟและถูกไฟไหม้มือก็จะเข้าใจว่าไฟที่ไหม้มีอนั้นเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ลงโทษตน ฐานไม่เชื่อฟังข้อห้ามของผู้ใหญ่ กล่าวคือจริยธรรมในขั้นนี้คือ การยอมทำดีเพราะกลัวถูกลงโทษ

2.2 ขั้นการมีจริยธรรมด้วยตนเอง เป็นการพัฒนาของเด็กที่มีวัยสูงกว่า 8 ปี ความรู้ความเข้าใจของเด็กจะพัฒนามากขึ้น เข้าใจในเรื่องนามธรรมมากขึ้นใช้เหตุผลมากขึ้น เด็กในวัยนี้จะเข้าใจเรื่องความร่วมมือ การตอบแทน การยอมรับนับถือกันและกัน และสามารถจะเข้าใจได้ว่าข้อกำหนดกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ไม่ใช่สิ่งตายตัวแต่เป็นเรื่องที่มีพื้นฐานมาจากการให้และการรับ ซึ่งอาจจะมีการเปลี่ยนแปลงหรือยืดหยุ่นได้เด็กยอมรับสิทธิของผู้อื่น รู้จักการพิจารณา ความถูกผิดด้วยการกระทำที่มีเจตนาและไม่มีเจตนาของผู้กระทำ และผลของการกระทำควบคู่ไปกับการพิจารณาเหตุการณ์และสถานการณ์ที่เกี่ยวข้อง รู้จักใช้เหตุผล หลักความยุติธรรมในการตัดสิน ความหนักเบาของการลงโทษกับความรุนแรงมากน้อยของการกระทำผิด รวมทั้งรู้จักให้อภัย การยินยอมให้ผู้กระทำผิดได้ทำความดีความชอบ การที่จะพัฒนาจริยธรรมให้แก่เด็กนั้น ควรให้เด็กได้มีประสบการณ์และปล่อยให้เขาได้จัดและปรับระบบของประสบการณ์ความรู้ความเข้าใจและตัดสินใจด้วยตัวของเขาเอง การที่เด็กจะพัฒนาจริยธรรมและความรู้ ความเข้าใจได้ ตีมากน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบ 2 ประการ คือ สติปัญญาความสามารถของเด็ก และคุณภาพของสิ่งแวดล้อม

3. ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบิร์ก (ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. 2548 : 288-290 ; อ้างอิงมาจาก Kohlberg. 1969 : 70) ได้ศึกษาระดับพัฒนาการด้านจริยธรรมของ บุคคลด้วยการสร้างสถานการณ์จำนวนหนึ่ง นำไปถามคนในสังคมและวัฒนธรรมต่าง ๆ แล้วนำคำตอบที่เป็นคำตอบที่แสดงถึงการตัดสินใจและเหตุผลในการตัดสินใจที่มีต่อสถานการณ์ ที่เป็นคำถามนั้น มาเป็นพื้นฐานในการจัดแบ่งขั้นพัฒนาการทางจริยธรรมโดยแบ่งเป็น 3 ระดับ แต่ละระดับเป็น 2 ขั้น รวมทั้งหมดเป็น 6 ขั้น ดังนี้

3.1 ระดับก่อนกฎเกณฑ์ (Pre Conventional Level)

3.1.1 การใช้จริยธรรมของผู้อื่น พบมากในเด็กที่อายุต่ำกว่า 7 ปี การกระทำที่ดีคือกิจกรรมที่ทำแล้วไม่ถูกลงโทษ เด็กจะเชื่อฟังและทำตามผู้ใหญ่ เพื่อตนจะได้ไม่ถูกลงโทษ

3.1.2 รักษาผลประโยชน์ของตนเป็นใหญ่ เป็นลักษณะของการเห็นความสำคัญและพอใจที่จะประพฤติ ซึ่งเป็นผลให้ตนได้รับรางวัลและสิ่งตอบแทน และคำนึงถึงการได้รับการตอบแทนเป็นหลัก พบมากในเด็กระหว่าง 7 - 8 ปี

3.2 ระดับทำตามกฎเกณฑ์ (Conventional Level)

3.2.1 การยอมรับของกลุ่มการทำตามความคาดหวังของบุคคลที่มีความสำคัญในทัศนะของเด็กซึ่งจะคล้อยตามการชักจูงของผู้อื่นโดยเฉพาะเพื่อนหรือผู้ใหญ่ที่ใกล้ชิดพฤติกรรมดีเป็นพฤติกรรมที่กลุ่มหรือคนที่เด็กนับถือเห็นว่าดีพฤติกรรมไม่ดีคือพฤติกรรมที่คนอื่นเห็นว่าไม่ดี พบในเด็กอายุ 10-13 ปี

3.2.2 ระเบียบของสังคม เป็นขั้นที่ถือเอาหน้าที่และการรักษาระเบียบกฎเกณฑ์ของสังคมเป็นหลักในการปฏิบัติ เด็กจะเข้าใจถึงหน้าที่ความรับผิดชอบ และศรัทธาต่อเกณฑ์ของสังคมจนยึดถือเป็นหลักปฏิบัติโดยขาดการยัดเยียดพบมากในวัย 13-16 ปี

3.3 ระดับมีจริยธรรมอย่างมีวิจารณญาณ (Post Conventional Level)

3.3.1 สัญญาสังคม บุคคลที่มีอายุ 16 ปีขึ้นไป จะพัฒนาได้ถึงขั้นนี้โดยเขาถือว่าการทำตามมาตรฐานและกฎเกณฑ์ที่สังคมและคนส่วนใหญ่ยอมรับว่าเป็นการกระทำที่ถูกต้อง แต่ก็ยอมรับว่าค่านิยมปทัสสถานและเกณฑ์ทางสังคม จะยึดหยุ่นได้ ตามเหตุผลและสถานการณ์ บุคคลที่มีการพัฒนาถึงขั้นนี้จะมีหลักการในการตัดสินใจ เคารพตนเองและเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนมากกว่าส่วนรวม

3.3.2 คุณธรรมสากล เป็นขั้นที่บุคคลสามารถพัฒนากฎเกณฑ์และหลักการทางจริยธรรมต่าง ๆ ด้วยตนเอง โดยมีหลักยึดของตนเอง เช่น ความยุติธรรม คุณภาพ ความรับผิดชอบ เป็นหลักการที่เขาได้พิจารณาและตัดสินใจที่จะเลือกทำในสิ่งที่เห็นว่าถูกต้องดีงามแล้ว และสามารถจัดเข้าในระบบจริยธรรมจนเป็นอุดมการณ์โดยไม่ต้องผูกพันกับกฎเกณฑ์ของสังคม และผู้อื่น

4. ทฤษฎีการเรียนรู้การวางเงื่อนไขแบบการกระทำของสกินเนอร์ (สราวุธ โค้วตระกูล. 2552 : 308-312) สรุปได้ว่า สิ่งสำคัญในการสอนคือ การเสริมแรง ซึ่งสามารถสรุปได้ดังต่อไปนี้

4.1 การกระทำใด ๆ ถ้าได้รับการเสริมแรงจะมีแนวโน้มเกิดขึ้นอีก ส่วนการกระทำที่ไม่มีการเสริมแรงแนวโน้มที่ความถี่ของการกระทำนั้นจะลดลงและหายไปในที่สุด

4.2 การเสริมแรงที่แปรเปลี่ยนทำให้เกิดการตอบสนองกว่าการเสริมแรงที่ตายตัว

4.3 การลงโทษทำให้เรียนรู้ได้เร็วและลืมเร็ว

4.4 การให้แรงเสริมหรือให้รางวัลเมื่อมีการแสดงพฤติกรรมที่ต้องการสามารถช่วยปรับหรือปลุกฝังนิสัยที่ต้องการได้

ดังนั้นในการนำเอาทฤษฎีนี้ไปประยุกต์ใช้ในการเสริมสร้างความรับผิดชอบของนักเรียนนั้น อาจทำได้ดังนี้

1. การเสริมแรงทางบวก (Positive Reinforcement) เมื่อมีการแสดงออกซึ่งพฤติกรรมความรับผิดชอบ อาจใช้ตัวเสริมแรงได้เป็น 4 ประเภทคือ

1.1 ตัวเสริมแรงที่เป็นสิ่งของ (Material Reinforce) เป็นตัวเสริมแรงที่ประกอบไปด้วยอาหาร ของที่เล่นได้ และสิ่งของต่าง ๆ เช่น ขนม ของเล่น เสื้อผ้า น้ำหอม รถยนต์ เป็นต้น

1.2 ตัวเสริมแรงทางสังคม (Social Reinforce) เป็นตัวเสริมแรง ที่ไม่ต้องลงทุนซื้อ เพราะมีอยู่กับตัวเราและค่อนข้างจะมีประสิทธิภาพสูงในการปรับพฤติกรรมแบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ คำพูด ได้แก่ คำชมเชย เช่น ดีมาก น่าสนใจมาก ไข่เลยฉลาดจริง ๆ เป็นความคิดที่ดี เป็นต้น และการแสดงออกทางท่าทาง เช่น ยิ้ม มองอย่างสนใจ การแตะตัว จับมือ เป็นต้น

1.3 ตัวเสริมแรงที่เป็นกิจกรรม (Activity Reinforce) เป็นการใช้กิจกรรมหรือพฤติกรรมที่ออกไปเสริมแรงกิจกรรมหรือพฤติกรรมที่ไม่ชอบ

1.4 ตัวเสริมแรงที่เป็นเบี้ยอรรถกร (Token Reinforce) โดยการนำเบี้ยอรรถกรไปแลกเปลี่ยนเป็นตัวเสริมแรงอื่น ๆ ได้ เช่น ดาว คุปอง โบนัส เงิน คະแนน เป็นต้น

2. การเสริมแรงทางลบ (Negative Reinforcement) เป็นการทำให้ความถี่ของพฤติกรรมคงที่หรือเพิ่มมากขึ้น ซึ่งการเสริมแรงทางลบผู้สอนควรปฏิบัติคือ ทำทันทีหรือเร็วที่สุดเมื่อพฤติกรรมที่ไม่ต้องการเกิดขึ้นควรให้ความรุนแรงพอเหมาะไม่มากหรือน้อยเกินไป ควรให้ผู้ถูกลงโทษรู้ว่าพฤติกรรมใดที่ถูกลงโทษและเพราะเหตุใด ควรใช้เหตุผลไม่ใช่อารมณ์ ควรใช้การลงโทษควบคู่กับการเสริมแรงทางบวก ผู้ลงโทษต้องเป็นตัวแบบที่ดีในทุก ๆ ด้าน และการลงโทษควรเป็นวิธีสุดท้าย ถ้าไม่จำเป็นไม่ควรใช้การลงโทษ

2. วิธีเสริมสร้างความรับผิดชอบ

2.1 แนวทางในการเสริมสร้างความรับผิดชอบ

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541 : 21) ได้ให้แนวทางการปลูกฝังให้เกิดความรับผิดชอบไว้ 5 ประการ คือ

1. การทำให้เกิดพฤติกรรมเคยชิน โดยให้บุคคลรู้เห็นและปฏิบัติประพฤติดีเพื่อเป็นพื้นฐานและปฏิบัติต่อเนื่องจนเกิดเป็นพฤติกรรมเคยชินที่ดี
2. การใช้วัฒนธรรมในสังคม เป็นแนวปฏิบัติผสมผสานกับหลักการทำให้เป็นพฤติกรรมเคยชิน เช่น การทำความเคารพด้วยการไหว้เมื่อพบผู้ใหญ่เป็นสิ่งที่เด็กทำได้โดยง่าย แต่การเข้าแถวก็ไม่ใช้วัฒนธรรมไทย เด็กไม่ได้เห็นแบบอย่างที่ดีอยู่เสมอตั้งเช่นการไหว้ของไทย ดังนั้นการไหว้จึงง่ายต่อการปฏิบัติมากกว่าการเข้าแถว
3. การใช้องค์รวมเป็นความสัมพันธ์ระหว่างจิตใจพฤติกรรมและสติปัญญาซึ่งถือว่าเป็นหลักการทางการศึกษาและหลักการพัฒนาทางจริยธรรม คือมีความเข้าใจในความสำคัญของสิ่งที่จะกระทำ
4. การใช้แรงหนุนสภาพจิตเป็นการตั้งความมุ่งมั่นหรืออุดมการณ์ และพยายามปฏิบัติเป้าหมายที่มุ่งมั่นไว้ซึ่งอาจทำให้เกิดการเปรียบเทียบ แม้ความภาคภูมิใจในการปฏิบัติหากใช้มากเกินไปก็จะกลับกลายเป็นดูถูกดูหมิ่นผู้อื่น อันเกิดจากการเปรียบเทียบและพึงพากำลังใจจากภายนอก
5. การใช้กฎเกณฑ์บังคับ เป็นวิธีหนึ่งที่ทำให้เกิดวินัยได้ชั่วระยะหนึ่ง เมื่อไม่มีผู้ใดควบคุมวินัยก็จะหายไป จึงเป็นวิธีที่ไม่ถูกต้อง

Siedman (อมรรวรรณ แก้วพ่อง. 2542 : 72-73 ; อ้างอิงมาจาก Siedman.1958 : 408-411) ได้ให้แนวทางการปลูกฝังความรับผิดชอบ ดังนี้

1. การฝึกความรับผิดชอบควรเริ่มตั้งแต่อายุน้อย
2. เด็กทุกคนควรมีโอกาสฝึกความรับผิดชอบโดยการปฏิบัติจริง ให้เด็กมีส่วนร่วมในการทำงาน
3. จัดประสบการณ์ให้เหมาะสมกับวัย และความสามารถของแต่ละบุคคลคน
4. ควรให้เด็กทราบว่าผู้ใหญ่หวังอะไรจากเขา
5. การฝึกให้เด็กรู้จักรับผิดชอบผู้ใหญ่ต้องรู้จักยืดหยุ่นในการฝึกไม่เร่งรัดจนเกินไป
6. เด็กต้องการคำแนะนำจากผู้ใหญ่
7. เด็กต้องการความไว้วางใจจากผู้ใหญ่เมื่อรู้ว่าส่วนใหญ่อยู่ในความรับผิดชอบของเขา
8. เจตคติและพฤติกรรมของผู้ใหญ่ต่อความรับผิดชอบของตน มีอิทธิพลต่อความรับผิดชอบของเด็ก

กมลวิทย์ วันวิชัย (2545 : 19) ได้ให้แนวทางการปลูกฝังความรับผิดชอบ โดยกล่าวว่า การปลูกฝังความรับผิดชอบให้เด็กเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องเสริมตั้งแต่วัยเด็กทั้งที่บ้านและโรงเรียน โดยเริ่มให้ทำงานบ่อย ๆ ที่เหมาะสมกับวัยและความสามารถของแต่ละบุคคลเมื่อมอบหมายให้ทำแล้วก็ควรให้เด็กได้รับผิดชอบอย่างเต็มที่เพื่อให้มีประสบการณ์ในการทำงานด้วยตนเอง ซึ่งจะเป็พื้นฐานในการพัฒนาตนเองให้มีความรับผิดชอบ ทั้งในด้านการเรียนและการทำงาน

Hurlcok (พรธณี ทองทับ. 2545 : 17 ; อ้างอิงมาจาก Hurlcok. 1967 : 224) ได้ให้แนวทางการปลูกฝังความรับผิดชอบ โดยกล่าวว่า ความรับผิดชอบเป็นสิ่งที่เกิดจากการฝึกรวมตั้งแต่ยังวัยเด็ก คุณลักษณะนี้จะพัฒนาขึ้นเรื่อย ๆ จากวัยเด็กไปสู่วัยรุ่นและจากวัยรุ่นกระทั่งเป็นผู้ใหญ่ในระยะแรกของชีวิตเด็กยังช่วยพัฒนาตัวเองไม่ได้ต้องอาศัยผู้อื่นตลอดเวลา แต่เมื่อเติบโตขึ้นจะมีความสามารถด้านต่าง ๆ เพิ่มขึ้น การช่วยพัฒนาความรับผิดชอบให้กับเด็กควรจะเริ่มอย่างค่อยเป็นค่อยไป เริ่มด้วยการให้ทำงานที่ง่าย ๆ ก่อนเพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นในตัวเอง มีประสบการณ์ในการทำงานด้วยตัวเอง

Milton and Harris (อัฉนันท์ ทินกระโทก. 2547 : 11 ; อ้างอิงมาจาก Milton and Harris. 1962 : unpagged) ได้กล่าวว่า แนวทางในการปลูกฝังและพัฒนาความรับผิดชอบ มีดังนี้

1. ควรเริ่มฝึกความรับผิดชอบตั้งแต่เด็ก
2. เด็กทุกคนควรมีโอกาสฝึกให้มีความรับผิดชอบ
3. การฝึกให้มีความรับผิดชอบและการจัดประสบการณ์ความรับผิดชอบควรให้เหมาะสมกับแต่ละบุคคล
4. ควรให้เด็กทราบว่าผู้ใหญ่หวังอะไรจากตัวเด็ก

5. การฝึกให้เด็กรู้จักรับผิดชอบ ผู้ใหญ่ต้องรู้จักยืดหยุ่นในการฝึกไม่เร่งรัดจนเกินไป
6. เด็กต้องการคำแนะนำจากผู้ใหญ่
7. เด็กต้องการความไว้วางใจจากผู้ใหญ่ เมื่อรู้ว่าส่วนไหนอยู่ในความรับผิดชอบของเขา
8. ทศนคติและพฤติกรรมความรับผิดชอบของผู้ใหญ่มีอิทธิพลต่อความรับผิดชอบของเด็ก

9. ไม่ควรให้เด็กรับผิดชอบเกินความสามารถ

อังคณา ถิรศิลาเวทย์ (2548 : 16) ได้ให้แนวทางการปลูกฝังความรับผิดชอบ โดยกล่าวว่า ความรับผิดชอบเป็นสิ่งที่ควรปลูกฝังให้เกิดขึ้นกับเด็ก ซึ่งผู้ปกครอง ครูอาจารย์เป็นส่วนสำคัญในการปลูกฝังและพัฒนาความรับผิดชอบ โดยมีวิธีการปลูกฝังคือเริ่มปลูกฝังความรับผิดชอบให้กับเด็กตั้งแต่อายุยังน้อย ฝึกให้ทำงานให้เสร็จเป็นชิ้นเป็นอัน ฝึกรับผิดชอบโดยการปฏิบัติจริง การปลูกฝังและพัฒนาความรับผิดชอบควรกระทำอย่างสม่ำเสมอ

สุจิตรา ธนะสูตร (2552 : 17) ได้ให้แนวทางการปลูกฝังความรับผิดชอบ ว่าการปลูกฝังความรับผิดชอบควรปลูกฝังตั้งแต่วัยเด็กทั้งที่บ้านและโรงเรียน ให้เด็กได้มีโอกาสฝึกทำบ่อย ๆ จนกลายเป็นกิจนิสัย เกิดความเชื่อมั่นในตนเอง และมีประสบการณ์ในการทำงานด้วยตนเอง ยกย่องชมเชย หรือให้รางวัล ซึ่งเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้เด็กเด็กมีความรับผิดชอบ

จินตนา พรราวศรี (2555 : 17) ได้ให้แนวทางการปลูกฝังความรับผิดชอบว่า ความรับผิดชอบเป็นสิ่งที่ปลูกฝังให้เกิดขึ้นกับนักเรียนได้ โดย พ่อแม่ ผู้ปกครองและครูจะเป็นส่วนสำคัญในการปลูกฝังและพัฒนาความรับผิดชอบให้เกิดขึ้นกับนักเรียน โดยควรเริ่มปลูกฝังการรับผิดชอบตั้งแต่อายุยังน้อย ให้นักเรียนมีโอกาสฝึกความรับผิดชอบโดยการได้ปฏิบัติจริงด้วยตนเองให้เหมาะสมกับวัย ฝึกหัดไม่ให้เกิดความรับผิดชอบให้แก่ผู้อื่น ฝึกให้ทำงานให้เสร็จเป็นชิ้นเป็นอัน โดยไม่ละทิ้งงานที่ได้ทำไว้แล้ว ให้คำแนะนำเกี่ยวกับความรับผิดชอบในการทำงาน ปลูกฝังและพัฒนาความรับผิดชอบอย่างสม่ำเสมอ รวมไปถึงสร้างบรรยากาศทั้งที่บ้านและที่โรงเรียนให้เหมาะสม ส่งเสริมให้นักเรียนได้มีการกระทำมิใช่คอยควบคุมห้ามปราม ส่งเสริมให้นักเรียนได้ร่วมมือกันรับผิดชอบ และรวมถึงปัจจัยต่าง ๆ รอบตัวนักเรียนเพื่อดำเนินการพัฒนาความรับผิดชอบได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากการศึกษาแนวทางการปลูกฝังความรับผิดชอบจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้นำมาใช้สังเคราะห์ เพื่อใช้ในการเสริมสร้างความรับผิดชอบของนักเรียนสรุปได้ดังตาราง 4

ตาราง 4 การสังเคราะห์แนวทางในการเสริมสร้างของความรับผิดชอบ

นักวิชาการ	สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541)	กมลวิทย์ วันวิชัย (2545)	อังคณา ธีรศิลาเวทย์ (2548)	สุจิตรา ณะสูตร (2552)	จินตนา พราวศรี (2555)	Siedman (1958)	Milton and Harris (1962)	Hurlcok (1967)	ความ ถ.
1. เริ่มฝึกความรับผิดชอบต่อตั้งแต่ยังเด็ก		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	8
2. ฝึกให้เด็กเป็นผู้ที่รู้จักการพึ่งตนเอง		✓			✓			✓	4
3. เปิดโอกาสและฝึกให้รู้จักรับผิดชอบ		✓	✓		✓	✓	✓		7
4. จัดประสบการณ์ให้เหมาะสมกับวัย		✓			✓	✓	✓	✓	6
5. ปฏิบัติต่อเนื่องเป็นพฤติกรรมเคยชิน	✓	✓	✓	✓	✓			✓	6
6. ให้ทราบความคาดหวังของผู้ใหญ่						✓	✓		3
7. ให้คำแนะนำจากผู้ใหญ่					✓	✓	✓		4
8. ให้ความไว้วางใจจากผู้ใหญ่						✓	✓		3
9. พฤติกรรมความรับผิดชอบต่อ ผู้ใหญ่มีอิทธิพลต่อเด็ก						✓	✓		3
10. ใช้วัฒนธรรมในสังคม	✓								1
11. สร้างบรรยากาศให้เหมาะสม					✓				1
12. ยกย่องชมเชย หรือให้รางวัล				✓					1

จากตาราง 4 ผู้วิจัยได้สังเคราะห์แนวทางในการเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อจากนักวิชาการและบูรณาการแนวคิดของ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2541 : 21 ; อมรรวรรณ แก้วผ่อง. 2542 : 72-73 ; กมลวิทย์ วันวิชัย. 2545 : 19 ; พรรณี ทองทับ. 2545 : 17 ; อ้วนันทน์ ทินกระโทก. 2547 : 11 ; อังคณา ธีรศิลาเวทย์. 2548 : 16 ; สุจิตรา ณะสูตร. 2552 : 17 ; จินตนา พราวศรี. 2555 : 17 ได้ดังนี้

1. เริ่มฝึกความรับผิดชอบตั้งแต่ยังเด็ก
2. ฝึกให้เด็กเป็นผู้ที่รู้จักการพึ่งตนเอง
3. เปิดโอกาสและฝึกให้เด็กรู้จักรับผิดชอบ
4. จัดประสบการณ์ให้เหมาะสมกับวัย
5. ปฏิบัติต่อเนื่องเป็นพฤติกรรมเคยชิน
6. ให้เด็กทราบความคาดหวังของผู้ใหญ่
7. ให้คำแนะนำจากผู้ใหญ่
8. ให้ความไว้วางใจจากผู้ใหญ่
9. พฤติกรรมความรับผิดชอบของผู้ใหญ่มีอิทธิพลต่อเด็ก
10. ใช้วัฒนธรรมในสังคม
11. สร้างบรรยากาศให้เหมาะสม
12. ยกย่องชมเชย หรือให้รางวัล

และจากผลการสังเคราะห์ ผู้วิจัยได้สรุปเป็นหลักการเสริมสร้างความรับผิดชอบของนักเรียน ประกอบด้วยขั้นตอนดังนี้

1. เริ่มฝึกความรับผิดชอบนักเรียนตั้งแต่ยังเด็ก
2. เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ฝึกและรู้จักรับผิดชอบ
3. จัดประสบการณ์ให้เหมาะสมกับวัย
4. จัดให้นักเรียนได้ปฏิบัติต่อเนื่องจนเกิดเป็นพฤติกรรมเคยชิน

2.2 การวัดความรับผิดชอบ

2.2.1 หลักการวัดความรับผิดชอบ

ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ (2543 : 184-186) กล่าวว่า ความรู้สึกรับผิดชอบ เป็นจริยธรรมอย่างหนึ่งที่ควรได้รับการปลูกฝังพัฒนาให้มีขึ้น ซึ่งการที่จะรู้ได้ว่าความรับผิดชอบเกิดขึ้นหรือไม่นั้นจะสามารถวัดได้โดยการใช้วิธีการได้หลายรูปแบบ เพราะการที่จะวัดจริยธรรมให้ครอบคลุม ชัดเจนแน่นอน ควรจะต้องจัดออกแบบเครื่องมือการวัดให้ได้ ทั้ง 3 ส่วน คือ

1. ความรู้ในเนื้อหาทางจริยธรรม
2. ความรู้สึกเกี่ยวกับจริยธรรม
3. พฤติกรรมทางจริยธรรม

เนื่องจากความรับผิดชอบเป็นจริยธรรมแบบหนึ่ง ดังนั้น การวัดความรับผิดชอบจึงใช้เครื่องมือวัดแบบเดียวกับเครื่องมือวัดจริยธรรม ซึ่งมีขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ ดังนี้

1. กำหนดจริยธรรมที่จะวัดในขั้นนี้เป็นเหมือนจุดประสงค์ว่าต้องการวัด จริยธรรมอะไรเป็นแบบรวม ๆ หรือแบบเดี่ยวเฉพาะอย่าง
2. ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ เข้าใจจริยธรรมนั้นให้ดีขึ้นเพื่อนิยามให้ชัดเจน
3. เลือกรูปแบบของเครื่องมือในการสร้างเครื่องมือการวัดจริยธรรม ซึ่งมีหลายรูปแบบโดยจะต้องเลือกตามความเหมาะสมให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายโดยมีรูปแบบ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ แบบสังเกต แบบเขียนตอบ และแบบสร้างจินตนาการในแบบเขียนตอบนิยมใช้มีแบบเดิมเสรีกับแบบมีตัวเลือก
4. เขียนข้อความ ภาพ หรือสถานการณ์ และข้อคำถามให้สามารถวัดจริยธรรม ที่ต้องการวัดโดยจะต้องมีความเหมาะสมกับรูปแบบของเครื่องมือ
5. ตรวจสอบเครื่องมือโดยให้ผู้เชี่ยวชาญด้านนั้นและผู้ชำนาญการทางด้านวัดผลตรวจสอบ
6. ตรวจสอบคุณสมบัติรายชื่อโดยนำไปทดลองใช้กับกลุ่มที่เป็นเป้าหมายเพื่อดูว่าแต่ ละข้อวัดจริยธรรมได้จริงหรือไม่และคัดเลือกเฉพาะข้อที่มีคุณภาพดี
7. จัดข้อสอบเป็นชุดโดยจะต้องมีข้อสอบที่มีคุณภาพตรงตามจุดมุ่งหมายในการวัด จริยธรรม มีการสร้างคำชี้แจงและจัดวางแบบของข้อสอบพร้อมกำหนดเวลาในการดำเนินการสอบ
8. ศึกษาคุณภาพของเครื่องมือโดยดูความเที่ยงตรง (Validity) และความเชื่อมั่น (Reliability) ว่าถึงเกณฑ์ที่ดีของข้อสอบตามทฤษฎีทางการวัดผลที่กำหนดไว้หรือไม่
9. สร้างเกณฑ์ปกติของเครื่องมือวัดจริยธรรมฉบับนั้น

ณัฐภัทร ธรณี (2548 : 38) กล่าวว่า การวัดความรับผิดชอบเป็นการวัดด้านความรู้สึกหรือ อารมณ์เป็นเรื่องที่ละเอียดอ่อนและซับซ้อน จึงทำให้การวัดพฤติกรรมทางด้านนี้กระทำได้ยาก ทั้งนี้ เพราะการสร้างเครื่องมือที่จะใช้วัดพฤติกรรมดังกล่าวเราไม่แน่ใจว่าวัดได้ตรงกับความเป็นจริงหรือไม่ แต่นักจิตวิทยาและนักวัดผลการศึกษาก็ได้หาวิธีการและสร้างเครื่องมือที่มีคุณภาพดีเพียงพอที่จะ กระตุ้นให้เห็นลักษณะที่แท้จริงของผู้ถูกวัดเพื่อให้ได้ข้อมูลที่เชื่อถือได้

2.2.2 เครื่องมือการวัดความรับผิดชอบ

กระทรวงศึกษาธิการ (ชนิดา โคลงชัย. 2554 : 45-51 ; อ้างอิงมาจากกระทรวงศึกษาธิการ. 2542 : 75-82) ความรับผิดชอบถือว่าเป็นพฤติกรรมจริยธรรมหนึ่งจึงมีวิธีวัดเช่นเดียวกับการวัด พฤติกรรมเชิงจริยธรรม ซึ่งมีหลายวิธี ดังนี้

1. แบบทดสอบ การใช้แบบทดสอบจะตั้งคำถามหรือกำหนดสถานการณ์ให้ตอบแล้ว นำคำตอบที่ได้ไปวิเคราะห์ว่าอยู่ในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมขั้นใดของโคลเบิร์ก
2. แบบสอบถาม/แบบวัด การใช้แบบสอบถามหรือแบบวัดเป็นการให้ผู้ตอบแสดง

ความรู้สึกของตนเองในแต่ละข้อความตามมาตรการประเมิน ซึ่งอาจจะเป็นมาตรการประเมิน 3 ระดับ 4 ระดับ 5 ระดับ หรือ 6 ระดับ

3. แบบสังเกต การประเมินพฤติกรรมด้านจริยธรรมโดยการสังเกต มีขั้นตอนที่สำคัญดังนี้

ขั้นที่ 1 เมื่อวิเคราะห์พฤติกรรมแล้วจะได้รายการพฤติกรรมที่เลือกสรรแล้วว่าเป็นพฤติกรรมที่เป็นองค์ประกอบของจริยธรรม เป็นพฤติกรรมที่ครอบคลุมสถานการณ์ต่าง ๆ เหมาะสมกับชั้นและวัยของเด็ก และเป็นพฤติกรรมที่สังเกตได้ นำพฤติกรรมเหล่านั้นมาจัดทำตารางบันทึกผลการสังเกต

ขั้นที่ 2 กำหนดเกณฑ์ว่านักเรียนได้คะแนนเท่าใด จึงจะยอมรับว่าเขามีจริยธรรมนั้นเป็นที่น่าพอใจแล้ว การกำหนดเกณฑ์นี้เป็นเรื่องที่ยากจะเป็นอัตนัย และเมื่อพิจารณาเห็น ๆ เหมือนกับการกระทำที่มีเหตุน้อย แต่ถ้าได้พิจารณาอย่างถี่ถ้วนแล้ว การกำหนดเกณฑ์จะกระทำที่เหมาะสมกับนักเรียนในแต่ละท้องถิ่น ตัวเกณฑ์ที่ใช้เป็นเครื่องช่วยวินิจฉัยและช่วยในการปรับปรุงตัวนักเรียนได้เป็นอย่างดี

ขั้นที่ 3 ขั้นต่อไปเป็นการวางแผนการสังเกตและสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนการประเมินโดยวิธีการสังเกตเป็นงานที่ต้องใช้เวลามาก จำเป็นต้องมีการวางแผนในการใช้การสังเกต เพื่อให้การสังเกตได้ผลตามที่ต้องการและสังเกตนักเรียนได้อย่างทั่วถึง เนื่องจากนักเรียนในแต่ละห้องเรียนมีจำนวนมาก ผู้ประเมินไม่สามารถติดตามสังเกตแต่ละคนเป็นระยะเวลานานติดต่อกันได้ ถ้าไม่ได้วางแผนไว้ก่อนอาจเป็นไปได้ว่า ผู้ประเมินสังเกตนักเรียนบางคนมากเกินไปและสังเกตนักเรียนบางคนน้อยเกินไป

ขั้นที่ 4 เมื่อได้ผลจากการสังเกตแล้ว ผู้ประเมินต้องนำผลนั้นมาพิจารณาเทียบกับเกณฑ์ที่วางไว้ในขั้นที่ 3 เป็นขั้นของการวินิจฉัยว่านักเรียนผ่านเกณฑ์ที่วางไว้หรือไม่ ถ้าผ่านเกณฑ์แล้วแสดงถึงการยอมรับว่านักเรียนมีพฤติกรรมที่สะท้อนถึงการมีจริยธรรมนั้นแล้ว ถ้ายังไม่ผ่านเกณฑ์ ผู้ประเมินอาจพิจารณาให้ลึกซึ้งลงไปว่านักเรียนด้อยในลักษณะใด โดยดูจากพฤติกรรมย่อยแต่ละตัว พฤติกรรมย่อยใดที่นักเรียนได้คะแนนน้อย ซึ่งถึงความจำเป็นในการกระตุ้นส่งเสริมให้นักเรียนเกิดความรู้สึกที่ดีจนกระทั่งประพฤติปฏิบัติออกมาให้ปรากฏ

สรุปได้ว่า การวัดความรับผิดชอบเป็นการวัดทางจริยธรรม การที่จะวัดให้ชัดเจนจะต้องสร้างเครื่องมือวัดพฤติกรรม ความรู้สึกนึกคิดต่อความรับผิดชอบให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ที่จะวัดซึ่งมีหลายวิธีได้แก่ การทดสอบ แบบสอบถาม/แบบวัด แบบสังเกต และแบบสัมภาษณ์ การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการวัดความรับผิดชอบของนักเรียน โดยใช้แบบวัดความรับผิดชอบของนักเรียนเป็นแบบสังเกตและการประเมินพฤติกรรม ด้านความรับผิดชอบ มี 3 ระดับ คือ ดี ปานกลาง น้อย

3. การพัฒนาโปรแกรม

3.1 ความหมายของโปรแกรม

ดวงเดือน อ่อนน่วม (สุดาเรศ แจ่มเดชะศักดิ์. 2543 : 57 ; อ้างอิงมาจาก ดวงเดือน อ่อนน่วม. 2529) ได้ให้ความหมายของโปรแกรมว่า คือรายละเอียดของแนวทางการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อมุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียนโดยทั่วไป หรือผู้เรียนที่มีคุณลักษณะพิเศษ เช่น เด็กที่มีความสามารถพิเศษ เด็กพิการ เด็กที่มีผลการเรียนรู้ต่ำให้ผู้เรียนนั้นได้รับการพัฒนาไปตามจุดมุ่งหมายหรือลักษณะของโปรแกรมที่วางไว้ เช่น การพัฒนาโปรแกรมการศึกษาสำหรับเด็กพิเศษ โปรแกรมการพัฒนาและส่งเสริมผู้มีความสามารถพิเศษทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีโปรแกรมการศึกษาทางอาชีพ โปรแกรมการเตรียมความพร้อมทางอาชีพ เป็นต้น

อุ้นตนา นพคุณ (2546 : 8) ได้ให้ความหมายของโปรแกรมโดยได้กล่าวถึงความแตกต่างของคำว่าโปรแกรมและโครงการ ว่าโปรแกรม (Program) คือ งานประจำที่มีการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง ส่วนโครงการมีการปฏิบัติอย่างต่อเนื่องในระยะเวลาที่ยาวนานในกรณีเช่นนี้โครงการจะกลายเป็นโปรแกรม ดังนั้นระยะเวลาจึงมีความจำเป็นต่อการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง มีการพัฒนาและประเมินผลเพื่อการคงอยู่ของกิจกรรมเป็นปัจจัยที่สำคัญของโปรแกรม

Rothwell and Cookson (นฤมล มณีงาม. 2547 : 18 อ้างอิงมาจาก Rothwell and Cookson. 1997) ได้ให้ความหมายของโปรแกรมการสอนว่า โปรแกรมการสอนเป็นเสมือนสื่อ นำที่ก่อให้เกิดลำดับขั้นตอนของกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่จำเป็น โดยมีภาระสำคัญในการสร้างการเปลี่ยนแปลงอย่างสมบูรณ์และมีประสิทธิภาพให้กับผู้เรียน จากความสามารถหรือพฤติกรรมในระดับกว้าง ๆ ในตอนต้นไปสู่ความสามารถหรือพฤติกรรมที่มีความเจาะจงในตอนท้าย

วรารักษ์ จันทร์เรือง (2549 : 30) ได้ให้ความหมายของโปรแกรมการสอนว่า โปรแกรมการสอน หมายถึง รายละเอียดของแนวทางการจัดประสบการณ์การเรียนรู้การสอนเพื่อมุ่งเน้น พัฒนาผู้เรียนโดยทั่วไปหรือผู้เรียนที่มีคุณลักษณะพิเศษ เช่น เด็กที่มีความสามารถพิเศษ เด็กพิการ เด็กที่มีผลการเรียนต่ำ ให้ผู้เรียนนั้นได้รับการพัฒนาไปตามจุดมุ่งหมายหรือลักษณะของโปรแกรมที่วางไว้ เช่น การพัฒนาโปรแกรมการศึกษา โปรแกรมการศึกษาสำหรับเด็กพิเศษ โปรแกรมการพัฒนาและส่งเสริมผู้มีความสามารถพิเศษทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (พสวท.) โปรแกรมการศึกษาทางอาชีพ โปรแกรมการเตรียมความพร้อมทางอาชีพ โปรแกรมการสอนตามแนวคิดของแรทส์ ฮาร์มิน และไซมอน (Raths, Harmin, & Simon) ที่มีต่อขั้นการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม เป็นต้น ซึ่งส่วนใหญ่รายละเอียดของโปรแกรมจะประกอบไปด้วยจุดมุ่งหมาย ลักษณะของโปรแกรมการคัดเลือกนักเรียนเข้าร่วมโปรแกรมวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและการประเมินผลโปรแกรม

ยอดอนงค์ จอมหงษ์พิพัฒน์ (2553 : 79) ได้ให้ความหมายของโปรแกรมว่า คือแผนหรือกิจกรรมอันเป็นมวลประสบการณ์ที่วางไว้อย่างเป็นระบบระเบียบมีขั้นตอนในการพัฒนาที่สร้างขึ้น

โดยการประยุกต์จากองค์ประกอบที่เชื่อมโยงสัมพันธ์กันของหลักการ แนวคิด ทฤษฎีที่เป็นพื้นฐาน ของ การพัฒนาโปรแกรมเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติให้ได้ตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายภายใต้บริบทของ การพัฒนาในแต่ละองค์กร

Barr and Keating (1990 : 38) ได้ให้ความหมายของโปรแกรมว่าโปรแกรมมีความหมายได้ หลายอย่างขึ้นอยู่กับ แต่ละบุคคล โดยทั่วไปคำว่าโปรแกรมใช้ใน 3 ความหมาย คือ

1. โปรแกรม หมายถึง หน่วย (Units) ที่จัดขึ้นเพื่อทำกิจกรรมพิเศษหรือให้บริการ ตามความต้องการของสถาบันหรือบุคคล
2. โปรแกรม หมายถึง ลำดับการปฏิบัติตามที่วางแผนไว้ (Series of Planned Intervention) เพื่อวัตถุประสงค์โดยเฉพาะสำหรับกลุ่มเป้าหมายโดยเฉพาะ
3. โปรแกรม หมายถึง กิจกรรมที่วางแผนไว้ (Planned Activity) เพื่อเป้าหมาย โดยเฉพาะ

สรุปได้ว่า ความหมายของโปรแกรม คือ แผนหรือรายละเอียดของแนวทางการจัด ประสบการณ์การเรียนการสอน มุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียนโดยทั่วไปหรือผู้เรียนที่มีคุณลักษณะพิเศษ เพื่อ พัฒนาผู้เรียนให้ได้รับการพัฒนา ซึ่งกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง มีขั้นตอน มี กระบวนการ ก็เพื่อให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาไปตามจุดมุ่งหมายหรือลักษณะของโปรแกรมที่วางไว้

3.2 องค์ประกอบของโปรแกรม

องค์ประกอบของการพัฒนาโปรแกรมนั้นได้มีผู้เสนอแนวความคิดไว้ ดังนี้

Cooper and Worden (สุดาเรศ แจ่มเดชะศักดิ์ 2543 : 57 ; อ้างอิงมาจาก Cooper and Worden. 1983) กล่าวถึงโปรแกรมการสอนมีองค์ประกอบดังต่อไปนี้

1. จุดประสงค์
2. ความต้องการของผู้เรียน ลักษณะผู้เรียน ความสามารถของนักเรียนที่จะสอน
3. กระบวนการเรียนการสอน
4. สื่อวัสดุอุปกรณ์ หนังสือ เกมส์ และสิ่งอื่นที่ต้องการใช้

Caffarella (วรารณ โพธิ์ศรีประเสริฐ. 2545 : 39 ; อ้างอิงมาจาก Caffarella. 1994) ได้ เสนอแนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบการพัฒนาโปรแกรมฝึกอบรมสรุปได้ดังนี้

1. การพัฒนาจุดประสงค์ของโปรแกรมฝึกอบรม
 - 1.1 กำหนดจุดประสงค์ของโปรแกรมฝึกอบรมเพื่อสะท้อนให้ผู้เรียนหรือ ผู้รับบริการ ตระหนักถึงคุณค่าและประโยชน์จากโปรแกรมฝึกอบรม
 - 1.2 ประเมินทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ
 - 1.3 ตรวจสอบว่าวัตถุประสงค์ของโปรแกรมฝึกอบรมมีความชัดเจน หรือไม่

ก่อนนำเสนอผู้เกี่ยวข้อง

1.4 ใช้วัตถุประสงค์ของโปรแกรมฝึกอบรมเป็นการตรวจสอบภายในว่า โปรแกรม ฝึกอบรมมีความสอดคล้องตรงกับความต้องการและปัญหาหรือไม่ เช่น วิธีการจัดการเรียน การสอนการ ประเมินความต้องการ

2. การสร้างแผนการเรียนรู้

2.1 กำหนดวัตถุประสงค์ของแต่ละกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างชัดเจน
2.2 เลือกและลำดับเนื้อหาสาระตามระดับความรู้และประสบการณ์ของผู้เรียน ตามลักษณะเนื้อหาวิชาการและสิ่งที่ผู้สอนเห็นว่าเหมาะสม

2.3 เลือกเทคนิคการเรียนการสอนเพื่อให้ได้ผลตามที่คาดหวังไว้ในการจัดการ เรียนการสอน เช่น การบรรยาย กรณีศึกษา บทบาทสมมติ การละเล่น การเล่าเรื่อง

2.4 เลือกและพัฒนาสื่อที่จะเสริมการเรียนการสอน

2.5 ในแต่ละกิจกรรมเลือกวิธีการประเมินผลที่จะช่วยเสริมการเรียนรู้ ของ ผู้เรียนและช่วยให้รู้ว่าการเรียนการสอนได้ผลตามที่คาดหวังไว้หรือไม่

3. การสร้างแผนงานการประเมินผล

3.1 ระบุระเบียบวิธีการที่จะประเมินผล ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ
3.2 กำหนดวิธีการที่จะรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ เพื่อการประเมินผล เช่น การ สังเกตการใช้แบบสอบถาม

3.3 วางแผนล่วงหน้าว่าจะใช้วิธีการใดในการวิเคราะห์ข้อมูลและวิธีการใดที่จะ นำมาใช้เสนอผลการประเมิน

3.4 อธิบายเกณฑ์ในการพิจารณาคุณค่าและประโยชน์ของโปรแกรมฝึกอบรม

3.5 นำผลจากการประเมินโปรแกรมและเสนอข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุง โปรแกรมฝึกอบรมต่อไปในอนาคต

3.3 ขั้นตอนในการพัฒนาโปรแกรม

Mclaughin and Eares (สุดาเรศ แจ่มเดชะศักดิ์. 2543 : 58 ; อ้างอิงมาจาก Mclaughin and Eares. 1796) ได้เสนอขั้นตอนการพัฒนาโปรแกรมการสอนไว้ 5 ขั้นตอนดังนี้

1. การประเมินผู้เรียน
2. การตั้งหมายและจุดประสงค์การสอน
3. การวิเคราะห์งาน
4. การเลือกและใช้กลยุทธ์การสอนรวมทั้งวัสดุอุปกรณ์
5. การประเมินผลโปรแกรม

อุณา นพคุณ (2546 : 77) ได้เสนอขั้นตอนการพัฒนาโปรแกรม มีดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 กำหนดกลุ่มผู้รับบริการ ว่าเป็นใคร มีภูมิหลังอย่างไร

ขั้นตอนที่ 2 ระบุเนื้อหาให้สอดคล้องกับประสบการณ์และภูมิหลังของกลุ่ม

ขั้นตอนที่ 3 กำหนดการเรียนการสอน

ขั้นตอนที่ 4 การนำแผนการสอนไปปฏิบัติ

ขั้นตอนที่ 5 การประเมินผลโครงการ

Carolyn, Barratt and others (เชษฐา คำคล่อง. 2557: 121 ; อ้างอิงมาจาก Carolyn, Barratt and others.) ได้เสนอขั้นตอนของการพัฒนาโปรแกรมไว้ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การวิเคราะห์ความจำเป็นในการฝึกอบรม (Analyze the training need) เมื่อมีการพัฒนาโปรแกรมการอบรมเพื่อพัฒนางาน ต้องคำนึงถึง อะไรคือความรู้ อะไรคือทักษะ และทัศนคติของผู้ที่รับการอบรมที่จะทำให้โปรแกรมการอบรมมีความสมบูรณ์ และให้สามารถเชื่อมโยงช่องว่างระหว่างผู้เข้ารับการอบรม นอกจากนี้ยังต้องมีการพิจารณาระยะเวลาของการฝึกอบรม พร้อมทั้งวิธีการ แนวโน้มที่ดีที่สุดที่ผู้เข้ารับการอบรมจะได้เรียนรู้และเครื่องมือ หรือทรัพยากรที่มีให้คุณ

ขั้นตอนที่ 2 การออกแบบโปรแกรมการอบรม (Design the training program) โดยจะต้องออกแบบให้อยู่บนพื้นฐานซึ่งเป็นผลจากขั้นตอนการวิเคราะห์ขั้นตอนนี้ ประกอบด้วย วัตถุประสงค์ประสงค์การเรียนรู้ ซึ่งอธิบายในลักษณะที่สามารถวัดผู้เข้าฝึกอบรมได้ตามจุดประสงค์เมื่อเสร็จสิ้น การฝึกอบรม นอกจากนี้ยังต้องกำหนดวิธีการอบรมแสดงเป็นวิธีการฝึกอบรมให้ผู้เข้าอบรมได้เห็น ชัดเจนอาจนำเสนอได้หลายวิธี เช่น โดยการสอนในห้องเรียนทางออนไลน์หรือใช้วิธีการผสมผสานทั้ง สองแบบก็ได้ โดยการออกแบบในขั้นตอนนี้อาจสร้างเค้าร่างหรือเค้าโครงเนื้อเรื่องที่จะช่วยในการ พัฒนาโปรแกรมการฝึกอบรม

ขั้นตอนที่ 3 การพัฒนาโปรแกรมการฝึกอบรม (Develop the training program) ในขั้นตอนการพัฒนาเป็นการใช้วัตถุประสงค์และวัสดุอื่น ๆ ที่สร้างขึ้นในระหว่างขั้นตอนการออกแบบ เพื่อพัฒนาโปรแกรมการฝึกอบรมวัสดุนี้อาจรวมถึงส่วนประกอบของการฝึกอบรมออนไลน์และวัสดุสำหรับการฝึกอบรมและผู้เข้ารับการฝึกอบรมในช่วงนี้ยังอาจจะพัฒนาวิธีการทดสอบเปลี่ยนแปลงหรือพัฒนาการของผู้เข้ารับการอบรมเกี่ยวกับความรู้ทักษะหรือทัศนคติขึ้นอยู่กับการ ฝึกอบรม

ขั้นตอนที่ 4 การใช้โปรแกรมการฝึกอบรม (Implement the training program) ขั้นตอนการนำโปรแกรมไปใช้นี้บางครั้งเรียกว่าขั้นตอนการจัดส่งหรือขั้นตอนการส่งมอบในขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนที่จะต้องทำการการฝึกอบรมให้กับผู้เข้าร่วมฝึกอบรมไม่ว่าจะเป็นคำสั่งหรือการฝึกที่ใช้ทางออนไลน์ในห้องเรียนหรือผ่านวิธีอื่น ๆ ครั้งแรกของการวิธีการฝึกอบรมหรือวิธีการสอน บางครั้งจะถูกเรียกว่า "การนำร่อง"

ขั้นตอนที่ 5 การประเมินผลโปรแกรมการฝึกอบรม (Evaluate the training program) เป็นขั้นตอนที่สามารถตรวจสอบว่าผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้รับความรู้หรือทัศนคติตามที่ระบุเป้าหมายไว้ในการฝึกอบรม โดยใช้ข้อมูลที่ได้รับในระหว่างขั้นตอนการประเมินผลนำมาทำการเปลี่ยนแปลงเพิ่มเติมในการออกแบบการพัฒนาโปรแกรมในครั้งต่อไปให้กับผู้เข้ารับการฝึกอบรม

3.4 การประเมินโปรแกรม

การพัฒนาโปรแกรมจะต้องมีการประเมินผลโปรแกรมเพื่อจะได้ทราบว่าโปรแกรมนั้นมีคุณภาพมากน้อยเพียงใดตามคิดเห็น ดังนี้

Tyler (สุดาเรศ แจ่มเดชะศักดิ์. 2543 : 57 ; อ้างอิงมาจาก Tyler. 1949) ได้กล่าวว่า การประเมินผล คือ การเปรียบเทียบพฤติกรรมเฉพาะอย่างกับจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรมที่วางไว้ โดยมีความเชื่อว่า จุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้อย่างชัดเจน รัดกุม และจำเพาะเจาะจงแล้วจะเป็นแนวทางช่วยในการประเมินได้เป็นอย่างดีในภายหลัง

เรวัตี ทรงเที่ยง (2548 : 53-54) ได้แบ่งการประเมินโปรแกรมออกเป็น 2 ส่วน คือ

1. การประเมินคุณค่าของโปรแกรม โดยทำการประเมิน 1) คุณภาพของโปรแกรม (Quality) ว่ามีคุณภาพหรือไม่ เนื้อหากิจกรรมหรือการปฏิบัติงานของผู้สอนเป็นอย่างไร ความรู้สึกหรือปฏิกิริยาของผู้เข้าร่วมโปรแกรมเป็นอย่างไร 2) ประเมินความเหมาะสม (Suitability) คือ โปรแกรมสามารถตอบสนองความต้องการและความคาดหวังของผู้เข้าร่วมและขององค์กรหรือไม่ และมีระดับความยากง่ายอย่างไร 3) ประสิทธิภาพ (Effectiveness) คือ โปรแกรมประสบความสำเร็จในเรื่องอะไร และบรรลุวัตถุประสงค์อย่างไร 4) ประสิทธิภาพ (Efficiency) คือ ผลของโปรแกรมนั้นเหมาะสม กับทรัพยากรที่องค์กรและผู้เข้าร่วมโปรแกรมลงทุนให้หรือไม่ และ 5) ความสำคัญ (Importance) คือ โปรแกรมมีคุณค่าสำหรับผู้เข้าร่วมโปรแกรมและต่อองค์กรหรือไม่

2. ประเมินผลการใช้โปรแกรม โดยที่จะคำนึงถึงวัตถุประสงค์ของโปรแกรมเป็นเกณฑ์ในการพิจารณาว่า โปรแกรมนี้สามารถส่งเสริมแรงจูงใจภายในเพื่อสร้างสัมพันธภาพในการทำงานให้เพิ่มขึ้นหรือไม่ โดยจะประเมินผลการเรียนรู้ในแต่ละกิจกรรมและการเปลี่ยนแปลงของการพัฒนา

สรุปได้ว่า การพัฒนาโปรแกรม คือการออกแบบโปรแกรมให้ใช้ได้อย่างกว้างขวางหรือเพื่อวัตถุประสงค์ที่เฉพาะเจาะจงอย่างใดอย่างหนึ่งและต้องมีทฤษฎีรองรับ ก่อนนำไปใช้ต้องมีการวิจัยเพื่อทดสอบทฤษฎีและตรวจสอบคุณภาพใช้ในสถานการณ์จริง และนำข้อค้นพบมาปรับปรุงแก้ไข ในการพัฒนาโปรแกรมควรมีองค์ประกอบดังนี้ จุดมุ่งหมายของโปรแกรม ลักษณะของโปรแกรม คุณสมบัติของผู้ใช้โปรแกรมและกลุ่มตัวอย่าง เอกสารที่ใช้ในโปรแกรม ขั้นตอนการจัดกิจกรรม และการประเมินผล

4. บริบทสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3

สภาพทั่วไปสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3

1. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 ตั้งอยู่ ถนนห้วยผึ้ง-นาคู ตำบลนิคมห้วยผึ้ง อำเภอห้วยผึ้ง จังหวัดกาฬสินธุ์ 46240
 2. เขตการบริหารจัดการศึกษาในความรับผิดชอบประกอบด้วย 7 อำเภอ ดังนี้ อำเภอห้วยผึ้ง อำเภอนาคู อำเภอเขาวง อำเภอกุฉินารายณ์ อำเภอนามน อำเภอสมเด็จ และอำเภอคำม่วง
 3. โครงสร้างการบริหารงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 ประกอบด้วย 9 กลุ่มงาน ดังนี้ 1) กลุ่มอำนวยการ 2) กลุ่มบริหารงานบุคคล 3) กลุ่มนิเทศติดตามและประเมินผล 4) กลุ่มนโยบายและแผน 5) กลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา 6) กลุ่มบริหารงานการเงินและสินทรัพย์ 7) กลุ่มพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา 8) กลุ่มส่งเสริมการศึกษาทางไกล เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร 9) กลุ่มกฎหมายและคดี และ 1 หน่วยงาน คือ หน่วยตรวจสอบภายใน
 4. ข้อมูลพื้นฐานการศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 มีจำนวนโรงเรียนทั้งหมด 199 โรงเรียน มีโรงเรียนขยายโอกาส จำนวน 58 โรงเรียน มีนักเรียนในปีการศึกษา 2562 จำนวน 27,282 คน มีครูและบุคลากรจำนวน 2,456 คน
 5. ยุทธศาสตร์ในการพัฒนาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3
วิสัยทัศน์ “สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 เป็นองค์กรชั้นนำในการส่งเสริมพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีคุณภาพ”
พันธกิจ (Mission) ส่งเสริมสนับสนุนให้ประชากรวัยเรียนทุกคนได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง และมีคุณภาพ ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตามหลักสูตรค่านิยมหลักของคนไทย 12 ประการ พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาทั้งระบบให้มีความรู้ มีคุณภาพ พัฒนาระบบบริหารจัดการที่เน้นการมีส่วนร่วม เพื่อเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อคุณภาพการศึกษาและบูรณาการการจัดการศึกษา
- เป้าประสงค์
- ประชากรวัยเรียนทุกคนในเขตพื้นที่การศึกษาได้รับโอกาสในการบริการทางการศึกษา
- ขั้นพื้นฐาน อย่างทั่วถึง มีคุณภาพและเสมอภาค
- ผู้เรียนในสังกัดทุกกลุ่มเป้าหมาย เป็นคนดี มีความรู้ตามมาตรฐานหลักสูตร มีทักษะที่จำเป็นสำหรับศตวรรษที่ 21 พัฒนาตนเองได้เต็มศักยภาพตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
 - ครูและบุคลากรทางการศึกษามีการทำงานแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์
 - สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษามีระบบการบริหารที่มีประสิทธิภาพ

สภาพปัญหา

จากการศึกษาสภาพปัญหาพฤติกรรมของนักเรียนพบว่า นักเรียนยังขาดความรับผิดชอบต่องานของตนเอง สืบเนื่องจากการเข้าเรียนไม่ตรงเวลา หนีเรียน การส่งงานไม่ตรงเวลา ไม่มีจิตอาสา ไม่รักษาความสะอาด ไม่สนใจงานที่ครูมอบหมายให้ ซึ่งนักเรียนที่ประพฤติตัวขาดความรับผิดชอบนี้จะส่งผลกลายเป็นคนที่ไม่รับผิดชอบต่อไปเมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่ย่อมทำให้มีโอกาสประสบความล้มเหลวในการดำเนินชีวิตนอกจากผลกระทบที่เกิดกับตัวของนักเรียนเองแล้วยังส่งผลต่อสังคมในระยะยาวอีกด้วย จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องนี้ ผู้วิจัยได้นำไปปรับใช้กับงานวิจัยพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างความรับผิดชอบของนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาส เพื่อให้เป็นเครื่องมือในการแก้ปัญหาและพัฒนาต่อไป

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

5.1 งานวิจัยในประเทศ

5.1.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบ

บุญเลิศ บุญไชโย (2547 : 105) ได้ศึกษาการพัฒนาการเสริมสร้างวินัยนักเรียนด้านความรับผิดชอบ โรงเรียนบ้านสี่แยกสมเด็จ อำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการศึกษาพบว่า 1) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูขาดการสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม ให้แก่นักเรียน นักเรียนขาดความตระหนักถึงความสำคัญของความรับผิดชอบ 2) การปฏิบัติการสอนตามชุดการสอนและกิจกรรมสภานักเรียน ซึ่งมีกิจกรรมย่อย คือ กิจกรรมประชุมชี้แจงกำหนดบทบาท และสร้างความตระหนัก กิจกรรมปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่และกิจกรรมยกย่องคนดี ทำให้นักเรียนที่เป็นกลุ่มเป้าหมายมีความรับผิดชอบสูงขึ้น 3) ผลการพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างควมมีวินัยด้านความรับผิดชอบของนักเรียน นักเรียนมีพฤติกรรมด้านความรับผิดชอบต่อภาระงานและความรับผิดชอบต่อหน้าที่ดีขึ้น และในการปฏิบัติงานผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีส่วนร่วมทุกขั้นตอน ส่งผลให้การดำเนินงานประสบความสำเร็จตามความมุ่งหมาย

จินตนา โสมวงศ์ (2552 : 98-100) ได้ศึกษาพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างวินัยในตนเองด้านความรับผิดชอบของนักเรียน โรงเรียนบ้านบอนสหราษฎร์บำรุง อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร พบว่า การดำเนินการในรอบที่ 1 ได้ใช้กิจกรรมจำนวน 4 กิจกรรม คือ กิจกรรมโฮมรูม กิจกรรมเยี่ยมบ้านนักเรียน กิจกรรม 5 ส และกิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อน เขตพื้นที่ในการดำเนินการ กิจกรรมเหล่านี้ได้ผลเป็นที่น่าพอใจ คือ จากจำนวนนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย โดยได้ดำเนินการพัฒนา นักเรียน 2 ด้าน คือ ด้านความรับผิดชอบต่อภาระงาน จำนวน 25 คน และด้านความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย จำนวน 21 คน สำหรับในด้านความรับผิดชอบต่อภาระงานในรอบที่ 1 โดยรวมไม่มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม จำนวน 17 คน (ร้อยละ 68) เปลี่ยนแปลงพฤติกรรม จำนวน 8 คน (ร้อยละ

32) สวณนักเรียนที่มีปัญหาด้านความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมายโดยรวมนักเรียนทั้งหมด 21 คน ไม่เปลี่ยนแปลง 14 คน (ร้อยละ 66.67) เปลี่ยนแปลง จำนวน 7 คน (ร้อยละ 33.33) ผลการดำเนินการพัฒนาวินัยนักเรียนกลุ่มดังกล่าวยังไม่เป็นที่น่าพอใจ จึงวางแผนการได้รับการพัฒนาในวงรอบที่ 2 จำนวน 11 คน (ร้อยละ 20) จำนวน 2 กิจกรรม คือ กิจกรรมร่วมใจพัฒนา พบว่านักเรียนกลุ่มเป้าหมายมีความรับผิดชอบต่อการเรียนมากขึ้น เขาเรียน เป็นประจำ ตรงต่อเวลา แต่งกายเรียบร้อยขึ้น มีมารยาทที่ดีในห้องเรียน และกิจกรรมเด็กดีศรีบ้านบอน พบว่า ได้ผลเป็นที่น่าพอใจจากการพัฒนาวินัยความรับผิดชอบต่อการเรียนและต่องานที่ได้รับมอบหมายของนักเรียน โรงเรียนบ้านบอนสหราษฎร์บำรุง อำเภอเมือง จังหวัดสกลนครในครั้งนี้ ทำให้ พบว่ามีการเสริมสร้างวินัยนักเรียนนั้นจะต้องได้รับความร่วมมือจากหลาย ๆ ฝ่าย เช่น ครู นักเรียน ผู้ปกครอง ผู้บริหาร จึงจะดำเนินการได้สำเร็จและบรรลุจุดมุ่งหมาย

กาญจนา นพรัตน์ (2552 : 107-109) ได้ศึกษาการพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างวินัยในตนเองด้านความรับผิดชอบของนักเรียน โรงเรียนบ้านโนนถ่อน อำเภอศีขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์ สรุปผลการศึกษาได้ดังนี้ ผลการดำเนินการพัฒนาในวงรอบที่ 1 โดยการจัดกิจกรรมเยี่ยมบ้านนักเรียน กิจกรรมลงจุดพื้นที่พัฒนา กิจกรรมอบรมจริยธรรมทุกวันพระ และกิจกรรมเด็กดีศรีโนนถ่อนต่อเนื่องแต่ยังมีนักเรียนจำนวน 5 คนจากกลุ่มเป้าหมายทั้งหมด จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 25 ที่ไม่สามารถแก้ไขปัญหาให้เสร็จสิ้นในรอบที่ 1 ได้ซึ่งถือว่าเป็นจำนวนน้อยมาก จึงได้ดำเนินการพัฒนาในวงรอบที่ 2 ต่อไป ผลการดำเนินการพัฒนาในวงรอบที่ 2 นักเรียนได้มีส่วนร่วม ร่วมรับผิดชอบ ในกิจกรรมเยี่ยมบ้านนักเรียน กิจกรรมลงจุดพื้นที่พัฒนา กิจกรรมอบรมจริยธรรมทุกวันพระ กิจกรรมเด็กดีศรีโนนถ่อน และจัดกิจกรรมเพิ่มเติม คือ การประกวดเขตพื้นที่รับผิดชอบสะอาดโดยมีการนิเทศ กำกับติดตามอย่างต่อเนื่อง นักเรียนมีความตระหนัก เกิดความภาคภูมิใจ และร่วมกิจกรรมด้วยความเต็มใจ ทำให้ผลการพัฒนาเสริมสร้างวินัยดีขึ้นมาก คิดเป็นร้อยละ 95 ของกลุ่มเป้าหมาย

สุมาลี สาชิน (2553 : 125-126) ได้ศึกษาการพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างวินัยในตนเองด้านความรับผิดชอบของนักเรียนโรงเรียนบ้านสวัสดิ์ อำเภอน้ำโสม จังหวัดอุดรธานี สรุปผลได้ดังนี้ ผลการพัฒนาในวงรอบที่ 1 โดยใช้ 2 กลยุทธ์ ได้แก่ กลยุทธ์การมีส่วนร่วมและกลยุทธ์การเสริมแรง ทั้ง 2 กลยุทธ์จะนำมาใช้ควบคู่กัน ในกิจกรรมที่จัดขึ้น ประกอบด้วยกิจกรรมหม้ออาสา กิจกรรมตรวจสุขภาพก่อนป่วย กิจกรรมผู้พิชิตขยะ กิจกรรมสุขนาใช้ พบว่าหลังจากดำเนินการทั้ง 4 กิจกรรมแล้ว จำนวนนักเรียนที่ขาดความรับผิดชอบตนเองและต่อส่วนรวมลดลงจาก 24 คน ลดลงเหลือ 7 คน ซึ่งลดลงจากเดิม 17 คน ผลการพัฒนาในวงรอบที่ 2 โดยใช้กลยุทธ์เหมือนกับวงรอบที่ 1 แต่จัดกิจกรรมแบบใหม่ พบว่าหลังจากดำเนินการ นักเรียนกลุ่มเป้าหมายที่เหลือจากการพัฒนาในวงรอบที่ 1 จำนวน 7 คน ได้มีการพัฒนาลดลงเหลือ 3 คน ซึ่งลดลงจากเดิม 43 สรุปผลการพัฒนาทั้ง 2 วงรอบ พบว่า นักเรียนกลุ่มเป้าหมายที่ขาดความรับผิดชอบทั้งต่อตนเองและต่อส่วนรวมจำนวน 24 คน

ลดลงเหลือ 3 คน ซึ่งลดลงจากเดิม 21 คนและโดยสาเหตุที่ทำให้นักเรียนจาก 3 คน ยังคงไม่พัฒนาด้านวินัยได้นั้นเป็นเพราะอุปนิสัยส่วนตัวที่ขี้เกียจไม่ชอบบังคับ

บรรจบ ภูมิ่งเดือน (2554 : 96) ได้พัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างความรับผิดชอบในตนเองของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองขาม อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ ผลจากการพัฒนาการดำเนินงานเพื่อเสริมสร้างความรับผิดชอบในตนเองของนักเรียน ซึ่งการดำเนินการพัฒนาโดยการใช้กลยุทธ์การประชุมระดมความคิด การดำเนินกิจกรรม และการกำกับติดตามโดยใช้กิจกรรมโฮมรูม กิจกรรมเยี่ยมบ้าน และกิจกรรมประกวดนักเรียนต้นแบบในการพัฒนาและการประยุกต์ใช้หลักการวิจัยปฏิบัติการซึ่งประกอบด้วย การวางแผน (Planning) การปฏิบัติ (Action) การสังเกต (Observation) และการสะท้อนผล (Reflection) เป็นแนวทางในการพัฒนา 2 วงรอบ ซึ่งมีการวางแผนแล้วเสนอเป็นกิจกรรมของโรงเรียน การกำหนดแนวทางการปฏิบัติงานตามคู่มือการพัฒนา วินัยความรับผิดชอบนักเรียน โรงเรียนบ้านหนองขาม วาดด้วยแนวปฏิบัติของนักเรียน พุทธศักราช 2553 และหลักสูตรบัญญัติแห่งชาติ 10 ประการ จัดกิจกรรมการเสริมสร้างความรับผิดชอบตนเอง การประชุมชี้แจงผู้ร่วมศึกษาค้นคว้า และผู้เกี่ยวข้องมีการสังเกต สัมภาษณ์ และการประเมินเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์ข้อมูลและสะท้อนผลการพัฒนาของกลุ่มเป้าหมายพบว่า ผู้ร่วมศึกษา และคณะครูมีความรู้ความเข้าใจในการวางแผนกำกับ ติดตาม รวมทั้งป้องกันและแก้ไขพฤติกรรม ของนักเรียนที่ไม่เหมาะสมโดยเฉพาะความสะอาดร่างกาย การแต่งกาย และการตรงต่อเวลา ดำเนินการอย่างต่อเนื่องและมีการพัฒนาปรับปรุง และเอาใจใส่ต่องานมากขึ้น

5.1.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาโปรแกรม

จิราวรรณ กองทุ่งมน (2553 : 74-75) ได้ศึกษาการพัฒนาโปรแกรมเพื่อพัฒนาจิตสาธารณะ ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา นครราชสีมา เขต 7 ผลการวิจัยพบว่าโปรแกรมเพื่อพัฒนาจิตสาธารณะมีค่าประสิทธิภาพเท่ากับ 82.81/81.60 และมีค่าดัชนีประสิทธิผลเท่ากับ 0.6535 นักเรียนมีระดับจิตสาธารณะหลังเข้าร่วม โปรแกรมและหลังเข้าร่วมโปรแกรม 2 สัปดาห์ มากกว่าก่อนเข้าร่วมโปรแกรมอย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติที่ระดับ .05 และมีความพึงพอใจต่อการใช้โปรแกรมเพื่อพัฒนาจิตสาธารณะโดยรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด

เชษฐา คำค่อ่ง (2557 : 188-199) ได้ศึกษาการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำแบบ มุ่งบริการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยได้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้าง ภาวะผู้นำแบบมุ่งบริการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีองค์ประกอบของโปรแกรมทั้งหมด 6 ด้าน ประกอบด้วย บทนำ วัตถุประสงค์ เนื้อหาสาระ กิจกรรม สื่อ/แหล่งเรียนรู้ และการวัดและ ประเมินผล ขอบข่ายเนื้อหาของโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำแบบมุ่งบริการของผู้บริหาร

สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 4 โมดูล คือ โมดูล 1 การเห็นอกเห็นใจและใส่ใจผู้อื่น (Empathy) โมดูล 2 การมองการณ์ไกล (Foresight) โมดูล 3 การให้การดูแล (Stewardship) และ โมดูล 4 การสร้างชุมชนการเรียนรู้ (Building learning community) ผลการนำไปใช้ปรากฏว่า 1) ผู้เข้ารับการพัฒนาประเมินตนเองและประเมินโดยบุคคลอื่น พบว่า มีภาวะผู้นำแบบมุ่งบริการหลังการพัฒนาโดยรวมอยู่ในระดับมาก 2) ผู้เข้ารับการพัฒนาประเมินตนเองและประเมินโดยบุคคลอื่น พบว่า ภาวะผู้นำแบบมุ่งบริการหลังการพัฒนาสูงขึ้นกว่าก่อนการพัฒนาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 3) ผู้เข้ารับการพัฒนาที่มีความพึงพอใจต่อโปรแกรมโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก 4) ผู้เข้ารับการพัฒนาที่มีผลการประเมินกิจกรรมระหว่างการพัฒนาโดยรวมอยู่ในระดับมาก

ธนันต์ ดียิ่ง (2558 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาโปรแกรมการพัฒนาสมรรถนะครูระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการวัดและประเมินผลในชั้นเรียน โดยได้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาโปรแกรมการพัฒนาสมรรถนะครู และศึกษาผลการใช้โปรแกรมพัฒนาสมรรถนะครูระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานด้านการวัดและประเมินผลในชั้นเรียนเป็นการวิจัย และพัฒนาร่วมกับวิจัยแบบผสมผสาน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติบรรยาย ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า โปรแกรมมีคุณภาพเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด และผลการประเมินสมรรถนะครูพบว่า ด้านความรู้เกี่ยวกับการวัดและประเมินผลผ่านเกณฑ์ ผลการประเมินสมรรถนะด้านทักษะความสามารถ ในการสร้างและพัฒนาเครื่องมืออยู่ในระดับดี ด้านความสามารถในการวัดและประเมินผลในชั้นเรียน ผ่านเกณฑ์ และความพึงพอใจของครูที่มีต่อโปรแกรมการพัฒนาสมรรถนะครูระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการวัดและประเมินผลในชั้นเรียนอยู่ในระดับมากที่สุด

5.2 งานวิจัยต่างประเทศ

5.2.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบ

Grandmont (2002 : 278) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการฝึกฝนระเบียบวินัยโดยใช้ระบบประชาธิปไตย พบว่า การบีบบังคับแม้จะเป็นวิธีการในการฝึกวินัยในโรงเรียนเพื่อทำให้ผู้เรียนมีความรับผิดชอบ โดยครูต้องใช้ความเด็ดขาดเป็นหลักในการฝึกฝนก็ตาม แต่การฝึกความรับผิดชอบนั้น ครูจะต้องฝึกวิจัยหารูปแบบ แนวทางและมีการสร้างสถานการณ์จริงเพื่อฝึกฝนนักเรียนโดยการยึดหลักการให้กำลังใจแก่ผู้เรียนให้ผู้เรียนเกิดความพอใจ รู้จักปกครองตนเองจนทำให้มีความเคารพนับถือตนเอง มีความรับผิดชอบในชั้นเรียน สิ่งเหล่านี้จะเกิดขึ้นเป็นผลมาจากครู และผู้บริหารโรงเรียนมากกว่าสิ่งอื่น ๆ ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อนักเรียนและการดูแลปกครองตลอดจนการจัดการบริหารในชั้นเรียนต่อไป

Chinnery (2004 : 2821) ได้ศึกษาเกี่ยวกับจริยธรรมด้านความรับผิดชอบของนักเรียน โดยมุ่งอธิบายลักษณะของจริยธรรมดังกล่าว ซึ่งเก็บข้อมูลของนักเรียนจากโรงเรียนในอเมริกาเหนือที่ก่อตั้งมามากกว่า 100 ปี โดยพิจารณาความคิดหรือพฤติกรรมทางจริยธรรมเกี่ยวกับคุณลักษณะทางการศึกษาด้านความรับผิดชอบของนักเรียนนั้น ครูต้องกำหนดเค้าโครงการสอนและนำไปใช้ในการเรียนการสอน

Gordon (2004 : 1578) ได้ศึกษาถึงปัจจัยที่สนับสนุนให้เกิดการพัฒนาความรับผิดชอบต่อสังคม ใช้กลุ่มตัวอย่าง 104 คน จากผู้ที่สมัครใจเข้าร่วมศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามที่เก็บข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะของผู้ปกครองที่มีต่อความรับผิดชอบต่อสังคม การปรับตัวของครอบครัว และสัมพันธภาพภายในครอบครัว ผลการวิจัยพบว่า 1) สัมพันธภาพภายในครอบครัวที่มีความเข้มงวดกวดขัน เด็กจะมีความรับผิดชอบต่อสังคมสูงกว่าครอบครัวที่มีการปล่อยปละละเลย 2) รูปแบบหรือมาตรการภายในครอบครัว เป็นพยากรณ์ในสมการพยากรณ์ความรับผิดชอบต่อสังคม 3) ครอบครัวที่มีความคาดหวังของผู้ปกครองสามารถทำนายความรับผิดชอบต่อสังคมได้

Way (2004 : 3850) ได้ทำวิจัยการสำรวจผลกระทบของการรักษาวินัย และการบกพร่องด้านวินัยในโรงเรียน ที่มีต่อพฤติกรรมและผลสัมฤทธิ์ทางด้านวิชาการของนักเรียนพบว่าเราจำเป็นต้องทำความเข้าใจให้มากขึ้นเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการบกพร่องด้านวินัยในโรงเรียน การรักษาวินัย พฤติกรรมของนักเรียนและผลสัมฤทธิ์ทางด้านวิชาการของนักเรียนเสียก่อนจึงนำมาสู่การวิจัยครั้งนี้ซึ่งทำการ 1. ทดสอบที่เกิดขึ้นในด้านพฤติกรรมและด้านวิชาการสำหรับนักเรียนที่เข้าเรียนในโรงเรียนซึ่งมีความบกพร่องด้านวินัย 2. ทดสอบว่ากฎข้อบังคับที่เข้มงวดและมาตรการการลงโทษของโรงเรียนมีผลทำให้ความประพฤติที่ไม่เหมาะสมและผลสัมฤทธิ์ทางด้านวิชาการของนักเรียนของพวกเขามีการพัฒนาขึ้นหรือแย่ลงกว่าเดิม 3. ตรวจสอบว่ากระบวนการทั่วไป เช่น การใช้อำนาจด้านคุณธรรมและพิจารณาตัดสินตามหลักกระบวนการเป็นสื่อกลางในความสัมพันธ์นี้อย่างไร 4. ตรวจสอบว่าระดับของการมีวินัยที่เข้มงวดแตกต่างกันมีผลกระทบต่อนักเรียนในกลุ่มเสี่ยงต่างกันหรือไม่สำหรับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์หลายระดับขั้น ผลการวิจัยเป็นไปตามความคาดหมายคือพบว่านักเรียนเข้าเรียนในโรงเรียนซึ่งมีความบกพร่องด้านวินัยมีแนวโน้มว่าจะมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมเพิ่มขึ้นและมีผลสัมฤทธิ์ทางด้านวิชาการลดลง และพบว่าปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมมีผลกระทบต่อความถี่ในการแสดงพฤติกรรมก่อกวนและมีทัศนคติในด้านตรงกันข้าม สำหรับงานวินัยของโรงเรียนก็พบว่าเกิดผลกระทบโดยขึ้นอยู่กับปัจจัยที่หลากหลายเช่น ตัวแปรด้านผลลัพธ์ ปริมาณความบกพร่องด้านวินัยในโรงเรียน ความยุติธรรมและความถูกต้องตามหลักกฎหมาย ยังพบอีกว่านักเรียนจะขาดวินัยมากถ้ามีการเข้มงวดเกินไป เราควรสร้างความเข้มงวดระดับปานกลาง สร้างความเข้มแข็งให้ครูและส่งเสริมกระบวนการซึ่งรองรับแนวคิดเรื่องความยุติธรรมอยู่เสมอ

Abe (2005 : 2471) ผลกระทบของการใช้วิธีการจัดการเรียนการสอนแนวใหม่ที่มีต่อวินัย ในชั้นเรียนของนักเรียนชาวแอฟริกัน นักเรียนที่เป็นชาวแอฟริกันอเมริกันโดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลาย มัธยมศึกษาตอนต้น ถูกสั่งพักการเรียนและถูกไล่ออกจากโรงเรียน ในอัตราส่วนที่สูงมากผิดปกติ ซึ่งการวิเคราะห์เพิ่มเติมในปัญหานี้จึงได้พบวางาน เกี่ยวกับวินัยมีความสำคัญมาก ในการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับนักเรียนและยังพบว่า การบริหารชั้นเรียนรวมทั้งคุณภาพและการใช้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนมีปฏิสัมพันธ์กัน การพัฒนาสิ่งแวดล้อมของชั้นเรียนแสดงบทบาทที่มีนัยสำคัญในด้านวินัยในภาพรวมระหว่างครูกับนักเรียน การสร้างความสัมพันธ์ส่วนตัวระหว่างครูกับนักเรียนมีความสำคัญมากต่อการจัดการเรียนการสอนและการบริหารชั้นเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ วิธีการตัดสินใจที่จะใช้อำนาจของครูสามารถมีผล ทั้งลดและเร่งให้เกิดปัญหาด้านความมีระเบียบวินัยได้ นักเรียนมีแนวโน้มที่จะตอบสนองในด้านบวกต่อวิธีการจัดการเรียนการสอนที่แปลกใหม่จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบที่กล่าวมาแล้วจะเห็นว่าพฤติกรรมความรับผิดชอบนั้นเป็นคุณลักษณะหนึ่งของบุคคลที่มีความสำคัญและสามารถพัฒนาให้เกิดขึ้นในตัวบุคคลได้โดยการเริ่มฝึกฝนอบรมตั้งแต่วัยเด็กและพัฒนาขึ้นไปเรื่อย ๆ

Balderson (2006 : 67-07) ได้ศึกษาพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อตนเองและพฤติกรรมทางสังคมในห้องเรียนของนักเรียน โดยกระตุ้นให้นักเรียนมีพฤติกรรมด้านบวกทางสังคมใช้การอภิปรายกลุ่ม การตั้งเป้าหมาย และตรวจสอบการรับผิดชอบต่อตนเองในพฤติกรรมของนักเรียน แต่ละคน และพฤติกรรมในสังคมห้องเรียน โดยเลือกนักเรียน 3 คน ซึ่งมีพฤติกรรมดีอยู่แล้ว และต่อต้านสังคมใช้แบบวิเคราะห์พฤติกรรมหลากหลายรูปแบบ เพื่อตรวจสอบผลของการทดลองกับนักเรียนทำการทดสอบปริเทสท์ โพลเทสท์ นักเรียน 3 คน และนักเรียนทั้งห้องพบว่า หลังการทดลองนักเรียนทั้ง 3 คน มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมกล่าวคือ พฤติกรรมต่อต้านสังคมลดลง

จากการศึกษาเอกสารงานและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้าง ความรับผิดชอบของนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาฬสินธุ์ เขต 3 ผู้วิจัยสามารถนำมาสรุปได้ดังนี้

1. ความรับผิดชอบเป็นคุณลักษณะของบุคคลที่มีความมุ่งมั่นตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายด้วยความพากเพียร พยายาม มีการวางแผนการทำงาน ตรงต่อเวลา ละเอียดรอบคอบ และทำเต็มความสามารถมีความสำนึกในหน้าที่ของตนเองและส่วนรวม ยอมรับผลของการกระทำด้วยความเต็มใจเพื่อที่จะปรับปรุงการปฏิบัติหน้าที่ให้ดียิ่งขึ้นจนบรรลุผลสำเร็จตามความมุ่งหมาย

2. ปัจจัยหลักที่เป็นองค์ประกอบของความรับผิดชอบของนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาส มีจำนวน 2 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ความรับผิดชอบต่อตนเอง ประกอบด้วย ความรับผิดชอบต่อภาระกระทำของตน ความรับผิดชอบต่อสถานะของตน 2) ความรับผิดชอบต่อสังคม ประกอบด้วย ความรับผิดชอบต่อครอบครัว ความรับผิดชอบต่อผู้อื่น ความรับผิดชอบต่อเพื่อน ความรับผิดชอบต่อ

หน้าที่ และความรับผิดชอบต่อสถานศึกษา

3. วิธีการเสริมสร้างความรับผิดชอบ จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้สังเคราะห์แนวทางในการเสริมสร้างความรับผิดชอบจากนักวิชาการและบูรณาการแนวคิด สรุปเป็นหลักการเสริมสร้างความรับผิดชอบของนักเรียน ประกอบด้วยขั้นตอน ดังนี้ 1) เริ่มฝึกความรับผิดชอบนักเรียนตั้งแต่ยังเด็ก 2) เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ฝึกและรู้จักรับผิดชอบ 3) จัดประสบการณ์ให้เหมาะสมกับวัย 4) จัดให้นักเรียนได้ปฏิบัติต่อเนื่องจนเกิดเป็นพฤติกรรมเคยชิน

4. การพัฒนาโปรแกรมเป็นการออกแบบโปรแกรมให้ใช้ได้อย่างกว้างขวางหรือเพื่อวัตถุประสงค์ที่เฉพาะเจาะจงอย่างใดอย่างหนึ่งและต้องมีทฤษฎีรองรับ ก่อนนำไปใช้ต้องมีการวิจัยเพื่อทดสอบทฤษฎีและตรวจสอบคุณภาพใช้ในสถานการณ์จริง และนำข้อค้นพบมาปรับปรุงแก้ไข ในการพัฒนาโปรแกรมควรมีองค์ประกอบดังนี้ จุดมุ่งหมายของโปรแกรม ลักษณะของโปรแกรม คุณสมบัติของผู้ใช้โปรแกรมและกลุ่มตัวอย่าง เอกสารที่ใช้ในโปรแกรม ขั้นตอนการจัดกิจกรรม และการประเมินผล ซึ่งมุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียนโดยทั่วไปหรือผู้เรียนที่มีคุณลักษณะพิเศษ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้ได้รับการพัฒนา ซึ่งกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง มีขั้นตอน มีกระบวนการ ก็เพื่อให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาไปตามจุดมุ่งหมายหรือลักษณะของโปรแกรมที่วางไว้

บทที่ 3
วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างความรับผิดชอบของนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 3 ครั้งนี้ เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) โดยมีการดำเนินการดังนี้

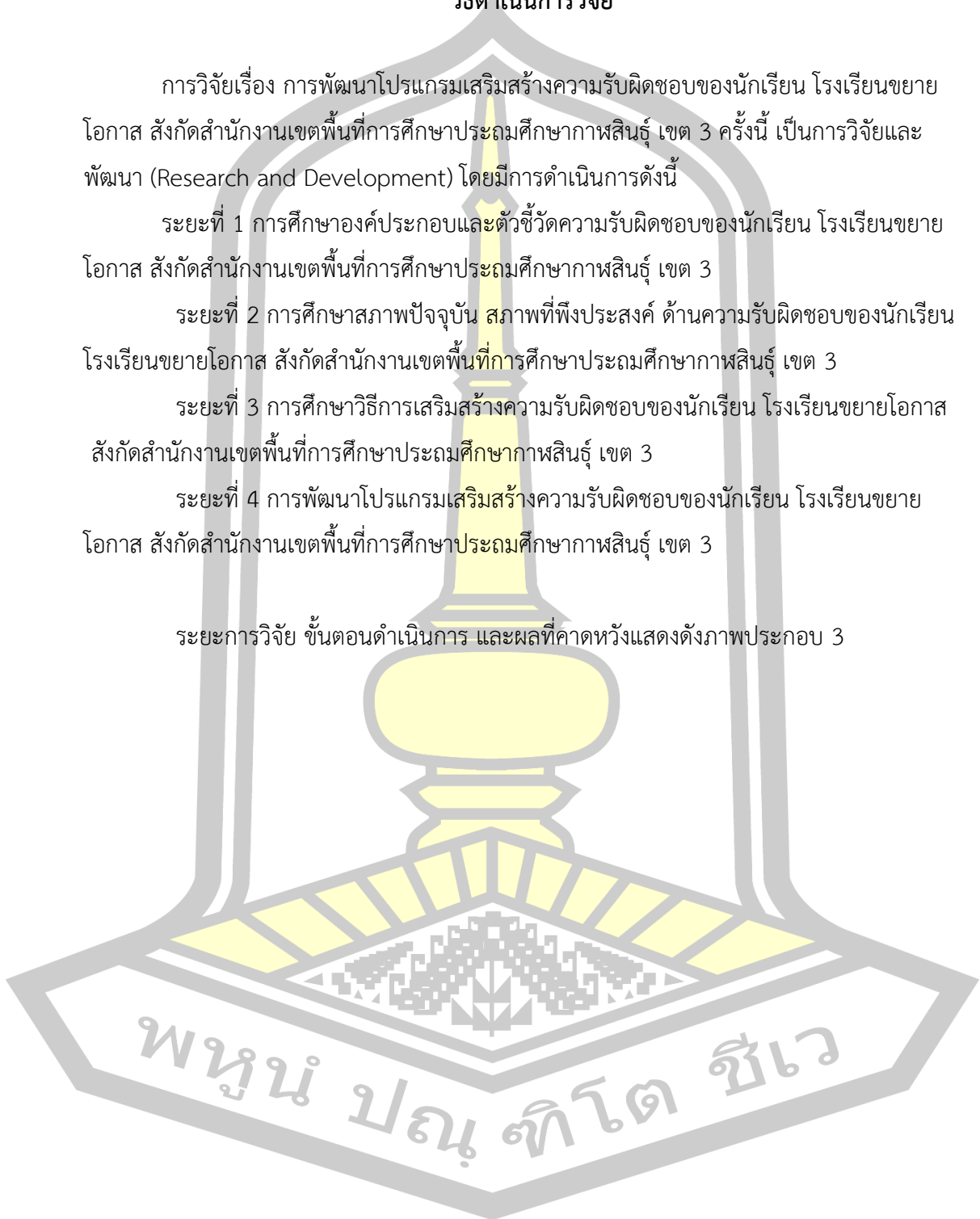
ระยะที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดความรับผิดชอบของนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 3

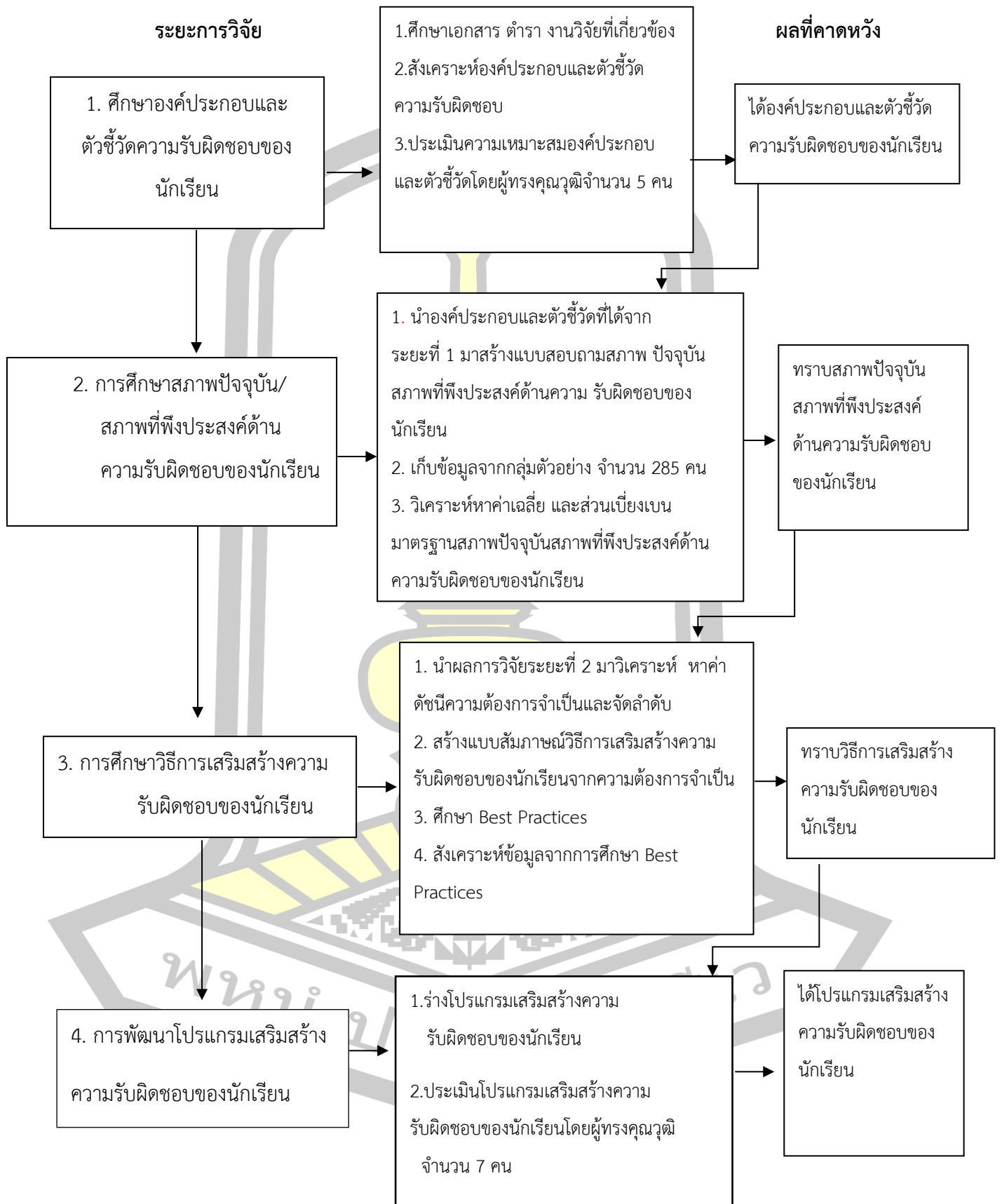
ระยะที่ 2 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ ด้านความรับผิดชอบของนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 3

ระยะที่ 3 การศึกษาวิธีการเสริมสร้างความรับผิดชอบของนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 3

ระยะที่ 4 การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างความรับผิดชอบของนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 3

ระยะการวิจัย ขั้นตอนดำเนินการ และผลที่คาดหวังแสดงดังภาพประกอบ 3

ภาพประกอบ 3 แสดงระยะการวิจัย ขั้นตอนดำเนินการ และผลที่คาดหวัง

รายละเอียดการวิจัยแต่ละระยะมีดังต่อไปนี้

ระยะที่ 1 : การศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดความรับผิดชอบของนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาส
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3

1. ขั้นตอนดำเนินการ

- 1.1 การศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบของนักเรียน
- 1.2 การสังเคราะห์ข้อมูลจากข้อ 1 เพื่อให้ได้องค์ประกอบ และตัวชี้วัดความรับผิดชอบ
ของนักเรียน
- 1.3 ตรวจสอบความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัดความรับผิดชอบของนักเรียน
โดยผู้ทรงคุณวุฒิ

2. กลุ่มผู้ให้ข้อมูล มีบทบาทในการให้ข้อชี้แนะ คำแนะนำ และประเมินความเหมาะสมของ
องค์ประกอบและตัวชี้วัด ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คน ซึ่งมีคุณสมบัติตามเกณฑ์ต่อไปนี้

- 2.1 จบการศึกษาทางด้านการศึกษาและประเมินผล ด้านการวิจัยทางการศึกษา ด้านการ
บริหารการศึกษา หรือสาขาที่เกี่ยวข้องทางการศึกษาระดับปริญญาโทขึ้นไป
- 2.2 ดำรงตำแหน่งเป็นผู้อำนวยการสถานศึกษา รองผู้อำนวยการสถานศึกษา
รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการของสถานศึกษา ศึกษาานิเทศก์ของหน่วยงานทางการศึกษา หรืออาจารย์
ประจำมหาวิทยาลัย
- 2.3 มีประสบการณ์ทางด้านการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาอย่างน้อย 5 ปี หรือ
ปฏิบัติงานทางด้านวิชาการไม่น้อยกว่า 5 ปี

ผู้ทรงคุณวุฒิมีหมด 5 คน ประกอบด้วย

1. ดร.จุมพล วงศ์ธร วุฒิทางการศึกษา : ปรัชญาดุษฎฐิบัณฑิต (ปร.ด.) การบริหาร
การศึกษา สถาบันการศึกษา : มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด ตำแหน่ง : ศึกษาานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ
สถานที่ทำงาน : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3

2. ดร.ดำรง มูลป้อม วุฒิทางการศึกษา : ครุศาสตร์ดุษฎฐิบัณฑิต (ค.ด.) ภาวะผู้นำทางการ
บริหารการศึกษา สถาบันการศึกษา : มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ตำแหน่ง : อาจารย์พิเศษ
หลักสูตรปรัชญาดุษฎฐิบัณฑิต สาขาการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่น สถานที่ทำงาน : มหาวิทยาลัย
ราชภัฏมหาสารคาม

3. ดร.วิภา สายรัตน์ วุฒิทางการศึกษา : การศึกษาดุษฎฐิบัณฑิต (กศ.ด.) การบริหาร
การศึกษา สถาบันการศึกษา : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ตำแหน่ง : ผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษ
สถานที่ทำงาน : โรงเรียนบ้านนาคู อำเภอนาคู จังหวัดกาฬสินธุ์

4. นายเทวิล ศรีสองเมือง วุฒิทางการศึกษา : ครุศาสตรมหาบัณฑิต (ค.ม.) การวิจัย การศึกษา สถาบันการศึกษา : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ตำแหน่ง : ผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษ สถานที่ทำงาน : โรงเรียนแสงบาดาลบ้านบาควิทยา อำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์

5. นายอิสรพล ปิ่นขจร วุฒิทางการศึกษา : ครุศาสตรมหาบัณฑิต (ค.ม.) การบริหาร การศึกษา สถาบันการศึกษา : มหาวิทยาลัยราชภัฏกาฬสินธุ์ ตำแหน่ง : ผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษ สถานที่ทำงาน : โรงเรียนบัวสามัคคีพิทยาสรรพ์ อำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์

3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ประเภทและลักษณะของเครื่องมือ

- แบบประเมิน

แบบประเมินเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัด ความรับผิดชอบของนักเรียน แบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัดความรับผิดชอบของนักเรียน มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

5 หมายถึง องค์ประกอบและตัวชี้วัดความรับผิดชอบของนักเรียนอยู่ในระดับมากที่สุด

4 หมายถึง องค์ประกอบและตัวชี้วัดความรับผิดชอบของนักเรียนอยู่ในระดับมาก

3 หมายถึง องค์ประกอบและตัวชี้วัดความรับผิดชอบของนักเรียนอยู่ในระดับปานกลาง

2 หมายถึง องค์ประกอบและตัวชี้วัดความรับผิดชอบของนักเรียนอยู่ในระดับน้อย

1 หมายถึง องค์ประกอบและตัวชี้วัดความรับผิดชอบของนักเรียนอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 2 เป็นคำถามปลายเปิด เพื่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิเขียนข้อเสนอแนะและประเด็นการปรับปรุงองค์ประกอบและตัวชี้วัดความรับผิดชอบของนักเรียน

3.2 การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

3.2.1 ศึกษาเอกสาร ทฤษฎี แนวคิดเกี่ยวกับความรับผิดชอบของนักเรียน

3.2.2 สั่งเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร ทฤษฎี แนวคิดเกี่ยวกับความรับผิดชอบของนักเรียนเพื่อให้ได้องค์ประกอบและตัวชี้วัดความรับผิดชอบของนักเรียน

3.2.3 ร่างแบบประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัดความรับผิดชอบของนักเรียน

3.2.4 นำแบบประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัดความรับผิดชอบของนักเรียน เสนอคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ ตรวจสอบแนะนำ แล้วปรับแก้ไขตามคำแนะนำ

3.2.5 นำเสนอผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คน เพื่อยืนยันองค์ประกอบและตัวชี้วัดความ
 รับผิดชอบของนักเรียน โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ได้จากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive
 Sampling) ด้วยการพิจารณาคูณสมบัติด้านคุณวุฒิ ทางการศึกษาไม่ต่ำกว่าระดับปริญญาโทหรือมี
 ประสบการณ์เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้จากการปฏิบัติ หรือการบริหารการศึกษา หรือมีประสบการณ์
 ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้

3.2.6 ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ ก่อนนำไปใช้ดำเนินการขั้นตอน
 ต่อไป

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 ผู้วิจัยดำเนินการขอหนังสือจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
 เพื่อขอความอนุเคราะห์ผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจสอบองค์ประกอบและตัวชี้วัดความรับผิดชอบของ
 นักเรียน

4.2 ดำเนินการติดต่อ นัดหมายกับผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการตรวจสอบ
 องค์ประกอบและตัวชี้วัดความรับผิดชอบของนักเรียน

4.3 นำแบบประเมินพร้อมหนังสือขอความอนุเคราะห์ผู้ทรงคุณวุฒิ ไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ
 ด้วยตนเอง และเก็บคืนด้วยตนเอง

5. การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

นำแบบประเมินทั้งหมดมาตรวจสอบความสมบูรณ์ของการตอบ จากนั้นนำมาวิเคราะห์
 ข้อมูล ดังนี้

5.1 ตรวจสอบให้คะแนนการประเมินความเหมาะสมองค์ประกอบและตัวชี้วัดความ
 รับผิดชอบของนักเรียน โดยผู้ทรงคุณวุฒิ ดังนี้

5 หมายถึง องค์กรประกอบและตัวชี้วัดความรับผิดชอบของนักเรียนอยู่ในระดับมากที่สุด

4 หมายถึง องค์กรประกอบและตัวชี้วัดความรับผิดชอบของนักเรียนอยู่ในระดับมาก

3 หมายถึง องค์กรประกอบและตัวชี้วัดความรับผิดชอบของนักเรียนอยู่ในระดับปานกลาง

2 หมายถึง องค์กรประกอบและตัวชี้วัดความรับผิดชอบของนักเรียนอยู่ในระดับน้อย

1 หมายถึง องค์กรประกอบและตัวชี้วัดความรับผิดชอบของนักเรียนอยู่ในระดับน้อยที่สุด

กำหนดเกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ย ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด. 2545 : 72-73)

4.51–5.00 หมายถึง องค์กรประกอบและตัวชี้วัดความรับผิดชอบของนักเรียน อยู่ในระดับ
 มากที่สุด

3.51–4.50 หมายถึง องค์กรประกอบและตัวชี้วัดความรับผิดชอบของนักเรียน อยู่ในระดับ

มาก

2.51–3.50 หมายถึง องค์กรประกอบและตัวชี้วัดความรับผิดชอบของนักเรียน อยู่ในระดับ

ปานกลาง

1.51–2.50 หมายถึง องค์กรประกอบและตัวชี้วัดความรับผิดชอบของนักเรียน อยู่ในระดับ

น้อย

1.00–1.50 หมายถึง องค์กรประกอบและตัวชี้วัดความรับผิดชอบของนักเรียน อยู่ในระดับ

น้อยที่สุด

6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

6.1 สถิติพื้นฐาน

6.1.1 ค่าเฉลี่ย (Mean, \bar{X})

6.1.2 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation, S.D)

ระยะที่ 2 : การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบของนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3

1. ขั้นตอนดำเนินการ

1.1 นำผลการวิจัยจากระยะที่ 1 มาเพื่อสร้างแบบสอบถามเพื่อการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบของนักเรียน

1.2 นำแบบสอบถามสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบ ของนักเรียน โรงเรียน ไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง

1.3 นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนทั้งหมดมาวิเคราะห์ข้อมูลสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบของนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากร ที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูและบุคลากร ในโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 จำนวน 58 โรงเรียน ปีการศึกษา 2562 รวมจำนวน 1,102 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูและบุคลากร ในโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 285 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบง่ายของ Krejcie & Morgan (บุญชม ศรีสะอาด และคณะ. 2558 : 42)

2.3 การสุ่มตัวอย่างโดยใช้เทคนิคการสุ่มแบบหลายขั้น (Multistage Random Sampling)
(บุญชม ศรีสะอาด และคณะ. 2558 : 51)

ตาราง 5 กลุ่มตัวอย่าง ครู และบุคลากรในโรงเรียนขยายโอกาส สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 ปีการศึกษา 2562 โดยแบ่งตามขนาดของโรงเรียน

ขนาดสถานศึกษา	กลุ่มตัวอย่าง (คน)
1. ขนาดเล็ก	40
2. ขนาดกลาง	150
3. ขนาดใหญ่	95
รวม	285

3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ประเภทและลักษณะของเครื่องมือ

- แบบสอบถาม

แบบสอบถามเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบของนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 ซึ่งแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) และแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามแนวคิดของ Likert (Likert' Rating Scale) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) สอบถามข้อมูลเกี่ยวกับ สถานภาพ และขนาดโรงเรียน

ตอนที่ 2 ข้อคำถามสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบของนักเรียน แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามแนวคิดของ Likert (Likert' Rating Scale) โดยมีคำถามครอบคลุมเนื้อหาเกี่ยวกับด้านความรับผิดชอบของนักเรียน โดยให้ผู้ตอบแบบสอบถาม พิจารณาความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบของนักเรียน โดยกำหนดเกณฑ์ระดับคะแนนของสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบของนักเรียน ดังนี้

5 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบของนักเรียน อยู่ในระดับมากที่สุด

4 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบของนักเรียน อยู่ในระดับมาก

3 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบของนักเรียน อยู่ในระดับปานกลาง

2 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบของนักเรียน อยู่ในระดับน้อย

1 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบของนักเรียน อยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ เกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบของนักเรียน

3.2 การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือ

แบบสอบถามสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบของนักเรียน มีวิธีการสร้างและหาคุณภาพ ดังนี้

3.2.1 ศึกษาหลักเกณฑ์และวิธีการสร้างแบบสอบถามประเภทต่าง ๆ จากหนังสือ และศึกษาแบบสอบถามงานวิจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง พร้อมกำหนด รูปแบบและขอบเขตของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.2.2 ร่างแบบสอบถามโดยใช้ประเด็นขององค์ประกอบ และตัวชี้วัดที่ได้จากผลการศึกษาในระยะที่ 1 มาเป็นกรอบในการสร้าง

3.2.3 นำร่างแบบสอบถามสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบของนักเรียน เสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ตรวจสอบและแนะนำ แล้วปรับแก้ไขตามคำแนะนำ

3.2.4 นำร่างแบบสอบถามสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบของนักเรียนเสนอเพื่อตรวจสอบความถูกต้อง ความชัดเจน ความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม โดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คน ซึ่งมีคุณสมบัติเช่นเดียวกับผู้ทรงคุณวุฒิในระยะที่ 1

ผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คน ประกอบด้วย

1. ดร.จุมพล วงศ์จร วุฒิทางการศึกษา : ปรัชญาคุชฎีบัณฑิต (ปร.ด.) การบริหารการศึกษา สถาบันการศึกษา : มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด ตำแหน่ง : ศึกษาพิเศษชำนาญการพิเศษ สถานที่ทำงาน : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3

2. ดร.วิภา สายรัตน์ วุฒิทางการศึกษา : การศึกษาคุชฎีบัณฑิต (กศ.ด.) การบริหารการศึกษา สถาบันการศึกษา : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ตำแหน่ง : ผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษ สถานที่ทำงาน : โรงเรียนบ้านนาคู อำเภอนาคู จังหวัดกาฬสินธุ์

3. ดร.เจษฎา คะโยธา วุฒิทางการศึกษา : ปรัชญาดุสิตบัณฑิต (ปร.ด.) หลักสูตรและการสอน สถาบันการศึกษา : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ตำแหน่ง : ศึกษานิเทศชำนาญการพิเศษ สถานที่ทำงาน : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3

4. นายเทวิล ศรีสองเมือง วุฒิทางการศึกษา : ครุศาสตรมหาบัณฑิต (ค.ม.) การวิจัยการศึกษา สถาบันการศึกษา : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ตำแหน่ง : ผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษ สถานที่ทำงาน : โรงเรียนแสงบาดาลบ้านบากวิทยา อำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์

5. นายสมพงษ์ ม่วงกล้า วุฒิทางการศึกษา : ครุศาสตรมหาบัณฑิต (ค.ม.) การบริหารการศึกษา สถาบันการศึกษา : มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ตำแหน่ง : ผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษ สถานที่ทำงาน : โรงเรียนบ้านหนองหญ้าปล้อง อำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์

ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยการหาดัชนีความสอดคล้อง (Index of Objectives Congruent : IOC) แล้วคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป นำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถาม

3.2.5 นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิแล้ว นำไปทดลองใช้เพื่อหาคุณภาพของแบบสอบถาม โดยนำไปทดลองใช้ (Try Out) กับครูและบุคลากร ในโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง และมีความคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกเพื่อตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถาม โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างรายข้อกับคะแนนรวมและหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามโดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient Method) มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.92

3.2.6 นำแบบสอบถาม จัดพิมพ์เป็นฉบับสมบูรณ์ เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างต่อไป

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 ผู้วิจัยดำเนินการขอหนังสือจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม เพื่อขอความอนุเคราะห์ผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจสอบแบบสอบถามสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ ด้านความรับผิดชอบของนักเรียน

4.2 ทำหนังสือขอความร่วมมือไปยังโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูล

4.3 นำแบบสอบถามพร้อมหนังสือขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม จัดส่งแบบสอบถามไปยังสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 285 ชุด และรับคืนด้วยตนเอง โดยได้รับแบบสอบถามคืนทั้งสิ้น 279 ชุด คิดเป็นร้อยละ 97.89 ของแบบสอบถามที่จัดส่ง

4.4 นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนทั้งหมดมาตรวจสอบความสมบูรณ์ของการตอบจากนั้นนำมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 วิเคราะห์ข้อมูล ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และหาค่าร้อยละ (Percentage) แล้วนำเสนอเป็นตารางประกอบความเรียงท้ายตาราง

5.2 วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม ตอนที่ 2 เกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบของนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภาคพื้นดิน เขต 3 โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean, \bar{X}) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation, S.D.) โดยกำหนดเกณฑ์การแปลความหมาย ค่าเฉลี่ย ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด. 2545 : 72-73)

4.51–5.00 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบของนักเรียน อยู่ในระดับมากที่สุด

3.51–4.50 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบของนักเรียน อยู่ในระดับมาก

2.51–3.50 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบของนักเรียน อยู่ในระดับปานกลาง

1.51–2.50 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบของนักเรียน อยู่ในระดับน้อย

1.00–1.50 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบของนักเรียน อยู่ในระดับน้อยที่สุด

6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

6.1 สถิติพื้นฐาน

6.1.1 ร้อยละ (Percentage, %)

6.1.2 ค่าเฉลี่ย (Mean, \bar{X})

6.1.3 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation, S.D)

6.2 สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพของเครื่องมือ

6.2.1 การหาค่าความตรงเชิงเนื้อหา (Validity) ของแบบประเมิน โดยใช้สูตรดัชนีความสอดคล้อง (Item-Objective Congruence Index : IOC) (ชูศรี วงศ์รัตน์. 2558 : 72-73)

6.2.2 การหาค่าอำนาจจำแนก โดยวิธีหาค่าสหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวมทั้งฉบับ (ชูศรี วงศ์รัตน์. 2558 : 73-74)

ระยะที่ 3 : การศึกษาวิธีเสริมสร้างความรับผิดชอบของนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3

1. ขั้นตอนดำเนินการ

1.1 การวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น (Needs Assessment) โดยนำข้อมูลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ ในระยะที่ 2 มาหาค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (Priority Needs Index) เพื่อจัดลำดับความต้องการจำเป็น โดยการคำนวณจากสูตรต่อไปนี้

$$PNI_{\text{modified}} = (I-D)/D \quad (I = \dots \text{ที่คาดหวัง}; D = \dots \text{ที่เป็นจริง})$$

1.2 ร่างแบบสัมภาษณ์วิธีการเสริมสร้างความรับผิดชอบของนักเรียนในโรงเรียนที่มีการปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practices) จากลำดับความต้องการจำเป็น

1.3 ศึกษาวิธีการเสริมสร้างความรับผิดชอบของนักเรียนจากโรงเรียนที่มีการปฏิบัติที่เป็นเลิศในด้านการเสริมสร้างความรับผิดชอบของนักเรียน (Best Practices)

1.4 สรุปผลการสัมภาษณ์ และสังเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษา (Best Practice) ทราบวิธีเสริมสร้างความรับผิดชอบของนักเรียน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1 แบบสัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างใช้ในการศึกษาวิธีการเสริมสร้างความรับผิดชอบของนักเรียนจากโรงเรียนที่มีการปฏิบัติที่เป็นเลิศ แบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ มีลักษณะเป็นแบบเติมข้อความสำหรับบันทึกข้อมูล เกี่ยวกับ ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์ ตำแหน่ง โรงเรียน และวันที่สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 เป็นข้อความถาม วิธีการเสริมสร้างความรับผิดชอบของนักเรียน

2.2 การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือ

แบบสัมภาษณ์เพื่อศึกษาวิธีการเสริมสร้างความรับผิดชอบ มีวิธีการสร้างและหาคุณภาพ ดังนี้

2.2.1 ศึกษาหลักเกณฑ์และวิธีการสร้างแบบสัมภาษณ์ประเภทต่าง ๆ จากหนังสือ และศึกษาแบบสัมภาษณ์งานวิจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง พร้อมกำหนดรูปแบบและขอบเขตของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.2.2 นำลำดับความต้องการจำเป็นมากำหนดกรอบแนวคิดของประเด็นข้อความถาม วิธีการเสริมสร้างความรับผิดชอบ

2.2.3 ร่างแบบสัมภาษณ์เพื่อศึกษาวิธีการเสริมสร้างความรับผิดชอบ ตรวจสอบความถูกต้อง ความครอบคลุม การใช้ภาษาที่ชัดเจนไม่คลุมเครือ เสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ตรวจสอบและแนะนำ แล้วปรับแก้ไขตามคำแนะนำ

2.2.4 จัดพิมพ์เป็นแบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์ เพื่อใช้เก็บข้อมูลต่อไป

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ผู้วิจัยดำเนินการขอหนังสือจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม เพื่อขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลจากโรงเรียนที่มีการปฏิบัติที่เป็นเลิศเพื่อจัดทำวิทยานิพนธ์

3.2 ดำเนินการติดต่อและเข้าศึกษาวิธีการเสริมสร้างความรับผิดชอบของนักเรียนจากโรงเรียนที่มีการปฏิบัติที่เป็นเลิศในด้านการเสริมสร้างความรับผิดชอบของนักเรียน (Best Practices) จำนวน 3 แห่ง โดยมีเกณฑ์ในการเลือก ดังนี้

3.2.1 เป็นโรงเรียนที่มีการปฏิบัติที่เป็นเลิศในด้านพัฒนาเสริมสร้างความรับผิดชอบ

3.2.2 เป็นโรงเรียนที่มีความเป็นเลิศเกี่ยวกับการพัฒนาด้านความมีวินัยของนักเรียน ผู้วิจัยได้เลือกโรงเรียน ดังนี้

1. โรงเรียนสงเปลือยวิทยายน อำเภอนามน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3

2. โรงเรียนสมเด็จพระประชานุเคราะห์ อำเภอสมเด็จ สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3

3. โรงเรียนคำบงพิทยาคม อำเภอห้วยผึ้ง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3

3.2.3 ดำเนินการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 1 คน หัวหน้าฝ่ายบริหารงานทั่วไป จำนวน 1 คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) รวมเป็นผู้ให้ข้อมูลโรงเรียนละ 2 คน จาก 3 โรงเรียน รวมผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น จำนวน 6 คน

3.3 สรุปผลการสัมภาษณ์ และสังเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษา (Best Practice)

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

หาค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (Priority Needs Index) เพื่อจัดลำดับความต้องการ จำเป็น โดยการคำนวณจากสูตรต่อไปนี้

$$PNI_{\text{modified}} = (I-D)/D \quad (I = \dots \text{ที่คาดหวัง}; D = \dots \text{ที่เป็นจริง})$$

5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 ดัชนีความต้องการจำเป็น (Priority Needs Index)

ระยะที่ 4 : การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างความรับผิดชอบของนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3

1. ขั้นตอนการดำเนินการ

1.1 ยกร่างโปรแกรมเสริมสร้างความรับผิดชอบของนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาสสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3

1.2 สร้างคู่มือการใช้โปรแกรมเสริมสร้างความรับผิดชอบของนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาสสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3

1.3 ร่างโปรแกรมเสริมสร้างความรับผิดชอบของนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาสสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 เสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบและแนะนำ แล้วปรับแก้ไขตามคำแนะนำ

1.4 นำร่างโปรแกรมเสริมสร้างความรับผิดชอบของนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาสสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 เสนอเพื่อทำการประเมิน โดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 7 คน

1.5 ปรับปรุงแก้ไขโปรแกรม และเอกสารประกอบการใช้โปรแกรมเสริมสร้างความรับผิดชอบของนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาส ตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1 แบบประเมิน

แบบประเมินเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโปรแกรมเสริมสร้างความรับผิดชอบของนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 ซึ่งแบบประเมิน มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามแนวคิดของ Likert (Likert' Rating Scale) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 รายการประเมินโปรแกรมเสริมสร้างความรับผิดชอบของนักเรียน แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามแนวคิดของ Likert (Likert' Rating Scale) โดยมีคำถามครอบคลุมเนื้อหาเกี่ยวกับความรับผิดชอบของนักเรียน โดยให้ผู้ประเมินพิจารณาความคิดเห็นเกี่ยวกับโปรแกรมเสริมสร้างความรับผิดชอบของนักเรียน โดยกำหนด เกณฑ์ระดับคะแนนความเหมาะสม ดังนี้

5 หมายถึง มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ อยู่ในระดับ มากที่สุด

4 หมายถึง มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ อยู่ในระดับ มาก

3 หมายถึง มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ อยู่ในระดับ ปานกลาง

2 หมายถึง มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ อยู่ในระดับ น้อย

1 หมายถึง มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ อยู่ในระดับ น้อยที่สุด

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ขอนหนังสือขอความอนุเคราะห์ผู้ทรงคุณวุฒิในการประเมินโปรแกรมจากคณะ
ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

3.2 นำร่างโปรแกรมเสริมสร้างความรับผิดชอบของนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาสสังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 เสนอเพื่อทำการประเมิน โดยผู้ทรงคุณวุฒิ
จำนวน 7 คน ซึ่งมีคุณสมบัติเช่นเดียวกับผู้ทรงคุณวุฒิในระยะที่ 1 และ 2

ผู้ทรงคุณวุฒิ 7 คน ประกอบด้วย

1. ดร.จุมพล วงศ์ขจร วุฒิทางการศึกษา : ปรัชญาดุขฎฐิบัณฑิต (ปร.ด.) การบริหาร
การศึกษา สถาบันการศึกษา : มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด ตำแหน่ง : ศึกษานิเทศชำนาญการพิเศษ
สถานที่ทำงาน : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3

2. ดร.ดำรง มูลป้อม วุฒิทางการศึกษา : ครุศาสตรดุขฎฐิบัณฑิต (ค.ด.) ภาวะผู้นำทางการ
บริหารการศึกษา สถาบันการศึกษา : มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ตำแหน่ง : อาจารย์พิเศษ
หลักสูตรปรัชญาดุขฎฐิบัณฑิต สาขาการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่น สถานที่ทำงาน : มหาวิทยาลัย
ราชภัฏมหาสารคาม

3. ดร.เจษฎา คะโยธา วุฒิทางการศึกษา : ปรัชญาดุขฎฐิบัณฑิต (ปร.ด.) หลักสูตรและการ
สอน สถาบันการศึกษา : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ตำแหน่ง : ศึกษานิเทศชำนาญการพิเศษ สถานที่
ทำงาน : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3

4. ดร.วิภา สายรัตน์ วุฒิทางการศึกษา : การศึกษาดุขฎฐิบัณฑิต (กศ.ด.) การบริหาร
การศึกษา สถาบันการศึกษา : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ตำแหน่ง : ผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษ
สถานที่ทำงาน : โรงเรียนบ้านนาคู อำเภอนาคู จังหวัดกาฬสินธุ์

5. นายเทวิล ศรีสองเมือง วุฒิทางการศึกษา : ครุศาสตรมหาบัณฑิต (ค.ม.) การวิจัย
การศึกษา สถาบันการศึกษา : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ตำแหน่ง : ผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษ
สถานที่ทำงาน : โรงเรียนแสงบาดาลบ้านบากวิทยา อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดกาฬสินธุ์

6. นายสมพงษ์ ม่วงกล้า วุฒิทางการศึกษา : ครุศาสตรมหาบัณฑิต (ค.ม.) การบริหาร
การศึกษา สถาบันการศึกษา : มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ตำแหน่ง : ผู้อำนวยการชำนาญการ
พิเศษ สถานที่ทำงาน : โรงเรียนบ้านหนองหญ้าปล้อง อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดกาฬสินธุ์

7. นางนัทธมน ญาณกาย วุฒิทางการศึกษา : การศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.) การบริหาร
การศึกษา สถาบันการศึกษา : มหาวิทยาลัยปทุมธานี ตำแหน่ง : ครูชำนาญการพิเศษ สถานที่ทำงาน
: โรงเรียนสงเปลือยวิทยายน อำเภอนามน จังหวัดกาฬสินธุ์

3.3 ปรับปรุงแก้ไขโปรแกรม และเอกสารประกอบการใช้โปรแกรมเสริมสร้างความ รับผิดชอบของนักเรียน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลแบบประเมินการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างความรับผิดชอบของ
นักเรียน นำแบบประเมินที่ได้รับคืนทั้งหมดมาตรวจสอบความสมบูรณ์ของการตอบจากนั้นนำมา
วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean, \bar{X}) และ ค่าส่วน
เบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation, S.D.) โดยกำหนดเกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ย
คะแนน ความถูกต้องเหมาะสม และความเป็นไปได้ ของการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างความ
รับผิดชอบของนักเรียน ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51-5.00 หมายถึง มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51-4.50 หมายถึง มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51-3.50 หมายถึง มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ อยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51-2.50 หมายถึง มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ อยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00-1.50 หมายถึง มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ อยู่ในระดับน้อยที่สุด

5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล สถิติพื้นฐาน

5.1 ค่าเฉลี่ย (Mean, \bar{X})

5.2 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation, S.D)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยเรื่อง การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างความรับผิดชอบของนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับดังนี้

1. สัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล
2. ลำดับขั้นตอนในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล
3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลความหมายของผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยกำหนดสัญลักษณ์แทนความหมายต่าง ๆ ดังนี้

\bar{X}	แทน	ค่าเฉลี่ย
S.D.	แทน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
N	แทน	จำนวนคนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง
D (Degree of Success)	แทน	ค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบัน
I (Important)	แทน	ค่าเฉลี่ยสภาพที่พึงประสงค์
$PNI_{modified}$	แทน	ค่าดัชนีความต้องการจำเป็น

ลำดับขั้นตอนในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้แบ่งขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 4 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดความรับผิดชอบของนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3

ระยะที่ 2 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ ด้านความรับผิดชอบของนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3

ระยะที่ 3 การศึกษาวิธีการเสริมสร้างความรับผิดชอบของนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3

ระยะที่ 4 การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างความรับผิดชอบของนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเป็น 4 ระยะ ตามลำดับดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดความรับผิดชอบของนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 3

ผลการสังเคราะห์องค์ประกอบและตัวชี้วัดความรับผิดชอบของนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 3 แสดงในตาราง 6

ตาราง 6 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัดความรับผิดชอบของนักเรียน จากการประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ดังนี้

องค์ประกอบ	ตัวชี้วัดความรับผิดชอบ	\bar{X}	S.D.	ระดับความเหมาะสม
1. ความรับผิดชอบ ต่อตนเอง	1. นักเรียนตั้งใจ ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน	4.60	0.55	มากที่สุด
	2. นักเรียนเข้าห้องเรียน และส่งงานที่ได้รับมอบหมายตรงตามเวลา	4.20	0.45	มาก
	3. นักเรียนมีความซื่อสัตย์ประพฤติตนเป็นคนดี มีระเบียบวินัย	4.40	0.55	มาก
	4. นักเรียนรู้จักดูแลสุขภาพอนามัยของตนเอง	4.40	0.55	มาก
	5. นักเรียนรู้จักบทบาทหน้าที่ของตนเอง	4.20	0.45	มาก
	6. นักเรียนยอมรับผลการกระทำของตนเองทั้งที่เป็นผลดีและผลเสีย	3.60	0.89	มาก
	7. นักเรียนรู้จักใช้จ่ายอย่างประหยัดและอดออม	4.20	0.45	มาก
	8. นักเรียนมีความอดทน อดกลั้น	4.40	0.55	มาก
	รวม	4.25	0.42	มาก
2. ความรับผิดชอบ ต่อสังคม	1. นักเรียนเคารพเชื่อฟังคำสั่งสอนของบิดามารดา และผู้ปกครอง	4.40	0.55	มาก

ตาราง 6 (ต่อ)

องค์ประกอบ	ตัวชี้วัดความรับผิดชอบ	\bar{X}	S.D.	ระดับความเหมาะสม
	2. นักเรียนช่วยเหลืองานบ้านตามความสามารถ และโอกาส	4.20	0.45	มาก
	3. นักเรียนเชื่อฟังคำสั่งสอน และคำแนะนำของครู	4.40	0.55	มาก
	4. นักเรียนช่วยเหลือและบริการครูตามโอกาสอันควร	3.80	1.10	มาก
	5. นักเรียนรู้จักหน้าที่ และปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จลุล่วง	4.40	0.55	มาก
	6. นักเรียนมีความรักใคร่ และจริงใจต่อเพื่อน	3.80	1.10	มาก
	7. นักเรียนสามัคคี ไม่ทะเลาะวิวาทกัน	4.20	0.45	มาก
	8. นักเรียนรู้จักวางตัวให้เกียรติซึ่งกันและกันยอมรับฟังความคิดเห็นของคนอื่น	3.60	0.89	มาก
	9. นักเรียนมีความเสียสละ ไม่เอารอดเอาเปรียบเพื่อน	4.40	0.55	มาก
	10. นักเรียนช่วยเหลือและให้คำแนะนำแก่เพื่อนเวลาที่เพื่อนเดือดร้อน	4.40	0.55	มาก
	11. นักเรียนแต่งกายถูกต้องตามระเบียบของโรงเรียน	3.80	0.84	มาก
	12. นักเรียนให้ความร่วมมือและมีส่วนร่วมกับกิจกรรมของโรงเรียน	4.40	0.55	มาก
	13. นักเรียนปฏิบัติตนให้อยู่ในระเบียบข้อบังคับของโรงเรียน	5.00	0.00	มากที่สุด

ตาราง 6 (ต่อ)

องค์ประกอบ	ตัวชี้วัดความรับผิดชอบ	\bar{X}	S.D.	ระดับความเหมาะสม
	14. นักเรียนไม่ทำลายทรัพย์สินของโรงเรียน และช่วยรักษาสมบัติของโรงเรียน	4.40	0.55	มาก
	15. นักเรียนไม่ปฏิบัติตนให้เสื่อมเสียชื่อเสียงของโรงเรียน	4.20	0.45	มาก
	16. นักเรียนสร้างชื่อเสียงเกียรติยศให้แก่โรงเรียน	4.40	0.89	มาก
	รวม	4.24	0.45	มาก
	โดยรวม	4.24	0.44	มาก

จากตาราง 6 ผลการประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบ/ตัวชี้วัดโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน พบว่า ระดับความเหมาะสมขององค์ประกอบ/ตัวชี้วัดความรับผิดชอบของนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.24$, S.D. = 0.44) และเมื่อพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบ องค์ประกอบมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากทุกองค์ประกอบ

ระยะที่ 2 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ ด้านความรับผิดชอบของนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3

ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ ด้านความรับผิดชอบของนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 ดังแสดงในตาราง 7 ถึง ตาราง 10

ตาราง 7 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามข้อมูลทั่วไป

ที่	ข้อมูลทั่วไป	ผู้ตอบแบบสอบถาม	
		จำนวน (279 คน)	ร้อยละ (100)
1	เพศ		
	1) ชาย	92	32.97
	2) หญิง	187	67.03
2	ขนาดโรงเรียนที่ท่านปฏิบัติงาน		
	1) ขนาดเล็ก	40	14.34
	2) ขนาดกลาง	148	53.05
	3) ขนาดใหญ่	91	32.62
3	ระดับชั้นที่สอน		
	1) อนุบาล	12	4.30
	2) ประถมศึกษาปีที่ 1-3	15	5.38
	3) ประถมศึกษาปีที่ 4-6	42	15.05
	4) มัธยมศึกษาปีที่ 1-3	210	75.27
4	ประสบการณ์การทำงาน		
	1) ต่ำกว่า 1 ปี	24	8.60
	2) 1 – 5 ปี	39	13.98
	3) 6 – 10 ปี	135	48.39
	4) 11 – 20 ปี	48	17.20
	5) 20 ปีขึ้นไป	33	11.83

จากตาราง 7 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 187 คน คิดเป็น ร้อยละ 67.03 ส่วนมากเป็นโรงเรียนขนาดกลาง คิดเป็นร้อยละ 53.05 ส่วนมากสอนระดับชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 1-3 คิดเป็นร้อยละ 75.27 และส่วนมากมีประสบการณ์การทำงานระหว่าง 6 -10 ปี คิดเป็นร้อยละ 48.39

ตาราง 8 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ ด้านความ
 รับผิดชอบของนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
 ประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 จำแนกตามองค์ประกอบ

องค์ประกอบ	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์		
	\bar{X}	S.D.	แปลความหมาย	\bar{X}	S.D.	แปลความหมาย
1.ความรับผิดชอบต่อตนเอง	2.56	0.64	ปานกลาง	4.73	0.45	มากที่สุด
2.ความรับผิดชอบต่อสังคม	2.94	0.71	ปานกลาง	4.66	0.47	มากที่สุด
โดยรวม	2.75	0.47	ปานกลาง	4.70	0.32	มากที่สุด

จากตาราง 8 พบว่า สภาพปัจจุบันด้านความรับผิดชอบของนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับสภาพปัจจุบันจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ความรับผิดชอบต่อสังคม ($\bar{X} = 2.94$) ความรับผิดชอบต่อตนเอง ($\bar{X} = 2.56$) ตามลำดับ

ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบของนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เรียงลำดับสภาพที่พึงประสงค์จากมากไปหาน้อย ได้แก่ ความรับผิดชอบต่อตนเอง ($\bar{X} = 4.73$) ความรับผิดชอบต่อสังคม ($\bar{X} = 4.66$) ตามลำดับ

ตาราง 9 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์
 ด้านความรับผิดชอบของนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
 การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 จำแนกตามตัวชี้วัดความรับผิดชอบต่อตนเอง

ตัวชี้วัดความรับผิดชอบ	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์		
	\bar{X}	S.D.	แปลความหมาย	\bar{X}	S.D.	แปลความหมาย
ต่อตนเอง						
1. นักเรียนตั้งใจ ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน	2.77	0.59	ปานกลาง	4.71	0.45	มากที่สุด
2. นักเรียนเข้าห้องเรียน และ ส่งงานที่ได้รับมอบหมาย ตรงตามเวลา	2.52	0.96	ปานกลาง	4.60	0.49	มากที่สุด
3. นักเรียนมีความซื่อสัตย์ ประพฤติตนเป็นคนดี มี ระเบียบวินัย	2.51	0.58	ปานกลาง	4.87	0.33	มากที่สุด

ตาราง 9 (ต่อ)

ตัวชี้วัดความรับผิดชอบ ต่อตนเอง	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์		
	\bar{X}	S.D.	แปลความหมาย	\bar{X}	S.D.	แปลความหมาย
4. นักเรียนรู้จักดูแลสุขภาพ อนามัยของตนเอง	3.00	0.43	ปานกลาง	4.35	0.48	มาก
5. นักเรียนรู้จักบทบาท หน้าที่ของตนเอง	2.65	0.62	ปานกลาง	4.49	0.50	มาก
6. นักเรียนยอมรับผลการ กระทำของตน ทั้งที่เป็น ผลดีและผลเสีย	2.90	0.69	ปานกลาง	4.41	0.49	มาก
7. นักเรียนรู้จักใช้จ่ายอย่าง ประหยัดและอดออม	2.92	0.73	ปานกลาง	4.60	0.49	มากที่สุด
8. นักเรียนมีความอดทน อดกลั้น	2.51	0.69	ปานกลาง	4.60	0.49	มากที่สุด
โดยรวม	2.72	0.33	ปานกลาง	4.58	0.22	มากที่สุด

จากตาราง 9 พบว่า สภาพปัจจุบันด้านความรับผิดชอบของนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 ด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยสภาพปัจจุบันที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ นักเรียนรู้จักดูแลสุขภาพอนามัยของตนเอง ($\bar{X} = 3.00$) นักเรียนรู้จักใช้จ่ายอย่างประหยัดและอดออม ($\bar{X} = 2.92$) นักเรียนยอมรับผลการกระทำของตน ทั้งที่เป็นผลดีและผลเสีย ($\bar{X} = 2.90$) และสภาพปัจจุบันที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด 2 ลำดับ คือ นักเรียนมีความซื่อสัตย์ ประพฤติตนเป็นคนดี มีระเบียบวินัย กับ นักเรียนมีความอดทน อดกลั้น มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน คือ ($\bar{X} = 2.51$)

ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบของนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 ด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยสภาพที่พึงประสงค์ที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ นักเรียนมีความซื่อสัตย์ ประพฤติตนเป็นคนดี มีระเบียบวินัย ($\bar{X} = 4.87$) นักเรียนตั้งใจ ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน ($\bar{X} = 4.71$) นักเรียนเข้าห้องเรียนและส่งงานที่ได้รับมอบหมายตรงตามเวลา กับ นักเรียนรู้จักใช้จ่ายอย่างประหยัดและอดออม กับ นักเรียนมีความอดทน อดกลั้น มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน คือ ($\bar{X} = 4.60$) และ

สภาพที่พึงประสงค์ที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด 2 ลำดับ คือ นักเรียนยอมรับผลการกระทำของตน ทั้งที่เป็นผลดีและผลเสีย ($\bar{X} = 4.41$) และนักเรียนรู้จักดูแลสุขภาพอนามัยของตนเอง ($\bar{X} = 4.35$) ตามลำดับ

ตาราง 10 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์
ด้านความรับผิดชอบของนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 จำแนกตามตัวชี้วัดความรับผิดชอบต่อสังคม

ตัวชี้วัดความรับผิดชอบต่อสังคม	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์		
	\bar{X}	S.D.	แปลความหมาย	\bar{X}	S.D.	แปลความหมาย
1. นักเรียนเคารพเชื่อฟัง คำสั่งสอนของบิดามารดา และผู้ปกครอง	2.54	0.60	ปานกลาง	4.71	0.45	มากที่สุด
2. นักเรียนช่วยเหลืองาน บ้านตามความสามารถ และ โอกาส	3.05	0.46	ปานกลาง	4.60	0.49	มากที่สุด
3. นักเรียนเชื่อฟังคำสั่งสอน และคำแนะนำของครู	2.68	0.67	ปานกลาง	4.87	0.33	มากที่สุด
4. นักเรียนช่วยเหลือและ บริการครูตามโอกาสอันควร	2.90	0.70	ปานกลาง	4.35	0.48	มาก
5. นักเรียนรู้จักหน้าที่ และ ปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมาย ให้สำเร็จลุล่วง	2.61	0.62	ปานกลาง	4.49	0.50	มาก
6. นักเรียนมีความรักใคร่ และจริงใจต่อเพื่อน	3.01	0.64	ปานกลาง	4.41	0.49	มาก
7. นักเรียนสามัคคี ไม่ ทะเลาะวิวาทกัน	2.90	0.75	ปานกลาง	4.60	0.49	มากที่สุด
8. นักเรียนรู้จักวางตัวให้ เกียรติซึ่งกันและกัน ยอมรับ ฟังความคิดเห็นของคนอื่น	2.69	0.76	ปานกลาง	4.60	0.49	มากที่สุด

ตาราง 10 (ต่อ)

ตัวชี้วัดความรับผิดชอบต่อสังคม	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์		
	\bar{X}	S.D.	แปลความหมาย	\bar{X}	S.D.	แปลความหมาย
9. นักเรียนมีความเสียสละ ไม่เอา راحتเอาเปรียบเพื่อน	2.77	0.59	ปานกลาง	4.61	0.49	มากที่สุด
10. นักเรียนช่วยเหลือและให้คำแนะนำแก่เพื่อนเวลาที่เพื่อนเดือดร้อน	2.52	0.96	ปานกลาง	4.57	0.50	มากที่สุด
11. นักเรียนแต่งกายถูกต้องตามระเบียบของโรงเรียน	2.51	0.58	ปานกลาง	4.41	0.49	มาก
12. นักเรียนให้ความร่วมมือและมีส่วนร่วมทำกิจกรรมของโรงเรียน	3.00	0.43	ปานกลาง	4.53	0.50	มากที่สุด
13. นักเรียนปฏิบัติตนให้อยู่ในระเบียบข้อบังคับของโรงเรียน	2.65	0.62	ปานกลาง	4.52	0.50	มากที่สุด
14. นักเรียนไม่ทำลายทรัพย์สินของโรงเรียน และช่วยรักษาสมบัติของโรงเรียน	2.90	0.69	ปานกลาง	4.49	0.50	มาก
15. นักเรียนไม่ปฏิบัติตนให้เสื่อมเสียชื่อเสียงของโรงเรียน	2.92	0.73	ปานกลาง	4.65	0.48	มากที่สุด
16. นักเรียนสร้างชื่อเสียงเกียรติยศให้แก่โรงเรียน	2.51	0.69	ปานกลาง	4.46	0.50	มาก
โดยรวม	2.76	0.29	ปานกลาง	4.55	0.15	มากที่สุด

จากตาราง 10 พบว่า สภาพปัจจุบันด้านความรับผิดชอบของนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยสภาพปัจจุบันที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ นักเรียนช่วยเหลืองานบ้านตามความสามารถและโอกาส ($\bar{X} = 3.05$) นักเรียนมีความรักใคร่ และจริงจังต่อ

เพื่อน ($\bar{X} = 3.01$) นักเรียนให้ความร่วมมือและมีส่วนร่วมกับกิจกรรมของโรงเรียน ($\bar{X} = 3.00$) และสภาพปัจจุบันที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด 2 ลำดับ คือ นักเรียนแต่งกายถูกต้องตามระเบียบของโรงเรียน กับนักเรียนสร้างชื่อเสียงเกียรติยศให้แก่โรงเรียน มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน คือ ($\bar{X} = 2.51$)

ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบของนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยสภาพที่พึงประสงค์ที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ นักเรียนเชื่อฟังคำสั่งสอน และคำแนะนำของครู ($\bar{X} = 4.87$) นักเรียนเคารพเชื่อฟังคำสั่งสอนของบิดามารดา และผู้ปกครอง ($\bar{X} = 4.71$) นักเรียนไม่ปฏิบัติตนให้เสื่อมเสียชื่อเสียงของโรงเรียน ($\bar{X} = 4.65$) และสภาพที่พึงประสงค์ที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด 2 ลำดับ คือ นักเรียนมีความรักใคร่และจริงใจต่อเพื่อน กับนักเรียนแต่งกายถูกต้องตามระเบียบของโรงเรียน มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน คือ ($\bar{X} = 4.41$) และนักเรียนช่วยเหลือและบริการครูตามโอกาสอันควร ($\bar{X} = 4.35$) ตามลำดับ

ระยะที่ 3 การศึกษาวิธีการเสริมสร้างความรับผิดชอบของนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3

1. ผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นเพื่อจัดลำดับความสำคัญและเป็นข้อมูลในการร่างแบบสัมภาษณ์วิธีการเสริมสร้างความรับผิดชอบของนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 แสดงในตาราง 11 ถึง 14

ตาราง 11 แสดงค่าเฉลี่ย สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ของการเสริมสร้างความรับผิดชอบของนักเรียน ค่าดัชนีความต้องการ (PNI_{modified}) และลำดับความต้องการจำเป็นโดยรวม

องค์ประกอบ	สภาพปัจจุบัน (D)	สภาพที่พึงประสงค์ (I)	PNI_{modified}	ลำดับความต้องการจำเป็น
1. ความรับผิดชอบต่อตนเอง	2.56	4.73	0.848	1
2. ความรับผิดชอบต่อสังคม	2.94	4.66	0.585	2

จากตาราง 11 พบว่า ลำดับความต้องการจำเป็นการเสริมสร้างความรับผิดชอบของนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ความรับผิดชอบต่อตนเอง ($PNI = 0.848$) และความรับผิดชอบต่อสังคม ($PNI = 0.585$) ตามลำดับ

ตาราง 12 แสดงค่าเฉลี่ย สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ของการเสริมสร้างความรับผิดชอบ
ของนักเรียน ค่าดัชนีความต้องการ (PNI_{modified})และลำดับความต้องการจำเป็น
จำแนกตามตัวชี้วัดขององค์ประกอบด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง

ความรับผิดชอบต่อตนเอง	D	I	PNI_{modified}	ลำดับความ ต้องการจำเป็น
1. นักเรียนตั้งใจ ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน	2.77	4.71	0.700	4
2. นักเรียนเข้าห้องเรียน และส่งงานที่ ได้รับมอบหมายตรงตามเวลา	2.52	4.60	0.825	3
3. นักเรียนมีความซื่อสัตย์ ประพฤติตน เป็นคนดี มีระเบียบวินัย	2.51	4.87	0.940	1
4. นักเรียนรู้จักดูแลสุขภาพอนามัยของตนเอง	3.00	4.35	0.450	8
5. นักเรียนรู้จักบทบาทหน้าที่ของตนเอง	2.65	4.49	0.694	5
6. นักเรียนยอมรับผลการกระทำของตน ทั้งที่เป็น ผลดีและผลเสีย	2.90	4.41	0.521	7
7. นักเรียนรู้จักใช้จ่ายอย่างประหยัดและ อดออม	2.92	4.60	0.575	6
8. นักเรียนมีความอดทน อดกลั้น	2.51	4.60	0.833	2

จากตาราง 12 พบว่า ลำดับความต้องการจำเป็นของการเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อ
ของนักเรียน ตามตัวชี้วัดขององค์ประกอบด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง เรียงลำดับความ
ต้องการจำเป็นมากที่สุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ นักเรียนมีความซื่อสัตย์ ประพฤติตนเป็นคนดี มี
ระเบียบวินัย ($PNI = 0.940$) นักเรียนมีความอดทน อดกลั้น ($PNI = 0.833$) นักเรียนเข้า
ห้องเรียน และส่งงานที่ได้รับมอบหมายตรงตามเวลา ($PNI = 0.825$) ส่วนลำดับความต้องการ
จำเป็นน้อยที่สุด 2 ลำดับ คือ นักเรียนยอมรับผลการกระทำของตน ทั้งที่เป็น ผลดีและผลเสีย
($PNI = 0.521$) และนักเรียนรู้จักดูแลสุขภาพอนามัยของตนเอง ($PNI = 0.450$) ตามลำดับ

ตาราง 13 แสดงค่าเฉลี่ย สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ของการเสริมสร้างความรับผิดชอบ
 ของนักเรียน ค่าดัชนีความต้องการ ($PNI_{modified}$) และลำดับความต้องการจำเป็น
 จำแนกตามตัวชี้วัดขององค์ประกอบด้านความรับผิดชอบต่อสังคม

ความรับผิดชอบต่อสังคม	D	I	$PNI_{modified}$	ลำดับความ ต้องการจำเป็น
1. นักเรียนเคารพเชื่อฟังคำสั่งสอนของบิดา มารดา และผู้ปกครอง	2.54	4.71	0.854	1
2. นักเรียนช่วยเหลืองานบ้านตามความสามารถ และโอกาสได้รับมอบหมายตรงตามเวลา	3.05	4.60	0.508	14
3. นักเรียนเชื่อฟังคำสั่งสอน และคำแนะนำของ ครู	2.68	4.87	0.817	2
4. นักเรียนช่วยเหลือและบริการครูตามโอกาส อันควร	2.90	4.35	0.500	15
5. นักเรียนรู้จักหน้าที่ และปฏิบัติงานที่ได้รับ มอบหมายให้สำเร็จลุล่วง	2.61	4.49	0.720	6
6. นักเรียนมีความรักใคร่ และจริงใจต่อเพื่อน	3.01	4.41	0.465	16
7. นักเรียนสามัคคี ไม่ทะเลาะวิวาทกัน	2.90	4.60	0.586	11
8. นักเรียนรู้จักวางตัวให้เกียรติซึ่งกันและกัน ยอมรับฟังความคิดเห็นของคนอื่น	2.69	4.60	0.710	7
9. นักเรียนมีความเสียสละ ไม่เอารัดเอาเปรียบ เพื่อน	2.77	4.61	0.664	9
10. นักเรียนช่วยเหลือและให้คำแนะนำแก่ เพื่อนเวลาที่เพื่อนเดือดร้อน	2.52	4.57	0.813	3
11. นักเรียนแต่งกายถูกต้องตามระเบียบของ โรงเรียน	2.51	4.41	0.757	5
12. นักเรียนให้ความร่วมมือและมีส่วนร่วมกับ กิจกรรมของโรงเรียน	3.00	4.53	0.510	13
13. นักเรียนปฏิบัติตนให้อยู่ในระเบียบข้อบังคับ ของโรงเรียน	2.65	4.52	0.706	8

ตาราง 13 (ต่อ)

ความรับผิดชอบต่อสังคม	D	I	PNI _{modified}	ลำดับความ ต้องการจำเป็น
14. นักเรียนไม่ทำลายทรัพย์สินของโรงเรียน และช่วยรักษาสมบัติของโรงเรียน	2.90	4.49	0.548	12
15. นักเรียนไม่ปฏิบัติตนให้เสื่อมเสียชื่อเสียง ของโรงเรียน	2.92	4.65	0.592	10
16. นักเรียนสร้างชื่อเสียงเกียรติยศให้แก่ โรงเรียน	2.51	4.46	0.777	4

จากตาราง 13 พบว่า ลำดับความต้องการจำเป็นของการเสริมสร้างความรับผิดชอบ
ของนักเรียน ตามตัวชี้วัดขององค์ประกอบด้านความรับผิดชอบต่อสังคม เรียงลำดับความ
ต้องการจำเป็นมากที่สุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ นักเรียนเคารพเชื่อฟังคำสั่งสอนของบิดา มารดา
และผู้ปกครอง (PNI = 0.854) นักเรียนเชื่อฟังคำสั่งสอน และคำแนะนำของครู (PNI = 0.817)
นักเรียนช่วยเหลือและให้คำแนะนำแก่เพื่อนเวลาที่เพื่อนเดือดร้อน (PNI = 0.813) ส่วนลำดับ
ความต้องการจำเป็นน้อยที่สุด 2 ลำดับ คือ นักเรียนช่วยเหลือและบริการครูตามโอกาสอันควร
(PNI = 0.500) และนักเรียนมีความรักใคร่ และจริงใจต่อเพื่อน (PNI = 0.465) ตามลำดับ

ผู้วิจัยนำผลการศึกษาศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และค่าดัชนีความต้องการ
(PNI_{modified}) ด้านความรับผิดชอบของนักเรียน มาเป็นกรอบแนวคิดในการกำหนดประเด็นข้อ
คำถามวิธีการเสริมสร้างความรับผิดชอบของนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 3 และผู้วิจัยขอเสนอผลการศึกษาลักษณะ
แนวคิดการเสริมสร้างความรับผิดชอบของนักเรียนจากการสัมภาษณ์จากโรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติ
ที่เป็นเลิศ จำนวน 3 โรงเรียน ดังต่อไปนี้

1. โรงเรียนสมเด็จพระประชานุเคราะห์ อําเภอสมเด็จพระสังฆราช สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาพิจิตร เขต 3 เป็นโรงเรียนที่มีส่งเสริมให้นักเรียนตระหนักและเห็นคุณค่าของ
ตนเอง มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดยมีหลักการแนวคิดการเสริมสร้างความรับผิดชอบของ
นักเรียนคือ ใช้โครงการคุณธรรมเป็นกิจกรรมหลัก มีกิจกรรมสถานักเรียนเป็นตัวขับเคลื่อน
กิจกรรม

ผู้ให้สัมภาษณ์ได้เสนอว่า

“... การจัดการเรียนการสอนโดยใช้โครงการคุณธรรมนั้น ช่วยส่งเสริมและพัฒนาให้

นักเรียนเกิดทักษะในการแก้ไขปัญหาในด้านต่าง ๆ ได้ เช่น การทำความสะอาด การดูแลรักษา ทรัพย์สินสมบัติภายในโรงเรียน การปฏิบัติตามกฎระเบียบของทางโรงเรียน ซึ่งนักเรียนจะสามารถ รู้จักประยุกต์ใช้หลักคุณธรรมความรับผิดชอบมาพัฒนาตนเองได้อย่างเป็นระบบ ...”

(ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 1 วันที่ 30 กันยายน 2562 : การสัมภาษณ์)

“... มีการจัดตั้งคณะกรรมการนักเรียน โดยเรียกว่า สภานักเรียน ซึ่งมีบทบาทในการ สร้างความรับผิดชอบต่อของนักเรียน มีการแบ่งงานหน้าที่รับผิดชอบ และให้สภานักเรียนเป็นผู้มี บทบาทในการติดตาม ตรวจสอบ และรายงานผลการดำเนินงาน ...”

(ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 2 วันที่ 30 กันยายน 2562 : การสัมภาษณ์)

2. โรงเรียนสงเปลือยวิทยายน อำเภอนามน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 เป็นโรงเรียนที่ส่งเสริมให้นักเรียนตระหนักและเห็นคุณค่าของตนเอง ให้ มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดยมีหลักการแนวทางการเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อของนักเรียนคือ ใช้ S.P.Y. MODEL ส.ป.ย. สร้างคนเสริมปัญญา ด้วยกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน มีกิจกรรมสภานักเรียนเป็น ตัวขับเคลื่อนกิจกรรม

ผู้ให้สัมภาษณ์ได้เสนอว่า

“... มีการใช้จิตศึกษาพัฒนาให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้และองกงามด้านความฉลาดทางด้าน อารมณ์ เป็นวิธีการเสริมสร้างให้นักเรียนมองเห็นตัวเอง โดยเชื่อมโยงและตระหนักเกี่ยวกับการแก้ไข ปัญหา โดยให้นักเรียนคิดว่าตนเองอยากจะทำและสามารถทำอะไร ...”

(ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 3 วันที่ 3 ตุลาคม 2562 : การสัมภาษณ์)

“... มีสภานักเรียน เป็นผู้นำและมีบทบาทในการสร้างความรับผิดชอบต่อของนักเรียน มีการ แบ่งหน้าที่รับผิดชอบ และให้สภานักเรียนเป็นผู้มีบทบาทในการติดตาม ตรวจสอบ และรายงานผล การดำเนินงาน และกิจกรรมต่าง ๆ จะต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ ...”

(ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 4 วันที่ 3 ตุลาคม 2562 : การสัมภาษณ์)

3. โรงเรียนคำบงพิทยาคม อำเภอห้วยผึ้ง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาฬสินธุ์ เขต 3 เป็นโรงเรียนที่ส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์และปลูกฝังจิตสำนึก จิตอาสา อนุรักษ์วัฒนธรรม ประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น สำนึกรักบ้านเกิด ยึดมั่นในหลักคุณธรรมในการดำเนิน ชีวิตโดยมีการกำหนดเป็น “วาระชุมชน” เพื่อแก้ปัญหาให้นักเรียนขาดความรับผิดชอบต่อและมีหลักการ แนวทางการเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อของนักเรียนคือ ใช้ PHUT AIS MODEL (ผู้ไท โมเดล) P: Process (กระบวนการ), H: Home (บ้าน), U: Unity (เอกภาพ), T: Temple (วัด), A: Activity (กิจกรรม), I: Innovation (นวัตกรรม), S: School (โรงเรียน) เป็นตัวขับเคลื่อนกิจกรรม PHUT AIS ร่วมใจสานสายใยให้นักเรียนเป็นคนดี มีคุณธรรม

ผู้ให้สัมภาษณ์ได้เสนอว่า

“... การจัดให้มีกิจกรรมในการพัฒนาเสริมสร้างให้ผู้เรียนได้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่ดีหรือมีความรับผิดชอบ ผู้อำนวยการ ครู ผู้ปกครอง ชุมชน จะต้องร่วมมือกัน เพราะความรับผิดชอบนั้นจะเป็นพื้นฐานสำคัญในการนำไปสู่ความสำเร็จในอนาคต และอีกประการหนึ่งคือจะต้องปลูกฝังความรับผิดชอบตั้งแต่ยังเล็ก...”

(ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 5 วันที่ 4 ตุลาคม 2562 : การสัมภาษณ์)

“... ปลูกฝังเรื่องทักษะชีวิต ทักษะวิชาชีพโดยเน้นในเรื่องของหน้าที่โดยธรรมชาติและหน้าที่โดยแต่งตั้ง ใช้กิจกรรมตามสถานการณ์ในชุมชนเป็นตัวช่วยในการฝึกความรับผิดชอบ มอบหมายและแนะนำในแนวทางที่ถูกต้อง ดำเนินการให้เป็นประจำและต่อเนื่อง...”

(ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 6 วันที่ 4 ตุลาคม 2562 : การสัมภาษณ์)

ตาราง 14 แสดงผลการสังเคราะห์การสัมภาษณ์วิธีการเสริมสร้างความรับผิดชอบของนักเรียน

จากโรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศในด้านการเสริมสร้างความรับผิดชอบของนักเรียน
(Best Practices)

ประเด็นการศึกษา	วิธีการเสริมสร้างความรับผิดชอบของนักเรียน			การสังเคราะห์ผลการสัมภาษณ์
	โรงเรียนที่ 1	โรงเรียนที่ 2	โรงเรียนที่ 3	
ด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง	ส่งเสริมให้นักเรียนได้มีบทบาทหน้าที่ที่รับผิดชอบ เช่น การแต่งกายให้ถูกระเบียบ การเตรียมอุปกรณ์การเรียน การส่งเสริมกิจกรรมรักการอ่าน เป็นต้น	ส่งเสริมให้นักเรียนได้คิดและมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม เช่น กิจกรรมหน้าเสาธง การแต่งกายให้ถูกระเบียบ เป็นต้น	ส่งเสริมให้นักเรียนแต่งกายให้ถูกระเบียบ ตรวจการเตรียมอุปกรณ์การเรียน เพื่อให้เกิดความรับผิดชอบต่อตัวนักเรียน	การเสริมสร้างความรับผิดชอบของนักเรียนควรจะสร้างความตระหนักและปลูกฝังให้เกิดแก่ตัวนักเรียน และได้รับการสนับสนุนส่งเสริมจากสถานศึกษา ครู ผู้ปกครอง พร้อมทั้งการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมที่เหมาะสมจะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อยู่เสมอๆ เพื่อพัฒนาให้เกิดความยั่งยืน

ตาราง 14 (ต่อ)

ประเด็นการศึกษา	วิธีการเสริมสร้างความรับผิดชอบของนักเรียน			การสังเคราะห์ผลการ สัมภาษณ์
	โรงเรียนที่ 1	โรงเรียนที่ 2	โรงเรียนที่ 3	
ด้านความ รับผิดชอบต่อสังคม	ส่งเสริมให้ นักเรียนทุก ระดับชั้นได้มี หน้าที่ รับผิดชอบใน การดูแล ห้องเรียน บริเวณโรงเรียน	ส่งเสริมสภา นักเรียน เป็น ผู้นำและมี บทบาทในการ สร้างความ รับผิดชอบต่อ นักเรียน มีการ แบ่งหน้าที่เขต รับผิดชอบ	ให้รู้จักหน้าที่ โดยธรรมชาติ และหน้าที่โดย แต่งตั้ง โดยใช้ การปฏิบัติ กิจกรรมตาม สถานการณ์ใน ชุมชนเป็นตัว ช่วยในการฝึก ความ รับผิดชอบ	

จากการศึกษาแนวปฏิบัติที่ดีจากโรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศในด้านการเสริมสร้างความ
รับผิดชอบต่อสังคม (Best Practice) เกี่ยวกับวิธีการเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อสังคม สรุป
ได้ว่ามีหลักในการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อสังคม ดังนี้

1. หลักการส่งเสริมและพัฒนาพฤติกรรม เป็นการพัฒนาและเสริมสร้างให้ผู้เรียนเกิด
พฤติกรรมที่พึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบต่อสังคมให้มากยิ่งขึ้น โดยสามารถดำเนินการดังนี้
 - 1.1 กำหนดแนวทางการเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อสังคม โดยมีหลักการ ดังนี้
 - 1.1.1 เริ่มฝึกความรับผิดชอบต่อสังคมนักเรียนตั้งแต่วัยเด็ก
 - 1.1.2 เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ฝึกและรู้จักรับผิดชอบ
 - 1.1.3 จัดประสบการณ์ให้เหมาะสมกับวัย
 - 1.1.4 จัดให้นักเรียนได้ปฏิบัติต่อเนื่องจนเกิดเป็นพฤติกรรมเคยชิน
 - 1.2 กำหนดวิธีการเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อสังคมซึ่งเป็นขั้นตอนการร่วมมือ
ของผู้บริหาร คณะครู ผู้ปกครอง และชุมชน เพื่อศึกษาเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพปัญหาของ
การมีความรับผิดชอบต่อสังคม รวมไปถึงสาเหตุต่าง ๆ ที่ทำให้นักเรียนขาดความรับผิดชอบต่อสังคม เพื่อ

กำหนดแนวทางที่ใช้ในการเสริมสร้างความรับผิดชอบ ให้เกิดขึ้นกับนักเรียนได้เป็นอย่างดี โดยใช้กิจกรรมต่าง ๆ เช่น กิจกรรมสภานักเรียน โครงการคุณธรรม กิจกรรมสำคัญของทางชุมชน เป็นต้น

1.3 การนิเทศติดตามการปฏิบัติกิจกรรมที่ได้ดำเนินการ เป็นกระบวนการทำงาน และดำเนินกิจกรรมร่วมกันระหว่างผู้บริหารและบุคลากรภายในโรงเรียนในการแนะนำช่วยเหลือ ส่งเสริมเกี่ยวกับการเสริมสร้างความรับผิดชอบของนักเรียนให้เป็นไปตามมาตรฐานของโรงเรียนเพื่อปรับปรุงและพัฒนาความรับผิดชอบของนักเรียนให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

2. หลักการยับยั้งพฤติกรรม เป็นการป้องกันไม่ให้ผู้เรียนเกิดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบ เพราะอาจจะมีผลต่อการเพิ่มพฤติกรรมทางลบได้ และเพื่อแก้ไขปรับปรุงการประพฤติปฏิบัติที่ขาดความรับผิดชอบของนักเรียนไม่ให้เพิ่มขึ้น โดยอาจจะใช้ในส่วนของบทลงโทษ การตัดคะแนนความประพฤติ เป็นต้น

3. หลักการเสริมสร้างให้พฤติกรรมคงอยู่ เป็นการเสริมสร้างให้ผู้เรียนมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบให้เกิดเป็นประจำอยู่เสมอๆ โดยการจัดกิจกรรมในการเสริมสร้างพฤติกรรมที่พึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบสามารถดำเนินการ ดังนี้

3.1 การทำให้เกิดพฤติกรรมเคยชิน โดยให้นักเรียนรู้เพิ่มและพฤติกรรมปฏิบัติที่ดี เพื่อเป็นพื้นฐานและปฏิบัติต่อเนื่องจนเกิดเป็นพฤติกรรมเคยชินที่ดี

3.2 การใช้วัฒนธรรมในสังคมเป็นแนวปฏิบัติผสมผสานกับหลักการทำให้เป็นพฤติกรรมที่เคยชิน เช่น การหักท่ายด้วยการไหว้ การทิ้งขยะให้เป็นที่ การรู้จักแยกประเภทขยะ การปิดไฟ ปิดพัดลม หลังจากที่ใช้งานเสร็จเป็นสิ่งที่เขาทำได้ง่าย เป็นต้น

3.3 การใช้ข้อครมทำให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างจิตใจ พฤติกรรมและสติปัญญา ซึ่งเป็นหลักการทางการศึกษาและหลักการพัฒนาจริยธรรมคือ มีความเข้าใจในความสำคัญของสิ่งที่จะกระทำ มีความพอใจและยอมรับในสิ่งที่จะกระทำยอมนำไปสู่ความพร้อมในการกระทำ

3.4 การใช้วิธีการเสริมแรงเชิงบวก เป็นการตั้งเป้าหมายที่อาจมุ่งมั่นไว้ และอาจทำให้เกิดการเปรียบเทียบให้เกิดความภาคภูมิใจในผลการปฏิบัติงาน เช่น การให้เกียรติบัตรนักเรียนดีเด่น การประกวดห้องเรียนสะอาด การประกวดเขตรับผิดชอบเรียบร้อย เป็นต้น

สรุปการศึกษาแนวปฏิบัติที่ดีจากโรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศในด้านการพัฒนาและเสริมสร้างความรับผิดชอบของนักเรียน (Best Practice) พบว่า การจะพัฒนาและส่งเสริมนักเรียนให้เกิดความรับผิดชอบได้จะต้องเกิดจากการที่นักเรียนมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม และจะต้องมีโอกาสดำเนินการออกทางความคิดและปฏิบัติกิจกรรมที่เหมาะสมกับวัยและดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่องจึงจะทำให้การพัฒนาเกิดความยั่งยืนและเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนานักเรียนให้เป็นผู้มีความรับผิดชอบต่อไป

ระยะที่ 4 การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างความรับผิดชอบของนักเรียน โรงเรียนขยาย

โอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3

การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างความรับผิดชอบของนักเรียน ผู้วิจัยได้นำผลจากการวิจัยใน ระยะต่าง ๆ ซึ่งได้องค์ประกอบของความรับผิดชอบ จำนวน 2 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบที่ 1 ด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง และองค์ประกอบที่ 2 ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม และองค์ประกอบ ของโปรแกรม ประกอบด้วย 1) หลักการและความสำคัญของโปรแกรม 2) วัตถุประสงค์ของโปรแกรม 3) เป้าหมาย 4) รูปแบบและวิธีการพัฒนา 5) สื่อ/วัสดุอุปกรณ์ 6) การประเมินผล การศึกษาสภาพ ปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และผลจากการศึกษาโรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) ได้ หลักการในการเสริมสร้างความรับผิดชอบของนักเรียน คือ 1) เริ่มฝึกความรับผิดชอบนักเรียนตั้งแต่ยัง เด็ก 2) เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ฝึกและรู้จักรับผิดชอบ 3) จัดประสบการณ์ให้เหมาะสมกับวัย 4) จัด ให้นักเรียนได้ปฏิบัติต่อเนื่องจนเกิดเป็นพฤติกรรมเคยชิน วิธีการในการเสริมสร้างความรับผิดชอบของ นักเรียน คือ ใช้การปฏิบัติงานโดยมีกิจกรรมต่าง ๆ การติดตามตรวจสอบ และการให้รางวัลเพื่อเป็น การเสริมแรงทางบวก โดยมีสถานนักเรียนเป็นผู้ดำเนินกิจกรรมร่วมกับครูในการเสริมสร้างความ รับผิดชอบ

วิธีการเสริมสร้างความรับผิดชอบของนักเรียน ประกอบด้วย การเสริมสร้างความ รับผิดชอบต่อตนเอง 5 กิจกรรม ได้แก่

- 1) กิจกรรมตรวจความเรียบร้อยของนักเรียน
- 2) กิจกรรมตรวจความพร้อมอุปกรณ์การเรียนและเครื่องใช้ส่วนตัว
- 3) กิจกรรมการส่งเสริมมารยาทงาม
- 4) กิจกรรมการออมทรัพย์
- 5) กิจกรรมรักการอ่าน

และการเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อสังคม 5 กิจกรรม ได้แก่

- 1) กิจกรรมหน้าเสาธง
- 2) กิจกรรมประชาสัมพันธ์เสียงตามสาย
- 3) กิจกรรมห้องเรียนสะอาด
- 4) กิจกรรมเขตรับผิดชอบเรียบร้อย
- 5) กิจกรรมโรงเรียนปลอดขยะ

จากการดำเนินการทั้งหมดนำมาสู่การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างความรับผิดชอบของ นักเรียน โรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3

โปรแกรมเสริมสร้างความรับผิดชอบของนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาส

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3

1. หลักการและความสำคัญของโปรแกรม

ปัจจุบันคนไทยกำลังประสบปัญหาวิกฤตค่านิยม จริยธรรม และพฤติกรรม เชื่อมโยงถึงการดำเนินชีวิต ความประพฤติ ความคิด ทักษะคิดและคุณธรรมของคนในสังคม เป็นผลกระทบจากการเลื่อนไหลของวัฒนธรรมต่างชาติที่เข้าสู่ประเทศไทยผ่านสื่อและเทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งสื่อที่สร้างสรรค์นั้นยังมีน้อย ขณะที่คนไทยโดยเฉพาะเด็กและเยาวชนไม่สามารถคัดกรองและเลือกรับเอาวัฒนธรรมต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม ประกอบกับสถาบันทางสังคม อาทิ สถาบันครอบครัว สถาบันศาสนาและสถาบันการศึกษามีบทบาทน้อยลงในการช่วยปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมและศักยภาพของคนไทยโดยเฉพาะเด็กและเยาวชนที่ครอบครัวนั้นมีความเปราะบาง (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2550 : 50) และในสังคมยุคใหม่ที่มีความซับซ้อนและมีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นอยู่เป็นประจำนั้นระบบต่าง ๆ ของสังคมแบบเดิมซึ่งปลูกฝังให้บุคคลมีความคิด ความเชื่อ และทัศนคติเป็นแบบเดียวกันไม่สามารถที่จะใช้ได้อีกต่อไป เนื่องจากแนวความคิดความเชื่อที่สังคมเคยปลูกฝังนั้น จะเปลี่ยนไปไม่ทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในสังคม ด้วยเหตุนี้สังคมจึงจำเป็นต้องปลูกฝังคุณลักษณะที่สำคัญบางประการให้แก่บุคคลในสังคมเพื่อให้สังคมดำรงอยู่ต่อไปได้ คุณลักษณะสำคัญอันนั้น ได้แก่ ความรับผิดชอบ ซึ่งจะเป็นตัวช่วยให้บุคคลอยู่ในสังคมได้ถึงแม้สังคมจะเปลี่ยนไปก็ตาม (สุกัญญา กลางสุข. 2551 : 1 ; อ่างอิงมาจากมหาวิทยาลัทยสุโขทัยธรรมมาธิราช. 2546 : 41) และนอกจากนี้แล้วสถานการณ์สังคมไทยในปัจจุบันตามข่าวในหน้าหนังสือพิมพ์ โทรทัศน์และสื่อออนไลน์อย่างอินเทอร์เน็ต เกิดความวุ่นวายในด้านต่าง ๆ ซึ่งคุณภาพการศึกษานั้นยังไม่เพียงพอสำหรับเด็กและเยาวชนที่จะก้าวไปสู่สังคมปัจจุบัน โดยเฉพาะเด็กและเยาวชนที่ต้องเผชิญกับความเสี่ยงในด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน การก่อความไม่สงบในสังคมสูงขึ้น ขณะเดียวกันยังต้องเผชิญความเสี่ยงจากปัญหาคืออาชญากรรม การประทุษร้ายต่อทรัพย์สิน ชีวิต ร่างกายและเพศ ปัญหายาเสพติดและอาชญากรรมยังเป็นปัญหาที่ต้องเร่งแก้ไข การจับกลุ่มเสพยา มั่วสุมทางเพศ รวมไปถึงการตั้งครุฑ ทำแท้ง ทั้งลูกจนถึงขยะหรือไม่มีรวมกลุ่มกันก่อความเดือดร้อนแก่ผู้อื่นและสังคม เช่น การแข่งขันรถจักรยานยนต์บนถนนที่ผู้คนสัญจร การยกพวกตีกัน ยังมีการศึกษาสูงเท่าใดในส่วนของจิตสำนึกนั้นกลับยิ่งลดลงเท่านั้น เพราะการศึกษาของชาติมุ่งเน้นด้านวิชาการมากกว่าในด้านของคุณธรรมจริยธรรม และสังคมยังยกย่องคนเก่งมากกว่าคนดี คนในสังคมของเรานั้นจึงยังขาดการยั้งคิด รับเอาค่านิยมแต่ขาดการคิดวิเคราะห์ ว่าสิ่งใดควรกระทำหรือไม่ควรกระทำ (กรมวิชาการ. 2545 :1)

จากปัญหาดังกล่าวจะเห็นว่าสาเหตุหลักของปัญหาทุกอย่างนั้นเกิดจากการขาดความรับผิดชอบ
นั่นเอง

จากความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจนำเอาปัญหาการขาดวินัยในตนเอง
ด้านความรับผิดชอบ มาศึกษาเพื่อพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างความรับผิดชอบของนักเรียนโรงเรียน
ขยายโอกาส เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการแก้ปัญหาและพัฒนาต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของโปรแกรม

โปรแกรมเสริมสร้างความรับผิดชอบของนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภาพสินธุ์ เขต 3 มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ครูในโรงเรียนขยายโอกาสใช้เป็น
โปรแกรมเพื่อพัฒนาและเสริมสร้างความรับผิดชอบของนักเรียน

3. เป้าหมาย

เพื่อเสริมสร้างความรับผิดชอบของนักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาภาพสินธุ์ เขต 3 ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง ซึ่งองค์ประกอบของความรับผิดชอบ
ของนักเรียนที่ต้องการพัฒนา ประกอบด้วยองค์ประกอบ จำนวน 2 องค์ประกอบ คือ 1) ด้านความ
รับผิดชอบต่อตนเอง 2) ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม

4. รูปแบบและวิธีการการพัฒนา

รูปแบบการพัฒนา

1. การฝึกอบรม
2. การเรียนรู้จากการปฏิบัติ
3. การบูรณาการแลกเปลี่ยนเรียนรู้
4. การประเมิน

วิธีการพัฒนา

1. ดำเนินการโดยครูประจำชั้น/ครูผู้รับผิดชอบ
2. ดำเนินการโดยกิจกรรมสภานักเรียน

ตาราง 15 รูปแบบการเสริมสร้างความรับผิดชอบของนักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาส

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3

รูปแบบการพัฒนา	เนื้อหาและสาระสำคัญ	แนวทางการดำเนินงาน	ผลที่คาดว่าจะได้รับ
<p>ขั้นที่ 1</p> <p>การเตรียมการ</p>	<p>1. ประชุมชี้แจงทำความเข้าใจการดำเนินการ</p> <p>2. ประเมินความรับผิดชอบก่อนพัฒนา</p>	<p>1. ประชุมเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจ</p> <p>2. สร้างแรงจูงใจให้เห็นความสำคัญของการเสริมสร้างความรับผิดชอบ</p> <p>3. ประเมินความรับผิดชอบก่อนพัฒนาโดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรม</p>	<p>1. ครูมีความเข้าใจในวัตถุประสงค์ของการดำเนินการ</p> <p>2. นักเรียนรับทราบและเตรียมความพร้อมสำหรับการพัฒนา</p> <p>3. ทราบระดับความรับผิดชอบก่อนพัฒนา</p>
<p>ขั้นที่ 2</p> <p>การพัฒนา</p>	<p>1. การเสริมสร้างความรับผิดชอบของนักเรียนจำนวน 2 Module ประกอบด้วย Module ที่ 1 ความรับผิดชอบต่อตนเอง Module ที่ 2 ความรับผิดชอบต่อสังคม</p>	<p>1. อบรมให้ความรู้เกี่ยวกับความรับผิดชอบ</p> <p>2. สร้างความตระหนักและสร้างแรงจูงใจให้เห็นความสำคัญของความรับผิดชอบ</p> <p>3. ใช้กิจกรรมเน้นการปฏิบัติจริงเป็นตัวสร้างความรับผิดชอบ</p>	<p>1. นักเรียนตระหนักและเห็นความสำคัญของความรับผิดชอบ</p> <p>2. นักเรียนมีความรับผิดชอบเพิ่มขึ้น</p>
<p>ขั้นที่ 3</p> <p>การบูรณาการ</p>	<p>1. การบูรณาการสอดแทรกความรับผิดชอบเข้าไปในชั้นเรียนและชีวิตประจำวัน</p>	<p>1. บูรณาการกับการเรียนและกิจกรรมในชั้นเรียน</p> <p>2. บูรณาการกับหน้าที่และชีวิตประจำวันที่บ้าน</p>	<p>1. นักเรียนมีความรับผิดชอบในการเรียนเพิ่มขึ้น</p> <p>2. นักเรียนรู้จักรับผิดชอบต่อหน้าที่ในชีวิตประจำวัน</p>

ตาราง 15 (ต่อ)

รูปแบบการพัฒนา	เนื้อหาและสาระสำคัญ	แนวทางการดำเนินงาน	ผลที่คาดว่าจะได้รับ
ขั้นที่ 4 การประเมินผล	1. สรุปและประเมินความ รับผิดชอบหลังการใช้ โปรแกรมเสริมสร้างความ รับผิดชอบของนักเรียน	1. ประเมินความ รับผิดชอบโดยใช้แบบ ประเมิน	1. ได้โปรแกรม เสริมสร้างความ รับผิดชอบของ นักเรียน

ตาราง 16 วิธีการเสริมสร้างความรับผิดชอบของนักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาส
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 โดยครูประจำชั้น/ครูผู้รับผิดชอบ

ที่	กิจกรรมที่ดำเนินการ	การดำเนินการ	เอกสาร หลักฐาน
1.	กิจกรรมตรวจสอบความเรียบร้อยของนักเรียน	- ตรวจสอบความเรียบร้อยของ นักเรียน - บันทึกผลการตรวจ	แบบบันทึกการ ตรวจ
2.	กิจกรรมตรวจสอบความพร้อมอุปกรณ์การเรียน และเครื่องใช้ส่วนตัว	- ตรวจสอบความพร้อมของ อุปกรณ์การเรียน - บันทึกผลการตรวจ	แบบบันทึกการ ตรวจ
3.	กิจกรรมการส่งเสริมมารยาทงาม	- อบรมมารยาท - กำกับติดตาม	แบบบันทึกการ ติดตาม พฤติกรรม
4.	กิจกรรมการออมทรัพย์	- สร้างความตระหนักให้ เห็นคุณค่าของการออม	แบบบันทึกการ ออม
5.	กิจกรรมรักการอ่าน	- ส่งเสริมการอ่าน - กำกับติดตาม	แบบบันทึกการ อ่าน

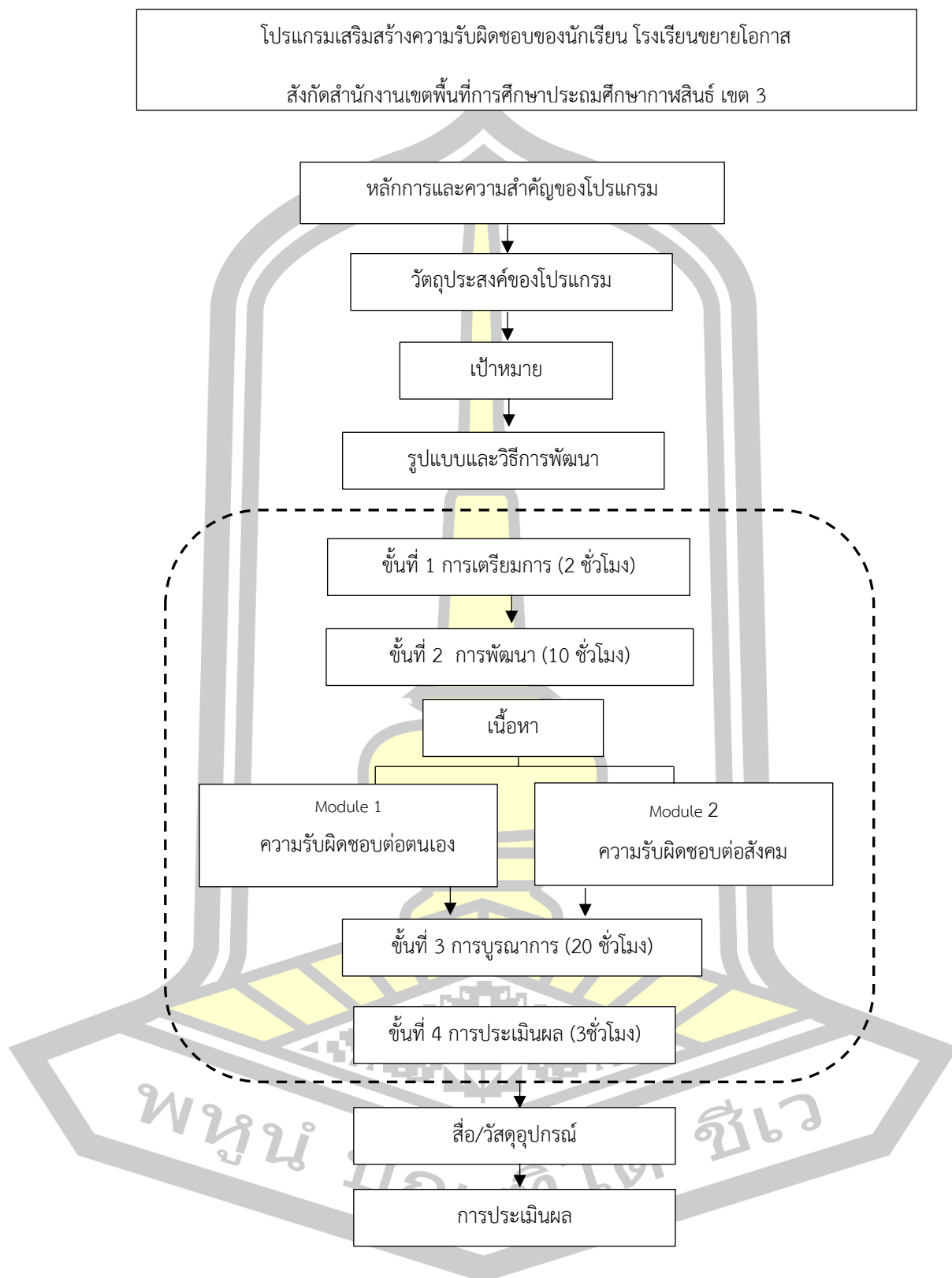
ตาราง 17 วิธีการเสริมสร้างความรับผิดชอบของนักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 โดยใช้กิจกรรมสถานักเรียนช่วยในการดำเนินงาน

การแบ่งงานสถานักเรียน	กิจกรรมที่ดำเนินการ	หน้าที่รับผิดชอบ	เอกสารหลักฐาน
1. งานประชาสัมพันธ์	1. กิจกรรมหน้าเสาธง 2. กิจกรรมประชาสัมพันธ์เสียงตามสาย	- จัดความเรียบร้อยของแถว - ดำเนินกิจกรรมหน้าเสาธง - จัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านตอนพักกลางวัน	แบบบันทึกการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน
2. งานติดตามตรวจสอบ	1. กิจกรรมห้องเรียนสะอาด 2. กิจกรรมเขตรับผิดชอบเรียบร้อย	- ตรวจสอบและบันทึกผล - รายงานผลการตรวจหน้าเสาธง	แบบบันทึกการตรวจ
3. งานบริการนักเรียน	1. กิจกรรมตรวจความเรียบร้อยของนักเรียน 2. กิจกรรมโรงเรียนปลอดขยะ	- จัดกิจกรรมบริการตัดผม - เก็บและรวบรวมขยะจากบริเวณต่าง ๆ	

โครงสร้างและเนื้อหาโปรแกรม

โครงสร้างและเนื้อหาโปรแกรมเสริมสร้างความรับผิดชอบของนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 ประกอบไปด้วย 4 ส่วนดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 การเตรียมการ (2 ชั่วโมง) ขั้นที่ 2 การพัฒนา (10 ชั่วโมง) มี 2 Module ประกอบด้วย Module ที่ 1 ความรับผิดชอบต่อตนเอง Module ที่ 2 ความรับผิดชอบต่อสังคม และในแต่ละ Module มีกิจกรรมพัฒนาที่หลากหลายรูปแบบเพื่อให้เกิดการเรียนรู้และสร้างความรับผิดชอบในตัวของนักเรียน ขั้นที่ 3 การบูรณาการ (20 ชั่วโมง) เป็นการสอดแทรกความรับผิดชอบเข้าไปในชั้นเรียนและชีวิตประจำวัน และขั้นที่ 4 การประเมินผล (3 ชั่วโมง) โดยมีขอบข่ายเนื้อหาหารวมระยะเวลาการพัฒนา 35 ชั่วโมง ดังภาพประกอบ 4

ภาพประกอบ 4 โครงสร้างโปรแกรมเสริมสร้างความรับผิดชอบของนักเรียน

โปรแกรมเสริมสร้างความรับผิดชอบของนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 ประกอบด้วยเนื้อหา 2 Module ดัง ตาราง 18 และ ตาราง 19

ตาราง 18 เนื้อหาโปรแกรมเสริมสร้างความรับผิดชอบของนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3
Module ที่ 1 ความรับผิดชอบต่อตนเอง

เนื้อหา	เวลาในการพัฒนา (ชั่วโมง)
<p>Module ที่ 1 ความรับผิดชอบต่อตนเอง</p> <p>1.หลักการแนวคิด</p> <p>1.1 เริ่มฝึกความรับผิดชอบนักเรียนตั้งแต่ยังเด็ก</p> <p>1.2 เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ฝึกและรู้จักรับผิดชอบ</p> <p>1.3 จัดประสบการณ์ให้เหมาะสมกับวัย</p> <p>1.4 จัดให้นักเรียนได้ปฏิบัติต่อเนื่องจนเกิดเป็นพฤติกรรมเคยชิน</p> <p>2. กิจกรรม/การปฏิบัติ</p> <p>2.1 กิจกรรมหน้าเสาธง</p> <p>2.2 กิจกรรมตรวจความเรียบร้อยของนักเรียน</p> <p>2.3 กิจกรรมมารยาทงาม</p> <p>2.4 กิจกรรมการออมทรัพย์</p> <p>2.5 กิจกรรมรักการอ่าน</p> <p>3. การบันทึกผล/ประเมินผล</p> <p>3.1 แบบบันทึกความประพฤติรายบุคคล/รายชั้นเรียน</p> <p>3.2 แบบบันทึกการออมรายบุคคล/รายชั้นเรียน</p> <p>3.3 แบบบันทึกการอ่าน</p>	<p>(5 ชั่วโมง)</p>
	<p>(5 ชั่วโมง)</p>

ตาราง 19 เนื้อหาโปรแกรมเสริมสร้างความรับผิดชอบของนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาส

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 3

Module ที่ 2 ความรับผิดชอบต่อสังคม

เนื้อหา	เวลาในการพัฒนา (ชั่วโมง)
<p>Module ที่ 2 ความรับผิดชอบต่อสังคม</p> <p>1.หลักการแนวคิด</p> <p>1.1 เริ่มฝึกความรับผิดชอบต่อตนเองตั้งแต่ยังเด็ก</p> <p>1.2 เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ฝึกและรู้จักรับผิดชอบ</p> <p>1.3 จัดประสบการณ์ให้เหมาะสมกับวัย</p> <p>1.4 จัดให้นักเรียนได้ปฏิบัติต่อเนื่องจนเกิดเป็นพฤติกรรมเคยชิน</p> <p>2. กิจกรรม/การปฏิบัติ</p> <p>2.1 กิจกรรมหน้าเสาธง</p> <p>2.2 กิจกรรมประชาสัมพันธ์เสียงตามสาย</p> <p>2.3 กิจกรรมห้องเรียนสะอาด</p> <p>2.4 กิจกรรมเขตรับผิดชอบเรียบร้อย</p> <p>2.5 กิจกรรมโรงเรียนปลอดภัย</p> <p>3. การบันทึกผล/ประเมินผล</p> <p>3.1 แบบบันทึกการเข้าร่วมกิจกรรมหน้าเสาธงรายบุคคล/ รายชั้นเรียน</p> <p>3.2 แบบบันทึกการตรวจความสะอาดห้องเรียน</p> <p>3.3 แบบบันทึกการตรวจความสะอาดเขตรับผิดชอบ</p> <p>3.4 แบบบันทึกความประพฤติรายบุคคล/รายชั้นเรียน</p>	(5 ชั่วโมง)
<p>5. สื่อ/วัสดุอุปกรณ์</p> <p>1. สื่อการสอน ประกอบด้วย</p> <p>1.1 วัสดุทัศนกรรมการทำกิจกรรมหน้าเสาธง</p> <p>1.2 วัสดุทัศนการสอนมารยาท</p> <p>1.3 เอกสารใบความรู้ เรื่องการแยกขยะ</p> <p>1.4 ห้องสมุด</p>	(5 ชั่วโมง)

2. วัสดุอุปกรณ์ ประกอบด้วย

- 2.1 แบบบันทึกต่าง ๆ
- 2.2 อุปกรณ์ทำความสะอาด เช่น ถังขยะ ไม้กวาด เข่งเก็บขยะ
- 2.3 อุปกรณ์ดูแลความเรียบร้อยทรงผมและเครื่องแต่งกาย เช่น แบทตาเลียน กรรไกร ทวี

6. การประเมินผล

1. แบบสังเกตและประเมินพฤติกรรมก่อนการพัฒนา
2. แบบสังเกตและประเมินพฤติกรรมหลังการพัฒนา

ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมเสริมสร้างความรับผิดชอบของนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 โดยทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน ผลการวิเคราะห์ข้อมูล แสดงดังตาราง 20

ตาราง 20 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมเสริมสร้างความรับผิดชอบของนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3

รายการ	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
	\bar{X}	S.D.	ระดับความเหมาะสม	\bar{X}	S.D.	ระดับความเป็นไปได้
1. หลักการของโปรแกรม	3.86	0.38	มาก	4.14	0.38	มาก
2. วัตถุประสงค์ของโปรแกรม	4.14	0.69	มาก	4.29	0.49	มาก
3. เป้าหมาย	3.86	0.38	มาก	4.29	0.49	มาก
4. รูปแบบและวิธีการพัฒนา						
4.1 รูปแบบ	4.43	0.53	มาก	4.57	0.53	มากที่สุด
4.2 วิธีการพัฒนา	4.29	0.49	มาก	4.29	0.49	มาก
5. โครงสร้าง/เนื้อหาโปรแกรม						
5.1 ชื่อกิจกรรม	4.14	0.38	มาก	4.29	0.49	มาก
5.2 วัตถุประสงค์ของกิจกรรม	4.00	0.58	มาก	4.14	0.38	มาก
5.3 เนื้อหา	4.57	0.53	มาก	4.43	0.53	มาก
5.4 วิธีดำเนินการ	4.14	0.38	มาก	4.29	0.49	มาก
5.5 ระยะเวลาดำเนินการ	3.71	0.49	มาก	4.14	0.38	มาก

ตาราง 20 (ต่อ)

รายการ	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
	\bar{X}	S.D.	ระดับความเหมาะสม	\bar{X}	S.D.	ระดับความเป็นไปได้
6. สื่อ/วัสดุอุปกรณ์	3.86	0.38	มาก	4.00	0.58	มาก
7. การประเมินผล	3.86	0.38	มาก	3.57	0.53	มาก
โดยรวม	4.07	0.19	มาก	4.20	0.13	มาก

จากตาราง 20 พบว่า ผลการประเมินโปรแกรมเสริมสร้างความรับผิดชอบของนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 3 โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.07$) และความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.20$)

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างความรับผิดชอบของนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 ผู้วิจัยได้สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ความมุ่งหมายของการวิจัย
2. สรุปผล
3. อภิปรายผล
4. ข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดความรับผิดชอบของนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3
2. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ ด้านความรับผิดชอบของนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3
3. เพื่อศึกษาวิธีการเสริมสร้างความรับผิดชอบของนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3
4. เพื่อพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างความรับผิดชอบของนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3

สรุปผล

การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างความรับผิดชอบของนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 สรุปผลได้ดังนี้

1. องค์ประกอบและตัวชี้วัดความรับผิดชอบของนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 ประกอบด้วย 2 องค์ประกอบ 24 ตัวชี้วัด ประกอบด้วย องค์ประกอบที่ 1 ความรับผิดชอบต่อตนเอง จำนวน 8 ตัวชี้วัด องค์ประกอบที่ 2 ความรับผิดชอบต่อสังคม จำนวน 16 ตัวชี้วัด ระดับความเหมาะสมขององค์ประกอบความรับผิดชอบของนักเรียน โดยการตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิโดยรวม มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ระดับความ

เหมาะสมของตัวชี้วัดด้านความรับผิดชอบของนักเรียน โดยการตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิโดยรวม มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

2. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็น เพศหญิง และส่วนมากสอนในโรงเรียนขนาดกลาง ส่วนมากสอนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 และมี ประสบการณ์การทำงานระหว่าง 6 -10 ปี สภาพปัจจุบัน ด้านความรับผิดชอบของนักเรียน โดยรวม อยู่ในระดับปานกลางเรียงลำดับสภาพปัจจุบันจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ความรับผิดชอบต่อตนเอง ความรับผิดชอบต่อสังคม ตามลำดับ ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบของนักเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เรียงลำดับสภาพที่พึงประสงค์จากมากไปหาน้อย ได้แก่ ความรับผิดชอบต่อตนเอง และความรับผิดชอบต่อสังคม ตามลำดับ

3. การศึกษาวิธีการเสริมสร้างความรับผิดชอบของนักเรียน จากผลการวิเคราะห์ ค่าดัชนี ความต้องการ (PNI_{modified}) ในการเสริมสร้างความรับผิดชอบของนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาส สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ความ รับผิดชอบต่อตนเอง และความรับผิดชอบต่อสังคม และจากการศึกษาจากโรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็น เลิศ(Best Practice) ได้หลักการในการเสริมสร้างความรับผิดชอบของนักเรียน คือ 1) เริ่มฝึกความ รับผิดชอบต่อนักเรียนตั้งแต่ยังเด็ก 2) เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ฝึกและรู้จักรับผิดชอบ 3) จัดประสบการณ์ ให้เหมาะสมกับวัย 4) จัดให้นักเรียนได้ปฏิบัติต่อเนื่องจนเกิดเป็นพฤติกรรมเคยชิน วิธีการในการ เสริมสร้างความรับผิดชอบของนักเรียน คือ ใช้การปฏิบัติงานโดยมีกิจกรรมต่าง ๆ การติดตาม ตรวจสอบ และการให้รางวัลเพื่อเป็นการเสริมแรงทางบวก โดยมีสถานนักเรียนเป็นผู้ดำเนินกิจกรรม ร่วมกับครูในการเสริมสร้างความรับผิดชอบ

4. โปรแกรมเสริมสร้างความรับผิดชอบของนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 มีองค์ประกอบของโปรแกรม ประกอบด้วย 1) หลักการและความสำคัญของโปรแกรม 2) วัตถุประสงค์ของโปรแกรม 3) เป้าหมาย 4) รูปแบบและ วิธีการพัฒนา 5) สื่อ/วัสดุอุปกรณ์ 6) การประเมินผล และเนื้อหาของโปรแกรมแบ่งออกเป็น Module 2 Module ประกอบด้วย Module 1 การเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อตนเอง Module 2 การ เสริมสร้างความรับผิดชอบต่อสังคม และผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของ โปรแกรมในการนำไปใช้ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ อยู่ในระดับมาก

อภิปรายผล

จากผลวิเคราะห์ข้อมูลการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างความรับผิดชอบของนักเรียน โรงเรียน ขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 มีประเด็นที่นำมา อภิปรายผล ดังนี้

1. องค์ประกอบและตัวชี้วัดในการเสริมสร้างความรับผิดชอบของนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 ประกอบด้วย 2 องค์ประกอบ 24 ตัวชี้วัด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และเอกสารที่เกี่ยวข้องจากนั้นสังเคราะห์ข้อมูลเพื่อให้ได้องค์ประกอบและตัวชี้วัดของความรับผิดชอบของนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 แล้วนำองค์ประกอบและตัวชี้วัดที่ได้ไปตรวจสอบความเหมาะสมและยืนยันองค์ประกอบและตัวชี้วัดของความรับผิดชอบของนักเรียนที่สังเคราะห์ขึ้น โดยผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า ทุกด้านมีความเหมาะสม สอดคล้องกับองค์ประกอบของความรับผิดชอบของนักเรียนที่ผู้วิจัยได้สรุปว่า องค์ประกอบความรับผิดชอบของนักเรียน มี 2 องค์ประกอบ ดังนี้ คือ ด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง และด้านความรับผิดชอบต่อสังคม ที่มาจากแนวคิดของ สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (2540) ; จันทรา พวงยอด (2543) ; กรมวิชาการ (2544) ; ดวงเดือน พันธุนาวิน(2544) ; อีราพร กุลนานันท์ (2544) ; เพิ่มศักดิ์ วรรณยางกูร (2546) ; ไพวัลย์ แสงดี (2554) ; Good (1973) ; Plunkett and Attner (1994) ; Griffin (1996) สอดคล้องกับการวิจัยของจินตนา โสมวงศ์ (2552) ซึ่งได้ศึกษาพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างวินัยในตนเองด้านความรับผิดชอบของนักเรียน โรงเรียนบ้านบอน สหราษฎร์บำรุง อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร ที่เสริมสร้างความรับผิดชอบของนักเรียนในด้านความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ และด้านความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมายและยังสอดคล้องกับงานวิจัยของสุมาลี สาชิน (2553) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างวินัยในตนเองด้านความรับผิดชอบของนักเรียนโรงเรียนบ้านสวัสดิ์ อำเภอน้ำโสม จังหวัดอุดรธานี ที่ระบุว่ามีการเสริมสร้างวินัยในตนเองด้านความรับผิดชอบของนักเรียน 2 ด้านคือ ความรับผิดชอบต่อตนเอง กับความรับผิดชอบต่อส่วนรวม

2. จากการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ในด้านความรับผิดชอบของนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 พบว่า สภาพปัจจุบันของนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 ขาดความรับผิดชอบในด้านต่าง ๆ ทำให้นักเรียนไม่เกิดการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสมกับวัย ซึ่งแตกต่างจากสภาพที่พึงประสงค์ที่ครูต้องการให้นักเรียนเกิดความรับผิดชอบทั้ง ความรับผิดชอบต่อตนเอง และความรับผิดชอบต่อสังคม เมื่อนักเรียนเกิดความรับผิดชอบทุก ๆ ด้าน นักเรียนจะเป็นผู้เรียนที่มีศักยภาพตามสมรรถนะของผู้เรียนที่หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดไว้ สอดคล้องกับงานวิจัยของบุญเลิศ บุญไชโย (2547) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาการเสริมสร้างวินัยนักเรียนด้านความรับผิดชอบ โรงเรียนบ้านสี่แยกสมเด็จ อำเภอสุมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการศึกษาพบว่า

- 1) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูขาดการสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม ให้แก่นักเรียน
- นักเรียนขาดความตระหนักถึงความสำคัญของความรับผิดชอบ
- 2) การปฏิบัติการสอนตามชุดการสอน

และกิจกรรมสถานักเรียน ซึ่งมีกิจกรรมย่อย คือ กิจกรรมประชุมชี้แจงกำหนดบทบาท และสร้างความตระหนัก กิจกรรมปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่และกิจกรรมยกย่องคนดี ทำให้นักเรียนที่เป็นเป้าหมายมีความรับผิดชอบสูงขึ้น 3) ผลการพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างความมีวินัยด้านความรับผิดชอบของนักเรียน นักเรียนมีพฤติกรรมด้านความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้และความรับผิดชอบต่อหน้าที่ดีขึ้น และในการปฏิบัติงานผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีส่วนร่วมทุกขั้นตอน ส่งผลให้การดำเนินงานประสบความสำเร็จตามความมุ่งหมาย

3. การศึกษาวิธีการเสริมสร้างความรับผิดชอบของนักเรียน จากผลการวิเคราะห์ค่าดัชนีความต้องการ (PNI_{modified}) ในการเสริมสร้างความรับผิดชอบของนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 มีความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาและเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อตนเองเป็นอันดับแรกและความรับผิดชอบต่อสังคมเป็นลำดับต่อมาและจากการศึกษาวิธีการเสริมสร้างความรับผิดชอบของนักเรียน จากโรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) ได้หลักการในการเสริมสร้างความรับผิดชอบของนักเรียน คือ 1) เริ่มฝึกความรับผิดชอบนักเรียนตั้งแต่ยังเด็ก 2) เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ฝึกและรู้จักรับผิดชอบ 3) จัดประสบการณ์ให้เหมาะสมกับวัย 4) จัดให้นักเรียนได้ปฏิบัติต่อเนื่องจนเกิดเป็นพฤติกรรมเคยชิน วิธีการในการเสริมสร้างความรับผิดชอบของนักเรียน คือ ใช้การปฏิบัติงานโดยมีกิจกรรมต่าง ๆ การติดตามตรวจสอบ และการให้รางวัลเพื่อเป็นการเสริมแรงทางบวก โดยมีสถานักเรียนเป็นผู้ดำเนินกิจกรรมร่วมกับครู และรวมถึงความร่วมมือกันของทุกฝ่ายตั้งแต่ ผู้บริหาร ครู นักเรียน และผู้ปกครอง ในการเสริมสร้างความรับผิดชอบ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของจินตนา ไชยวงศ์ (2552) ได้ศึกษาพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างวินัยในตนเองด้านความรับผิดชอบของนักเรียน โรงเรียนบ้านบอน สหราษฎร์บำรุง อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร ที่ใช้กิจกรรมโฮมรูม กิจกรรมเยี่ยมบ้านนักเรียน กิจกรรม 5 ส และกิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อน กิจกรรมร่วมใจพัฒนา และกิจกรรมเด็กดีศรีบ้านบอน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนกลุ่มเป้าหมายมีความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้มากขึ้น เขาเรียนเป็นประจำตรงต่อเวลา แต่งกายเรียบร้อยขึ้น มีมารยาทที่ดีในห้องเรียน ทั้งนี้ยังพบว่าการเสริมสร้างวินัยนักเรียนนั้นจะต้องได้รับความร่วมมือจากหลาย ๆ ฝ่าย เช่น ครู นักเรียน ผู้ปกครอง ผู้บริหาร จึงจะดำเนินการได้สำเร็จและบรรลุจุดมุ่งหมาย

4. การพัฒนาโปรแกรมการเสริมสร้างความรับผิดชอบของนักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 มีองค์ประกอบของโปรแกรม ประกอบด้วย 1) หลักการและความสำคัญของโปรแกรม 2) วัตถุประสงค์ของโปรแกรม 3) เป้าหมาย 4) รูปแบบและวิธีการพัฒนา 5) สื่อ/วัสดุอุปกรณ์ 6) การประเมินผล และเนื้อหาของโปรแกรมแบ่งออกเป็น Module 2 Module ประกอบด้วย Module 1 การเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อตนเอง Module 2 การเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อสังคม สอดคล้องกับงานวิจัยของเชษฐา คำคล้อง

(2557) ได้ศึกษาการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำแบบมุ่งบริการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยได้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำแบบมุ่งบริการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีองค์ประกอบของโปรแกรมทั้งหมด 6 ด้าน ประกอบด้วย บทนำ วัตถุประสงค์ เนื้อหาสาระ กิจกรรม สื่อ/แหล่งเรียนรู้ การวัดและประเมินผล และการพัฒนาโปรแกรม การเสริมสร้างความรับผิดชอบของนักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 3 มีผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมในการนำไปใช้ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ อยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำโปรแกรมไปใช้

1.1 เอกสารที่ใช้และรูปแบบของกิจกรรมในโปรแกรม อาจปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสม ตามบริบทของสถานศึกษา

1.2 ในการเสริมสร้างความรับผิดชอบของนักเรียน ครูผู้สอนควรวางแผนในการจัดกิจกรรมให้เหมาะสม เนื่องจากต้องใช้ระยะเวลานาน และต้องพัฒนาให้เกิดอย่างต่อเนื่อง สม่ำเสมอ เพื่อก่อให้เกิดเป็นนิสัย และติดตัวนักเรียนอย่างถาวร

1.3 สถานศึกษาควรส่งเสริมให้มีการใช้โปรแกรมการเสริมสร้างความรับผิดชอบของนักเรียนอย่างต่อเนื่องตามบริบทของโรงเรียนเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด

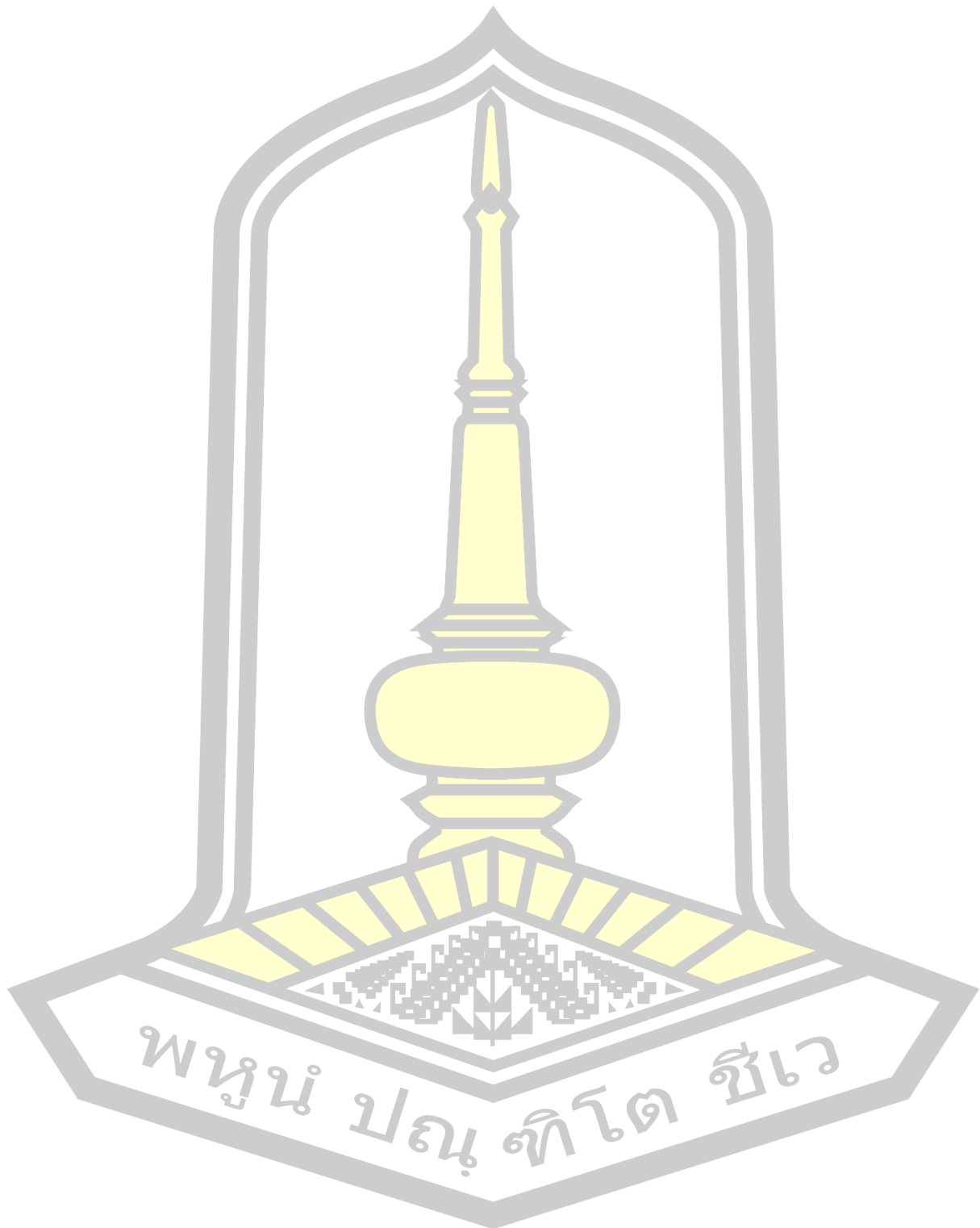
2. ข้อเสนอแนะในการศึกษาค้นคว้าต่อไป

2.1 การศึกษาดูงานโรงเรียนที่มีผลการปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) ให้ได้ข้อมูลครบถ้วนและมีประสิทธิภาพในการเก็บข้อมูล ควรไปเก็บข้อมูลหลายๆ ครั้ง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องและครบถ้วนในทุก ๆ ด้าน และตรงตามที่ผู้วิจัยต้องการ

2.2 ในการวิจัยครั้งต่อไปควรเพิ่มองค์ประกอบและตัวชี้วัดของความรับผิดชอบต่อครอบครัวทุกด้านเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของโปรแกรมมากขึ้น

พจนัน ปณฺ ทิโต ชีเว

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

กมลวิทย์ วันวิชัย. (2545). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความรับผิดชอบด้านการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนสตรีอุปสรรคสวรรค์ กรุงเทพมหานคร. (ปริญญาานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ).

กรมวิชาการ. (2544). คู่มือระบบดูแลนักเรียน. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว.

กรมวิชาการ. (2544). แนวทางการพัฒนาจริยธรรมไทย. กรุงเทพฯ: กรมวิชาการ
กระทรวงศึกษาธิการ.

กรมวิชาการ. (2545). วัฒนธรรมสภาพแวดล้อมและค่านิยมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ความดีและความสุขของผู้เรียน. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว.

กรมวิชาการ. (2545). หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544 (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2540). รายงานการพัฒนาศักยภาพ. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2544). เอกสารแนะแนวชุดกลวิธีสู่การเป็นผู้ให้คำปรึกษา. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์
คุรุสภา ลาดพร้าว.

กาญจนา นพรัตน์. (2552). การพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างวินัยในตนเองตามความรับผิดชอบ
ของนักเรียนโรงเรียนบ้านโนนถ่อน อำเภอศีขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์. (วิทยานิพนธ์ปริญญา
การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม).

จันทรา พวงยอด. (2543). การพัฒนาความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนพุทธ
จักรวิทยาโดยใช้กิจกรรมและเทคนิคการประเมินผลจากสภาพจริง. (สารนิพนธ์ปริญญา
การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร).

จินตนา พรานศรี. (2555). ผลการการใช้กิจกรรมกลุ่มพัฒนาความรับผิดชอบของนักเรียนชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนยโสธรพิทยาคม จังหวัดยโสธร. (วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษา
มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม).

- จินตนา โสมวงศ์. (2552). การพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างวินัยในตนเองด้านความรับผิดชอบของนักเรียนโรงเรียนบ้านบอนสหราษฎร์บำรุง อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร. (วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม).
- จิราภรณ์ ไชยกลม. (2561). การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างจิตสาธารณะของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2. (วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม).
- จิราวรรณ กองทุ่งมน. (2553). การพัฒนาโปรแกรมเพื่อพัฒนาจิตสาธารณะของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 7. (วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม).
- ชนิดา โคลงชัย. (2554). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความรับผิดชอบในการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5. (วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม).
- ชูศรี วงศ์รัตน์. (2558). เทคนิคการเขียนเค้าโครงการวิจัย : แนวทางสู่ความสำเร็จ (ฉบับปรับปรุง). กรุงเทพฯ: อมรรการพิมพ์.
- เชษฐา คำคลอง. (2557). การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำแบบมุ่งบริการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. (วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม).
- ณัฐพล โยธา. (2557). การพัฒนาโปรแกรมฝึกวินัยในตนเองด้วยทฤษฎีจริยธรรมสำหรับนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. (วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม).
- ณัฐภัทร ธรณี. (2548). การศึกษาปัจจัยบางประการที่สัมพันธ์กับประสิทธิภาพการสอนของครูในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร. (ปริญญาโททางการศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ).
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน. (2544). ตำนานจิตวิทยา : การพัฒนาจริยธรรม. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ดวงเดือน พันธมนาวิน. (2544). *ทฤษฎีต้นไม้อัจฉริยะธรรม : การวิจัยและการพัฒนางานบุคคล (พิมพ์ครั้งที่ 4)*. กรุงเทพฯ: สำนักกิจการโรงพิมพ์ทหารผ่านศึก.

ชนานันต์ ดียิ่ง. (2558). โปรแกรมการพัฒนาสมรรถนะครูระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการวัดและประเมินผลในชั้นเรียน. *วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย*, 7(1), 204.

ธีราพร กุลนานันท์. (2544). *การพัฒนาลักษณะนิสัยทางจริยธรรมสำหรับเด็กปฐมวัย*. นครสวรรค์: สถาบันราชภัฏนครสวรรค์.

นฤมล มณีงาม. (2547). *การพัฒนาโปรแกรมสร้างจิตสำนึกเกี่ยวกับการประหยัดพลังงาน ตามหลักการเรียนรู้ด้วยการรับใช้สังคม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย).

นิตดา หงส์วิวัฒน์. (2541). *วินัยรากฐานการพัฒนาเด็ก*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แสงแดด.

บรรจบ ภูมิ่งเดือน. (2554). *การพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างความรับผิดชอบในตนเองของนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองขาม อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม).

บุญชม ศรีสะอาด. (2545). *การวิจัยเบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่ 7)*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

บุญชม ศรีสะอาด และคณะ. (2558). *พื้นฐานการวิจัยการศึกษา พิมพ์ครั้งที่ 7 (ฉบับปรับปรุง)*. มหาสารคาม: ตักสิลาการพิมพ์.

บุญเลิศ บุญไชโย. (2547). *การพัฒนาการเสริมสร้างวินัยนักเรียนด้านความรับผิดชอบ โรงเรียนบ้านสี่แยกกลมเต็จ อำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม).

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2548). *จิตวิทยาการศึกษา*. กรุงเทพฯ: สานอักษร.

พรรณี ทองทับ. (2545). *ผลของการเรียนแบบร่วมมือที่มีต่อความรับผิดชอบด้านการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนศรีเอี่ยมอนุสรณ์ เขตบางนา กรุงเทพมหานคร*. (สารนิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร).

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต). (2540). การเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน. กรุงเทพฯ: ธรรมสภา.

เพ็ญประภา โคตรบาล. (2552). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความรับผิดชอบในการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1. (วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม).

เพิ่มศักดิ์ วรธยางกูร. (2546). ชีวิตและวัฒนธรรมไทย. กรุงเทพฯ: ซีแอนด์เอ็นบุ๊ก.

ไพวัลย์ แสงดี. (2554). การเปรียบเทียบผลการให้การปรึกษากลุ่มระหว่างทฤษฎีบุคลิกภาพของแอดเลอร์และทฤษฎีพฤติกรรมนิยมเพื่อพัฒนาความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. (วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม).

ยอดอนงค์ จอมหงษ์พิพัฒน์. (2553). การพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูผู้นำการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางปฏิรูปการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร).

ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คพับลิเคชั่นส์.

ราตรี เรืองทอง. (2557). การพัฒนาความรับผิดชอบในการเรียนด้วยชุดฝึกอบรมที่เน้นกิจกรรมกลุ่มสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. (วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม).

เรวดี ทรงเที่ยง. (2548). การพัฒนาโปรแกรมส่งเสริมแรงจูงใจภายในเพื่อสร้างสัมพันธภาพในการทำงานของหัวหน้าช่างในศูนย์บริการรถยนต์. (วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ).

ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2543). เทคนิคการวัดผลการเรียนรู้ (พิมพ์ครั้งที่ 2).

กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

- วราภรณ์ จันทรเรือง. (2549). การพัฒนาโปรแกรมในการส่งเสริมความสามารถในการคิดวิเคราะห์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4. (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี).
- วราภรณ์ โปธิศรีประเสริฐ. (2545). การพัฒนาโปรแกรมการปรับปรุงการพูดสำหรับครูปฐมวัยโดยใช้ เทคนิคการละคร. (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย).
- ศิริพร แยมินิล และคณะ. (2551). ปัจจัยด้านจริยธรรมที่ส่งผลต่อความเชื่อถือว่าไว้วางใจของประชาชน ต่อภาครัฐ. วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, 34(2), 124-136.
- สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2541). คู่มือการใช้เกณฑ์มาตรฐานโรงเรียน ประถมศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2550). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม แห่งชาติ (ฉบับที่ 10). กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. (2540). พฤติกรรมที่พึงประสงค์ของนักเรียน. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ.
- สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. (2540). การศึกษากับการสร้างวินัยความคาดหวังกับ ความเป็นจริง. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ.
- สิรภัทร ขจรสมบัติ. (2553). การเปรียบเทียบความรับผิดชอบต่อการเรียน และความซื่อสัตย์ของ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มีการอบรมเลี้ยงดูและลักษณะมุ่งอนาคตแตกต่างกัน. (วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม).
- สุกัญญา กลางสุข. (2551). การเปรียบเทียบความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่มี เชาว์ปัญญาและเชาว์อารมณ์แตกต่างกัน. (วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม).

- สุจิตรา ณะสุตร. (2552). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความรับผิดชอบในการเรียนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองเลย จังหวัดเลย. (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย).
- สุดาเรศ แจ่มเดชะศักดิ์. (2543). การพัฒนาโปรแกรมสิ่งแวดล้อมศึกษาสำหรับเด็กวัยอนุบาลโดยใช้แนวการสอนแบบผูกเป็นเรื่องราว. (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย).
- สุทธิพงศ์ บุญผดุง. (2541). การสร้างแบบทดสอบวัดลักษณะความรับผิดชอบสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้การแสดงผลหลักฐานความเที่ยงตรงและความเชื่อมั่น. (ปริญญาานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร).
- สุมาลี สาชิน. (2553). การพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างวินัยในตนเองตามความรับผิดชอบของนักเรียนโรงเรียนบ้านสวัสดิ์ อำเภอน้ำโสม จังหวัดอุดรธานี. (วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม).
- สุรางค์ ไคว้ตระกูล. (2552). จิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อมรรวรรณ แก้วผ่อง. (2542). การเปรียบเทียบผลของกิจกรรมกลุ่มและการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มที่มีต่อการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านความรับผิดชอบต่อตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดน้อยในกรุงเทพมหานคร. (ปริญญาานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ).
- อังคณา ธิรศิลาเวทย์. (2548). จิตลักษณะและปัจจัยทางสังคมที่สัมพันธ์กับความรับผิดชอบต่อการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1. (วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม).
- อฉนันทน์ ทินกระโทก. (2547). ผลของการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มตามแนวทฤษฎีเผชิญความจริงด้วยวิธี WDEP ต่อความรับผิดชอบด้านการศึกษาเล่าเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยขอนแก่น).

อุ้นตา นพคุณ. (2546). *กรอบแนวความคิดการพัฒนาโปรแกรมอย่างมีส่วนร่วมทางการศึกษานอก
ระบบโรงเรียน*. กรุงเทพฯ: ชวนพิมพ์.

Abe, D. J. (2005). Effects of Non - traditional Instruction on the Classroom Discipline
of African American Students. *Dissertation Abstracts International*, 65(07), 2471-A

Balderson, D. W. (2006). The Effect of a Personal Responsibility Model on Individual
Student and Class-wide Social Behavior. *Dissertation Abstracts International*,
67(7), 137.

Bar, M.J. and Keating, L. A. (1990). *Developing Effective Student Services Program*. San
Francisco: Jossey-Bass.

Chinnery, A. H. (2004). Response and Responsibility : on Levinas and Moral Education.
Dissertation Abstracts International, 64(08), 2821-A.

Flippo, E. B. (1966). *Management : A Behavioral Approach*. New York: Allyn and
Bacon.

Funk, & W. (1961). *New Standard Dictionary of The English Language*. New York:
McGraw-Hill Book Co.

Good, C. V. (1973). *Dictionary of Education*. New York: John Wiley and Sons.

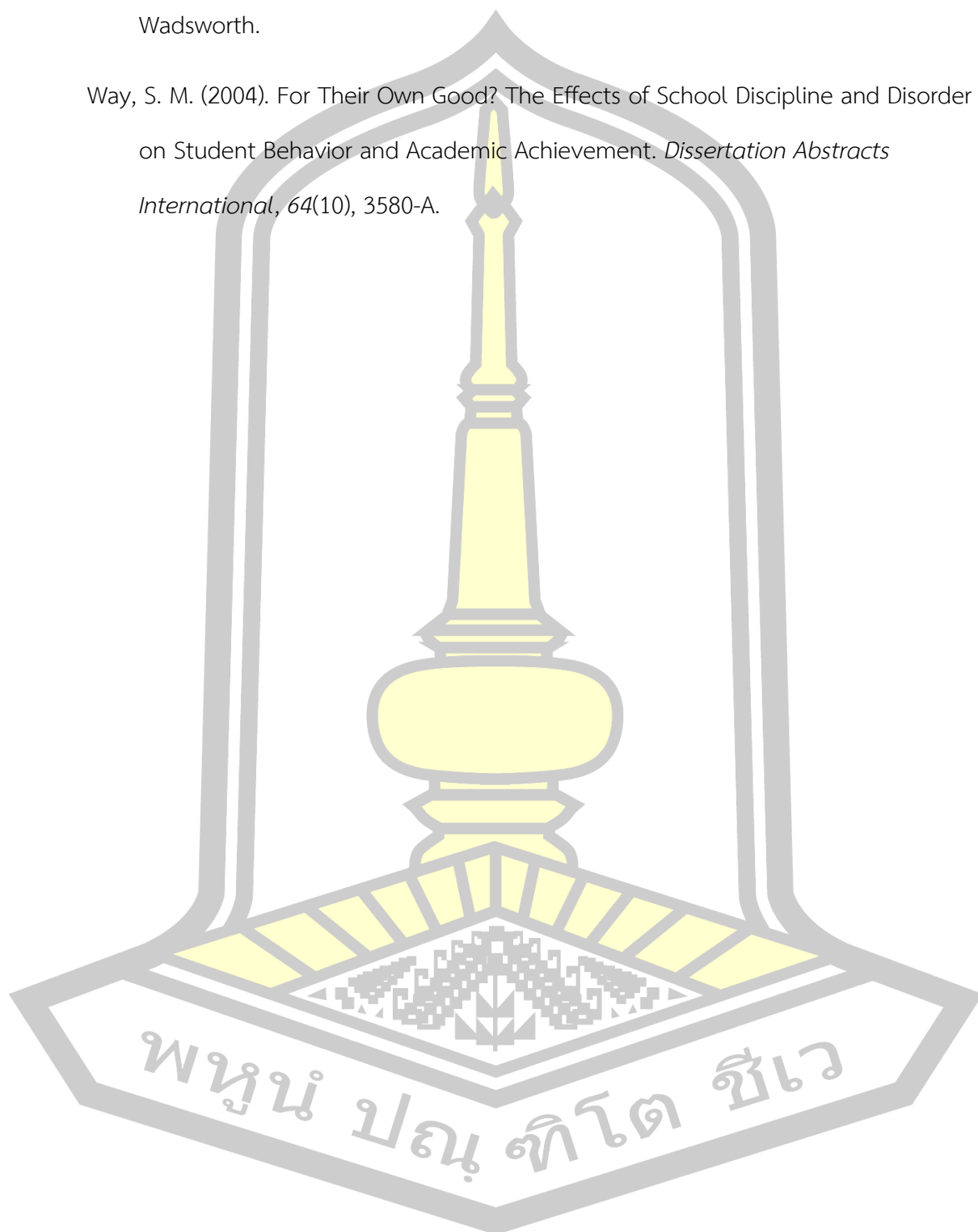
Gordon, M. C. (2004). The Role of Parenting Styles in the Development of Social
Responsibility. *Dissertation Abstracts International*, 65(03), 1578-B.

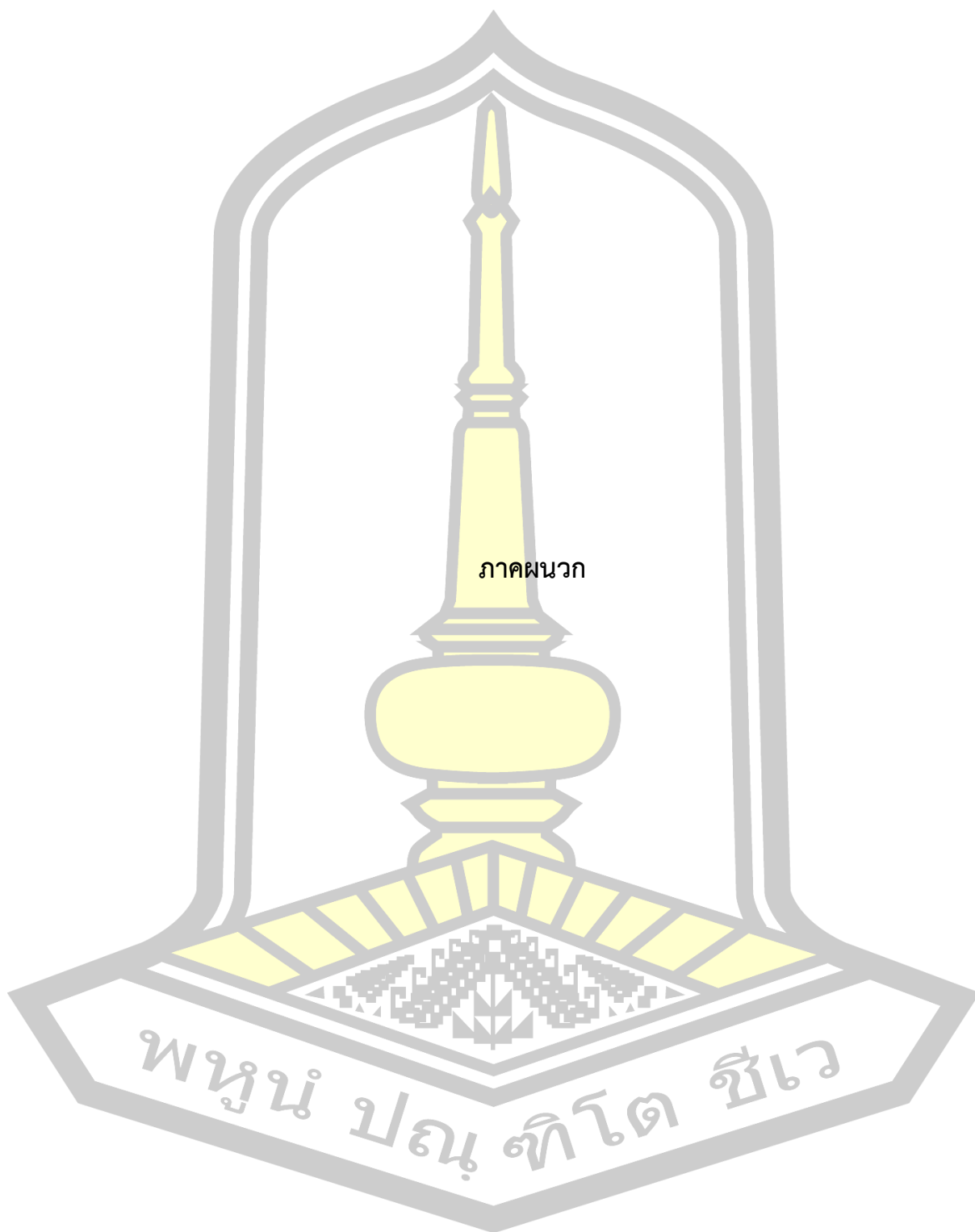
Grandmont, R. (2002). The Implementation Utilization of Democratic Discipline as an
Approach to Classroom Management : A Case Study. *Dissertation Abstracts
International*, 63(1), 278-A.

Griffin, R. W. (1996). *Management* (5th ed.). Houghton: Mifflin.

Plunkett, W. R. and R. F. A. (1994). *Introduction to Management*. New York: Wadsworth.

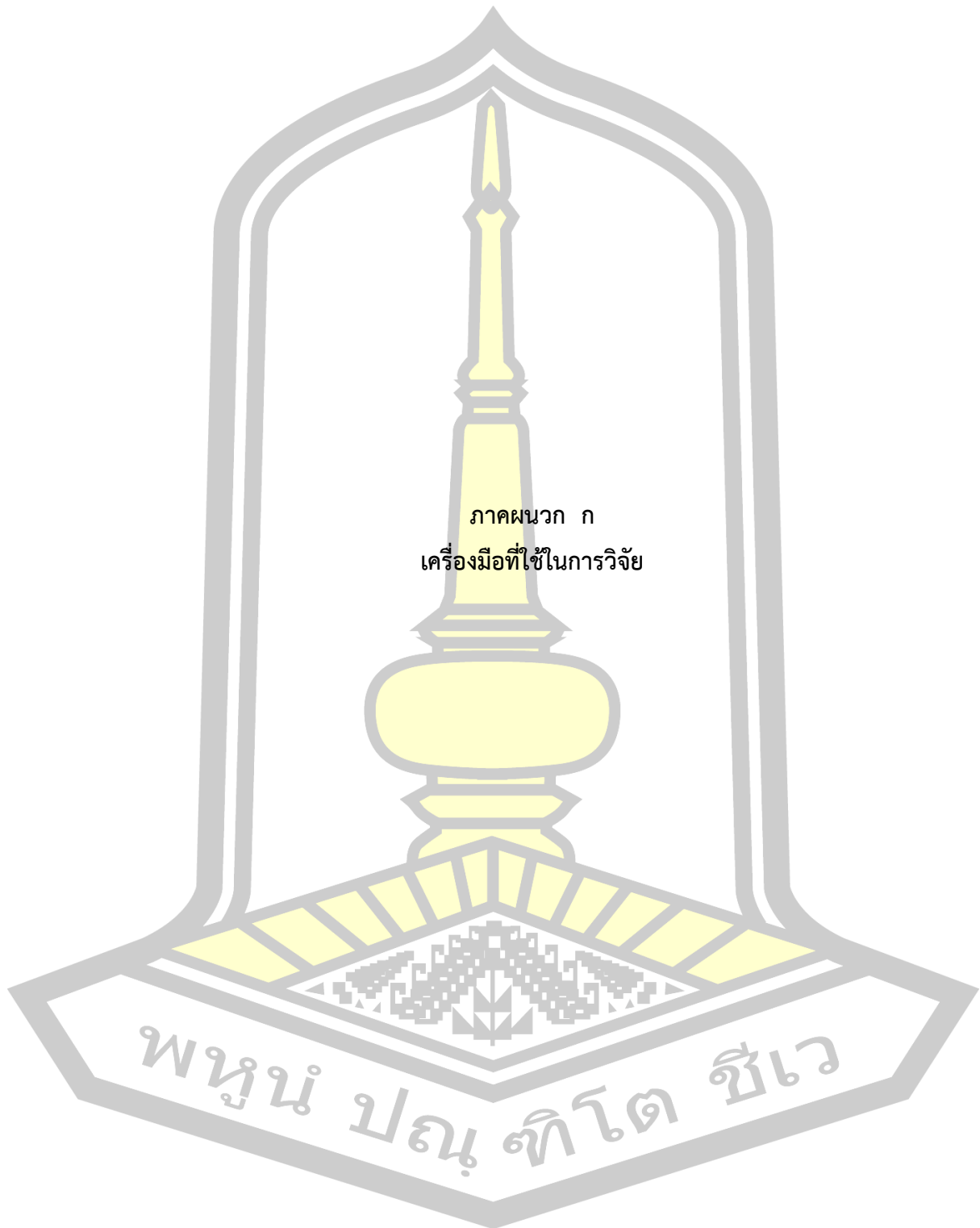
Way, S. M. (2004). For Their Own Good? The Effects of School Discipline and Disorder on Student Behavior and Academic Achievement. *Dissertation Abstracts International*, 64(10), 3580-A.

ภาคผนวก

พหุมนุ ปณฺ ทิโต ชีเว

แบบประเมินองค์ประกอบและตัวชี้วัดความรับผิดชอบของนักเรียน

สำหรับการวิจัย

เรื่อง การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างความรับผิดชอบของนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาส

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3

- คำชี้แจง :**
1. องค์ประกอบและตัวชี้วัดความรับผิดชอบของนักเรียนที่ปรากฏในเครื่องมือฉบับนี้ได้จากการสังเคราะห์ หลักการ แนวคิดและทฤษฎี ที่ว่าด้วยความรับผิดชอบของนักเรียน
 2. ขอความกรุณาให้ท่านพิจารณาความเหมาะสมขององค์ประกอบเหล่านั้น ว่ามีความสอดคล้องกับนิยามของความรับผิดชอบของนักเรียนในระดับใด ซึ่งประกอบด้วย 5 ระดับ ต่อไปนี้คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด แล้วทำเครื่องหมาย / ลงในช่องที่ตรงกับการตัดสินใจของท่าน
 3. ขอความกรุณาให้ท่านพิจารณาความเหมาะสมของตัวชี้วัดในแต่ละองค์ประกอบ ว่าสอดคล้องกับนิยามองค์ประกอบด้านนั้น ๆ ในระดับใด ซึ่งประกอบด้วย 5 ระดับ ต่อไปนี้คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด แล้วทำเครื่องหมาย / ลงในช่องที่ตรงกับการตัดสินใจของท่าน
 4. กรณีที่ท่านเห็นว่าควรมีองค์ประกอบ หรือตัวชี้วัดในองค์ประกอบด้านใดเพิ่มเติมหรือตัดทอนออกไป กรุณาระบุในช่องขวามือสุดท้ายรายการนั้น ๆ หรือหากท่านมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมอื่น ๆ กรุณาระบุท้ายแบบประเมิน

พูนุ ปณุ ทิโต ชีเว

ตัวชี้วัดความรับผิดชอบของนักเรียน	ระดับความเหมาะสม					ข้อเสนอแนะ
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	
ด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง ประกอบตัวชี้วัด						
1. นักเรียนตั้งใจ ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน						
2. นักเรียนเข้าห้องเรียน และส่งงานที่ได้รับมอบหมายตรงตามเวลา						
3. นักเรียนมีความซื่อสัตย์ ประพฤติตนเป็นคนดี มีระเบียบวินัย						
4. นักเรียนรู้จักดูแลสุขภาพอนามัยของตนเอง						
5. นักเรียนรู้จักบทบาทหน้าที่ของตนเอง						
6. นักเรียนยอมรับผลการกระทำของตน ทั้งที่เป็นผลดีและผลเสีย						
7. นักเรียนรู้จักใช้จ่ายอย่างประหยัดและอดออม						
8. นักเรียนมีความอดทน อดกลั้น						
ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม ประกอบตัวชี้วัด						
1. นักเรียนเคารพเชื่อฟังคำสั่งสอนของบิดามารดาและผู้ปกครอง						
2. นักเรียนช่วยเหลืองานบ้านตามความสามารถ และโอกาส						
3. นักเรียนเชื่อฟังคำสั่งสอน และคำแนะนำของครู						
4. นักเรียนช่วยเหลือและบริการครูตามโอกาสอันควร						
5. นักเรียนรู้จักหน้าที่ และปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จลุล่วง						

ตัวชี้วัดความรับผิดชอบของนักเรียน	ระดับความเหมาะสม					ข้อเสนอแนะ
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	
6. นักเรียนมีความรักใคร่ และจริงใจต่อเพื่อน						
7. นักเรียนสามัคคี ไม่ทะเลาะวิวาทกัน						
8. นักเรียนรู้จักวางตัวให้เกียรติซึ่งกันและกันยอมรับฟังความคิดเห็นของคนอื่น						
9. นักเรียนมีความเสียสละ ไม่เอารัดเอาเปรียบเพื่อน						
10. นักเรียนช่วยเหลือและให้คำแนะนำแก่เพื่อนเวลาที่เพื่อนเดือดร้อน						
11. นักเรียนแต่งกายถูกต้องตามระเบียบของโรงเรียน						
12. นักเรียนให้ความร่วมมือและมีส่วนร่วมร่วมกับกิจกรรมของโรงเรียน						
13. นักเรียนปฏิบัติตามให้อยู่ในระเบียบข้อบังคับของโรงเรียน						
14. นักเรียนไม่ทำลายทรัพย์สินของโรงเรียน และช่วยรักษาสมบัติของโรงเรียน						
15. นักเรียนไม่ปฏิบัติตนให้เสื่อมเสียชื่อเสียงของโรงเรียน						
16. นักเรียนสร้างชื่อเสียงเกียรติยศให้แก่โรงเรียน						

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

แบบสอบถามสำหรับงานวิจัย

เรื่อง การพัฒนาโปรแกรมการเสริมสร้างความรับผิดชอบของนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาส
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการ
การพัฒนาโปรแกรมการเสริมสร้างความรับผิดชอบของนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
การศึกษามหาบัณฑิต สาขาการบริหารและพัฒนาการศึกษา โดยมี รศ.ดร.เผชญิ กิจระการ เป็น
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

2. แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ
(Checklist)

ตอนที่ 2 คำถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการเสริมสร้างความ
รับผิดชอบของนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
กาฬสินธุ์ เขต 3 เป็นแบบมาตรฐานส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ

ผู้วิจัยจึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านในการตอบแบบสอบถามนี้ ตามความคิดเห็นของ
ท่านและการตอบแบบสอบถามนี้จะไม่ส่งผลกระทบต่อตัวท่าน แต่จะเป็นประโยชน์ต่อการ
นำไปใช้ออกแบบโปรแกรมการเสริมสร้างความรับผิดชอบของนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาส สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงในความอนุเคราะห์ของท่านมา ณ โอกาสนี้

พูน ปรณ กิติโต ชีเว

นายอาทิตย์ อรัญรุท

นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ตอนที่ 1 : ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย / ลงในช่อง () ที่ตรงกับความเป็นจริงเกี่ยวกับตัวท่าน

1. เพศ
 - () ชาย () หญิง
2. ขนาดโรงเรียนที่ท่านปฏิบัติงาน
 - () ขนาดเล็ก
 - () ขนาดกลาง
 - () ขนาดใหญ่
3. ระดับชั้นที่สอน
 - () อนุบาล () ประถมศึกษาปีที่ 1-3 () ประถมศึกษาปีที่ 4-6 () มัธยมศึกษาปีที่ 1-3
4. ประสบการณ์ในการสอน
 - () ต่ำกว่า 1 ปี () 1-5 ปี () 6-10 ปี () 11-15 ปี () 16-20 ปี () 20 ปีขึ้นไป

ตอนที่ 2 : ข้อคำถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ ความรับผิดชอบของนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 3

คำชี้แจง ขอให้ท่านอ่านและพิจารณาประเด็นปัญหาในแต่ละข้อว่าท่านทราบ สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบของนักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาสว่าอยู่ในระดับใด แล้วโปรดทำเครื่องหมาย / ลงในช่องตัวเลขที่ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด เพียงข้อละ 1 ระดับ โดยพิจารณาจากเกณฑ์ ต่อไปนี้

- ระดับ 5 หมายถึง สภาพปัจจุบัน / สภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับ มากที่สุด
- ระดับ 4 หมายถึง สภาพปัจจุบัน / สภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับ มาก
- ระดับ 3 หมายถึง สภาพปัจจุบัน / สภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับ ปานกลาง
- ระดับ 2 หมายถึง สภาพปัจจุบัน / สภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับ น้อย
- ระดับ 1 หมายถึง สภาพปัจจุบัน / สภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับ น้อยที่สุด

ข้อ	ความรับผิดชอบของนักเรียน	สภาพปัจจุบัน					สภาพที่พึงประสงค์					
		5	4	3	2	1	5	4	3	2	1	
	2. ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม (ต่อ)											
17	นักเรียนมีความเสียสละ ไม่เอาัดเอาเปรียบเพื่อน											
18	นักเรียนช่วยเหลือและให้คำแนะนำแก่เพื่อนเวลาที่เพื่อนเดือดร้อน											
19	นักเรียนแต่งกายถูกต้องตามระเบียบของโรงเรียน											
20	นักเรียนให้ความร่วมมือและมีส่วนร่วมกับกิจกรรมของโรงเรียน											
21	นักเรียนปฏิบัติตนให้อยู่ในระเบียบข้อบังคับของโรงเรียน											
22	นักเรียนไม่ทำลายทรัพย์สินของโรงเรียนและช่วยรักษาสมบัติของโรงเรียน											
23	นักเรียนไม่ปฏิบัติตนให้เสื่อมเสียชื่อเสียงของโรงเรียน											
24	นักเรียนสร้างชื่อเสียงเกียรติยศให้แก่โรงเรียน											

แบบสัมภาษณ์

เรื่อง การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างความรับผิดชอบของนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาส
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3

คำชี้แจง แบบสัมภาษณ์ฉบับนี้สร้างขึ้นเพื่อให้ผู้วิจัยใช้สัมภาษณ์ ท่านผู้บริหารและครูผู้สอน
เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างความรับผิดชอบของนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาส
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3

ตอนที่ 1 ข้อมูลเบื้องต้น

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์.....ตำแหน่ง.....

โรงเรียน.....สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3

สัมภาษณ์ เมื่อวันที่.....ที่.....เดือน..... พ.ศ. 2562 เวลา.....

ตอนที่ 2 รายการสัมภาษณ์

1. สถานศึกษามีหลักการ แนวคิดในการเสริมสร้างความรับผิดชอบของนักเรียนอย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

.....

2. สถานศึกษามีวิธีการเสริมสร้างความรับผิดชอบของนักเรียนในด้านความรับผิดชอบต่อตนเองอย่างไร

.....

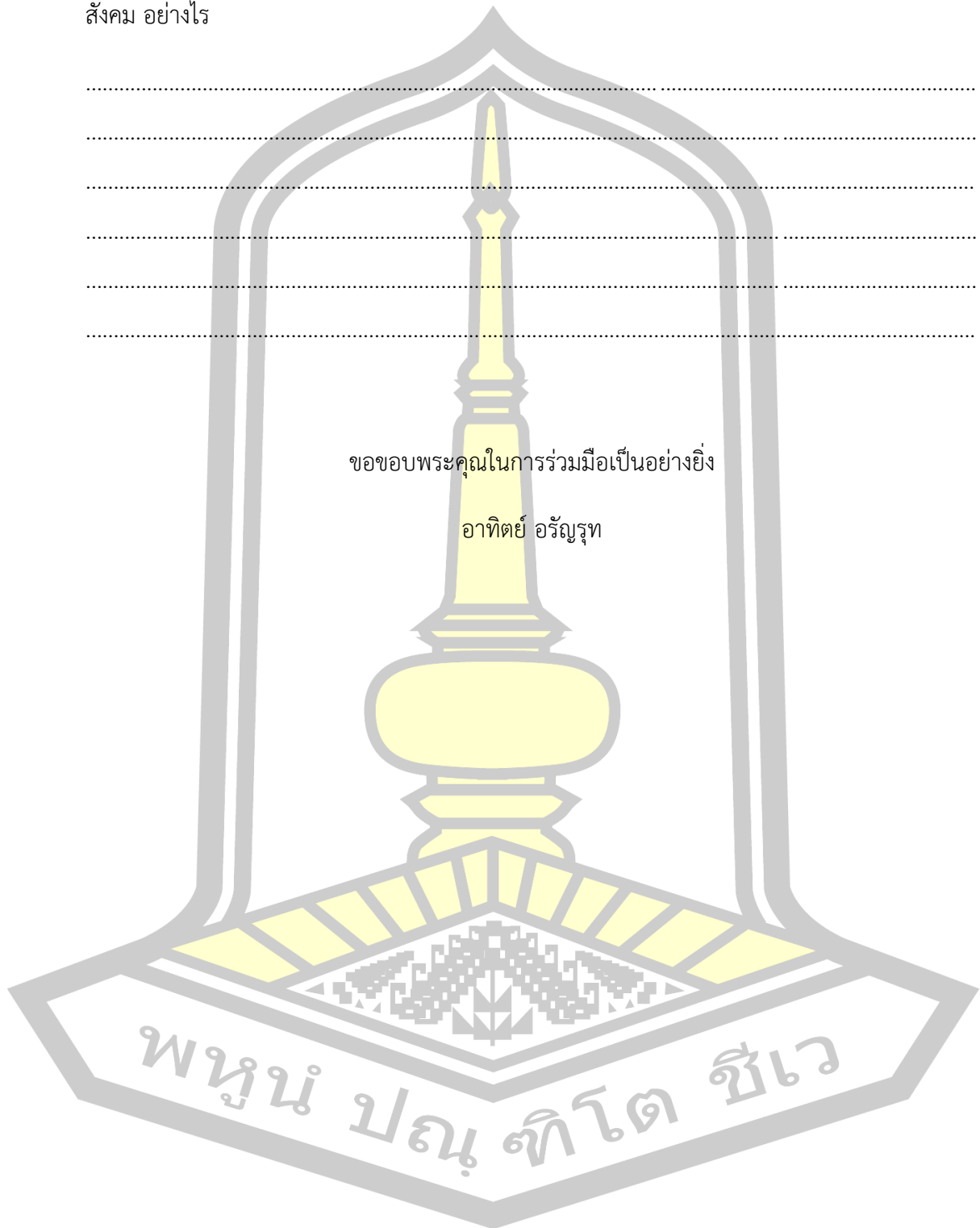
.....

.....

.....

.....

3. สถานศึกษามีวิธีการเสริมสร้างความรับผิดชอบของนักเรียนในด้านความรับผิดชอบต่อสังคม อย่างไร

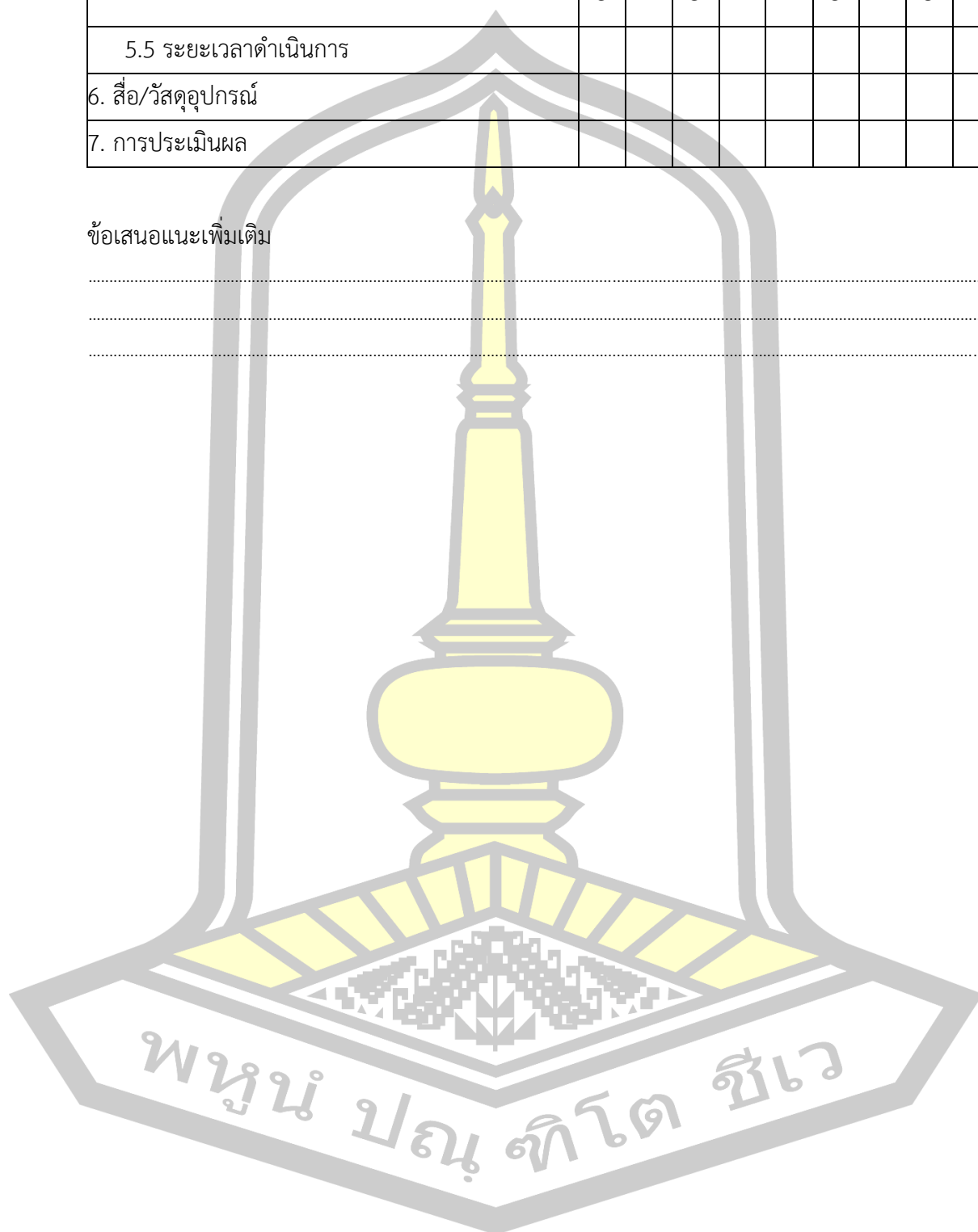
รายการประเมิน	ความเหมาะสม					ความเป็นไปได้				
	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
5.5 ระยะเวลาดำเนินการ										
6. สื่อ/วัสดุอุปกรณ์										
7. การประเมินผล										

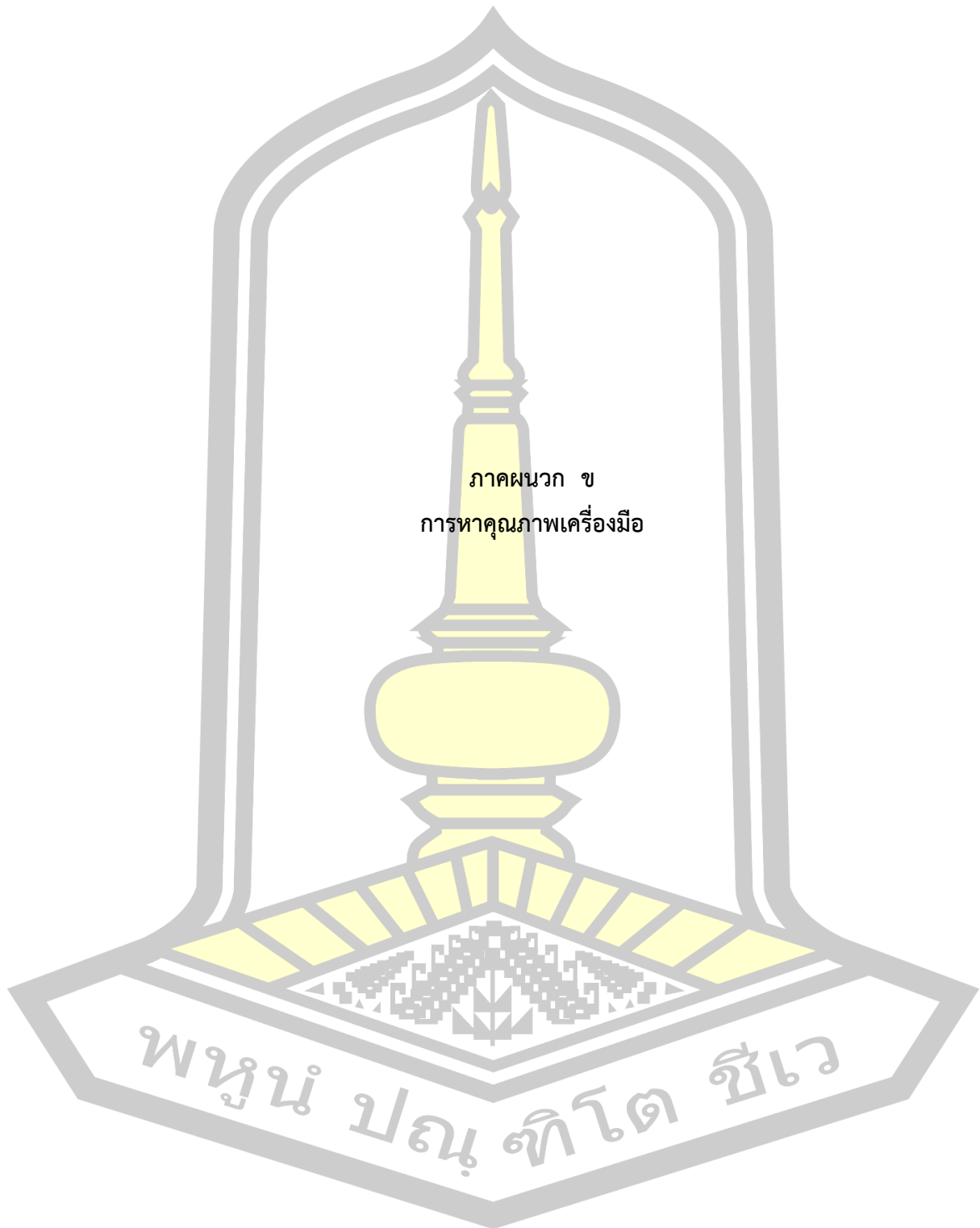
ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

ภาคผนวก ข
การหาคุณภาพเครื่องมือ

พหุ ประจันต์ ชัยเว

**แบบประเมินความสอดคล้ององค์ประกอบและตัวชี้วัดความรับผิดชอบของนักเรียน
สำหรับการวิจัย**

เรื่อง การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างความรับผิดชอบของนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาส

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3

- คำชี้แจง :**
1. องค์ประกอบและตัวชี้วัดความรับผิดชอบของนักเรียนที่ปรากฏในเครื่องมือฉบับนี้ได้จากการสังเคราะห์ หลักการ แนวคิดและทฤษฎี ที่ว่าด้วยความรับผิดชอบของนักเรียน
 2. ขอความกรุณาให้ท่านพิจารณาความเหมาะสมของตัวชี้วัดในแต่ละองค์ประกอบ ว่าสอดคล้องกับ นิยามองค์ประกอบด้านนั้น ๆ ในระดับใด ซึ่งประกอบด้วย 3 ระดับต่อไปนี้คือ สอดคล้อง ไม่แน่ใจ ไม่สอดคล้อง แล้วทำเครื่องหมาย / ลงในช่องที่ตรงกับการตัดสินใจของท่าน
 3. กรณีที่ท่านเห็นว่าควรมีองค์ประกอบ หรือตัวชี้วัดในองค์ประกอบด้านใดเพิ่มเติมหรือตัดทอนออกไป กรุณาระบุในช่องขวามือสุดท้ายรายการนั้น ๆ หรือหากท่านมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมอื่น ๆ กรุณาระบุท้ายแบบประเมิน

ตัวชี้วัดความรับผิดชอบของนักเรียน	ความคิดเห็น			ข้อเสนอแนะ
	สอดคล้อง	ไม่แน่ใจ	ไม่สอดคล้อง	
	1	0	-1	
ด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง				
1. นักเรียนตั้งใจ ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน				
2. นักเรียนเข้าห้องเรียน และส่งงานที่ได้รับมอบหมายตรงตามเวลา				
3. นักเรียนมีความซื่อสัตย์ ประพฤติตนเป็นคนดี มีระเบียบวินัย				
4. นักเรียนรู้จักดูแลสุขภาพอนามัยของตนเอง				
5. นักเรียนรู้จักบทบาทหน้าที่ของตนเอง				
6. นักเรียนยอมรับผลการกระทำของตน ทั้งที่เป็นผลดีและผลเสีย				
7. นักเรียนรู้จักใช้จ่ายอย่างประหยัดและอดออม				
8. นักเรียนมีความอดทน อดกลั้น				

ตัวชี้วัดความรับผิดชอบของนักเรียน	ความคิดเห็น			ข้อเสนอแนะ
	สอดคล้อง 1	ไม่แน่ใจ 0	ไม่สอดคล้อง -1	
ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม				
1. นักเรียนเคารพเชื่อฟังคำสั่งสอนของบิดา มารดา และผู้ปกครอง				
2. นักเรียนช่วยเหลืองานบ้านตาม ความสามารถและโอกาส				
3. นักเรียนเชื่อฟังคำสั่งสอน และคำแนะนำ ของครู				
4. นักเรียนช่วยเหลือและบริการครูตาม โอกาสอันควร				
5. นักเรียนรู้จักหน้าที่ และปฏิบัติงานที่ได้รับ มอบหมายให้สำเร็จลุล่วง				
6. นักเรียนมีความรักใคร่ และจริงใจต่อเพื่อน				
7. นักเรียนสามัคคี ไม่ทะเลาะวิวาทกัน				
8. นักเรียนรู้จักวางตัวให้เกียรติซึ่งกันและกัน ยอมรับฟังความคิดเห็นของคนอื่น				
9. นักเรียนมีความเสียสละ ไม่เอารอดเอา เปรียบเพื่อน				
10. นักเรียนช่วยเหลือและให้คำแนะนำแก่ เพื่อนเวลาที่เพื่อนเดือดร้อน				
11. นักเรียนแต่งกายถูกต้องตามระเบียบ ของโรงเรียน				
12. นักเรียนให้ความร่วมมือและมีส่วนร่วมกับ กิจกรรมของโรงเรียน				
13. นักเรียนปฏิบัติตนให้อยู่ในระเบียบ ข้อบังคับของโรงเรียน				
14. นักเรียนไม่ทำลายทรัพย์สินของโรงเรียน และช่วยรักษาสมบัติของโรงเรียน				

15. นักเรียนไม่ปฏิบัติตนให้เสื่อมเสียชื่อเสียง ของโรงเรียน				
16. นักเรียนสร้างชื่อเสียงเกียรติยศให้แก่ โรงเรียน				

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

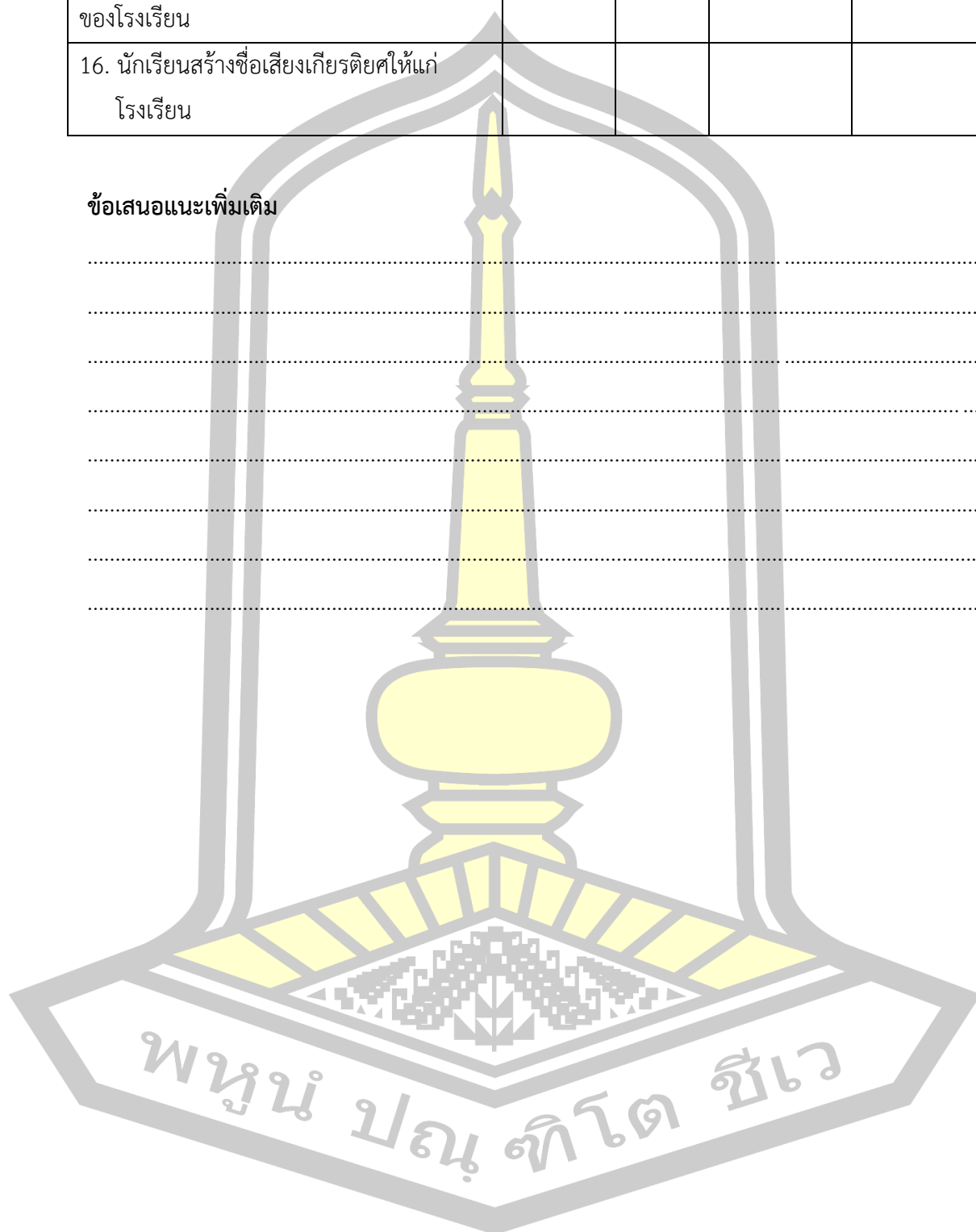
.....

.....

.....

.....

.....

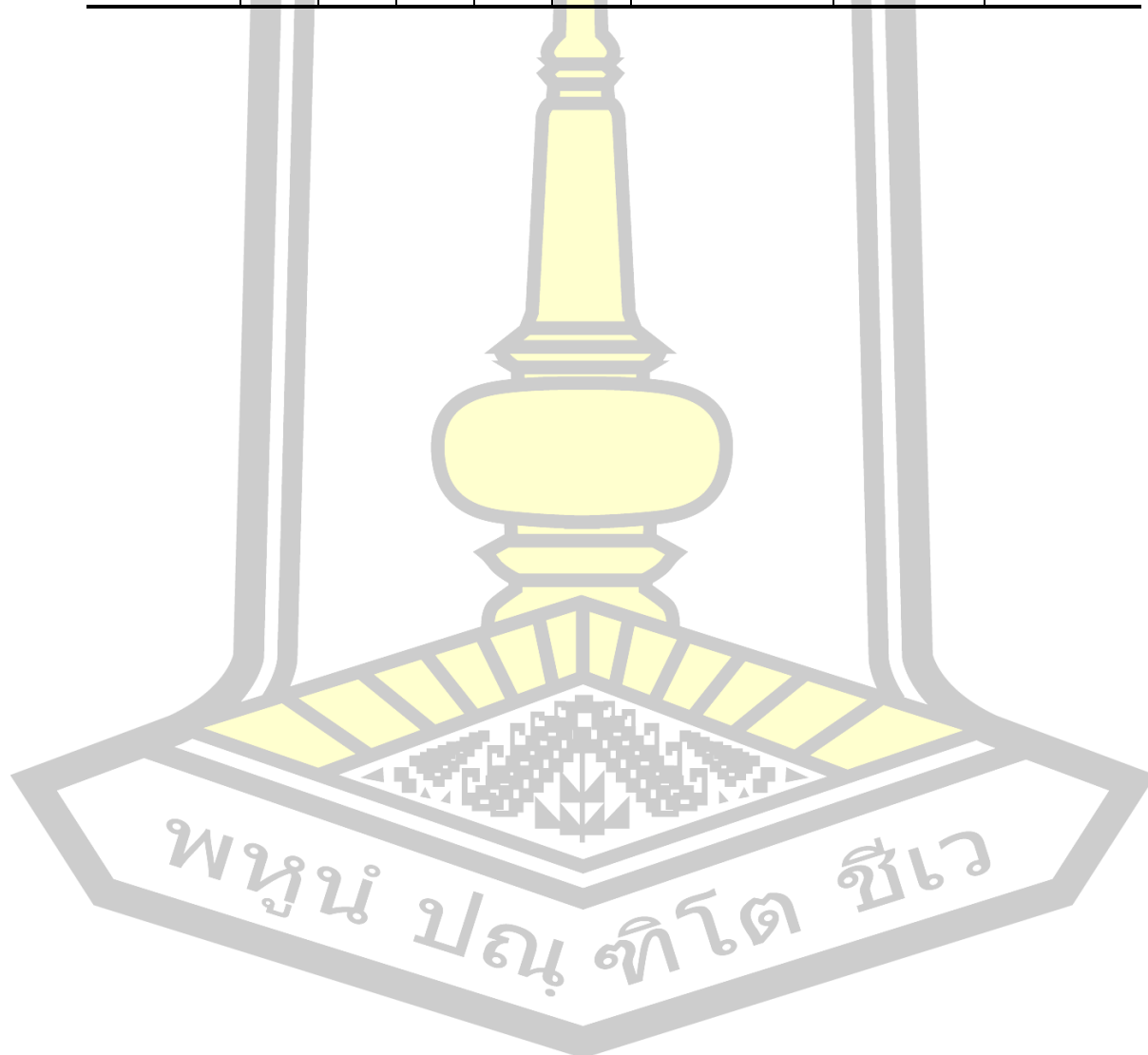
ค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถาม / ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ และค่าความเชื่อมั่น

ตาราง 21 ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ความรับผิดชอบของนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 3

ข้อที่	ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ					รวม	IOC	ผล
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5			
1	+1	+1	+1	+1	+1	5.00	1.00	ใช้ได้
2	+1	+1	+1	+1	+1	5.00	1.00	ใช้ได้
3	+1	+1	+1	+1	+1	5.00	1.00	ใช้ได้
4	+1	+1	+1	+1	+1	5.00	1.00	ใช้ได้
5	+1	+1	+1	+1	+1	5.00	1.00	ใช้ได้
6	+1	+1	+1	+1	+1	5.00	1.00	ใช้ได้
7	+1	+1	+1	+1	+1	5.00	1.00	ใช้ได้
8	+1	+1	+1	+1	+1	5.00	1.00	ใช้ได้
9	+1	+1	+1	+1	+1	5.00	1.00	ใช้ได้
10	+1	+1	+1	+1	+1	5.00	1.00	ใช้ได้
11	+1	+1	+1	+1	+1	5.00	1.00	ใช้ได้
12	+1	+1	+1	+1	+1	5.00	1.00	ใช้ได้
13	+1	+1	+1	+1	+1	5.00	1.00	ใช้ได้
14	+1	+1	+1	+1	+1	5.00	1.00	ใช้ได้
15	+1	+1	+1	+1	+1	5.00	1.00	ใช้ได้
16	+1	+1	+1	+1	+1	5.00	1.00	ใช้ได้
17	+1	+1	+1	+1	+1	5.00	1.00	ใช้ได้
18	+1	+1	+1	+1	+1	5.00	1.00	ใช้ได้
19	+1	+1	+1	+1	+1	5.00	1.00	ใช้ได้
20	+1	+1	+1	+1	+1	5.00	1.00	ใช้ได้

ตาราง 21 (ต่อ)

ข้อที่	ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ					รวม	IOC	ผล
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5			
21	+1	+1	+1	+1	+1	5.00	1.00	ใช้ได้
22	+1	+1	+1	+1	+1	5.00	1.00	ใช้ได้
23	+1	+1	+1	+1	+1	5.00	1.00	ใช้ได้
24	+1	+1	+1	+1	0	4.00	0.80	ใช้ได้

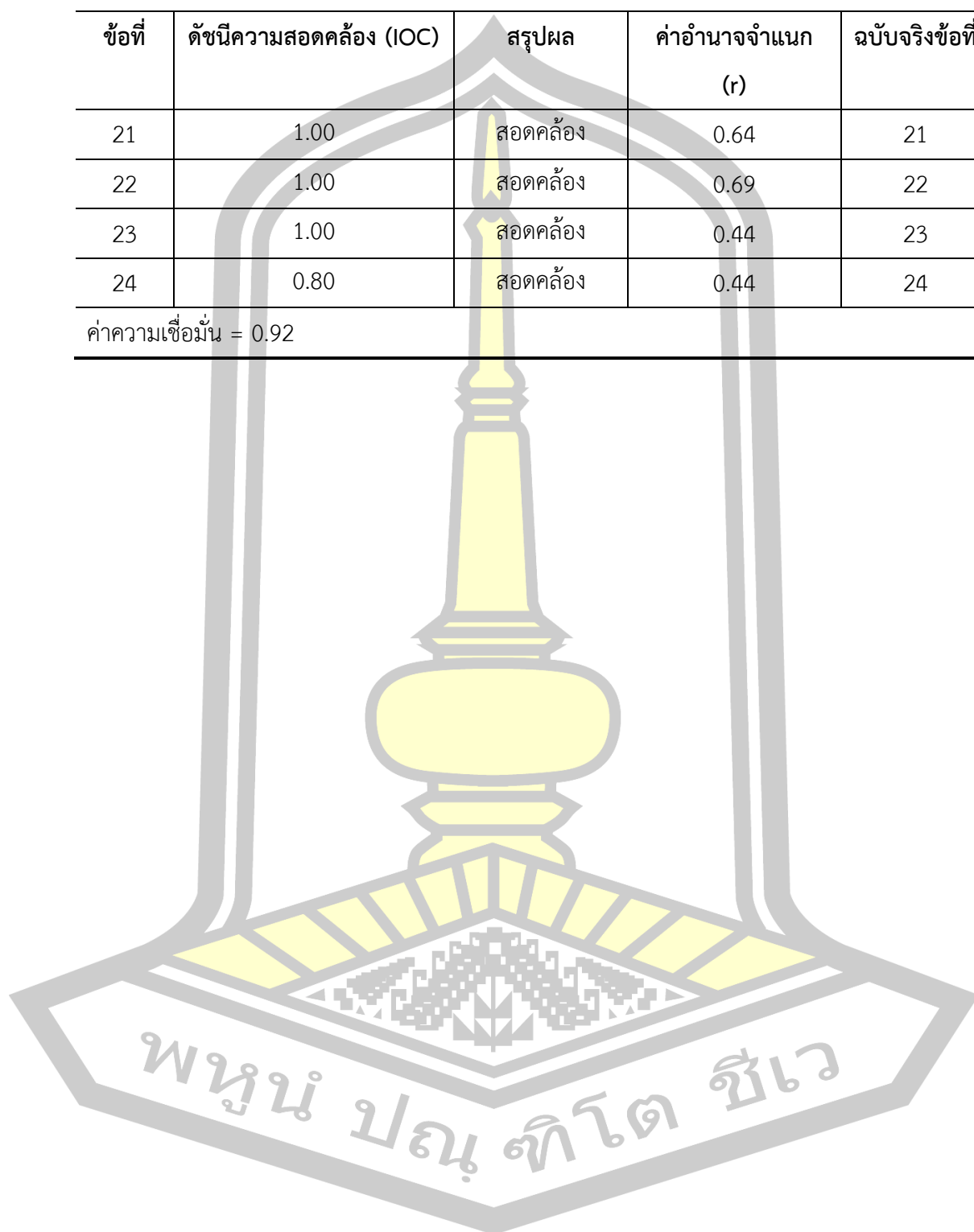
ตาราง 22 ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ และค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับสภาพที่พึงประสงค์
ด้านความรับผิดชอบของนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3

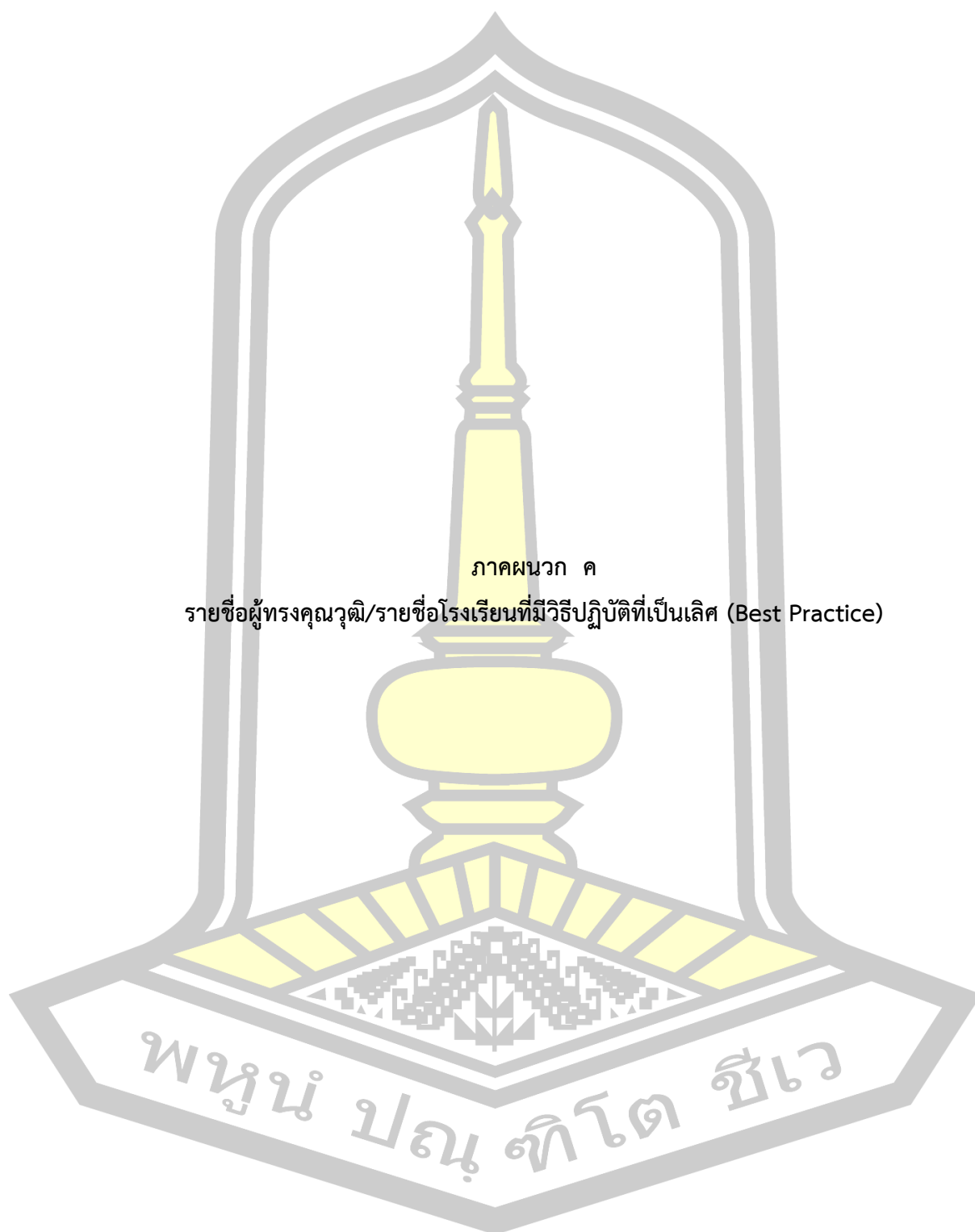
ข้อที่	ดัชนีความสอดคล้อง (IOC)	สรุปผล	ค่าอำนาจจำแนก (r)	ฉบับจริงข้อที่
1	1.00	สอดคล้อง	0.73	1
2	1.00	สอดคล้อง	0.61	2
3	1.00	สอดคล้อง	0.73	3
4	1.00	สอดคล้อง	0.68	4
5	1.00	สอดคล้อง	0.57	5
6	1.00	สอดคล้อง	0.57	6
7	1.00	สอดคล้อง	0.51	7
8	1.00	สอดคล้อง	0.51	8
9	1.00	สอดคล้อง	0.56	9
10	1.00	สอดคล้อง	0.73	10
11	1.00	สอดคล้อง	0.36	11
12	1.00	สอดคล้อง	0.36	12
13	1.00	สอดคล้อง	0.51	13
14	1.00	สอดคล้อง	0.65	14
15	1.00	สอดคล้อง	0.65	15
16	1.00	สอดคล้อง	0.69	16
17	1.00	สอดคล้อง	0.45	17
18	1.00	สอดคล้อง	0.51	18
19	1.00	สอดคล้อง	0.51	19
20	1.00	สอดคล้อง	0.65	20

ตาราง 22 (ต่อ)

ข้อที่	ดัชนีความสอดคล้อง (IOC)	สรุปผล	ค่าอำนาจจำแนก (r)	ฉบับจริงข้อที่
21	1.00	สอดคล้อง	0.64	21
22	1.00	สอดคล้อง	0.69	22
23	1.00	สอดคล้อง	0.44	23
24	0.80	สอดคล้อง	0.44	24

ค่าความเชื่อมั่น = 0.92

ภาคผนวก ค

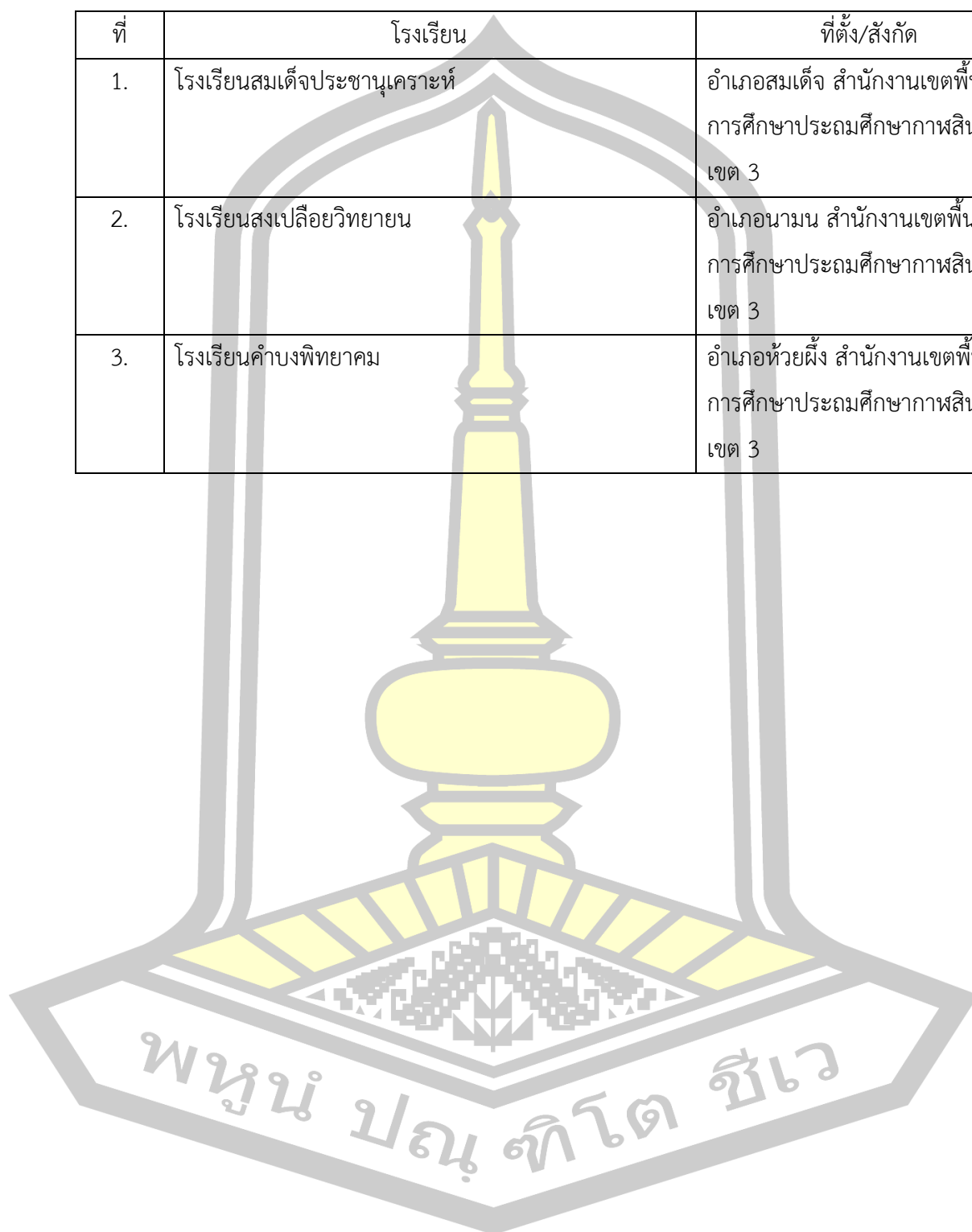
รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ/รายชื่อโรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice)

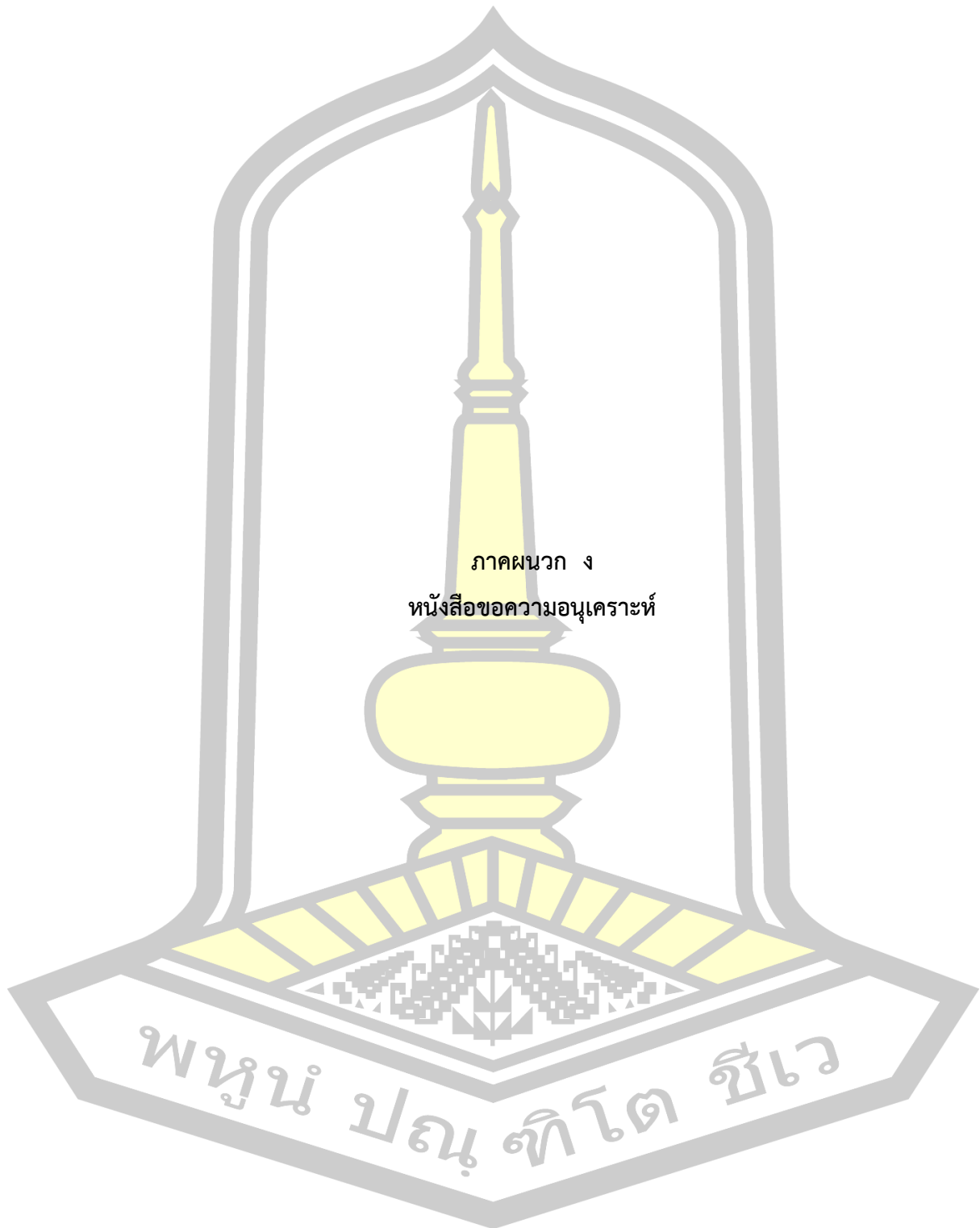
รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ

1. ดร.จุมพล วงศ์ขจร วุฒิทางการศึกษา : ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (ปร.ด.) การบริหาร
การศึกษา สถาบันการศึกษา : มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด ตำแหน่ง : ศึกษานิเทศชำนาญการพิเศษ
สถานที่ทำงาน : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3
2. ดร.ดำรง มูลป้อม วุฒิทางการศึกษา : ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต (ค.ด.) ภาวะผู้นำทางการ
บริหารการศึกษา สถาบันการศึกษา : มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ตำแหน่ง : อาจารย์พิเศษ
หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่น สถานที่ทำงาน : มหาวิทยาลัย
ราชภัฏมหาสารคาม
3. ดร.วิภา สายรัตน์ วุฒิทางการศึกษา : การศึกษาดุษฎีบัณฑิต (กศ.ด.) การบริหาร
การศึกษา สถาบันการศึกษา : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ตำแหน่ง : ผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษ
สถานที่ทำงาน : โรงเรียนบ้านนาคู อำเภอนาคู จังหวัดกาฬสินธุ์
4. ดร.เจษฎา คะโยธา วุฒิทางการศึกษา : ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (ปร.ด.) หลักสูตรและการ
สอน สถาบันการศึกษา : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ตำแหน่ง : ศึกษานิเทศชำนาญการพิเศษ สถานที่
ทำงาน : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3
5. นายเทวิล ศรีสองเมือง วุฒิทางการศึกษา : ครุศาสตรมหาบัณฑิต (ค.ม.) การวิจัย
การศึกษา สถาบันการศึกษา : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ตำแหน่ง : ผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษ
สถานที่ทำงาน : โรงเรียนเซนต์บอสโกบววิทยา อำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์
6. นายสมพงษ์ ม่วงกล้า วุฒิทางการศึกษา : ครุศาสตรมหาบัณฑิต (ค.ม.) การบริหาร
การศึกษา สถาบันการศึกษา : มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ตำแหน่ง : ผู้อำนวยการชำนาญการ
พิเศษ สถานที่ทำงาน : โรงเรียนบ้านหนองหญ้าปล้อง อำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์
7. นายอิสรพล ปิ่นขจร วุฒิทางการศึกษา : ครุศาสตรมหาบัณฑิต (ค.ม.) การบริหาร
การศึกษา สถาบันการศึกษา : มหาวิทยาลัยราชภัฏกาฬสินธุ์ ตำแหน่ง : ผู้อำนวยการชำนาญการ
พิเศษ สถานที่ทำงาน : โรงเรียนบัวสามัคคีพิทยาสรรพ์ อำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์
8. นางนันทมน ญาณกาย วุฒิทางการศึกษา : การศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.) การบริหาร
การศึกษา สถาบันการศึกษา : มหาวิทยาลัยปทุมธานี ตำแหน่ง : ครูชำนาญการพิเศษ สถานที่ทำงาน
: โรงเรียนสงเปลือยวิทยายน อำเภอนามน จังหวัดกาฬสินธุ์

รายชื่อโรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice)

ที่	โรงเรียน	ที่ตั้ง/สังกัด
1.	โรงเรียนสมเด็จพระประชานุเคราห์	อำเภอสมเด็จ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3
2.	โรงเรียนสเปลิอวิทยายน	อำเภอนามน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3
3.	โรงเรียนคำบงพิทยาคม	อำเภอห้วยผึ้ง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3

ที่ อว 0605.5(2) / 1678

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม 44000

26 สิงหาคม 2562

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ให้ผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจสอบองค์ประกอบและตัวชี้วัดความรับผิดชอบ
ของนักเรียน

เรียน ดร. อภิรักษ์ อภิรักษ์

ด้วย นายอาทิตย์ อธิษฐา นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างความรับผิดชอบของนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาฬสินธุ์ เขต 3" ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร (กศ.ม.) การบริหารและพัฒนาการศึกษา โดยมี รศ.ดร.เมธิญ์ กิจระการ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก ในครั้งนี้

เพื่อให้การจัดทำวิทยานิพนธ์เป็นไปด้วยความเรียบร้อย และบรรลุตามวัตถุประสงค์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรอบรู้ ความสามารถ และมีประสบการณ์ ในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจสอบ องค์ประกอบและตัวชี้วัดความรับผิดชอบของนักเรียน เพื่อนิสิตจะนำข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงได้รับความกรุณาจากท่านด้วย และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.รุ่งสรรค์ โฉมยา)
รองคณบดี ปฏิบัติราชการแทน
คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

งานวิชาการและบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
โทรศัพท์, โทรสาร 0-4371-3174
เบอร์โทรนิสิต 0990972718

- 31 กย
A

ที่ อว 0605.5(2) / 1678

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม 44000

26 สิงหาคม 2562

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจสอบองค์ประกอบและตัวชี้วัดความรับผิดชอบ
ของนักเรียนเรียน **ดร. กุศลพล สังข์ไชย**

ด้วย นายอาทิตย์ อรัญรุท นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนาโปรแกรม เสริมสร้างความรับผิดชอบของนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาฬสินธุ์ เขต 3” ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร (กศ.ม.) การบริหารและพัฒนาการศึกษา โดยมี รศ.ดร.เพชฌัญญู กิจระการ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก ในครั้งนี้

เพื่อให้การจัดทำวิทยานิพนธ์เป็นไปด้วยความเรียบร้อย และบรรลุตามวัตถุประสงค์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรอบรู้ ความสามารถ และมีประสบการณ์ ในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจสอบ องค์ประกอบและตัวชี้วัดความรับผิดชอบของนักเรียน เพื่อนิสิตจะนำข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงได้รับความกรุณาจากท่านด้วย และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.รังสรรค์ โฉมยา)

รองคณบดี ปฏิบัติราชการแทน

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

งานวิชาการและบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์

โทรศัพท์, โทรสาร 0-4371-3174

เบอร์โทรนิสิต 0990972718

(รองศาสตราจารย์ ดร.รังสรรค์ โฉมยา)

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ ม.ส. 3

ที่ อว 0605.5(2) / 1678

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม 44000

26 สิงหาคม 2562

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจสอบองค์ประกอบและตัวชี้วัดความรับผิดชอบ
ของนักเรียน

เรียน ดร. เฉษฐา คะโยธา

ด้วย นายอาทิตย์ อรัญรุท นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนาโปรแกรม เสริมสร้างความรับผิดชอบของนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาฬสินธุ์ เขต 3” ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร (กศ.ม.) การบริหารและพัฒนาการศึกษา โดยมี รศ.ดร.เมธิญ ภิระการ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก ในครั้งนี้

เพื่อให้การจัดทำวิทยานิพนธ์เป็นไปด้วยความเรียบร้อย และบรรลุตามวัตถุประสงค์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรอบรู้ ความสามารถ และมีประสบการณ์ ในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจสอบ องค์ประกอบและตัวชี้วัดความรับผิดชอบของนักเรียน เพื่อนิสิตจะนำข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงได้รับความกรุณาจากท่านด้วย และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.รุ่งสรรค์ โฉมยา)

รองคณบดี ปฏิบัติราชการแทน
คณบดีคณะศึกษาศาสตร์งานวิชาการและบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
โทรศัพท์, โทรสาร 0-4371-3174
เบอร์โทรนิสิต 0990972718

(นายเฉษฐา คะโยธา)

ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ

โรงเรียนบ้านโนนชาด

 เลขที่รับ..... 548
 วันที่..... ๑ ก.ย. ๖๒
 เวลา..... ๐๑.๐๐

ที่ อว 0605.5(2) / 1679

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม 44000

26 สิงหาคม 2562

 เรื่อง ขออนุญาตเคราะหืทดลองใช้เครื่องมือเพื่อการวิจัย
 เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านโนนชาด

ด้วย นายอาทิตย์ อรัญรุท นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างความรับผิดชอบของนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาฬสินธุ์ เขต 3" ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาดำเนินการหลักสูตร (กศ.ม.) การบริหารและพัฒนาการศึกษา โดยมี รศ.ดร.เมธิญ กิจระการ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก ในครั้งนี้

เพื่อให้การจัดทำวิทยานิพนธ์เป็นไปด้วยความเรียบร้อยและบรรลุตามวัตถุประสงค์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ใคร่ขออนุญาตจากท่านโปรดอนุญาตให้ นายอาทิตย์ อรัญรุท ทำการทดลอง ใช้เครื่องมือเพื่อนิสิตจะนำข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงได้รับความกรุณาจากท่านด้วย และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียน
เพื่อโปรด

ขอแสดงความนับถือ

 ทราบ พิจารณา

- ด.ช. คณะศึกษาศาสตร์

 รศ.ดร.เมธิญ กิจระการ
 หน้ด ทบ ร.วิ.

(รองศาสตราจารย์ ดร.รังสรรค์ โฉมยา)

รองคณบดี ปฏิบัติราชการแทน

คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

 งานวิชาการและบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
 โทรศัพท์, โทรสาร 0-4371-3174
 เบอร์โทรนิสิต 0990972718

๑ ก.ย. ๖๒

 - ทราบ
 - ดำเนินการไป

๑ ก.ย. ๖๒

215/2562

23 กันยายน 2562

10.50 น.

ที่ อว 0605.5(2) / 1680

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม 44000

26 สิงหาคม 2562

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการจัดทำวิทยานิพนธ์

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนชุมชนเขื่อนแก่งเสือเต้น

ด้วย นายอาทิตย์ อรัญรุท นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างความรับผิดชอบของนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ภาพลื่นธุ์ เขต 3” ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร (กศ.ม.) การบริหารและพัฒนาการศึกษา โดยมี รศ.ดร.เนชัญ กิจระการ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก ในครั้งนี้ เพื่อให้การจัดทำวิทยานิพนธ์เป็นไปด้วยความเรียบร้อย และบรรลุตามวัตถุประสงค์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านได้อนุญาตให้ นายอาทิตย์ อรัญรุท เก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการทำวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้ เพื่อนิสิตจะนำข้อมูลที่ได้ไป ดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงได้รับความกรุณาจากท่านด้วย และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

เริ่มที่ ๒๘.๖๖
ขอความอนุเคราะห์ ขีด รวม รวม ข้อมูล
เพื่อ จัดทำวิทยานิพนธ์
เพื่อโปรดพิจารณา
23 ก.ย. ๖๒

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.รุ่งสรรค์ โอมยา)
รองคณบดี ปฏิบัติราชการแทน
คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

ท.ว.ว.
1101 สุวิวัฒน์ อุณหฉวินทร์ สหกิจวง
ส.อ.อ.อ.

24 ก.ย. ๖๒.

งานวิชาการและบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
โทรศัพท์, โทรสาร 0-4371-3174
เบอร์โทรนิสิต 0990972718

12 ต.ค.
591

ที่ อว 0605.5(2) / 1680

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม 44000

26 สิงหาคม 2562

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการจัดทำวิทยานิพนธ์

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียน ค่ำปางพิทยาคม

ด้วย นายอาทิตย์ อรัญรุท นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างความรับผิดชอบของนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาฬสินธุ์ เขต 3" ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร (กศ.ม.) การบริหารและพัฒนาการศึกษา โดยมี รศ.ดร.เผชิญ กิจระการ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก ในครั้งนี้

เพื่อให้การจัดทำวิทยานิพนธ์เป็นไปด้วยความเรียบร้อย และบรรลุตามวัตถุประสงค์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านได้อนุญาตให้นายอาทิตย์ อรัญรุท เก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการทำวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้ เพื่อนิสิตจะนำข้อมูลที่ได้ไปดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงได้รับความกรุณาจากท่านด้วย และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

ขอ3 ครูชายปกครอง

(นางสาวศิริวรรณ ชนุก่อ)

อ.รังสรรค์ โหมยา

(รองศาสตราจารย์ ดร.รังสรรค์ โหมยา)
รองคณบดี ปฏิบัติราชการแทน
คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

งานวิชาการและบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
โทรศัพท์, โทรสาร 0-4371-3174
เบอร์โทรนิสิต 0990972718

ทรง
อ.รังสรรค์ โหมยา
นางสาวศิริวรรณ ชนุก่อ
12 ต.ค. 62

โรงเรียนสงเปลือยวิทยายน
 รมที่ 405
 วันที่ 3, ม.ค. 62
 เวลา 10.00 น.

ที่ อว 0605.5(2) / 1680

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
 อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม 44000

26 สิงหาคม 2562

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการจัดทำวิทยานิพนธ์

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนสงเปลือยวิทยายน

ด้วย นายอาทิตย์ อรัญรุท นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารและพัฒนการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างความรับผิดชอบของนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาฬสินธุ์ เขต 3" ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร (กศ.ม.) การบริหารและพัฒนการศึกษา โดยมี รศ.ดร.เผชญิ กิจระการ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก ในครั้งนี้

เพื่อให้การจัดทำวิทยานิพนธ์เป็นไปด้วยความเรียบร้อย และบรรลุตามวัตถุประสงค์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม โค้รขอความอนุเคราะห์จากท่านได้อนุญาตให้ นายอาทิตย์ อรัญรุท เก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการทำวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้ เพื่อนิตินจะนำข้อมูลที่ได้ไป ดำเนินการในขั้นต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงได้รับความกรุณาจากท่านด้วย และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ในโอกาสที่

- ทพ.อาทิตย์ อรัญรุท นิสิต ม.มหาสารคาม
 ขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลจัดทำวิทยานิพนธ์
 จังหวัดมหาสารคามและสำเนา

3 ม.ค. 62

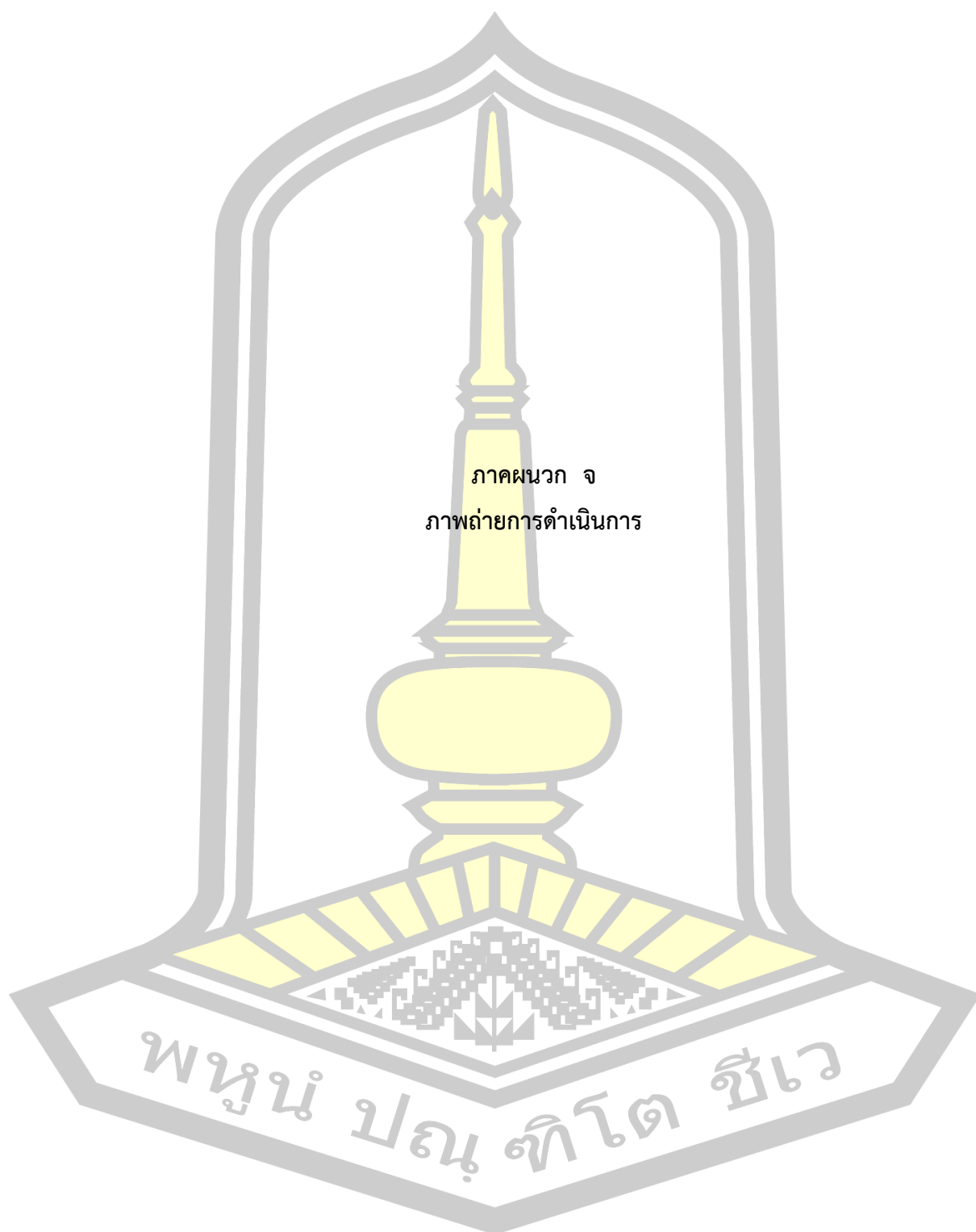
ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.รังสรรค์ โยมยา)
 รองคณบดี ปฏิบัติราชการแทน
 คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

งานวิชาการและบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
 โทรศัพท์, โทรสาร 0-4371-3174
 เบอร์โทรนิสิต 0990972718

ว.ป

3 ม.ค. 62

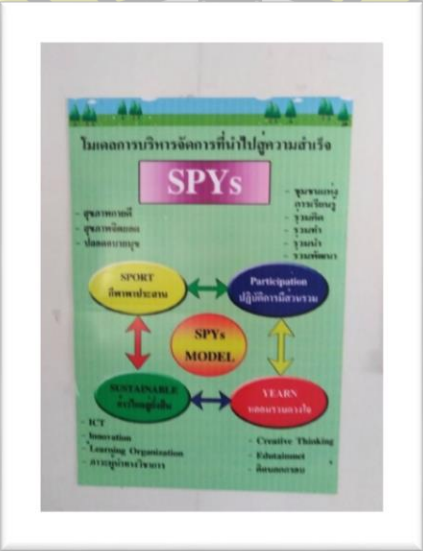
ภาคผนวก จ
ภาพถ่ายการดำเนินการ

พูนุ่ ปณฺ ทิโต สีเว

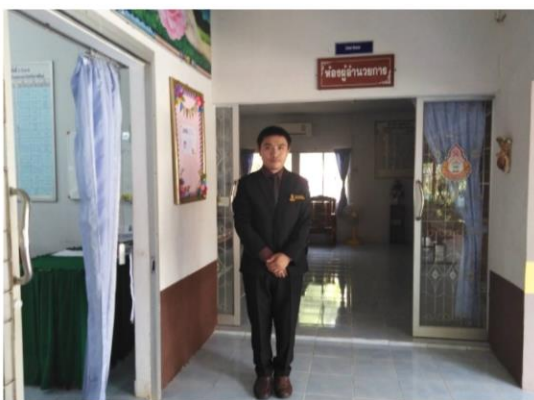
การศึกษาโรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice)

การศึกษาโรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice)

การศึกษาโรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice)

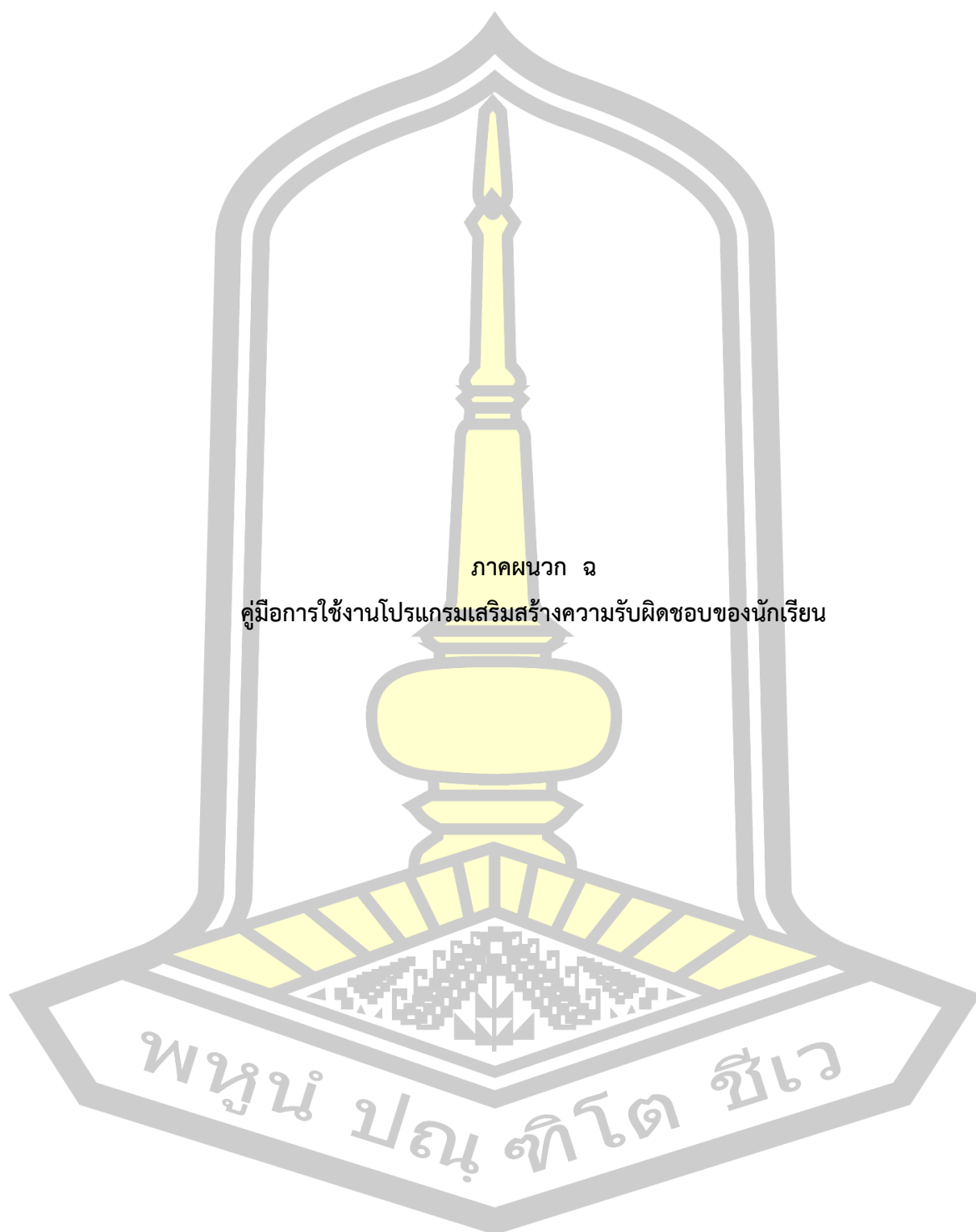

การศึกษาโรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice)

การศึกษาโรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice)

ภาคผนวก ฉ

คู่มือการใช้งานโปรแกรมเสริมสร้างความรับผิดชอบของนักเรียน

พหุจน์ ปณฺ ทิโต สีเว

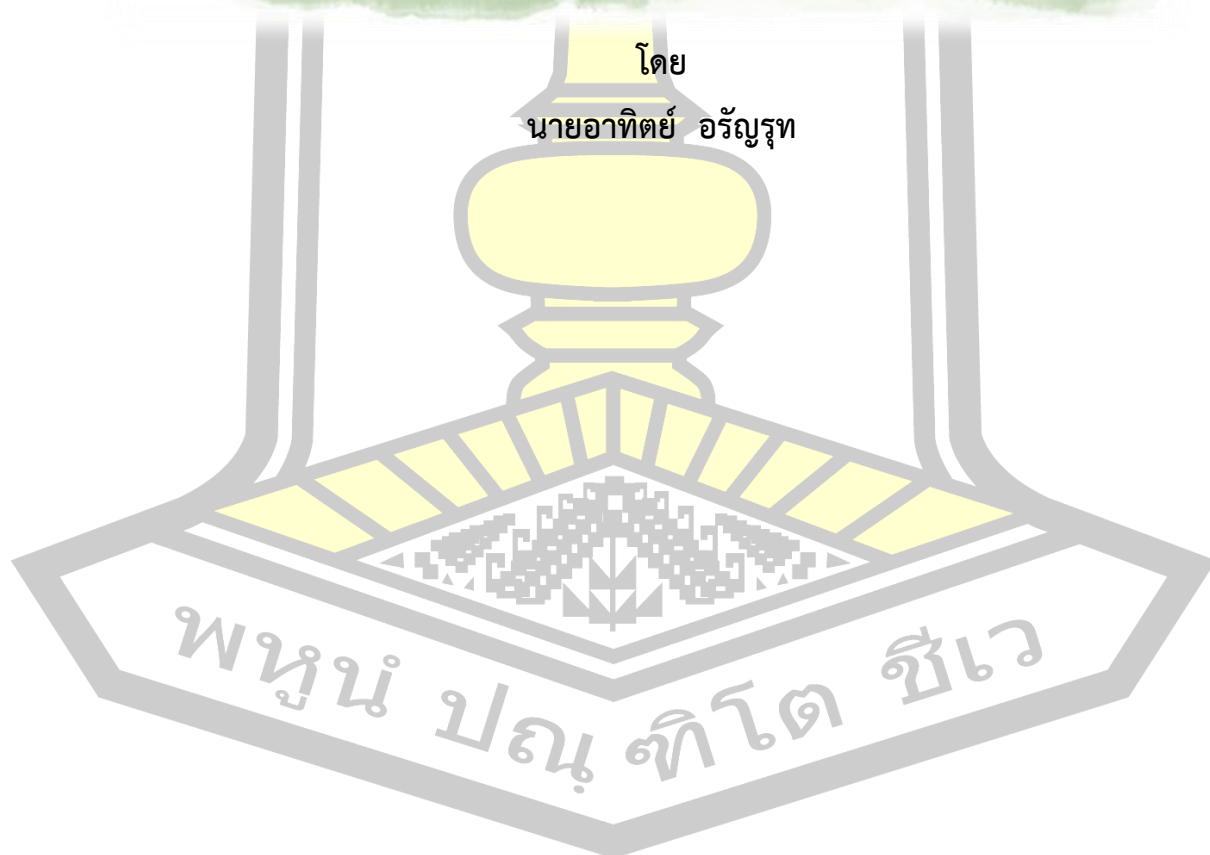
คู่มือการใช้

โครงการเสริมสร้างความรับผิดชอบของนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาส
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3

โดย

นายอาทิตย์ อรัญรุท

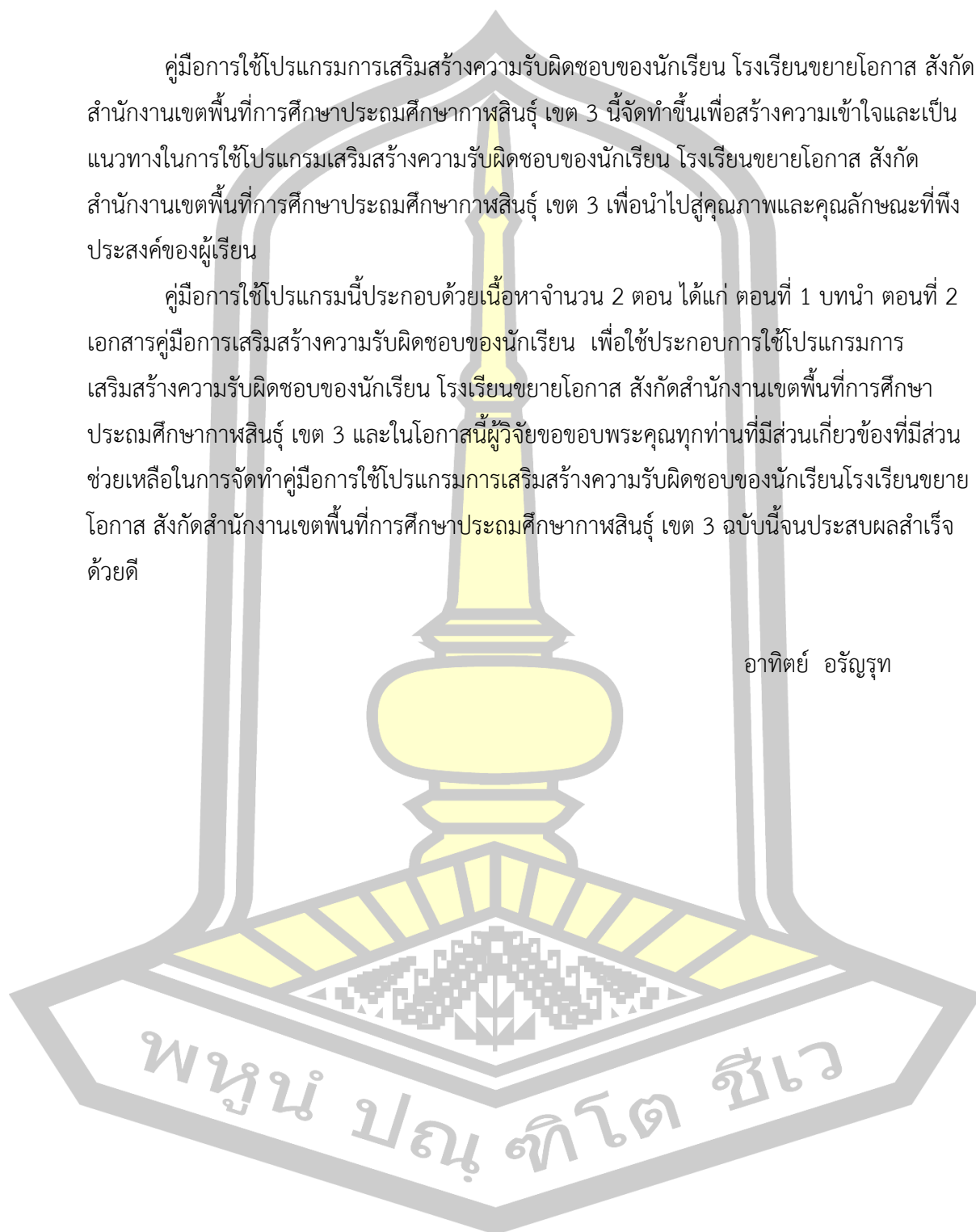
การศึกษามหาบัณฑิต สาขาการบริหารและพัฒนาการศึกษา
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

คำนำ

คู่มือการใช้โปรแกรมการเสริมสร้างความรับผิดชอบของนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 นี้จัดทำขึ้นเพื่อสร้างความเข้าใจและเป็นแนวทางในการใช้โปรแกรมเสริมสร้างความรับผิดชอบของนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 เพื่อนำไปสู่คุณภาพและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน

คู่มือการใช้โปรแกรมนี้ประกอบด้วยเนื้อหาจำนวน 2 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 บทนำ ตอนที่ 2 เอกสารคู่มือการเสริมสร้างความรับผิดชอบของนักเรียน เพื่อใช้ประกอบการใช้โปรแกรมการเสริมสร้างความรับผิดชอบของนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 และในโอกาสนี้ผู้วิจัยขอขอบพระคุณทุกท่านที่มีส่วนเกี่ยวข้องที่มีส่วนช่วยเหลือในการจัดทำคู่มือการใช้โปรแกรมการเสริมสร้างความรับผิดชอบของนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 ฉบับนี้จนประสบผลสำเร็จด้วยดี

อาทิตย์ อรัญรุต

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
คำนำ	ก
สารบัญ	ข
ตอนที่ 1 บทนำ	
หลักการและเหตุผล	
วัตถุประสงค์	
เป้าหมาย	
รูปแบบและวิธีการพัฒนา.....	
โครงสร้างและเนื้อหาโปรแกรม.....	
นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการเสริมสร้างความรับผิดชอบ	
ตอนที่ 2 เอกสารคู่มือการเสริมสร้างความรับผิดชอบของนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาส	
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3	
ขั้นที่ 1 การเตรียมการ	
ขั้นที่ 2 การพัฒนา	
Module ที่ 1 ความรับผิดชอบต่อตนเอง.....	
Module ที่ 2 ความรับผิดชอบต่อสังคม	
ขั้นที่ 3 การบูรณาการ	
ขั้นที่ 4 การประเมินผล	

พหุ ประถมศึกษา

ตอนที่ 1

บทนำ

หลักการและเหตุผล

นักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องได้รับการเสริมสร้างและการพัฒนาความรับผิดชอบ ดังนั้นผู้วิจัยจึงเห็นสมควรในการใช้โปรแกรมการเสริมสร้างความรับผิดชอบเพื่อเป็นการปลูกฝังความรับผิดชอบให้นักเรียนและเป็นสิ่งที่ควรพัฒนาให้เกิดขึ้นกับนักเรียนทุกคนโดยเฉพาะอย่างยิ่งระดับชั้นมัธยมศึกษา เพราะเป็นวัยแห่งการเจริญเติบโตมีพัฒนาการทั้งทางร่างกาย สติปัญญาอารมณ์ และสังคม ควรปลูกฝังพฤติกรรมที่ดีให้นักเรียนเพื่อเป็นแบบอย่างที่ดี

ดังนั้นจึงได้มีการวิจัยและการพัฒนาโปรแกรมการเสริมสร้างความรับผิดชอบของนักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 เพื่อใช้ในการเสริมสร้างและพัฒนาความรู้ ทักษะ และความรับผิดชอบของนักเรียน โปรแกรมการเสริมสร้างความรับผิดชอบของนักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 เป็นโปรแกรมที่ได้จากการวิจัยและพัฒนาที่ผ่านการตรวจสอบ ปรับปรุงแก้ไข โดยผู้ทรงคุณวุฒิหลายขั้นตอน ซึ่งส่งผลต่อการเสริมสร้างความรับผิดชอบของนักเรียน ประกอบด้วย ความรับผิดชอบต่อตนเอง ความรับผิดชอบต่อสังคม อันจะก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการปฏิบัติตนของนักเรียนให้มีความรับผิดชอบในด้านต่าง ๆ ได้มีโอกาสพบปะแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ระหว่างกัน โดยใช้วิธีการและรูปแบบการพัฒนาที่หลากหลายเพื่อเพิ่มพูนความรู้ ทักษะ มีการดำเนินการอย่างเป็นระบบต่อเนื่อง มีกระบวนการเสริมสร้างและพัฒนาอย่างหลากหลาย โดยกำหนดระยะเวลาในการพัฒนาตามโปรแกรมไว้ชัดเจน สามารถ ประยุกต์วิธีการและรูปแบบการพัฒนาให้เหมาะสมกับสถานการณ์ได้เป็นอย่างดี

วัตถุประสงค์ของโปรแกรม

โปรแกรมเสริมสร้างความรับผิดชอบของนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ครูในโรงเรียนขยายโอกาสใช้เป็นโปรแกรมเพื่อพัฒนาและเสริมสร้างความรับผิดชอบของนักเรียน

เป้าหมาย

เพื่อเสริมสร้างความรับผิดชอบของนักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง ซึ่งองค์ประกอบของความรับผิดชอบของนักเรียนที่ต้องการพัฒนา ประกอบด้วยองค์ประกอบ จำนวน 2 องค์ประกอบ คือ 1) ด้านความรับผิดชอบต่อตนเอง 2) ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม

รูปแบบและวิธีการการพัฒนา

รูปแบบการพัฒนา

1. การฝึกอบรม
2. การเรียนรู้จากการปฏิบัติ
3. การบูรณาการแลกเปลี่ยนเรียนรู้
4. การประเมิน

วิธีการการพัฒนา

1. ดำเนินการโดยครูประจำชั้น/ครูผู้รับผิดชอบ
2. ดำเนินการโดยกิจกรรมสถานักเรียน

พูนุ ปณ ทิโต ชีเว

ตาราง 1 รูปแบบการพัฒนาการเสริมสร้างความรับผิดชอบของนักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาส
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3

รูปแบบการพัฒนา	เนื้อหาและสาระสำคัญ	แนวทางการดำเนินงาน	ผลที่คาดว่าจะได้รับ
<p>ขั้นที่ 1</p> <p>การเตรียมการ</p>	<p>1. ประชุมชี้แจงทำความเข้าใจการดำเนินการ</p> <p>2. ประเมินความรับผิดชอบก่อนพัฒนา</p>	<p>1. ประชุมเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจ</p> <p>2. สร้างแรงจูงใจให้เห็นความสำคัญของการเสริมสร้างความรับผิดชอบ</p> <p>3. ประเมินความรับผิดชอบก่อนพัฒนาโดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรม</p>	<p>1. ครูมีความเข้าใจในวัตถุประสงค์ของการดำเนินการ</p> <p>2. นักเรียนรับทราบและเตรียมความพร้อมสำหรับการพัฒนา</p> <p>3. ทราบระดับความรับผิดชอบก่อนพัฒนา</p>
<p>ขั้นที่ 2</p> <p>การพัฒนา</p>	<p>1. การเสริมสร้างความรับผิดชอบของนักเรียนจำนวน 2 Module ประกอบด้วย Module ที่ 1 ความรับผิดชอบต่อตนเอง</p> <p>Module ที่ 2 ความรับผิดชอบต่อสังคม</p> <p>2. ใช้กิจกรรมสถานักเรียนช่วยในการดำเนินงาน</p>	<p>1. อบรมให้ความรู้เกี่ยวกับความรับผิดชอบ</p> <p>2. สร้างความตระหนักและสร้างแรงจูงใจให้เห็นความสำคัญของความรับผิดชอบ</p> <p>3. ใช้กิจกรรมเน้นการปฏิบัติจริงเป็นตัวสร้างความรับผิดชอบ</p>	<p>1. นักเรียนตระหนักและเห็นความสำคัญของความรับผิดชอบ</p> <p>2. นักเรียนมีความรับผิดชอบเพิ่มขึ้น</p>
<p>ขั้นที่ 3</p> <p>การบูรณาการ</p>	<p>1. การบูรณาการสอดแทรกความรับผิดชอบเข้าไปในชั้นเรียนและชีวิตประจำวัน</p>	<p>1. บูรณาการกับการเรียนและกิจกรรมในชั้นเรียน</p> <p>2. บูรณาการกับหน้าที่และชีวิตประจำวันที่บ้าน</p>	<p>1. นักเรียนมีความรับผิดชอบในการเรียนเพิ่มขึ้น</p> <p>2. นักเรียนรู้จักรับผิดชอบหน้าที่ในชีวิตประจำวัน</p>

ตาราง 1 (ต่อ)

รูปแบบการพัฒนา	เนื้อหาและสาระสำคัญ	แนวทางการดำเนินงาน	ผลที่คาดว่าจะได้รับ
ขั้นที่ 4 การประเมินผล	1. สรุปและประเมินความ รับผิดชอบหลังการใช้ โปรแกรมเสริมสร้างความ รับผิดชอบของนักเรียน	1. ประเมินความ รับผิดชอบโดยใช้แบบ ประเมิน	1. ได้โปรแกรม เสริมสร้างความ รับผิดชอบของ นักเรียน

ตาราง 2 วิธีการเสริมสร้างความรับผิดชอบของนักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาส
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 3 โดยครูประจำชั้น/ครูผู้รับผิดชอบ

ที่	กิจกรรมที่ดำเนินการ	การดำเนินการ	เอกสารหลักฐาน
1.	กิจกรรมตรวจความเรียบร้อยของนักเรียน	- ตรวจความเรียบร้อยของ นักเรียน - บันทึกผลการตรวจ	แบบบันทึกการ ตรวจ
2.	กิจกรรมตรวจความพร้อมอุปกรณ์การเรียน และเครื่องใช้ส่วนตัว	- ตรวจความพร้อมของ อุปกรณ์การเรียน - บันทึกผลการตรวจ	แบบบันทึกการ ตรวจ
3.	กิจกรรมการส่งเสริมมารยาทงาม	- อบรมมารยาท - กำกับติดตาม	แบบบันทึกการ ติดตาม พฤติกรรม
4.	กิจกรรมการออมทรัพย์	- สร้างความตระหนักให้ เห็นคุณค่าของการออม	แบบบันทึกการ ออม
5.	กิจกรรมรักการอ่าน	- ส่งเสริมการอ่าน - กำกับติดตาม	แบบบันทึกการ อ่าน

ตาราง 3 วิธีการเสริมสร้างความรับผิดชอบของนักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาส

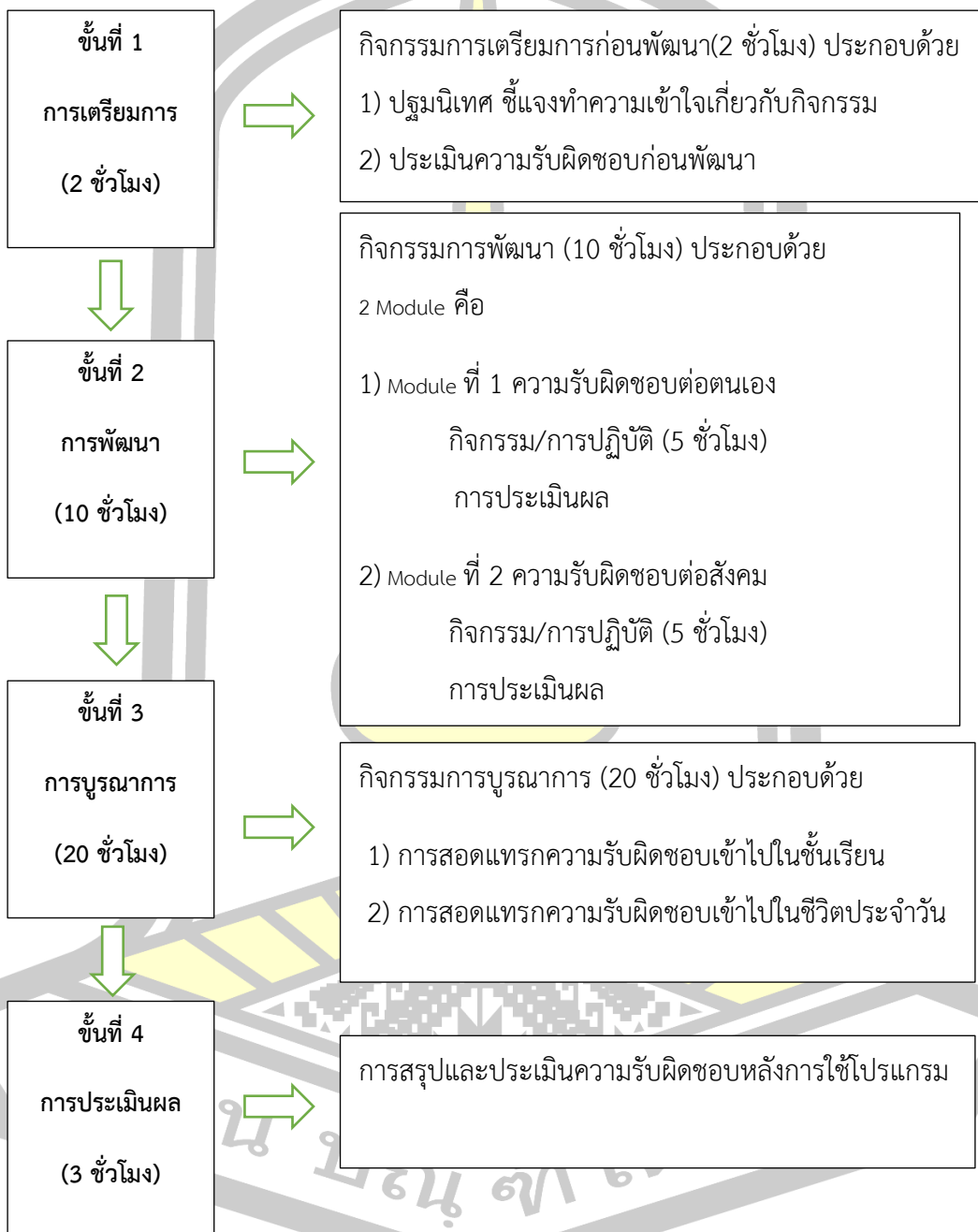
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 โดยใช้กิจกรรมสถานักเรียนช่วยในการดำเนินงาน

การแบ่งงานสถานักเรียน	กิจกรรมที่ดำเนินการ	หน้าที่รับผิดชอบ	เอกสารหลักฐาน
1. งานประชาสัมพันธ์	1. กิจกรรมหน้าเสาธง 2. กิจกรรมประชาสัมพันธ์เสียงตามสาย	- จัดความเรียบร้อยของแถว - ดำเนินกิจกรรมหน้าเสาธง - จัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านตอนพักกลางวัน	แบบบันทึกการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน
2. งานติดตามตรวจสอบ	1. กิจกรรมห้องเรียนสะอาด 2. กิจกรรมเขตรับผิดชอบเรียบร้อย	- ตรวจสอบและบันทึกผล - รายงานผลการตรวจหน้าเสาธง	แบบบันทึกการตรวจ
3. งานบริการนักเรียน	1. กิจกรรมตรวจความเรียบร้อยของนักเรียน 2. กิจกรรมโรงเรียนปลอดขยะ	- จัดกิจกรรมบริการตัดผม - เก็บและรวบรวมขยะจากบริเวณต่าง ๆ	

โครงสร้างและเนื้อหาโปรแกรม

โครงสร้างโปรแกรมเสริมสร้างความรับผิดชอบของนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 ประกอบไปด้วย 4 ส่วนดังต่อไปนี้ ชั้นที่ 1 การเตรียมการ (2 ชั่วโมง) ชั้นที่ 2 การพัฒนา (10 ชั่วโมง) มี 2 Module ประกอบด้วย Module ที่ 1 ความรับผิดชอบต่อตนเอง Module ที่ 2 ความรับผิดชอบต่อสังคม และในแต่ละ Module มีกิจกรรมพัฒนาที่หลากหลายรูปแบบเพื่อให้เกิดการเรียนรู้และสร้างความรับผิดชอบในตัวของนักเรียน ชั้นที่ 3 การบูรณาการ (20 ชั่วโมง) เป็นการสอดแทรกความรับผิดชอบเข้าไปในชั้นเรียนและชีวิตประจำวัน และชั้นที่ 4 การประเมินผล (3 ชั่วโมง) โดยมีขอบข่ายเนื้อหาครอบคลุมระยะเวลาการพัฒนา 35 ชั่วโมง ดังภาพประกอบ 1

โครงสร้างโปรแกรมเสริมสร้างความรับผิดชอบของนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาส
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 (35 ชั่วโมง)

ภาพประกอบ 1 โครงสร้างโปรแกรมเสริมสร้างความรับผิดชอบของนักเรียน

โรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3

นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการเสริมสร้างความรับผิดชอบ

1. โปรแกรม หมายถึง แผนหรือรายละเอียดของแนวทางการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ การสอน มุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียนโดยทั่วไปหรือผู้เรียนที่มีคุณลักษณะพิเศษ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้ได้รับการพัฒนา ซึ่งกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง มีขั้นตอน มีกระบวนการ ก็เพื่อให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาไปตามจุดมุ่งหมายหรือลักษณะของโปรแกรมที่วางไว้

2. โปรแกรมเสริมสร้างความรับผิดชอบ หมายถึง แผนหรือรายละเอียดของแนวทางการจัดประสบการณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อพัฒนานักเรียนโรงเรียนขยายโอกาส ในเรื่องความรับผิดชอบ เพื่อให้มีความรับผิดชอบสูงขึ้น

3. ความรับผิดชอบ หมายถึง คุณลักษณะของบุคคลที่มีความมุ่งมั่นตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายด้วยความพากเพียร พยายาม มีการวางแผนการทำงาน ตรงต่อเวลา ละเอียด รอบคอบ และทำเต็มความสามารถ มีความสำนึกในหน้าที่ของตนเองและส่วนรวม ยอมรับผลของการกระทำด้วยความเต็มใจเพื่อที่จะปรับปรุงการปฏิบัติหน้าที่ให้ดียิ่งขึ้นจนบรรลุผลสำเร็จตามความมุ่งหมาย ได้ทันตามกำหนดเวลา

3.1 ความรับผิดชอบต่อตนเอง หมายถึง การที่บุคคลประพฤติปฏิบัติสิ่งต่าง ๆ ให้เป็นไปในทางที่ถูกต้อง ด้วยความเต็มใจ เอาใจใส่ รับผิดชอบที่จะทำงานและติดตามผลงานที่ทำไปแล้วเพื่อปรับปรุงแก้ไขให้สำเร็จด้วยดี ยอมรับในสิ่งที่ตนเองกระทำลงไปทั้งในด้านที่เป็นผลดีและผลเสียอีกทั้งยังไม่ปิดกั้นหน้าที่ของตนให้แก่ผู้อื่น และรู้จักทำหน้าที่ของตนเองให้ลุล่วงไปอย่างมีประสิทธิภาพ

3.2 ความรับผิดชอบต่อสังคม หมายถึง การที่บุคคลรู้จักภาระหน้าที่ของตนเองที่จะต้องเกี่ยวข้องและมีส่วนร่วมต่อสังคมที่ตนดำรงอยู่ รู้จักหน้าที่ความรับผิดชอบของตนเองที่มีต่อสังคม ได้แก่ ความรับผิดชอบที่มีต่อครอบครัว โรงเรียน ชุมชน ประเทศชาติ และบุคคลที่เกี่ยวข้อง โดยปฏิบัติอย่างถูกต้องเหมาะสม เกิดประโยชน์แก่สังคมส่วนรวม

4. โปรแกรมการเสริมสร้างความรับผิดชอบของนักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภาคพื้นดิน เขต 3 หมายถึง ชุดกิจกรรมที่ใช้ในการเสริมสร้างความรับผิดชอบของนักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภาคพื้นดิน เขต 3 ประกอบด้วย 2 Module คือ Module 1 ความรับผิดชอบต่อตนเอง Module 2 ความรับผิดชอบต่อสังคม

ขั้นที่ 2 การพัฒนา (10 ชั่วโมง)

เนื้อหาและสาระสำคัญ

1. การเสริมสร้างความรับผิดชอบของนักเรียน จำนวน 2 Module ประกอบด้วย
 - Module ที่ 1 ความรับผิดชอบต่อตนเอง
 - Module ที่ 2 ความรับผิดชอบต่อสังคม

แนวทางการดำเนินงาน/การปฏิบัติ

1. อบรมให้ความรู้เกี่ยวกับความรับผิดชอบ
2. สร้างความตระหนักและสร้างแรงจูงใจให้เห็นความสำคัญของความรับผิดชอบ
3. ใช้กิจกรรมเน้นการปฏิบัติจริงเป็นตัวสร้างความรับผิดชอบ

ตัวชี้วัด/ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. นักเรียนตระหนักและเห็นความสำคัญของความรับผิดชอบ
2. นักเรียนมีความรับผิดชอบเพิ่มขึ้น

การประเมินผล

1. แบบบันทึกการตรวจสอบ
2. แบบสังเกตและประเมินพฤติกรรมการเข้าร่วมกิจกรรม

โปรแกรมเสริมสร้างความรับผิดชอบของนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 3 ประกอบด้วยเนื้อหา 2 Module ดัง ตาราง 4 และตาราง 5

ตาราง 4 เนื้อหาโปรแกรมเสริมสร้างความรับผิดชอบของนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 3 Module ที่ 1 ความรับผิดชอบต่อตนเอง

เนื้อหา	เวลาในการพัฒนา (ชั่วโมง)
<p>Module ที่ 1 ความรับผิดชอบต่อตนเอง</p> <p>1.หลักการแนวคิด</p> <p>1.1 เริ่มฝึกความรับผิดชอบนักเรียนตั้งแต่ยังเด็ก</p> <p>1.2 เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ฝึกและรู้จักรับผิดชอบ</p> <p>1.3 จัดประสบการณ์ให้เหมาะสมกับวัย</p> <p>1.4 จัดให้นักเรียนได้ปฏิบัติต่อเนื่องจนเกิดเป็นพฤติกรรมเคยชิน</p> <p>2. กิจกรรม/การปฏิบัติ</p> <p>2.1 กิจกรรมตรวจความเรียบร้อยของนักเรียน</p> <p>2.2 กิจกรรมตรวจความพร้อมอุปกรณ์การเรียนและเครื่องใช้ส่วนตัว</p> <p>2.3 กิจกรรมการส่งเสริมมารยาทงาม</p> <p>2.4 กิจกรรมการออมทรัพย์</p> <p>2.5 กิจกรรมรักการอ่าน</p> <p>3. การบันทึกผล/ประเมินผล</p> <p>3.1 แบบบันทึกความเรียบร้อยรายบุคคล/รายชั้นเรียน</p> <p>3.2 แบบบันทึกการออมรายบุคคล/รายชั้นเรียน</p> <p>3.3 แบบบันทึกการอ่าน</p> <p>3.4 แบบประเมินความรับผิดชอบต่อตนเอง</p>	<p>(5 ชั่วโมง)</p>
	<p>(5 ชั่วโมง)</p>

Module ที่ 1 ความรับผิดชอบต่อตนเอง

กิจกรรมที่ 1 กิจกรรมตรวจความเรียบร้อยของนักเรียน (การแต่งกาย/ทรงผม/ตรวจเล็บ)

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสร้างความตระหนักและปลูกฝังให้นักเรียนรู้จักการแต่งกายที่ถูกระเบียบและดูแลความเรียบร้อยของตนเอง
2. เพื่อลดจำนวนนักเรียนที่ขาดความเรียบร้อยและแต่งกายไม่ถูกต้องตามกฎระเบียบของโรงเรียน

การปฏิบัติ

1. ครูประจำชั้นชี้แจงเรื่องการตรวจความเรียบร้อยของนักเรียน (การแต่งกาย/ทรงผม/ตรวจเล็บ)
2. อบรมและสร้างความตระหนักในเรื่องการแต่งกายที่ถูกระเบียบ ทรงผม และการดูแลความสะอาดของเล็บ
3. ทำการตรวจทุกวันก่อนเข้าเรียนหลังเลิกจากกิจกรรมหน้าเสาธง
4. บันทึกการตรวจเพื่อสรุปเป็นรายเดือน
5. นำข้อมูลที่สรุปใช้เป็นข้อมูลประกอบการพิจารณานักเรียนดีเด่น
6. นำข้อมูลนักเรียนที่ไม่เรียบร้อยเป็นข้อมูลในการปรับปรุงแก้ไข

สื่อ วัสดุ/อุปกรณ์

1. แบบบันทึกการตรวจ

การประเมินผล

1. ประเมินความเรียบร้อยสรุปเป็นรายเดือน
2. ประเมินพฤติกรรมความรับผิดชอบก่อน-หลังการพัฒนาโดยใช้แบบสังเกต

พูน ปรณ ทิโต ชัง

กิจกรรมที่ 2 กิจกรรมตรวจความพร้อมอุปกรณ์การเรียนและเครื่องใช้ส่วนตัว

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสร้างความตระหนักและปลูกฝังให้นักเรียนรู้จักใช้อุปกรณ์การเรียนและเครื่องใช้ส่วนตัว เห็นคุณค่ารู้จักเก็บรักษา และใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

การปฏิบัติ

1. ครูประจำชั้นชี้แจงเรื่องการตรวจความพร้อมของอุปกรณ์การเรียนและเครื่องใช้ส่วนตัว (หนังสือเรียน/สมุด/ปากกา/ดินสอและอื่น ๆ)

2. อบรมและสร้างความตระหนักในเรื่องการรู้จักใช้อุปกรณ์การเรียนและเครื่องใช้ส่วนตัว เห็นคุณค่ารู้จักเก็บรักษา และใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด เช่น แนะนำการจัดตารางเรียน การจัดเก็บอุปกรณ์การเรียนให้เป็นสัดส่วนง่ายต่อการจัดหาเมื่ออยู่ที่บ้าน การจัดเก็บอุปกรณ์และเครื่องประดับ ลูกเสือเพื่อง่ายต่อการนำมาใช้ เป็นต้น

3. ทำการตรวจทุกวันก่อนเริ่มเรียนในชั่วโมงที่ 1

4. บันทึกการตรวจเพื่อสรุปเป็นรายเดือน

5. นำข้อมูลที่สรุปใช้เป็นข้อมูลประกอบการพิจารณานักเรียนดีเด่น

6. นำข้อมูลนักเรียนที่ไม่เรียบร้อยเป็นข้อมูลในการปรับปรุงแก้ไข

สื่อ วัสดุ/อุปกรณ์

1. แบบบันทึกการตรวจ

การประเมินผล

1. บันทึกการตรวจสรุปเป็นรายเดือน

2. ประเมินพฤติกรรมความรับผิดชอบก่อน-หลังการพัฒนาโดยใช้แบบสังเกต

พูน ปณ ทิโต ชีเว

กิจกรรมที่ 3 กิจกรรมการส่งเสริมมารยาทงาม

วัตถุประสงค์

1. เพื่อปลูกฝังให้นักเรียนได้รู้จักและเข้าใจในการปฏิบัติตนตามมารยาทได้อย่างถูกต้อง
2. เพื่อให้นักเรียนมีกิริยามารยาทดี พุดจาดี ประพฤติตนดี

การปฏิบัติ

1. ครูผู้รับผิดชอบชี้แจงเรื่องการส่งเสริมมารยาทงาม (การปฏิบัติตน/การพูด/การไหว้/การทำ ความเคารพการปฏิบัติต่อผู้ใหญ่ การปฏิบัติต่อครู การปฏิบัติต่อเพื่อนและมารยาทด้านอื่น ๆ)
2. อบรมและสร้างความตระหนักในเรื่องการรู้จักและเข้าใจในการปฏิบัติตนตามมารยาทโดยครูผู้รับผิดชอบ
3. ครูเวรประจำวันอบรมและกำชับกับนักเรียนเพื่อสร้างความตระหนักในเรื่องการรู้จักและเข้าใจในการปฏิบัติตนตามมารยาท
4. ครูทุกคนช่วยกันสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนหากพบเห็นพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมให้ตักเตือนและแจ้งครูประจำชั้นเพื่อบันทึกข้อมูล
5. นำข้อมูลที่สรุปใช้เป็นข้อมูลประกอบการพิจารณานักเรียนดีเด่น
6. นำข้อมูลนักเรียนที่มีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมใช้เป็นข้อมูลในการปรับปรุงแก้ไข

สื่อ วัสดุ/อุปกรณ์

1. แบบบันทึกพฤติกรรม

การประเมินผล

1. บันทึกสรุปเป็นรายเดือน
2. ประเมินพฤติกรรมความรับผิดชอบก่อน-หลังการพัฒนาโดยใช้แบบสังเกต

พูน ปณ ทิโต ชีเว

กิจกรรมที่ 4 กิจกรรมการออมทรัพย์

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนรู้จักวางแผนในการใช้จ่ายเงิน และมีวินัยในการใช้จ่ายเงิน
2. นักเรียนได้ตระหนักถึงการออม และใช้เงินอย่างถูกวิธี

การปฏิบัติ

1. ครูประจำชั้นชี้แจงเรื่องการออมทรัพย์
2. อบรมและสร้างความตระหนักในเรื่องการใช้จ่ายและการออมทรัพย์โดยยกตัวอย่างให้เห็นถึงประโยชน์ที่ได้จากการออม
3. ครูประจำชั้นสร้างแรงจูงใจให้กับนักเรียนโดยการร่วมกิจกรรมการออมโดยกำหนดให้ครูออมเดือนละ 100 บาทนักเรียนออมอย่างน้อยวันละ 1 บาท กำหนดเป็นกิจกรรมของห้องเรียน “ครูเดือนละร้อยหนูน้อยวันละบาท”
4. ครูประจำชั้นทำบันทึกการออมสรุปแจ้งนักเรียนให้ทราบเป็นรายเดือน
5. นำข้อมูลที่สรุปใช้เป็นข้อมูลประกอบการพิจารณานักเรียนดีเด่น

สื่อ วัสดุ/อุปกรณ์

1. แบบบันทึกการออม

การประเมินผล

1. บันทึกสรุปเป็นรายเดือน
2. ประเมินพฤติกรรมความรับผิดชอบก่อน-หลังการพัฒนาโดยใช้แบบสังเกต

กิจกรรมที่ 5 กิจกรรมรักการอ่าน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ด้วยการอ่านหนังสือ
2. เพื่อปลูกฝังให้นักเรียนมีนิสัยรักการอ่าน

การปฏิบัติ

1. ครูประจำชั้นชี้แจงเรื่องกิจกรรมรักการอ่าน
2. อบรมและสร้างความตระหนักในเรื่องการอ่านโดยยกตัวอย่างให้เห็นถึงประโยชน์ที่ได้จากการอ่าน
3. ครูประจำชั้นแจกเอกสารบันทึกการอ่านให้กับนักเรียนทุกคนคนละ 1 เล่ม
4. ครูประจำชั้นแจ้งให้นักเรียนทราบวิธีการอ่านและบันทึกการอ่านส่งครูอย่างน้อยสัปดาห์ละ 1 เรื่อง
5. ครูประจำชั้นกำกับติดตามการอ่านของนักเรียนและแจ้งให้นักเรียนทราบเรื่องการร่วมกิจกรรมอ่านสาระความรู้หรือข่าวสารวันละ 1 เรื่องของกิจการสถานักเรียนโดยฝ่ายประชาสัมพันธ์ซึ่งดำเนินการให้นักเรียนทุกคนได้อ่านสาระความรู้ที่ตนสนใจให้เพื่อนฟังผ่านเสียงตามสายโดยเรียงลำดับตามลำดับของนักเรียนแต่ละชั้น
6. นำข้อมูลที่สรุปใช้เป็นข้อมูลประกอบการพิจารณานักเรียนดีเด่น

สื่อ วัสดุ/อุปกรณ์

1. แบบบันทึกการอ่าน

การประเมินผล

1. บันทึกสรุปติดตามการอ่านเป็นรายเดือน
2. ประเมินพฤติกรรมการความรับผิดชอบก่อน-หลังการพัฒนาโดยใช้แบบสังเกต

พูน ปรณ ทิโต ชัง

ตาราง 5 เนื้อหาโปรแกรมเสริมสร้างความรับผิดชอบของนักเรียน โรงเรียนขยายโอกาส สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 Module ที่ 2 ความรับผิดชอบต่อสังคม

เนื้อหา	เวลาในการพัฒนา (ชั่วโมง)
<p>Module ที่ 2 ความรับผิดชอบต่อสังคม</p> <p>1.หลักการแนวคิด</p> <p>1.1 เริ่มฝึกความรับผิดชอบนักเรียนตั้งแต่ยังเด็ก</p> <p>1.2 เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ฝึกและรู้จักรับผิดชอบ</p> <p>1.3 จัดประสบการณ์ให้เหมาะสมกับวัย</p> <p>1.4 จัดให้นักเรียนได้ปฏิบัติต่อเนื่องจนเกิดเป็นพฤติกรรมเคยชิน</p> <p>2. กิจกรรม/การปฏิบัติ</p> <p>2.1 กิจกรรมหน้าเสาธง</p> <p>2.2 กิจกรรมประชาสัมพันธ์เสียงตามสาย</p> <p>2.3 กิจกรรมห้องเรียนสะอาด</p> <p>2.4 กิจกรรมเขตรับผิดชอบเรียบร้อย</p> <p>2.5 กิจกรรมโรงเรียนปลอดภัย</p> <p>3. การบันทึกผล/ประเมินผล</p> <p>3.1 แบบบันทึกการเข้าร่วมกิจกรรมหน้าเสาธงรายบุคคล/รายชั้นเรียน</p> <p>3.2 แบบบันทึกการตรวจความสะอาดห้องเรียน</p> <p>3.3 แบบบันทึกการตรวจความสะอาดเขตรับผิดชอบ</p> <p>3.4 แบบบันทึกความประพฤติรายบุคคล/รายชั้นเรียน</p>	(5 ชั่วโมง)
	(5 ชั่วโมง)

พูน ปณ ทิโต ชีเว

Module ที่ 2 ความรับผิดชอบต่อสังคม

กิจกรรมที่ 1 กิจกรรมหน้าเสาธง

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเป็นกิจกรรมที่หลอมรวมจิตใจให้นักเรียนสำนึกในความเป็นไทยและปลูกฝังให้นักเรียนมีความจงรักภักดีต่อสถาบันชาติ ศาสนาและพระมหากษัตริย์

การปฏิบัติ

1. นักเรียนเข้าแถวเวลา 08.00 น. ดำเนินการโดยกรรมการนักเรียนซึ่งมีกิจกรรมดังต่อไปนี้
 - 1.1 จัดแถวให้เป็นระเบียบ
 - 1.2 เคารพธงชาติ
 - 1.3 สวดมนต์ไหว้พระ
 - 1.4 แผ่เมตตา/สงบนิ่ง
 - 1.5 กล่าวคำปฏิญาณตน
 - 1.6 กิจกรรมสวดสัปดาห์ละครั้ง รุ่นน้องเคารพรุ่นพี่ เคารพคุณครู
 - 1.7 รายงานผลการตรวจความสะอาดของเขตรับผิดชอบและห้องเรียน
 - 1.8 ครูเวรประจำวันให้ออวาทแก่นักเรียน
2. โดยในขณะที่นักเรียนดำเนินกิจกรรมให้ครูประจำชั้นกำกับดูแลนักเรียนเป็นรายชั้น
3. กรรมการนักเรียนบันทึกการเข้าร่วมกิจกรรมของนักเรียน (ไม่มา/มาสาย)
4. นำข้อมูลนักเรียนที่มีพฤติกรรมที่ไม่ให้ความร่วมมือใช้เป็นข้อมูลในการปรับปรุงแก้ไข

สื่อ วัสดุ/อุปกรณ์

1. แบบบันทึกการเข้าร่วมกิจกรรมหน้าเสาธง

การประเมินผล

1. บันทึกสรุปติดตามการร่วมกิจกรรมหน้าเสาธงเป็นรายเดือน
2. ประเมินพฤติกรรมความรับผิดชอบก่อน-หลังการพัฒนาโดยใช้แบบสังเกต

กิจกรรมที่ 2 กิจกรรมประชาสัมพันธ์เสียงตามสาย

วัตถุประสงค์

1. เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนรู้รับผิดชอบในหน้าที่ รู้จักแบ่งปัน และส่งผ่านความรู้และข่าวสารที่เป็นประโยชน์
2. เพื่อให้นักเรียนได้กล้าแสดงออกในทางที่ถูกต้องและเป็นประโยชน์กับส่วนรวม

การปฏิบัติ

1. กรรมการนักเรียนเปิดข่าวสาร/สาระความรู้ทั่วไปเวลา 07.45 - 08.00 น.
2. ครูประจำชั้นกำชับกับนักเรียนที่ได้รับมอบหมายตามลำดับในแต่ละวันเพื่อให้นักเรียนได้เตรียมความพร้อมสำหรับการอ่าน
3. ครูประจำชั้นตรวจสอบสาระความรู้หรือข่าวสารที่นักเรียนจะนำไปอ่านเพื่อความถูกต้องเหมาะสม
4. หลังรับประทานอาหารเช้า กรรมการนักเรียนฝ่ายประชาสัมพันธ์ดำเนินกิจกรรมเสียงตามสาย และให้นักเรียนที่ได้รับมอบหมายตามลำดับได้อ่านสาระความรู้หรือข่าวสารให้เพื่อนนักเรียนฟัง
5. กรรมการนักเรียนฝ่ายประชาสัมพันธ์บันทึกการเข้าร่วมกิจกรรมของนักเรียนไว้เป็นข้อมูล

สื่อ วัสดุ/อุปกรณ์

1. แบบบันทึกการเข้าร่วมกิจกรรมการอ่านสาระความรู้หรือข่าวสารวันละ 1 เรื่องของนักเรียน

การประเมินผล

1. ประเมินพฤติกรรมการรับผิดชอบก่อน-หลังการพัฒนาโดยใช้แบบสังเกต

พูน ปณ ทิโต ชีเว

กิจกรรมที่ 3 กิจกรรมห้องเรียนสะอาด

วัตถุประสงค์

1. เพื่อปลูกฝังให้นักเรียนมีจิตสำนึกที่ดีและรู้จักรักษาความสะอาด
2. เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักรับผิดชอบในการดูแลห้องเรียนของตนเองให้สะอาดและช่วยกันจัดเก็บอุปกรณ์ในห้องเรียนให้เรียบร้อย

การปฏิบัติ

1. ครูผู้รับผิดชอบแจ้งรายละเอียดของกิจกรรมการประกวดห้องเรียนสะอาด
2. ครูประจำชั้นแบ่งหน้าที่รับผิดชอบเวรประจำวันของนักเรียนและกำกับติดตาม
3. นักเรียนที่เป็นเวรประจำวันช่วยกันทำความสะอาดห้องเรียน
4. นักเรียนทุกคนช่วยกันรักษาความสะอาดตลอดวัน
5. กรรมการนักเรียนฝ่ายตรวจสอบ ตรวจสอบความสะอาดและความเรียบร้อย รายงานผลหน้า

เสารัง

- 5.1 ความสะอาด
- 5.2 การดูแลถังขยะ
- 5.3 การเก็บโต๊ะ ยกเก้าอี้
- 5.4 การเปิด-ปิด ประตู/หน้าต่าง
6. กรรมการนักเรียนฝ่ายตรวจสอบ ให้คะแนนเป็นรายวัน สรุปเป็นรายสัปดาห์และรายเดือน
7. รวบรวมคะแนนสรุปผลเป็นปีการศึกษาเพื่อให้รางวัลกับห้องเรียนดีเด่นที่มีคะแนนสูงสุด

สื่อ วัสดุ/อุปกรณ์

1. แบบบันทึกการตรวจความสะอาดห้องเรียน

การประเมินผล

1. ประเมินพฤติกรรมความรับผิดชอบก่อน-หลังการพัฒนาโดยใช้แบบสังเกต

กิจกรรมที่ 4 กิจกรรมเขตรับผิดชอบเรียบร้อย

วัตถุประสงค์

1. เพื่อปลูกฝังให้นักเรียนมีจิตสำนึกที่รู้จักรักษาความสะอาดและดูแลสถานที่ส่วนรวม
2. เพื่อให้สภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนสะอาด สวยงามและน่าอยู่

การปฏิบัติ

1. ครูผู้รับผิดชอบแจ้งรายละเอียดของกิจกรรมการประกวดเขตรับผิดชอบเรียบร้อย
2. ครูผู้รับผิดชอบแบ่งหน้าที่รับผิดชอบของนักเรียนในแต่ละเขตและกำกับติดตาม
3. นักเรียนทุกคนช่วยกันทำความสะอาดเขตรับผิดชอบของตนเอง
4. ครูทุกคนช่วยกำกับติดตามการทำความสะอาดเขตรับผิดชอบของนักเรียน
5. กรรมการนักเรียนฝ่ายตรวจสอบ ตรวจสอบความสะอาดและความเรียบร้อย รายงานผลหน้า

เสาธง

6. กรรมการนักเรียนฝ่ายตรวจสอบ ให้คะแนนเป็นรายวัน สรุปเป็นรายสัปดาห์และรายเดือน
7. รวบรวมคะแนนสรุปผลเป็นปีการศึกษาเพื่อให้รางวัลกับเขตรับผิดชอบดีเด่นที่มีคะแนน

สูงสุด

สื่อ วัสดุ/อุปกรณ์

1. แบบบันทึกการตรวจความสะอาดของเขตรับผิดชอบ

การประเมินผล

1. ประเมินพฤติกรรมความรับผิดชอบก่อน-หลังการพัฒนาโดยใช้แบบสังเกต

กิจกรรมที่ 5 กิจกรรมโรงเรียนปลอดขยะ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อปลูกฝังจิตสำนึกที่ดีในเรื่องการแยกขยะและการทิ้งขยะให้กับนักเรียน
2. เพื่อให้เกิดความสะอาด เป็นระเบียบ ปลอดภัยและน่าอยู่ของโรงเรียน

การปฏิบัติ

1. ครูผู้รับผิดชอบแจ้งรายละเอียดของกิจกรรมโรงเรียนปลอดขยะ
2. จัดหาและวางถังขยะประเภทต่างในจุดที่เหมาะสมและให้มีปริมาณที่เพียงพอ
3. ครูผู้รับผิดชอบอบรมให้ความรู้ในเรื่องการแยกขยะและปลูกฝังให้นักเรียนมีจิตสำนึกที่ดีในการทิ้งขยะ
4. ครูทุกคนกำกับติดตามและช่วยกันปลูกฝังให้นักเรียนมีจิตสำนึกที่ดีในการทิ้งขยะ หากพบการทิ้งขยะให้อบรมและกำชับกับนักเรียนทันที
5. ครูผู้รับผิดชอบแจ้งให้นักเรียนทุกคนร่วมกันสอดส่องดูแลหากพบว่ามี การทิ้งขยะให้รายงานกับคุณครู
6. ทำบันทึกเป็นข้อมูลในส่วน of นักเรียนที่ทิ้งขยะเพื่อใช้ในการแก้ไขพฤติกรรมและพัฒนา

ต่อไป

สื่อ วัสดุ/อุปกรณ์

1. บันทึกพฤติกรรมกรรมการทิ้งขยะ

การประเมินผล

1. ประเมินพฤติกรรมความรับผิดชอบก่อน-หลังการพัฒนาโดยใช้แบบสังเกต

พูนัน ปณุ ทิโต ชีเว

ขั้นที่ 3 การบูรณาการ (20 ชั่วโมง)

เนื้อหาและสาระสำคัญ

1. การบูรณาการสอดแทรกความรับผิดชอบเข้าไปในชั้นเรียนและชีวิตประจำวัน

แนวทางการดำเนินงาน/การปฏิบัติ

1. บูรณาการกับการเรียนและกิจกรรมในชั้นเรียน
2. บูรณาการกับหน้าที่และชีวิตประจำวันที่บ้าน

ตัวชี้วัด/ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. นักเรียนมีความรับผิดชอบในการเรียนเพิ่มขึ้น
2. นักเรียนรู้จักรับผิดชอบหน้าที่ในชีวิตประจำวัน

การประเมินผล

1. แบบบันทึกการออม
2. แบบสังเกตและประเมินพฤติกรรมการเรียน

ขั้นที่ 4 การประเมินผล (3 ชั่วโมง)

เนื้อหาและสาระสำคัญ

1. สรุปและประเมินความรับผิดชอบหลังการใช้โปรแกรมเสริมสร้างความรับผิดชอบของนักเรียน

แนวทางการดำเนินงาน/การปฏิบัติ

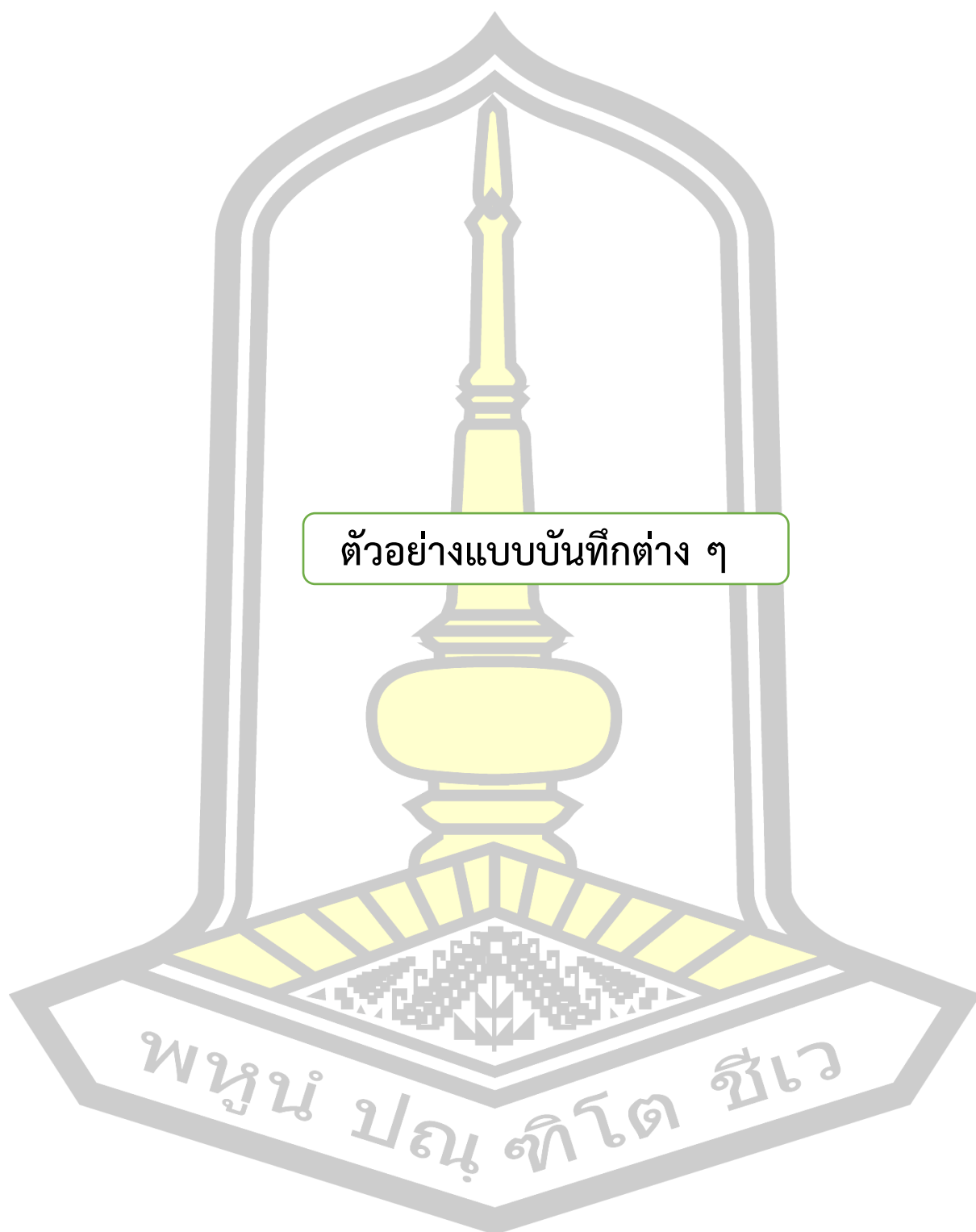
1. ประเมินความรับผิดชอบโดยใช้แบบประเมิน

ตัวชี้วัด/ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. นักเรียนมีความรับผิดชอบในการเรียนเพิ่มขึ้น
2. ได้โปรแกรมเสริมสร้างความรับผิดชอบของนักเรียน

การประเมินผล

1. แบบสังเกตและประเมินพฤติกรรมหลังการพัฒนา

แบบสังเกตพฤติกรรมที่มีความรับผิดชอบต่อตนเอง

ชั้นประถมศึกษาปีที่.....

ลำดับ ที่	ชื่อ-สกุล	พฤติกรรม																รวม				
		แต่งกายถูกร ระเบียบและ ดูแลความ เรียบร้อย ของตนเอง				รู้จักเตรียม อุปกรณ์การ เรียน				มีกิริยา มารยาทดี พูดจาดี ประพฤติตน ดี				มีวินัยในการ ใช้จ่ายเงิน รู้จักออม					มีนิสัยรักการ อ่านและมี ส่วนร่วมใน กิจกรรมการ อ่าน			
		4	3	2	1	4	3	2	1	4	3	2	1	4	3	2	1		4	3	2	1
1																						
2																						
3																						
4																						
5																						
6																						
7																						
8																						
9																						
10																						

เกณฑ์การให้คะแนน

ดีมาก	=	4	พฤติกรรมอยู่ในเกณฑ์	90-100%	หรือปฏิบัติบ่อยครั้ง
ดี	=	3	พฤติกรรมอยู่ในเกณฑ์	70-89%	หรือปฏิบัติบางครั้ง
ปานกลาง	=	2	พฤติกรรมอยู่ในเกณฑ์	50-69%	หรือปฏิบัติครั้งเดียว
ปรับปรุง	=	1	พฤติกรรมต่ำกว่าเกณฑ์	50%	หรือไม่ปฏิบัติเลย

ลงชื่อ.....ผู้สังเกต

(.....)

...../...../.....

แบบประเมินพฤติกรรมความร่วมมือกิจกรรมของนักเรียน

Module 1 ความรับผิดชอบต่อตนเอง

ผู้ประเมิน วัน/เดือน/ปี ที่ประเมิน

คำชี้แจง แบบประเมินนี้ใช้ประเมินพฤติกรรมต่าง ๆ ในภาพรวมของนักเรียนทั้งกลุ่ม โดยกำหนดเกณฑ์การประเมินตามระดับคุณภาพ ดังนี้

ระดับ 3 ดี หมายถึง นักเรียนมากกว่าร้อยละ 50 มีพฤติกรรมตามรายการพฤติกรรมนั้น ๆ

ระดับ 2 พอใช้ หมายถึง นักเรียนร้อยละ 50 มีพฤติกรรมตามรายการพฤติกรรมนั้น ๆ

ระดับ 1 ต้องปรับปรุง หมายถึง นักเรียนต่ำกว่าร้อยละ 50 มีพฤติกรรมตามรายการพฤติกรรมนั้น ๆ

พฤติกรรม	ระดับคุณภาพ		
	3	2	1
1. นักเรียนตั้งใจ ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน			
2. นักเรียนเข้าห้องเรียน และส่งงานที่ได้รับมอบหมายตรงตามเวลา			
3. นักเรียนมีความซื่อสัตย์ ประพฤติตนเป็นคนดี มีระเบียบวินัย			
4. นักเรียนรู้จักดูแลสุขภาพอนามัยของตนเอง			
5. นักเรียนรู้จักบทบาทหน้าที่ของตนเอง			
6. นักเรียนยอมรับผลการกระทำของตน ทั้งที่เป็นผลดีและผลเสีย			
7. นักเรียนรู้จักใช้จ่ายอย่างประหยัดและอดออม			
8. นักเรียนมีความอดทน อดกลั้น			
รวม			

ปัญหา / อุปสรรค และขอคิดเห็น

.....

.....

แบบบันทึกการอ่าน

ชื่อเรื่อง.....

ชื่อหนังสือ

ผู้แต่ง.....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

สรุปใจความสำคัญ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ข้อคิดที่ได้

.....

.....

.....

ลงชื่อ.....ผู้บันทึก ลงชื่อ.....ครูประจำชั้น

(

)

(

)

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ	นายอาทิตย์ อรัญรุท
วันเกิด	วันที่ 14 ธันวาคม พ.ศ. 2529
สถานที่เกิด	อำเภอบ้านฝื่อ จังหวัดอุดรธานี ประเทศไทย
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	บ้านเลขที่ 154 หมู่ 1 ตำบลยอดแกง อำเภอนามน จังหวัดกาฬสินธุ์ รหัสไปรษณีย์ 46230
ตำแหน่งหน้าที่การงาน	ครู ชำนาญการ
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	โรงเรียนบ้านโนนชาด ตำบลหนองแวง อำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์ รหัสไปรษณีย์ 46150
ประวัติการศึกษา	พ.ศ. 2548 มัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนบ้านฝื่อพิทยาสรรค์ จังหวัด อุดรธานี พ.ศ. 2553 ปริญญาครุศาสตรบัณฑิต (ค.บ.) สาขาศิลปกรรม (ทัศนศิลป์) มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี จังหวัดอุดรธานี พ.ศ. 2563 ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต (กศ.ม.) สาขาการบริหารและ พัฒนาการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

พูนุ่ ปณุ่ ทิโต ชีเว